

NOAH E. COTSEN LIBRARY OF
YIDDISH CHILDREN'S LITERATURE

STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
NO. 07044

KLEYNE IN DER GROYSER VELT

Leah Kapilowitz Hofman

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS
413 256-4900 | YIDDISH@BIKHER.ORG
WWW.YIDDISHBOOKCENTER.ORG

MAJOR FUNDING FOR THE
STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
WAS PROVIDED BY:

Lloyd E. Cotsen Trust
Arie & Ida Crown Memorial
The Seymour Grubman Family
David and Barbara B. Hirschhorn Foundation
Max Palevsky
Robert Price
Righteous Persons Foundation
Leif D. Rosenblatt
Sarah and Ben Torchinsky
Harry and Jeanette Weinberg Foundation
AND MEMBERS AND FRIENDS OF THE
National Yiddish Book Center

The *goldene pave*, or golden peacock, is a traditional symbol of Yiddish creativity. The inspiration for our colophon comes from a design by the noted artist Yechiel Hadani of Jerusalem, Israel.

The National Yiddish Book Center respects the copyright and intellectual property rights in our books. To the best of our knowledge, this title is either in the public domain or it is an orphan work for which no current copyright holder can be identified.

If you hold an active copyright to this work – or if you know who does – please contact us by phone at 413-256-4900 x153, or by email at digitallibrary@bikher.org

קליינע אין דער גרויסער וועלט

פון לאה ק. האפמאן

פארווארט פון מ. ווינטשעווסקי

בילדער פון:

ז. מאוד

ס. אסטראווסקי

א. אבראמאוויטש

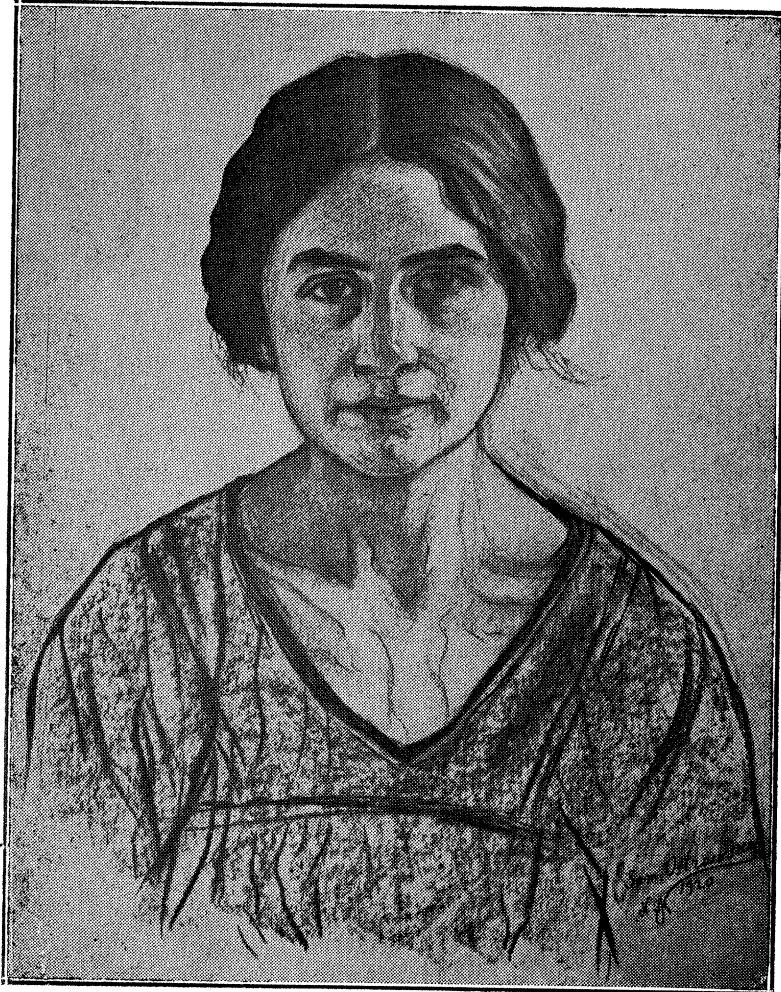

נויארק, 1920

פארלאג לעבען

COPYRIGHT 1920
By NOACH STEINBERG

לילך פ. פרידמן

מין שהחינו.

צוריק מיט א יאָהר צוויי־דריי האָט מען מיר געבראכט אַ סקיצע פאר אַ וועכענטליכע צייטונג, וואָס איך האָב יעמאָלט רעדאָקטורט. די סקיצע איז געווען לאַה ק. האַפּמאַן'ס אַ מעשה'לע פון דער קינדער־וועלט. פון איהר פּעדער האָב איך שוין פּרוּהער געהאַט געלעזען אַ סך ליעדער — קינדער־ליעדער — אַלע מיט פּאַרגניגען, אייניגע מיט באַ־ גייסטערונג. די סקיצע האָט מיר, פון דעסטוועגען, שאַקירט. „ווי שרייבט מען דאָס אזוי?!" האָב איך צו זיך אליין געזאָגט און האָב דעם מאַנסקריפּט אַוועקגעלעגט אַן אַ זייט.

גערופּעט האָט דאָס מיך אַבער, ווייל די ליעדער פון דער דאָזיגער שרייבערין זיינען צו מיר געקומען ווי די ערפילונג פון אַן אַלשען, לאַנג־יאָהריגען אידעאַל. פאַרוואָס און ווי אזוי, וועל איך כּאַלד ער־ קלערען. לאַמיר דערווייל געהן ווייטער.

איך האָב די סקיצע איבערגעליענט נאָך אַמאָל. וואָס, אייגענטליך, האָט מיר אין איהר געפּעהלט? נו, ערשטענס אַ סטיל, אַזוינעם, ווי עס פאַסט זיך פאַר אַן ערצעהלונג. צווייטענס, האָט זיך געוואָרפען אין די אויגען אַ געוויסע אונבאהאַלפענקייט. הויך דעם האָט עפעס געפּעהלט די דעקאָראַציע, די „פּלוימערלעך", די באַפּוצונגען און אַנדערע אַמריבומען פון אַ גוטע סקיצע.

אַבער... דער „אַבער" האָט מיך געמוטשעט.

עטליכע טעג שפּעטער האָב איך ארויסגענומען די מעשה'לע פון איהר טעמפּאַרערען קבר אין מיין פּולש (דעסק, בלע"ז) און האָב זי גער־ ליענט נאָך אַמאָל. אפשר, איז מיר מיט אַמאָל איינגעפאַלען, דארפּען קינדער זאכען מאַקע אזוי, קינדערמעסיג, דערצעהלט ווערן: אפשר איז מאַקע די דאָזיגע סטיל־אַזיגקייט, די אונבאהאַלפענקייט און דאָס פּעהלען פון „טרימינגס" און באַפּוצונגען מאַקע דאָס, וואָס גיט דעם טעם פון קינדישקייט צו דער מעשה'לע? און ווען זי זאָגט, למשל: איז ער געקומען... האָט ער געזאָגט, האָט זי איהם אָנגעקוקט, האָט ער דאָס און יענס געמאָן און אזוי ווייטער, איז דאָס אפשר מאַקע דער אמת'ער נאָ־ מורליכער לשון פון קינדער? וועט דען מאַקע אַ קינד זאָגען: „קומענדיג, האָט ער געזאָגט און זעהנדיג ווי זי קוקט איהם אָן, האָט ער... דאָס און יענס געמאָן...?" רעט דען ניט אַ קינד כּדרך הטבע מיט אַפּגערימענע פּראָזען, אָהן באַפּוצונגען, אָהן גאַלציינדלעך, אָהן קונציגע, שעהן־געפּלאַכ־

מענע פראזען? איז נישט א סברא אז דאס גופה, דער לשון, דער צוגאנג, דער נאאיווער נוסח איז מאַקע דאָס וואָס ציעהט מיך צו, וואָס רופעט מיך, וואָס לאָזט מיר נישט לאָזען אין איהר רוח אַט די דאָזיגע סקיצע, וואָס איך האָב געהאַט מקבר געווען אין אַ קבר'ל, אָהן אַ מצבה, אָן אַ זייט אין מיינ דעסק, עפעס אַזוי ווי אַ מזמר ביין פּלאַנקען?

און האָן האָב איך זיך דערמאַנט מיט וואָס פאַר אַ מערקווירדיגען געפיהל איך האָב צום ערסטען מאָל געלויענט די קינדער־ליעדער פון דערזעלבער לאה, צוריק מיט אַ יאָהר אָדער צוויי; ווי אַזוי איהרע ליעדעלאַך זיינען צו מיר געקומען עפעס ווי די ערפילונג פון אַ וואונש, ווי די פאַרווירקלונג פון אַן אידעאַל.

ווייל וויסען דארף מען, אַז מיינ גאַנצער לעבען, מיט אַלע גוטע און שלעכטע זייטען אין איהם; אַלע מיינע חבר'שאַפטען און מחלוקות און פּאַלומישען און זשורנאַליסטישען לעבען האָבען שמענדיג געהאַט אַ שייכות מיט קינדער־פּרוינדשאַפטען, פון וועלכע מאַכע זיינען געווען כמעט לידענשאַפטיכע ליעכעספּערהעלטניסע, סאָיי מיט אינגעלעך, סאָיי מיט מיידעלעך, דורך יאָהרען און יאָהרען. עס זיינען היינט דאָ מאַמעס און באַבעס, טאַמעס און יונגע זיידעס, וואָס האָבען מיך געליעבט אַלס קינדער און זיינען פון מיר געליעבט געוואָרען.

און ווען איך האָב אַמאָל ארויסגעווינגען אַזעלכע ווערטער ווי —

„זיין וואָלט איך אַ קינדערקניג,

„אין אַ קינדערלאַנד,

„מיט אַ קינדער מיניסטעריום

אָהן צו פיעל פאַרשטאַנד“

ווייל די ליבע, הי אַליין נאָר,

מיט איהר וואַרשער האַנד,

קינדער־פּאַלק און קינדער־קעניג

פיהרט אין קינדער־לאַנד.“

איז דאָס געווען אַ וואַרעמער אויסגוס פון אַן אמת'ן געפיהל, אַ געפיהל, וואָס ווערט כסדר שמאַרקער און פאַרנעהמט אַלץ מעהר און מעהר דעם פּלאַץ פון אַפּשאַרבענדע לידענשאַפטען און גאַרונגען — אין מיינ ברוסט.

און באַטראַכטענדיג וואָס די וועלט־ליטעראַטור גיט מיר פון דער קינדער־וועלט; באַטראַכטענדיג אפילו דאָס בעסטע, דאָס העכסטע; באַטראַכטענדיג אפילו דיקענס'עס קליינע מענשעלעך, זיין „ליטל נעל“, זיין „ליטל פּאָול“ און אַנדערע, אָדער קינדער ביי אַ אַנדערעווע, ביי אַ גאַרקי,

ביי אַנאַמאַל פראַנס, ביי פיער מול, ביי ראַמען ראַלאַנד און ביי אונזערע
 אויגענע דוכטער, פלעג איך אימער טראַכטען: „דאָס אַלץ איז זעהר שעהן,
 זעהר גרויס, זעהר ריהרענד, אָבער דאָס איז אַלץ בילדער פון קלוינע
 געמאַלט פון גרויסע, — פון מענטשען, וואָס זיינען אַרויסגעוואַקסען,
 לאַנג שוין אַרויסגעוואַקסען פון זייערע קינדעריאָהרען, פון אַנדערע
 וואָס זיינען אַלײן שוין „אויסגעבילדעט“ (אַמאַל מיט דעם אַקצענט
 אויפֿ'ען „אויס“) געוואָרען און אַלץ וואָס זיי האָבען אַמאַל אין זיך
 געהאַט פון זייער קינדהײט איז פאַרשמאַלצען געוואָרען מיט זייער שפּעט
 מערדיגען לעבען דורך די וועלט, די גראַמאַטיקע, דעם אונױוערסימעט,
 דעם געשעפט אָדער דער פּראַפעסיע. זײ וויסען שוין נישט מעהר זײ
 קינדער רעדען און דענקען חוץ זיך צוהערענדיג צו די דאָזיגע קינדער,
 אָדער זיך צוקוקענדיג צו זײ. צום אונגליק זײנען זײ אַלײן שוין
 „גרויסע“, בײז מיט זײער געשעפט, זײערע חכורױם, זײערע ספּײטשעס
 זײערע עקספּערױמענטען, זײערע קחל'שע ענינים, זײער ליעבע, האָס און
 די לױדענשאַפטען פאַרבונדען מיט זײ.

און עס טרעפט דערפאַר, אז ביי די גרעסטע איז דאָס קינד נישט קײן
 קינד, נור אַ קלײן מענשעלע, זײ רױ לױפּטױאַכער אין „גאַלױווער'ס
 רױזען“ פון סױפּט, זײנען דערוואַקסענע מענטשען אין אַ מיניאַטור
 אויסגאַבע, נישט קינדער. אָבער אפילו וואו אַ „לױטל נעל“, אַ „קאַױ“
 (ביי פיער מול) אַ „קלױבער פיער“, גאַרקױס „דױעוואַטשאַק“ און
 „עלױס אין וואַנדערלאַנד“ זײנען אמת'ע קינדער, געמאַלט פון גרויסע
 קינסטלער, האָבען זײ דעם חסרון וואָס די מחברים זײנען גרויסע
 קינסטלער. צו פאַרשטעהן אַ קינד בעט זיך אַ קינד.

און יאָהרענלאַנג פלעג איך כסדר מענה'ן, אז עס וועט קױנמאַל נישט
 זײן קײן בוך פאַר און וועגען קינדער, ביז ערגױ אַ געניאַלעס קינד
 וועט נישט נעהמען אַ פעדער אין האַנד און, בלױבענדיג אַלײן אַ קינד,
 באַהאַלטענדיג און דערהאַלטענדיג אין זיך די קינדערשע פּסיכאָלאָגיע,
 רעדענדיג דעם אמת'ען אױנגעקױנסטלעטען קינדער־לשון, מיט זײן גאַנצע
 פּראַסטיקױט און תּױמות, — ביז אזאַ קינד וועט נישט נעהמען שרױבען
 קינדער־ליעדער און קינדער־מעשױות.

ווען איך האָב געטראַפּען לאה'לעס „זױגער“, דער גוטער דראַגיסט,
 די „צױוי פעננױס“, און צעהנדליגע אַנדערע אפּשר נאָך מערקױרדיגערע
 זאַכען, האָב איך אױסגעשריען מיט באַגױסטערונג:

„עס איז דאָ! עס האָט זיך ענדליך באַױועזען דאָס קינד מיט דער
 פעדער אין האַנד!“

און פון יענעם טאַג אָן איז זי מיר געוואָרען מױן פאַרױרקלױכטער
 אידעאַל, מױן קינדערדיכטערױן, די אױנציגע, די אמת'ע!
 אין געדאַנקען הױסט זי בױ מיר „לאה'לע“ די פּעהיגסטע, אָבער

ניש וועניגער קינדישע פון די אלע איינוואוינער פון מיין גרויסער
קינדערוועלט, וואָס נעהמט איצט שוין ארום כמעט פולע דרוי דורות.
און איך בין מוכר מודעת, אַז קיינער זאָל ניש נעהמען די געזאָגטע
ווערמער אלס „ראַציאָנעלע קריטיק“ מיט חכמה, לאַגיק און אלע זייענע
זאָכען. אפשר האָב איך אַ שעות, אָבער אזוי פיהל איך. לאה ק. האַפּמאַן,
וועלכע מיין האַרץ, ווי געזאָגט, רופט שמענדיג „לאה'לע“ איז מיין
רעפּליזירמער הלום און וואָס די גרויסע קריטיקער זאָלען ניש זאָגען,
איך ווייס איין זאָך: איך האָב מאַנכע פון איהרע ליעדעלעך און
מעשה'לעך געלעזען צו פינף און צעהן מאָל; פיעלע פון זיי פאָר
געלעזען פאַר געסט אין מיין הויז, אָדער פאַר מענשען אין אַנדערע
שמעט. לאַז ווער עס וויל קלויבען די ווערעמדיגע אַרבעס, אויב אַזעלכע
געפינען זיך, איך לאָב זיך מיט די גוטע.

אַז דעם געפיהל האָב איך געהאַט ביין ערסטען לעזען פון דעם
ערסטען געדיכט און היך דערמאָנענדיג אַן דעם, האָב איך נאָך אַמאָל
געלויענט די סקיצע, פון וועלכע איך האָב אויבען גערעט.
מיינער אַן אמת'ער פרוינד האָט מיר דאָ ניש לאַנג געגעבען א מעג
ליכקייט צו לעזען אין דער קאָררעקטור איהרע סקיצען אין דיעזען באַנד.
איך האָב אויף זיי וויעדער אַמאָל שהחינו געמאַכט, איהם דאַנקענדיג פאַר
דעם פאַרשאַפטען פאַרגניגען, און מיט דעם „שהחינו“ אויף מיינע ליפען
אין דיעזען אויגעבליק שלים איך מיינע עטליכע ווערמער.

מאָררים ווינטשעווסקי.

ניו יאָרק, 8 יוני 1920.

נאָרדענע קריגעלעך.

ליליע איז געגאנגען צום קליידער־שראנק כאַפּען אַ קוק אויף איהר נייע קלייד, מיט די צוויי קעשענעס, האָט איהר אַ בלאַנק געמאַן פאַר די אויגען, ס'איז דאָרט געשטאַנען אַ טאַץ מיט נאָלד־געפאַרבטע קריגעלעך. דאָס האָט איהר מאַמע געקויפט אַ פּרע־זענט פאַר איהר פּריינדין וועלכע האָט זיך געגרייט חתונה צו האָבען.

אַז ליליע האָט דאָס דערזעהן, איז זי אָפּגעשפרונגען פון שאַפּע פאַר איבערראַשונג. נאָכדעם אַז זי האָט זיך איינגעקוקט ווי שעהן די קריגעלעך זיינען, האָט זי איהר ענטציקונג מעהר ניט געקענט איינהאַלטען אין איהר קליין הערצעלע, און איז געלאָפּען מיט אן אָפּען מויל, פאַרטיג אויסצושרייען איהר פּרייד, אבער קיי־נער איז אין הויז ניט געווען, איז זי געגאנגען זוכען איהר חבּר'טע פעניע'ן און זי האָט געלאָזט אָפּען נאָך זיך די טיר פון קליידער־שראנק פון וואָנען די קריגעלעך האָבען אַרויסגעבלאָנקט.

פעניע האָט געוואוינט אין זעלבען הויז מיט צוויי עטאָזשען העכער. איז ליליע שנעל אַרויפגעקראַכען אויף די טרעפּען מיט איהרע קליינע פיער יאָהריגע פיסעלעך און האַסטיג אָנגעקלאַפּט אין טיר. איז הינדא, פעניע'ס גרויסע שוועסטער, געגאנגען עפּע־נען די טיר.

„פעניע איז דאָ?״ — האָט דאָס קינד באַלד אויסגעשריען נאָך איידער די טיר האָט זיך געעפּענט.

„ניין, זי איז ניטאָ,״ — האָט הינדא, מיט אַ רוהיגען געמיט געענטפּערט.

„זי איז ניטאָ?״ — האָט ליליע אַ דערשראָקענע איבערגע־פרעגט. — „וואו איז זי?״

„איך ווייס ניט, קום אריין, זי'ט מסתמא באלד קומען.“
איז ליליע אריין אין הויז, און האָט זיך קיין אָרט ניט געפונען
פאַר אונגעדולד. אלע מאָל האָט זי אויף דאָס ניי געפרעגט: „וואו
איז פעניע?“

הינדא'ס ענטפער אז זי ווייסט ניט, איז פאַר איהר קיין ענטפֿער
ניט געווען, און זי איז זיך אָנגעגאנגען מיט איהר פרעגען. איז
הינדא ארויס פון געדולד און געוואָלט אָנשרייען אויף איהר,
טראַכטענדיג: אזא קליינע נודניצע. האָט זי א קוק געטאָן אויף
ליליען און דערזעהן צוויי בלישצענדע טרעהרען אין איהרע ברוינע
פאַר'חלומ'טע אויגעלעך. „אויף וואָס דאַרפסטו אזוי נויטיג האָר
בען פעניען?“ — האָט זיך הינדא פאַראינטערעסירט.

„איך דאַרף איהר ווייזען די קריגעלעך!“ — האָט ליליע אויס-
געשריען, ווי מען שרייט אַרויס אן איינגעהאלטענעם וועהטאָג.
„די קריגעלעך? וואָסערע קריגעלעך?“ — האָט זיך הינדא
געוואונדערט, און ניט פאַרשטאַנען דעם טיעפען ערנסט פון דעם
ענין.

„אונזערע גאָלדענע קריגעלעך! עס שטעהט אין קליידער-
שראנק, אויף א גאָלדענעם טאַץ, קום, איך וועל דיר ווייזען!“ —
האָט דאָס קינד אַרויסגעערעדט אין איין אָטעם.
„איך האָב ניט קיין צייט, ליליע, וואָרט, באלד וועט קומען
פעניע וועסטו איהר ווייזען.“
„אָבער וואו איז פעניע?“ — האָט זי כמעט געפאָדערט אן
ענטפער.

„אז איך ווייס דאָך ניט. נא, זעץ זיך אוועק און וואָרט אויף
איהר.“

איז ליליע געזעסען א מינוט און מעהר ניט געקענט איינזי-
צען, האָט זי זיך אויפגעהויבען, געגאנגען זוכען אין אלע צימערען,
געזוכט אין די בעטען, אונטער די בעטען, און גערופען: „פעניע!
פעניע! וואו ביזטו?“ און אז זי האָט איהר אין ערגעץ ניט געפון-
גען, איז זי נעבליבען שטעהן מיט א שמערצליכען אויסדרוק אויף
איהר פנים'ל פאַר גרויס בענקשאַפט. מיט אַמאָל האָט זי דער-

שפירט טריט און איז צוגעלאָפּען צום טיר. פעניע איז אריין. איז זי צוגעלאָפּען צו איהר: „אָ, פעניע! גיכער קום! מיר האָבען גאָלד־דענע קריגעלעך דאָרטען וואו מיין נייע קלייד היינגט, קום וועסטו זעהן!“

„לאָז“, — האָט איהר פעניע אָפּגעשטויסען. — „איך דאַרף אויפּעסען מיינע נים וואָס כ'האָב געלייגט באַקען.“

„נעהם זיי און קום, ס'איז אזוי שעהן!“
 „איך'ס נים געהן, איך וויל נים“, — האָט פעניע גרויזאָם געענטפּערט, און איהר אָנגעבאָטען אַ נום. — „ס'איז זיס, נא, נעהם.“

לייע האָט זיך נים געריהרט צום נום, און זיך געבעטען:
 „קום אַראָפּ אויף איין ווילע.“

„לאָז מיך אָפּ, איך וויל נים געהן!“ — האָט פעניע אַ גע־שריי געטאָן, און לייע איז ארויס אַ וויינענדיגע.

„נא, אָט געהט זי, מיין טייערע טאָכטער“, — האָט איהר די מאַמע באַגעגענט נים גאָר פּריינדליך, — „און זי וויינט נאָך! אפּשר דאַרף מען דיר אַרויסצאָהלען? דו קליינער שד! איך וועל דיר וויי־זען ווי אזוי צו לאָזען אָפּען די טירען, וואָרט!“ און די מאַמע האָט זיך טאַקע גענומען ווייזען וואָס זי קען... מיט איהרע גרויסע הענט אויף לייע'ס פּוכיגע בעקעלעך האָט זי געפּאַטשט, איהר צאָרן צו שטילען, און דאָס קינד האָט פאַר זיך געזעהן דעם גיהנום, לויט ווי איהר באַכע האָט איהר אויסגעמאָהלען...“

צוטומעלט פון דער מאַמע'ס פעטש איז זי געלעגען אויף דער ערד, דאָס הערצעל האָט זיך איהר געהויבען ארויף און אַראָפּ, און איהרע שלוכצען זיינען געווען הילכטיג און רעגעלמעסיג, אָבער זי האָט גאָר נישט געפיהלט.

אַביסעל שפעטער אז זי איז צו זיך געקומען האָט זי זיך דער־מאָנט אָן די קריגעלעך, זיך באַלד אויפגעהויבען אזוי ווי אימיצער וואָלט איהר געהאָלפּען און איז צו צום קליידער שאַפּע, געעפענט די טיר.

„אוי, די קריגעלעך ניםטאָ!“ — האָט זי אויסגעשריען און

ערשט דערפיהלט דעם אמת'ן וועהטאָג. — „מאמע, וואו די קרי-
געלעך?" — האָט זי אינ'ם גרויסען מאַמענט פאַרגעסען צו זיין
ברוג מיט דער מאמען.

„די קריגעלעך? איך פרעג דיך, מיין לייטישע טאָכטער,
וואו זיינען די קריגעלעך, האָסט אַזוי פיין געלאָזט אָפּען טיר און
טויער און אריינגעשלעפט דעם גנב אין הויז, מיין גערעטעניש!“
„גנב, איז א וואָרט וואָס לייליע האָט ניט געוואוסט, און זי
איז געווען צוטומעלט, האָט זי די נאנצע מעשה ניט געקענט פאַר-
שטעהן, דאָך האָט זי דערפיהלט אז „גנב“ איז זעהר אַ שלעכטע
זאך. וואָס איז גנב?“ האָט דאָס קינד געפרעגט.
„מיין חכמה ווייס ניט וואָס גנב איז. מען האָט מיך בדלות
געשטעלט, פרעגט זי וואָס גנב איז,“ — האָט די מאמע גערעדט
מיט פאַרדרום.

מאמע, וואו זיינען די גאָלדענע קריגעלעך?“ — האָט לייליע
געפרעגט, ווי ניט איהר מיינט מען עס.

„הער! וועסט אויפהערען פרעגען? אַ ניט פלעט איך דיר
דעם מוח!“ — איז די מאמע אריין אין רציחה.

האָט זיך דאָס קינד דערשראָקען, און אנטלאָפּען פון דער
מאמע'ן. נאָכדעם איז זי געגאנגען זוכען אין גאנצען הויז די קרי-
געלעך, און ניט געפונען, האָט זי זיך אוועקגעלייגט אויפ'ן זאָפּע
און אַזוי לאַנג געוויינט, ביז זי איז איינגעשלאָפּען.

האָט זיך איהר גע'חלומ'ט אז פון די קריגעלעך זיינען געוואָר-
רען מענשעלעך, און אַזוי ווי פעניע, ווילען זיי זיך מיט איהר ניט
שפיעלען. געהמען זיי זיך אלע פאַר די הענד און שפאָנען ארויס
פון הויז, ארויסשטעקענדיג די צונג צו איהר.

אז זי האָט זיך אויפגעכאַפּט האָט זי וויעדער געפרעגט דער
מאמען:

„מאמע, וואו זיינען די גאָלדענע קריגעלעך?“

שמי יי נער.

וועלועלע איז געווען ביי זיך איין איינציגער, האָט ער זיך דעריבער זעהר ליעב געהאט, און נאָר עפעס האָט ער זיך באַקלאַגט פאַר דער מאמען. האָט זיך זיין מאמע אויסגעקריגט מיט אלע שכנים, ווער ס'האָט נאָר אַ קרומען קוק געטאָן אויף איהר זוהן. זי איז דאָך געווען זיכער, אז ער וואַקסט אַ רב. מען האָט דאָס געזעהען באַשיינפערליך, דורך זיינע איידעלע מאַניערען, דען ער פלעגט אַרומגעהן מיט שטיינער אין די קעשענעס און שאַפען פֿרנסה פאַר די גלעזער. אז מען האָט געהערט דרוזן! דרוזן! אין די שויבען, האָט מען שוין געוואוסט, אז דאָס איז וועלועלע, דער צוקונפטיגער רב, און מען איז געלאָפֿען צו זיין מאמען זיך אָפֿט קריגען דערפאַר.

פֿערעלע האָט געוואוינט לעבען וועלועלען, און זי האָט ניט מורא געהאט פאַר איהם. דאָס האָבען אלע איהרע חבר'טעס באַ- וואונדערט. און זי פלעגט זיך נאָך שפיעלען מיט איהם אויך. פלעגט ער איהר אַוועקגעבען זיינע געוואונענע קנעפלעך און אז ער האָט זיי געדאַרפט, האָט ער זיי צוריק צוגענומען.

איינמאָל איז וועלועלע געזעסען אין הויף און געבויט אַ ברונעם, דער קאַץ צו דערטרינקען, און געפונען אַ פאַרראסטען רינג, האָט ער אַ געשריי געטאָן פון שמחה: „פֿערעלע!“ איז זי באַלד ארויסגעלאָפֿען צו איהם, און ער איז איהר אַקעגען געלאָפֿען מיט'ן רינג שרייענדיג: „איך געפונען אַ רינג, איך געפונען!“ און איהר דערלאנגט דעם רינג אַנצומעסען. איז ער געווען גע- נוג גרויס און זי האָט מיט'ן רינג באַציערט דריי פון איהרע פינג- גערלעך אויף איין מאָל. איז זי באַלד אריין צו דער מאמען וויי- זען די שעהנע מתנה. האָט די מאמע געמאַכט אַ זויערע מיענע:

„פע, אן אייזערנער רינג, וואו ס'טו דאָס גענומען? “ „ס'אָ גאָלד-
דענער“! — האָט זיך פּערעלע געהאלטען ביי דאָס איהריגע —
„וועללועלע מיר געגעבען“ — האָט זי ארויסגערעדט מיט שטאַלץ.
— „ א טייערע מציאה“, — האָט די מאַמע גלייכנילטיג אַ זאָג
געטאָן, און אָהן צערעמאָניעס אויסגעטאָן פּערעלען דעם רינג און
א וואַרף געטאָן דורכ'ן פענסטער. „און מיט איהם זאָלסטו זיך
מעהר ניט שפּיעלען“, האָט זי צוגעגעבען. האָט פּערעלע קיין צייט
ניט געהאט צו געהמען וויינען, דען דער רינג איז געווען אין גע-
פּאָהר, און זי איז אַרויסגעלאָפּען נאָך'ן רינג. געפונען די צירונג
האָט זי עס וויעדער אָנגעטאָן אויף איהרע דרוי פינגערלאַך און איז
צו צו וועללועלע'ן. האָט וועללועלע אָנגעמאָסטען דעם רינג און
ביידע האָבען איהם שטאַרק געלויבט.

„אך, ס'ראַ שעהנער רינג!“

„ווי אזוי האָסטו איהם געפונען?“ האָט זיך פּערעלע געוואונד-
דערט.

„אָט-אָדדאָ גראָבענדיג דעם ברונעם.“

„איכיל אויך גראָבען אַ ברונעם.“ איז פּערעלען איינגעפאלען.
„דו ניט קענען, דו נאָך אַ קלוינע.“ — האָט דער בחור געזאָגט,
מיט אויטאָריטעט.

„און דו?“ — האָט זי אַ פרעג געטאָן מיט דרך ארץ.

„איך בין שוין אַ גרויסער, נאָך איין יאָהר, בין איך שוין
אכט.“ און דאָס זאָגענדיג האָט ער זיך שטאַרק אָנגעבלאָזען. האָט
זי פּאַרשטאַנען זיין גרויסקייט און איהם אָפּגעמאָסטען מיט אַ
בלויק פּול פּאַרעהרונג. דען צו זיין מדרגה האָט זי זיך ניט גע-
קענט גלייכען. זי איז ערשט געווען זעקס. און זי איז געוואָרען
זעהר געפּאלען ביי זיך. האָט דאָס וועללועלע באַמערקט און דער-
פיהלט אין זיך דעם מאַנסביל, האָט ער איהר גענומען טרויסטען,
אַ זעקס איז נאָך ניט אזוי קליין, ס'איז דאָ נאָך קלענערע. ער
קען אַ מיידעלע, וואָס איז בלויז פיער. איז ביי ביידען געוואָרען
אַ רחמנות פנים צו דער מיידעלע, וואָס איז בלויז פיער, און זי

האָבען זיך פארטראכט, ביז דער שווערער רינג האָט זיך אראָפּ-געגליטשט פון וועלוועלע'ס פינגער און א קלונג געטאָן אָן דער ערד. האָבען זיך ביידע אויפגעכאפט און זיך צולאכט. נאָכדעם האָט ער געשאַנקען פּערעלען דעם רינג און מיט גרויס צערעמאָניע איהר געוואונשען: „טראָג געזונטערהייד!“

איז זי אריין אין הויז און בסוד-סודות באַהאַלטען דעם רינג אונטער'ן בעט.

אויף מאָרגען איז געקומען וועלוועלע און צוריק צוגענומען דעם רינג פון איהר. איז זי געזעסען אין אַ ווינקעלע און געוויינט, אַזוי לאַנג, ביז זי האָט פאַרגעסען פאַר וואָס, און ס'איז קיינער ניט געווען ווער עס זאָל איהר דערמאָהנען, האָט זי אויפגעהערט. שבת פאַרנאַכט איז פּערעלע געזעסען אויפ'ן גאניק צוגעטר-ליעט צו דער באַבען און געקוקט אויף די בלויע וועלדער, וועלכע וואַקסען ווייט, ווייט, ביי'ס ברעג פון הימעל. האָט זי פּלוצלונג דערפיהלט אַ האַק אין קאָפּ, און איהר אויסגעשריי האָט זיך אויס-געמישט מיט דער באַבעס. דאָס האָט דער צוקינפטיגער רב איהר מכבד געווען מיט איינעם פון זיינע שטיינער. פּערעלע האָט דער-זעהן אַ שנורעל בלוט וואָס איז אראָפּגערוגען אויף איהר פּנימ'על, זיך נאָך מעהר דערשראָקען, און גענומען שרייען „מאַמע!“ איז די מאמע ארויסגעלאָפּען, איהר צוגעלעגט אַ גאַסען האַנטוך צום קאָפּ, און איהר אָנגעזאָגט, זי זאָל זיך מעהר מיט דעם באַנדיט ניט שפּיעלען.

אויף מאָרגען, אז פּערעלע האָט זיך באַגעגענט מיט וועלווע-לע'ן, האָט ער איהר וויעדער געשאַנקען דעם רינג, און זיי האָבען זיך געשפּיעלט מיט גרויס הנאה.

זיינען זיך ביידע קינדער אזוי געוואַקסען, ביז ער איז געוואָרען דער אמת'ער יחס, אַ בר מצוה כחור, האָט זי איהם איינמאַל מכבד געווען מיט צימעס, און זיי האָבען געגעסען פון איין טעלער. דאָס האָט פּערעלע געוואוסט, אז מען טאָר ניט מיט אַ אינגעל, האָט זי אַ פאַרשעהמטען קוק געטאָן אויף איהם, און ביידע זיינען באַ-

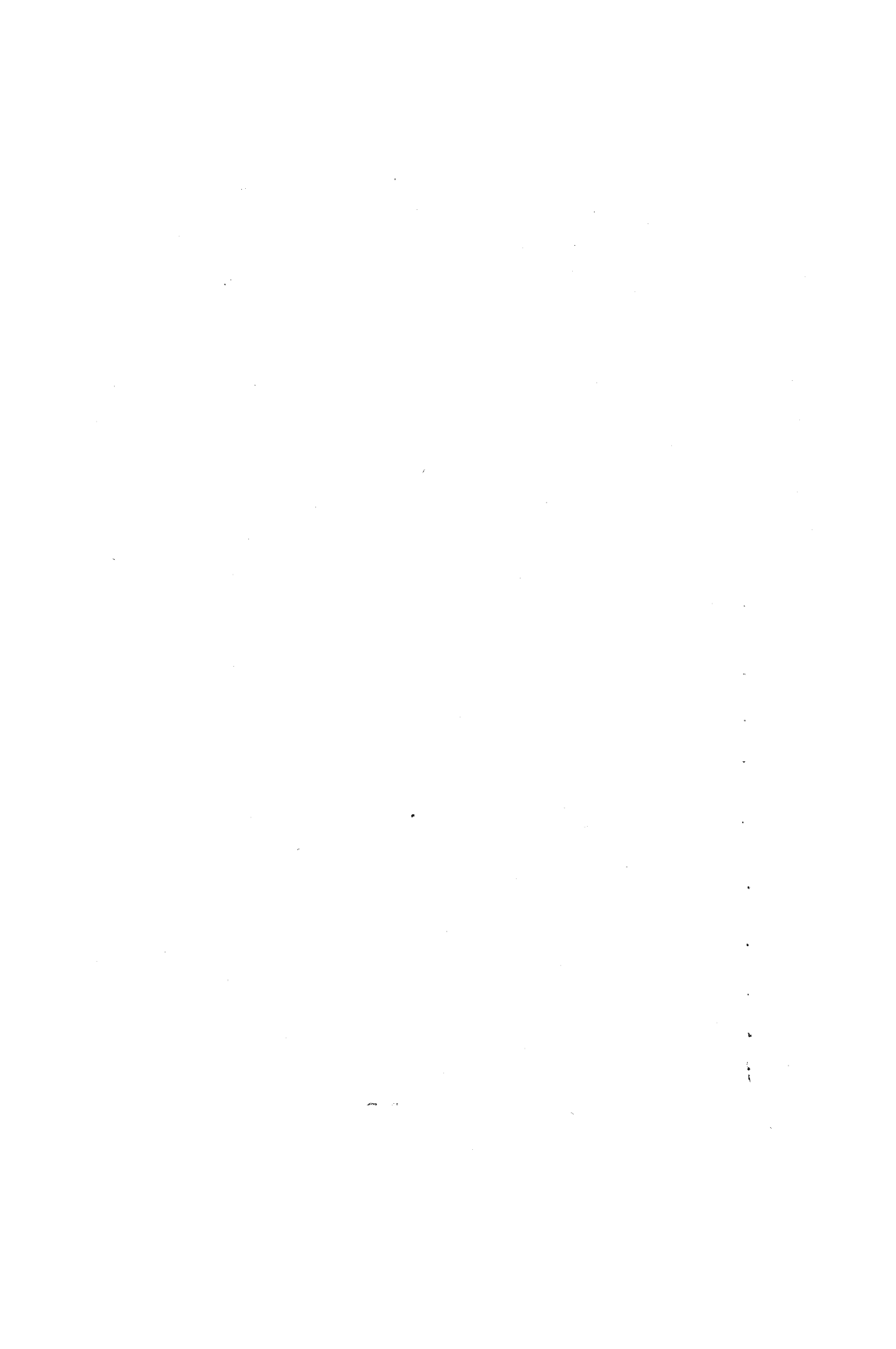
רוישט געוואָרען פון א נייעם געפיהל . . . מיט אַראָפּגעלאָזטע אויגען צו דער ערד האָבען זיי אויפגעגעסען די צימעס און ניט גע-וואוסט וואָס פאַר אַ טעם עס האָט.

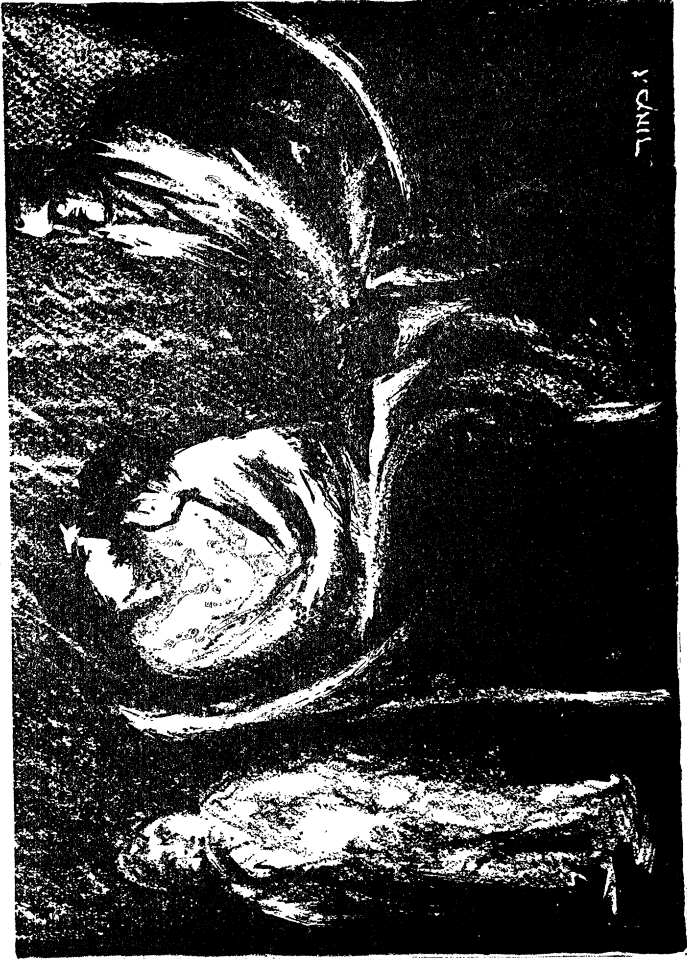
נאָכדעם האָט יעדער באַהאַלטען ביי זיך אַ פאַרלאַנג צו טרע-פּען זיך אליין און זיצען איינס לעבען אַנדערען. נאָר זאָגען דאָס, האָבען זיי ניט געוואוסט ווי. איז פּערעלע געוואָרען פאַרטראַכט און פאַרבענקט, און זיך געטויליעט צו דער באבען.

אַז וועלוועלע איז אַוועק אין וואַלד מיט זיינע חברים איינמאַל אַ שבת נאָך מיטאָג, איז דאָרט געווען אַ גרויס שטעטישע מיר-דעלע, האָט זי איהם געשלעפט פאַר'ן רעקעל, און אזוי מאַדנע גע-קומט אויף איהם, אז ער איז ווילד געוואָרען, איהר אַ כאַפּ געמאָן און צוגעדריקט צו זיך. האָט דאָס אַ חבר דערזעהען און דערזעהלט פּערעלען, האָט זי איהם ניט געגלויבט און איהם גערופּען לינגער. נאָר עפעס האָט איהר אַ פיק געמאָן אין הערצעל. . .

איז זי אַ צווייטען שבת אַוועק אין וואַלד, און געזוכט עפעס אַזוינס, וואָס זי האָט אליין ניט געוואוסט. האָט זי דערזעהן ווי וועלוועלע שטעהט לעבען דער גרויסשטעטישער מיידעלע, און וועל-וועלע האָט פּלוצלינג דערפיהלט אַ זעץ אין פנים, אַז ער האָט זיך אומגעקוקט פון וואנען דאָס איז געקומען, האָט ער דערזעהען פּע-רעלען לויפען, אַזוי געשווינד ווי עס וואַלטען איהר נאָכגעיאָגט אַ באַנדע גולנים.

אַז זי איז אַהיים געקומען, האָט זי געוויינט דעם נאנצען טאָג. האָט איהר די מאמע געפרעגט, צי וועלוועלע האָט איהר געוואָרפּען אַ שטיין, האָט זי געשאַקעלט מיט'ן קאָפּ אויף יא, און מעהר האָט זי זיך מיט איהם ניט געשפּיעלט. . .

דער יתום.

יאָסעלע איז געווען דער גרויסער, זעקס יאָהר אַלט, הערשעלע בלוז דריי יאָהר. האָבען זיי זיך אויסגעצויגען אויפ'ן קארפעט, און געשוואומען הין און צוריק. איז דער דאָזיגער טייך געוואָרען וואָס אמאָל טיעפער, און גרעסער, און הערשעלע האָט זיך גענומען טרינקען. איז יאָסעלע באַלד צוגעשוואומען צו איהם, און מיט גרויס העלדישקייט אַרויסגעראַטעוועט דעם קליינעם ברודער.

האָט הערשעלע געקוקט אויף יאָסעלען, מיט גרויס דרד אַרץ, און איהם געהאַלטען פאַר'ן גרעסטען העלד אין דער וועלט. האָט יאָסעלע דערפיהלט זיין גרויסקייט און האָט זיך באַריהמט אַז ער קען אפילו אַראָפּשפּרינגען פון ביכער שראַנק.

„אזוי, פון ביכער שראַנק!“ האָט זיך דער קלענערער געוואונדערט, און יאָסעלע איז געבליבען זיצען אויפ'ן קארפעט באַרוישט פון זיין העלדישקייט.

די שלאַנקע שעהנע מאַמע, האָט געפּוצט דאָס הויז, און דורך איהר פנים האָט זיך דורכגעלויכטען אַן אוצר פון געפיהלען... דאָס האָט זי ערוואַרטעט דעם טאַטען פון איהר אינגערען זוהן, וועמען זי האָט ניט געזעהן פאַר לאַנגע מאָנאַטען.

אַז זי איז געווען פאַרטיעפט האָבען זיך איהרע בחורים דערפיהלט פריי, און געטאָן וואָס דאָס האַרץ האָט געלונסט. יאָסעלע איז באַלד ארויס אין דרויסען און זיך איינגעשמירט ווי גרויס ער איז, און הערשעלע האָט אָנגעבונדען אַ שטריקעל אָן טשייניק און איהם געפיהלט איבער'ן הויז.

„שטעל אוועק דעם טשייניק!“ — האָט איהם די מאַמע באַפּוילען.

„ס'איז דאָך אַ קאַר!“ — האָט ער איהר פאַרריכט, און איז

וויעדער געפאָהרען דערמיט. — „איך פאָהר צום פאָפּאָ — האָט ער דער מאַמען ערקלערט. האָט זי זיך הילכיג צולאַכט, און פון אַלע ארבייט גענומען דעם זוהן אין די ארעמס.

„דער פאָפּאָ וועט באלד קומען, קינד מיינס“, — האָט זי צערטליך גערעדט צו איהם, און געקוקט ווי עהנליך ער איז צום פאָפּאָ. די שוואַרצע ברעמען, דאָס גריבעלע אין מאָרדע, פונקט ווי ז י י נ ס . נאָר די אונטערסטע דיקע ליפעלע איז איהרס, און דאָס נעזעל אונטען אַביסעל ברייטלעך, דאָס איז אויך איהרס. איז זי גענאנגען צום שפיגעל און זיך איבערצייגט אז — אז דער גאנצער אינגעל איז איהרער. און זי האָט איהם געמאכט רויטע ציי-כענס אויפ'ן האַלז מיט איהר קוישען.

נאָכדעם האָט זי זיך דערמאָנט אז זי האָט קיין צייט ניט, באלד וועט ער אָנקומען, און זי האָט נאָך אזוי פיעל ארבייט. וואו איז יענער זוהן? האָט זי זיך דערמאָנט, ער מוז שוין ערגיץ אי-בערקעהרען די וועלט.

„יאָסעלע!“ — האָט זי גענומען רופען. באלד האָט זיך יאָ-סעלע באַוויזען אן אויסגעשמירטער מיט בלאַטע, דאָס היטעל אויף אַ זייט, מיט אַ צופלאַמטען פנים, קענטיג, אז ער האָט זיך שוין אויסגעקייקעלט מיט אַלע קינדער אין דרויסען.

„אוי, אַ צרה!“ — האָט די מאַמע אַ געשריי געטאָן, — „ווי דו זעהסט אויס! כ'האָב דאָך דיר ערשט אָנגעטאָן ריינע קליידער! וועה איז מיר!“ איז זי פאַרצווייפעלט געוואָרען. „וואו זאָל איך זיך דערנעמען כחות דין צו האַלטען ריין, טייפעל איינער!“ זי האָט איהם אַ שלעפּ געטאָן מיט כעס און איהם גענומען אויסטאָן די שמוציגע קליידער.

יאָסעלען איז דער ברוך הבא ניט געפעלען געוואָרען, און ער האָט זיך געקליבען צו וויינען. מיט אַמאָל האָט ער אָבער דערזעהן זיין פאַרשמירטען פנים אין שפיגעל און האָט זיך צולאַכט. „לאַכסט נאָך, האַ!“ — האָט איהם די מאַמע אַ מוסר געטאָן, אָבער שוין אָהן גרימצאָרן.

האָט זיך יאָסעלע געלאָזט דרעהען אַהין און אַהער, ביז די

מאמע האָט איהם אויסגעמאָן, אַרומגעוואָשען, און אויסגעפּוצט אין ריינע קליידער.

אויסגעשטאַנען דעם גלות, איז ער אַוועק זיך שפּיעלען מיט'ן ברודערעל, מיט וועמען ער האָט זיך געפּיהלט גאַנץ באַקוועם.

אַז די מאַמע איז פּאַרטיג געוואָרען מיט דער אַרבייט, און זיך אויסגעפּוצט צוליעב דעם גאַסט, אין אַ טונקעל רויטן קלייד, איז זי געזעסען מיט ביידע קינדער נעבען זיך, און זיך צוגעהערט צו יעדען שאָרד. יעדער טראָט אויף די שטיגען, האָט אָפּגעקלאַפּט אין איהר האַרץ, ביז וואַנען די טיר האָט זיך געעפּענט און ער האָט זיך באַוויזען...

נאָך דער פּריידיגער סצענע פון טאַמע מאַמע, האָט דער טאַמע אַ כאַפּ געמאַן הערשעלען אין די אַרימס, איהם געקושט און גערעדט צו איהם שעהנע רייד, נאָכדעם האָט ער אַרויסגענומען צאַצקעס פון זיינע פּעקלעך, און געגעבען הערשעלען. דערווייל האָט ער זיך דערמאַנט אז צאַצקעס האָט ער אויך פאַר יענעם אינגעל, האָט ער יאָסעלען אויך דערלאַנגט אַ צאַצקע, און אין איין גאַנג איהם גערעדט וואָס ער מאַכט. האָט יאָסעלע צוגענומען די צאַצקע און איז אַוועק אָן אַ זייט אַן אומעדיגער, אַ באַליידיגטער. דער שעה נער טאַמע האָט איהם אין שוים ניט גענומען, און די צאַצקע איז אויך ניט אַזאָ שעהנע ווי הערשעלע'ס. האָט ער אַוועקגעוואָרפּען די צאַצקע, און איז געבליבען שטעהן אַן אָנגע'ברוגז'טער. די אויגער לאַך האַבען זיך איהם לאַנגזאַם אָנגעפּילט מיט טרערען, און ער האָט דערפּיהלט אז דער טאַמע איז ניט זיין נער, ער האָט ניט קיין טאַמען.

די מאַמע און איהר גאַסט זיינען געווען שטאַרק פאַרנומען מיט זייער פּרייד, און זיי האָבען יאָסעלען ניט באַמערקט. אפילו הערשעלע וועלכער איז געווען יאָסעלעס אַ גרויסער פאַרעהרער, האָט פאַרגעסען אָן איהם, פּיהלענדיג דעם טאַמען לעבען זיך. האָט יאָסעלע שטאַרק דערפּיהלט זיין עלענד שטעהענדיג אליין

אין א ווינקעלע, אָהן אַ מאַמען, און אָהן אַ ברודערעל, און קיין טאטען
האַט ער אויך ניט, אַלע אינגעלעך האָבען טאטעס, און ער ניט...
האַט ער זיך ביטער צו-וויינט:
„איך וויל אויך אַ טאטען!“ ...

די הענדשקע.

די קליינע אליא מיט די פלאקסענע האָר האָט זיך אויפגע-
כאפט אין דער פריה און דערזעהן א ליידיגע הייזעל. די מאמע
איז ניט געווען און אויפ'ן אויווען האָט זיך נאָר נישט געפרעגעלט.
איז איהר אומעדיג געוואָרען און די הייליגע בילדער אויף די ווענד
האָבען איהר אָנגעקוקט שטרענגער ווי אימער. דורכ'ן קליינעם
פענסטערעל האָט זי דערזעהן א פארשנעהטען בלויליכען דרויסען,
וואָס האָט איהר דערמאָנט, אז עס איז איהר קאלט, און זי האָט א
ציטער געטאָן אונטער דעם בארג שמאטעס, וואָס די מאמע האָט
איהר געהאט צוגעדעקט. איז זי ארויסגעשפרונגען פון בעט און
אריינגעשפרונגען אין דער מאמע'ס אן אלטען פעלץ, וואָס האָט זיך
געשלעפט אויף דער ערד, און איז א באַרוויסע ארויס געלאָפֿען אין
דרויסען זוכען די מאמע

אומגעקוקט זיך אין אלע זייטען, האָט זי דערזעהן דריי מע-
נער געהענדיג. דער מיטעלער האָט געהאָט רויטע בענדלעך און
בלאנקע קנעפ אויף זיינע קליידער, און ער האָט געטראָגען איהר
טאטעס גרינע הענדשקע, האָט זי באלד א געשריי געטאָן:

„מיין טאטעס הענדשקע!“

זיינען די מענער צוגעקומען נאָהענט צו איהר, און דער מאן
מיט די בלאנקע קנעפ, וואָס איז געווען דער אוריאַדניק פון דאָרף,
האָט איהר געפרעגט:

„אזוי, דאָס איז דיין טאטעס הענדשקע?“

„אודאי איז דאָס מיין טאטעס הענדשקע“, — האָט זי מיט
שטאָלץ געענטפערט. דער אוריאַדניק האָט זיך איבערגעקוקט מיט
די אנדערע מענער און האָט א פרעג געטאָן:

„האָסטו נאָך אזא הענדשקע?“

„יא, איך האָב.“

„נו, בריינג זי ארויס!“
איז אליא באלד געלאָפּען אין הויז, אויסגעזוכט דעם טאמענ'ס
צווייטע הענדשקע און ארויסגעטראָגען דעם אוריאַדניק. האָט ער
פארגליכען די הענדשקעס. געזעהן, אז זיי זיינען גלייך, און גע-
פרעגט:

„וואו איז דיין טאמע, מיידעלעך?“

„איך ווייס ניט, מיין מאמע איז אויך ניטאָ“, — האָט אליא
געזאָגט מיט אַן אויסדרוק פון עלענד און האָט זיך פארקוקט אויף
די בלאנקע קנעפּ.

דער אוריאַדניק האָט עפעס געזאָגט צו די אנדערע מענער,
וואָס אליא האָט ניט פארשטאנען, זיינען זיי אריין אי שטיבעל
און גענומען זוכען.

אליא האָט נאָכגעקוקט אלע זייערע באוועגונגען און ס'איז
איהר גאָר ניט געפעלען געוואָרען וואָס זיי זיינען אזעלכע שלעכטע
און ווארפען אלצדינג פאנאנדער מיט אזוי פיעל רשעות. איז זי
געשטאנען א פארציטערטע און זיך געטרייסעלט פאר קעלט. ביס-
לאכווייז האָבען זיך איהרע צושראָקענע אויגעלעך אָנגעפילט מיט
טרעהרען און זי האָט זיך צעוויינט:

„מאמע! מאמע!“ — — —

„שווייג!“ — האָט דער אוריאַדניק א טופע געטאָן מיט'ן
פּוּס. האָט זיך אליא א וואָרף געטאָן פאר שרעק און האָט זיך
נאָך העכער צושריען.

„שווייג, ממזר! כ'וועל דיך דערווערגען!“ — האָט ער ווידער
א געשריי געטאָן און האָט זיך געלאָזט מיט די אנדערע מענער
קריכען אויפ'ן בוידעם.

אז זיי זיינען ארויף אויפ'ן בוידעם, איז אליא'ן אביסעל
לייכטער געוואָרען. האָט זי שלוכצענדיג אויסגעזוכט א פאָר אלטע
שלוּרעם, זיי אָנגעטאָן און איז ארויסגעלאָפּען פון שטיבעל.

איבער א ווייטען פעלד איז זי געלאָפּען צו א שכנה, אפשר
איז דאָרט דאָ די מאמע. איז זי אריינגעפאלען אָהן אַן אטעם פון

לויפען, אין דער שכנה'ס שטיבעל, באלד א זוך געטאָן מיט די אויגען און די מאמע ניט געזעהן.

דערזעהנדיג דאָס קינד א פערוויינטע, מיט א פנים'על פון שרעק, האָט זיך די שכנה דערשראָקען און געפרעגט

„וואָס איז געשעהן, אליאָ?“

„ניטאָ מײן טאמע! ניטאָ מײן מאמע! — האָט זי ווייגענדיג

אויסגעשריען.

„וואָס הייסט? וואו זיינען זיי?“ — האָט זיך די שכנה גע-

וואונדערט.

„מען האָט זיי מסתמא צוגענומען. מען איז געקומען מיך

אויך צו נעמען, א מאן מיט בלאַנקע קנעפ. ביז איך אנטלאָפען.“

„א מאן מיט בלאַנקע קנעפ?“ — האָט די שכנה איבערגע-

רעט פאר זיך און ס'איז איהר עפעס קשה געוואָרען. — „אזוי!

און אויף וואָס דארף ער דיך?“

„כ'ווייס ניט. ער געזאָגט, ער וועט מיך דערווערגען.“

„אזוי גאָר?“

„אהום.“ — האָט אליא א שאַקעל געטאָן מיט'ן קעפעל און

גענומען אויף דאָס ניי ווייגען.

„שא, שא, וויין ניט, אליא. נא אָט ווארים זיך בעסער אָן

ביים אויווען. ביזט אזוי געפראָרען און איך וועל דיר געבען א

בלינע. האָסט דאָך היינט נאָך גאָר ניט געגעסען. האָ?“

„איך וויל מײן מאמען!“ — האָט אליא געשלוכצעט.

„שא, אליא, דיין מאמע איז גאָנץ, מען וועט איהר גאָר ניט

טאָן. אָט וועסטו זעהן אז זי וועט באלד קומען דיך זוכען.“ —

אזוי טרייסטענדיג האָט די שכנה אוועקגעזעצט אליא'ן ביים

אויווען און איהר דערלאָנג א הייסע בלינע. האָט זי גענומען די

בלינע און געגעסען א ווייגענדיגע.

נאָך א שכנה איז אריינגעלאָפען און אויסגעשריען: „מ'האָט

שוין געפונען דעם מערדער!“

„ששש!“ — האָט די ערשטע איהר א צייכען געגעבען זי זאָל

שווייגען. האָט זיך יענע אומגעקוקט, דערזעהען אליא'ן און איז גע-

קלויבע אין דער גרויסער וועלט

בליבען שטעהן מיט אן אָפּענעם מויל. האָט די ערשטע שכנה ארויפגענומען א פאַטשיילע אויף זיך און איז ארויס מיט די אנדערע אין דרוסען.

„אך, אזא אומגליק!“ — האָט די ערשטע אָנגעפאנגען.
„וואָס עפעס אן אומגליק? האָט ער ניט געזאָלט דער'הרג'ענען וויינקא'ן.“

„מ'ווייס דען זיכער, אז ער האָט איהם דער'הרג'עט?“
„יא, זיכער, מ'האָט דאָס אויסגעפונען דורך א הענטשקע.“
„ווי אזוי?“

„מען האָט געפונען לעבען טויטען א הענדשקע, און די הענדשקע איז טאקי קאראקאווסקי'ס“
„פון וואנען ווייסט איהר דאָס?“
„איך ווייס. אָט קום איך ערשט פון דאָרט. כ'האָב גערערט מיט'ן אוריאלדניק.“

„און וואָס וועט איהם קומען דערפאר?“
„א צוועלף יאָהר קאטאָרגע, מסתאמא.“
„יעזום קריסטוס“, — האָט די ערשטע שכנה ארויסגעזאָגט מיט וועהטאָג.

„ער איז געווען אזא וואוילער. ווי האָט ער דאָס געקענט טהאָן אזא זאך?“

„מסתאמא זיך שטאַרק אָנגע'שיכור'ט. ווער ווייס?“
„טאקע, טאקע, געמוזט זיין זעהר שיכור נעכטען“, — האָט די ערשטע באמערקט מיט פארדרוס און איז אריין צוריק אין שטיבעל מיט גרויס רחמנות צו אליא'ן. און אליא האָט זיך געהאט פארקוקט אויפ'ן פייער און פארגעסען וויינען. נאָר אזוי ווי זי האָט דערזעהן די שכנה, האָט זי זיך דערמאָנט און האָט זיך ווידער צואוויינט:
„מא—מא! איך וויל מיין מא—מען!“

„שאַ קינד! דיין מאמע קומט באלד. וויין ניט. נו, ווארים זיך בעסער אָן די פיס ביים אויווען. אוי, ס'רע בלויע פיס. ווילסט אפּשר נאָך א בלינע?“

„ניין! איך וויל מיין מאמען!“ — האָט זיך אליא געהאלטען

ביי דאָס איהריגע. מיט אמאָל האָט זי דערפיהלט איהר מאמעס טריט. האָט זי זיך אויפגעכאפט און איז איהר אנטקעגען געלאָפּען. דערזעהנדיג די מאמע א ווילדע, א צוטראַגענע, האָט זי זיך אויף דאָסניי דערשראַקען און זיך צוגעטוליעט צו דער שכנה.

„אי, טאָכטער מיינע, וואָס דו האָסט אָנגעטהאָן!“ — האָט די מאמע ארויסגעשריען מיט וועהטאָג.

„איך האָב גאַרנישט געטהאָן!“ — האָט זיך אליא אינגער צויגען פון אינערליכען שרעק.

„אי, טאָכטער מיינע. וועסט אמאָל דערפיהלען, וואָס דו האָסט געטהאָן...“ — האָט די מאמע ארויסגערעדט שטיל, ווי צו זיך, און צוויי טרעהרען האָבען זיך געשלענגעלט איבער איהר רויטען ווילדען פנים.

זי האָט גענומען אליא'ן פאר א הענטעל און איז ארויס מיט איהר. די שכנה האָט איהר נאָכגעקוקט און געזעהן, ווי אליא מיט איהרע קליינע פיסעלעך לויפט נאָך דער צורודערטער מאמען, וועלכע שטעלט אַזעלכע גרויסע טריט.

אליא האָט זיך זעהר שטארקע דערשראַקען, ניט וויסנדיג פאר וואָס, ביז זי האָט דערזעהן, ווי דער שלעכטער אוריאַדניק פיהרט דעם טאטען. זי האָט זיך ארויסגעריסען פון דער מאמען און איז צוגעלאָפּען צום טאטען, האָט ער אזא קוק געטהאָן אויף איהר, אז זי איז אָפגעשפרונגען פון איהם פאר שרעק. די מאמע האָט זיך הויך צואוויינט, און איהר יאָמער האָט זיך צוטראַגען ווייט איבער די ליידיגע, קאלטע פעלדער.

דער אוריאַדניק האָט א שלעפּ געטהאָן אליא'ס טאטען און איז אוועק מיט איהם. איז אליא ווידער נאָךגעלאָפּען דער מאמען און האָט זיך אלע מאָל אומגעקוקט אויף צוריק, צו זעהן איהר טאטען פון דערווייטען, ביז זי האָט איהם שוין מעהר ניט געזעהן. אָבער זיין קוק האָט איהר נאָך אלץ געשראַקען.

אז זיי זיינען אהיים געקומען און דאָס קאלטע שטיבעל איז פול געוואָרען מיט דער מאמע'ס געוויין, האָט זיך אליא אוועק

געזעצט אין א ווינקעל און געטראכט : פארוואס האָט דער טאָטע אזוי געקוקט אויף איהר ? ...

די מאמע האָט ביסלעכווייס אויפגעהערט וויינען און האָט זיך דערמאָנט, אז זי האָט נעכטען ביינאָכט איינגעמאַכט ברויט, און עס וועט שוין זיין איבערגעזויערט. און ווער וועט איהר איצט פערדינען אויף אנדערע ברויט?.. איז זי געגאנגען א שלוכצענדע, געקנעמען די ברויט, געהיצט דעם אויווען און געבאקט בלינצעס, פון גע-וואוינהייט וועגען. אז די פרישע, הייסע בלינצעס האָבען גערייצט דעם ליידדיגען מאָגען, האָט די מאמע מיט דער טאָכטען געגעסען און פארטרונקען מיט טרעהרען...

די מאמע האָט געוויינט און געוויינט, ביז זי האָט אויפגעהערט און געבליבען אַן אומעדיגע, האָט אליאָ מורא געהאַט צו פרעגען דער אומעדיגער מאַמע'ן פאַר וואָס מען האָט אוועקגענומען א י ה ר טאָטען, פארוואָס קומט ער ניט צוריק און פאַר וואָס האָט ער אזוי געקוקט אויף איהר?.. אימער האָט זי געטראכט דערפון און איז גע-וואקסען צוזאמען מיט די פראגען, ביז זי איז אויסגעוואקסען באלד אזוי גרויס ווי די מאמע, און די פראגען נאָך גרעסער פון איהר, האָבען זיי איהר טיעף געבויערט אין מה און זי האָט זיך עפעס דערמאָנט — „די הענדשקע!“ „אוי, מאמעלע, די הענדשקע!“, און זי האָט אויסגעריסען אַ בונט האָר פון קאַפּ.

ז א מ א ר ע .

אין קליינעם שטעדטעל אין געקומען צופאָהרען אַ בחור אין אַ קורצען יעקעל און אין אַ שוואַרצען ווייכען הוט, אָהן אַ באַרד און אָהן וואַנצען. האָבען איהם די אלטע ווייבער גערופען שנעק, און איהם פיינט געהאט. אָבער די יונגע ניט...

איז ביי די מיידלאַך געוואָרען יום־טוב און זיי האָבען אויסגע־קויפט אלע רויטע און ראָזע סטענגעס פון די קראַמען. איז געקור מען אַ מיידעל וואָס האָט געהייסען פריידעל, מיט אַ לאַנגען, ווייסען האַלז און מיט פעך שוואַרצע אויגען, און זי האָט דעם בחור אָנגעטאָן אַ כישוף. האָט ער שוין מעהר קיין אַנדערע מיידלעך ניט געזעהן, און אומזיסט האָבען זיי זיך אלע אויסגעצוואַנגען די קעפּ, אויסגע־בריהט די פנימ'ער, און אָנגעטאָן זיך קאָלירטע שלייפען אין די נאָסע, גלאַנציגע האָר.

פריידעל האָט אויסגעצויגען איהר לאַנגען האַלז און מיט'ן קאָפּ אין דער הויך האָט זי ווי געשוועבט דורך די נאָסען, ווען די קנאה־בליקען פון די מיידלאַך האָבען איהר נאָכגעפאַנגט פון אלע זייטען. זי האָט זיך געפיהלט די קעניגין פון שטעדטעל, און איהר האַרץ איז געווען פול מיט פרייד.

האָט זיך איהר מזל אַ קעהר געטאָן, און דער שענהער בחור איז אוועקגעפאַהרען. פלעגט פריידעל ליגען אין די קישענס און וויינען: און די שכנים זיינען געקומען און אָנגעזאָגט איהר בלינדע מאַמע, אז ס'איז שוין דאָ וואָס צו זעהן... האָט די מאַמע געבראָכען די הענד און געקלאָגט אויפ'ן אומגליק.

פריידעל האָט זיך געוואַלנערט אין די קישענס, זיך געבאָרען אין טרערען, ביז ס'איז געבאָרען געוואָרען אַ אינגעלע. האָט מען געשאַלטען זיין טאטען און איהם געהאָרעוועט מיט צוגעברענטע מילך וואָס די בלינדע באַבע פלעגט קאָכען; און דער יונגער מאַמען

האָט די שאַנדע פאַרטריבען אין אן אנדער שטעדטעל, וואו זי האָט געארבייט אין א פרעמדען הויז און געטראַכט פון איהר קלוינעם זאַמאַלען, און פון זיין שעהנעם טאַטען .

אַ זאַמאַלע איז געוואָרען אַ מענשעלע וואָס קען געהן און ריי-דען, האָט איהם די בלינדע באבע אָנגעטאָן אַ מאַנטעלע אויפ'ן לינד-קען זייט, מיט'ן רויטען אונטערשלאַק ארויף, און ער איז ארויס אין גאָס זיך באַגעגענען מיט נאָך קינדערלעך. האָבען אַלע קינדער זיך צולאַכט פון'ם רויטען אונטערשלאַק פון אויבען. און איין קינד האָט באַמערקט: „אַז ער איז דאָך אַ ממזור!“

„ניין, איך בין א זאַמאַלע!“ האָט איהם דאָס קינד פאַרריכט. „זאַמאַלע ממזור!“ האָט נאָך אַ אינגעל אויסגעשריען און זאַמאַלען האָבען זיך געשטעלט טרערען אין די אויגעלעך. איז ער געשטאַנען פון דער ווייטען און געקוקט מיט פאַרדרום ווי אַלע קינדערלעך טאַנצען אין אַ ראָד און איהם נעהמט מען ניט אַרײַן. איז ער אַרײַן אַ וויינענדיגער צו דער באבען און געזאָגט: „איך וויל אויך טאַנצען אין אַ ראָד.“

„יואַרט מיין ארים שעפעלע, אַז דיין מאמע וועט איה“ש חתונה האָבען און דו וועסט האָבען ברידערלעך און שוועסטערלעך, וועסטו מיט זיי טאַנצען“, האָט איהם די באבע געטרייסט. „באַבע, איך האָבען בידאלעך און פעסטאלעך צו טאַנצען?“ האָט זאַמאַלע דערפרעהט געפרעגט.

„יא, מיין קינד, אַז נאָט וועט אונז בענשען.“ האָט דאָס קינד זיך אונטערגעמאַנצט פאַר שמחה און אַרומגע-כאַפט דער באבען. „באַבע, זאָג, וואָס איז ממזור?“ האָט זיך די באבע צעוויינט און איהם גאָרנישט געענטפערט. איז ער אַראָפּ פון דער באבע'ס שוים און איז אַרויס אין דרויסען. ווי ער האָט נאָר באַגעגענט אַ אינגעל, האָט ער איהם באַלד געפרעגט: „וואָס איז דאָס ממזור?“ האָט זיך דער אינגעל באַצויגען צו איהם מיט גרויס ערענסט און איהם ערקלערט:

„אַ זמור איז, אַז מען האָט ניט קיין טאַטען.“

„מיין מאמע קומען, זי בענגען א טאטען“, האָט איהם זאמאלע געענטפערט.
 „אַבער ברידערלעך מיט שוועסטערלעך דארף מען אויך האָר בען“.

„יא, מאמע ביינגען בידאלעך און פעסטאלעך“, האָט זאמאלע געזאָגט מיט שמאָלץ, און איז פול מיט האָפענונג אריין אין הויז. אַז זאמאלע'ס מאמע איז געקומען, האָט זי איהם געבראַכט אַ פייפעלע, אַ הענדעלע וואָס קרייעט, אַז מען נעהמט אין מויל, און אַ נייע היטעלע. האָט ער גענומען אלע מתנות, און איז ארויס אין גאָס זיך אויספיינען מיט זיי פאַר די קינדער. האָבען אלע איהם אויפגענומען מיט דרך ארץ און די פייפעלע מיט'ן הענדעלע זיינען איבערגעגאנגען פון איין מויל אין דער אנדערער, נאָכדעם האָבען אלע אָנגעמאָסטען דאָס היטעלע, און זאמאלע איז געשטאַנען אַ צו-טראָגענער פון שמחה.

„אַבער דו האָסט דאָך ניט קיין טאטען!“ האָט אַ אינגעל אויסגעשריען פאר קנאה.

„איך האָב אַ שעהנע מאמע, און דו האָסט ניט“, האָט זאמאלע זיך גערייצט מיט איהם. נאָכדעם האָט ער מיט שמאָלץ צוגענומען פון די קינדער אלע זיינע מתנות און איז אריין אין הויז קוקען אויף זיין מאמען.

זיין מאמע האָט איהם זעהר ליב געהאט און האָט איהם דער-צעהלט שעהנע מעשה'לעך פון אַ שעהנעם טאטען מיט שווארצע, קרויזע האָר, אין אַ קורצען רעקעל מיט לאַנגע, שמאָלע הויזען. יא, אַזא טאטען האָט ער טאקע געוואָלט. ער האָט געזעהן אַזא בילד אין מאמע'ס טשעמאָדאן? פון דאמאלסט אָן האָט זאמאלע גע-חלומ'ט פון'ם שעהנעם טאטען מיט די קליינע שוועסטער און ברידערלעך.

איז די מאמע אוועקגעפאָהרען און ער האָט אַ לאַנגע צייט גע-ווארט ביז זי איז צוריק געקומען, האָט זי איהם געבראַכט שעהנע קליידער, איהם אויסגעפוצט און אוועקגענומען מיט זיך אין אַ נייער וועלט. דאָרט האָט געזאָלט זיין די אויסגע'חלום'טע משפחה.

איז צוגענאנגען צו איהם אן עלטערער איד מיט א לאנגע באַרד, איהם גענומען אין שוים, און איהם געזאָגט, אז ער איז זיין טאטע. האָט זיך דאָס קינד אַראָפּגעגליטשט פון דעם אידען'ס שוים, זיך געשטעלט אַקעגען איהם און באַטראַכט די שטיקלעך פים וואָס האָר בען אַרויסגעשטעקט פון די לאַנגע קאַפּאַטע, נאָכדעם האָט ער איהם פאַרגליכען צו דעם בילד אין זיין מוח'ל פון דעם שעהנעם טאטען. און ער האָט געשאַקעלט מיט'ן קאַפּ אן ענטשיעדענעם ניין.

„דו ניט מיין טאטע, מיין טאטע א שעהנער“, האָט ער געזאָגט מיט זיכערקייט. האָט איהם דער איד געגעבען א בייזען קוק און פאַרדראָסען גערעדט צו זיך, וואָס דאָס קינד האָט ניט פאַרשטאַנען. האָט זיך זאַמאַלע געווענדט צו דער מאמען, און געמאָגט דעם שעהנעם טאטען.

„דאָס איז דער טאטע“, האָט די מאמע מיט פאַרדרום באפויר לען. „דו דארפסט איהם ליב האָבען, ער וועט דיר געבען עסען און אַלץ וואָס דו און דיין מאמע וועלען דאַרפֿען“. איז דעם קינד זעהר אומעדיג געוואָרען, און ער האָט אַריינגעשטעלט די פויסטעלעך אין די אַומען. האָט ער זיך מיט אַמאָל דערמאָגט אָן די שוועסטער און ברידערלעך, וואָס ער וועט קריגען, און ער האָט אויפגעלויבטען : „מאמע, זאָג, וואו די בידאלעך און פעסטאלעך ?

„באלד וועלען זיי קומען, מיין קינד.“

איז זאַמאַלע געווען אין גרויס ערוואַרטונג, און ער האָט זיך פאַרנעשטעלט ווי ער וועט מיט זיי טאַנצען אין אַ ראָד.

באלד איז אַריין א גרויסע מיידעל, באלד ווי די מאמע די גרויס, און א בחור אויך א גרויסער. האָט זיך דאָס קינד דערשראָך קען פאַר זיי און זיך באַהאַלטען הינטער דער מאמען, האָט די מאמע אַ שמייכל געטאָן און איהם געבעטען ער זאָל זיך ניט שעהמען. דאָס איז פאַר איהם אַ שוועסטער מיט אַ ברודער. האָט זאַמאַלע אָנפאַנגס גאָר ניט געגלויבט, ביסלעכווייז האָט ער דערפיהלט דעם אמת און אָנגעפאַנגען צו וויינען.

„שא, מיין קינד, וויין ניט“, האָט די מאמע איהם געבעטען.

„און מיט וועמען צו טאנצען אין א ראָד איך ניט האָבען?“ —
האָט ער געכליפּעט.
„שא, מיין קינד, וויין ניט, אָט, וואַרט ביז איך וועל האָבען א
קליין אינגעלע וועסטו טאנצען מיט איהם אין א ראָד“, האָט איהם
די מאמע געטרייסט.
„און ער זיין דער טאטע?“ האָט זאמאלע געפרעגט א וויינענ-
דיגער, וויזענדיג מיט'ן הענטעל אויפ'ן ברוגז'ן אירען.
„יא, מיין זוהן“.
„ווייל איך ניט!“ האָט דאָס קינד זיך צושריען מיט אלע כחות.
די מאמע האָט איהם ניט געקענט איינשטילען, און האָט זיך אליין
אויך צואוויינט...

די שכנה.

רחל'ע איז געווען זעהר געראָמטען פאַר איהרע פיער יאָהר, זי האָט געקענט זינגען ליעדלעך, ווען געסט זיינען געקומען, נאָר איין פעהלער האָט זי געהאַט, זי האָט ליעב געהאַט דער שכנה, מיסעס שולער, אַ שענהע, יונגע פרוי מיט ווייסע, ווייכע הענט, און אז זי פלעגט אַרומנעהמען רחל'ען, פלעגט דאָס קינד צומאַכען די אויגען פאַר תענוג.

פלעגט רחל'ע אַלע מאָל לויפֿען צו דער שכנה און ניט געוואָלט אָפּטרעטען פון איהר, האָט דאָס דער מאמען פאַרדראָסען: „געזעהן אַ מויד זאָל שטענדיג זיין אין פרעמדע הייזער? איכ'ל איהר שוין געבען!“ פלעגט די שוואַרצע, ברייט־ביינערדיגע מאמע זיך ביי זערען און אריינשלעפען דאָס קינד מיט געוואָלד צו זיך אין הויז, און איהר אַנשלאָגען. פלעגט דאָס קינד נאָך מעהר פיינט האָבען דער מאמען און שטאַרקער ליעב האָבען דער שכנה. האָט די מאמע געזעהן אז זי קען רחל'ען ניט אָפּרייסען פון דער שענהער מיסעס שולער, האָט זי איהר פאַר'מסור'ט פאַר'ן פאַפּאָ.

האָט דער גוט־מוטיגער פאַפּאָ אויסגעהערט דער בייזער מאַמען, און מיטגעפיהלט רחל'ען; מחמת ער אליין האָט אויך מעהר חשק געהאַט צו זיין ביי דער שכנה... נאָר ער האָט מורא געהאַט פאַר דער אויפגערענטער מאמען און האָט כלומר'שט זיך אָנגע־בייזערט אויף רחל'ען:

„טאַקע, רחל'ע, וואָס געהסטו אַהין? זיי בעסער אין הויז און פאַלג דער מאמען.“

„איך וויל האָבען אַ שענהע מאמע, אזוי ווי מיסעס שולער“ — האָט דאָס קינד אַרויסגערעדט איהרס אַ באהאַלמענעם געפיהל, און דער טאַמע, וואָס האָט אויך געפיהלט דאָס זעלבע, האָט מורא גע־

האָט אויפֿצוהייבען דעם קאָפּ מאַמער באַגעגענט ער זיך מיט די שוועבעל און פּעך בליקען פון זיין ווייב.

„וואָס, די מאמע געפּעהלט דיר ניט? דיר מיט'ן טאַטען גע-
פּעהלט ניט די מאַמע. וואָס, איך ווייס עס ניט? געהט צו מיסעס
שולער, זאָל זי האָבען די מציאה, ווער דאַרף אייך! — האָט זיך די
מאמע צורטענה'ט, וואַרפענדיג בליקען אַמאָל אויפ'ן טאַטען, אַמאָל
אויף דער טאַכטער.

האָט רחל'ע קיין קאַטאָוועס ניט פאַרשטאַנען און האָט זיך
פּלינג אַ לאָז געמאָן דורכ'ן טהיר צו דער שכנה.
מיסעס שולער, וועלכע האָט קיין קינדער ניט געהאַט, האָט
שטאַרק ליב געהאַט רחל'ען, און זי האָט איהר באַגעגענט מיט גאָר
אַ ליבען שמייכלעל.

„ווייסטו וואָס, מיסעס שולער? דו וועסט זיין מיין מאמע“ —

האָט רחל'ע געמאַכט אַ נייעם פּלאַן.

האָט איהר די נייע מאַמע אַרומגעכאַפּט, צוגעדריקט צו זיך
און איהר ערקלעהרט, אז איהר מאמע וועט איהר ניט לאָזען געהמען
קיין נייע מאַמע.

„זי וועט יאָ לאָזען“, האָט רחל'ע געזאָגט. „זי וויל מיך סיי

ווי ניט האָבען, זי'ט ערשט געזאָגט צו מיר און צו מיין פּאפּא:
„געהט, געהט, צו דער שכנה, ווער דאַרף אייך האָבען?“ זעהסט?
זי דאַרף אונז ניט!“

האָט זיך מיסעס שולער צולאַכט, און געזאָגט צו רחל'ען:

„געה, נאַרעלע, זי האָט דאָס ניט געמיינט, מאמעס זאָגען אזוי

אז זיי זיינען אין כּעס, אָבער זיי מיינען דאָס ניט.“

„מיין מאמע מיינט דאָס יא“ — איז רחל'ע באַשטאַנען אויף

דאָס איהרנע. „זי שרייט אויף מיר און זי שלאָגט מיך. זי האָט
מיך פיינט, און איך וויל, אז דו זאָלסט זיין מיין מאמע.“

„יא, קינד, איך וועל זיין דיין מאמע, אויב יענע מאמע דיינע

וועט דיך אַפּלאָזען“ — האָט מיסעס שולער איהר צוגעזאָגט.

האָט זיך רחל'ע שטאַרק געפּרעהט, און גענומען שפּאַנען איר

בער'ן הויז גאַנץ ברייטלעך, ווי דאָס הויז וואָלט שוין געהערט צו

איהר. נאָר וואָס וועט זיין מיט'ן פאפא? האָט זי א טראכט געמאָן.
דעם פאפא וואָלט זי דאָך אויך געוואָלט האָבען. סיי ווי איז ניט ריכטיג
טיג, אז אַ יונגער שעהנער פאפא זאָל זיין מיט אַ מיאוס'ע מאַמע,
מיסעס שולער פאסט זיך בעסער פאַר איהם. און מיסעס שולער'
מאן איז א גראַבער, ניט קיין שעהנער.

„מיסעס שולער“, האָט רחל'ע אויסגעשריען. „דיין מאן איז
ניט קיין שעהנער. מיין פאפא איז שעהנער. דו נעהם מיין פאפא,
און מיין מאַמא וועט נעהמען דיין מאן, יא?“ און צוליב דעם גר
טען איינפאל האָט רחל'ע אַ הויכען שפרונג געמאָן.

האָט זיך מיסעס שולער צולאַכט, און זיך באלד געצוואונגען
צו מאַכען אַ שטריינגע מינע, כדי רחל'ע זאָל מיינען אז מען טאָר
דאָס ניט זאָגען, כאָטש אלײן איז איהר רחל'עס פלאַן גאַנץ פיין גע-
פעלען געווען.

דערווייל האָט רחל'ע גענומען באַטראַכטען אַלצדינג אין הויז,
און אומגעווארפען אַ ליימענע סטאַטוע, האָט זיך אָפגעבראַכען אַ
שטיקעל שטערען פון איהר, און ס'איז געבליבען אַ ווייסער פלעק.
האָט זיך רחל'ע דערשראָקען, טאָמער וועט די נייע שעהנע מאמע
איהר איצטער ניט וועלען.

האָט מיסעס שולער איהר גוטמוטיג אַ מוסר געמאָן, אז זי זאָל
דאָס מעהר ניט טאָן. האָט רחל'ע געזעהן אז קיין גרויסע סכנה
איז דאָ ניט, האָט זי זיך געפיהלט גאַנץ בעקוועם אין דער נייער
היים.

מיט אַמאָל האָט זי דעדהערט דער מאמע'ס שטימע, און זי
האָט זיך דערשראָקען. באלד איז די מאמע אריין ווי אַ שטורם
און גענומען שרייען:

„וואו איז זי די מרשעת? שוין זאָלסטו געהן אַ היים! נאָר
אין פרעמדע הייזער לויפט דאָס! וואַרט, איב'ל דיר געבען!“

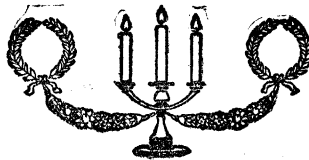
ס'איז ניט קיין פרעמדע הויז, האָט רחל'ע איהר געוואָלט
זאָגען, האָט איהר די מאמע אַ כאפ געמאָן פאַר'ן הענטעל און גע-
שלעפט אַ היים.

„איך וויל ניט געהן א היים! דאָ איז מײן היים! מיסעס שר-
לער איז מײן מאמע“ — האָט רחל'ע געשריען.
„שווייג, מרשעת!“ איז די מאמע אריין אין רציחה.
„דו וועסט מיר שוין אָנועהן מיסעס שולער ווי דו זעהסט דיין
לינקען אויער!“

איז מיסעס שולער געשטאַנען א פארציטערטע אין איהר טיר,
און רחל'עס פאַפּאָ אין זיין טיר, און ביידע האָבען מורא געהאַט
צו זאָגען אַ וואָרט ווען די צואוויילדעטע מאמע האָט געשלעפט
רחל'ען איבער'ן קאָרידאָר.

אריינגעשלעפט רחל'ען אין הויז, און גוט אָנגעשלאָגען, איז
רחל'ע געזעסען אויף דער ערד און געוויינט אזוי לאַנג ביז זי האָט
זיך פאַרטראַכט:

ווארום לאָזט איהר די מאמע ניט אַוועק פון זיך, אז זי האָט
איהר פיינט, און שלאָגט איהר? ...

חברים.

פיוועלע מיט פישעלען האָבען געוואוינט אין איין הויז, און זייערע טאטעס זיינען געווען ברידער, ביידע שעהנע, הויכע מענער. האָט פיוועלע זיך שטארק איבערגענומען מיט זיין טאטענס גרויס־קייט און זיך באַריהמט פאר פישעלען:

— מיין טאטע איז א גרויסער.

— מיין טאטע איז אויך א גרויסער, — איז פישעלע ביי זיך

ניט אראָפגעפאלען.

— און מיין מאמע? — האָט פיוועלע אַ פּרעג געטאָן מיט

שטאַלץ.

דאָ האָט זיך פישעלע אַביסעלע פארלוירען, ווייל זיין מאמע איז געווען א סך קלענער פון פיוועלעס מאמען. פונדעסטוועגען האָט ער זיך צוזאַמענגענומען ווי א העלד און א זאָג געטאָן:

— מיין מאמע איז אויך א גרויסע.

— זי איז ניט, — האָט פיוועלע געלייקענט.

— זי איז יא! — האָט פישעלע אויסגעשריען מיט צאָרן און

אויפגעהויבען דאָס הענטעל פאַרטיג צו פאַרטיידיגען זיין שטאַנד־פונקט. האָט פיוועלע ניט געווארט און פישעלען פריהער א זען גע־טאָן אין פנים. האָט יענער דערלאָנגט צוריק און די מלחמה האָט זיך צופלאַקערט אויף ביידע פּלאַנטען. באַלד האָבען זייערע פנים־לעך אויסגעזעהן ווי צוויי געשטורעמטע פּאַזיציעס.

— וואָס טוט זיך דאָ! — האָט אויסגעשריען איין מאמע און

איז אריינגעלאָפּען. באַלד נאָך איהר איז אריינגעלאָפּען די צווייטע מאמע, און יעדע פון זיי האָט אָנגעשלאָגען איהר זוהן, און די מלחמה האָט אויפגעהערט.

האָט זיך געטראַגען אַ געוויין איבער'ן הויז פון ביידע בחורים־

לעך און פארטומעלט די מאמעס וועלכע האָבען זיך גענומען דינ' גען וועמעס זוהן איז שולדיג אין געשלעג. האָבען די מאמעס גע' נומען שרייען נאָך העכער און די זיהן האָבען זיך דערשראָקען, האָ' בען זיי זיך גענומען רייסען אויף אלע כלים, ביז וואנען עס איז גע' וואָרען א יללה וואָס האָט זיך געהערט איבער'ן גאנצען טענעמענט הויז.

האָט גאָט געהאָלפּען און די טאטעס זיינען אָנגעקומען.
— וואָס איז דאָ פאַר א טומעל? — האָבען זיי זיך געוואונ' דערט. האָט זיך אָנגעהויבען א סדרה ערקלערונגען פון ביידע וויי' בער ווער עס איז שולדיג, און עס האָט געהאלטען דערביי אז עס זאָל ווידער אויסברעכען א קריגע נאָך אויף א פיעל גרעסערען און ברייטערען אופן.

האָט פיינוועלע'ס טאטע געמאכט א פלאן ארויסצומופען פון'ס ברודער. „וואָס דען, מ'וועט זיך האַלטען אין איין קריגען?“
האָט פיינוועלע'ס מאמע אויך איינגעשטימט און ס'איז גע' בליבען אז מען זאָל מופען.

ביים מופען האָט זיך דאָס קליינווארג מחיה געווען. אלע קאסטענס און אלע שאַפעס האָבען זיך געעפענט, און אלערליי שעה' נע זאכען, וואָס געוועהנליך באַהאַלט מען פון זיי, זיינען געלעגען פון אויבען־אויף, כאַטש פאַק אין די קעשענעס ווי פיעל דאָס האַרץ געלויסט. קעסטעלעך מיט פארשידענע קנעפלעך. קאָלירטע בענדר' לעך, פארשידענע שפיצלעך, און אזוי צאצקעס מיט וועלכע נאָר די מאמעס שפיעלען זיך — האָבען זיך איצט פאַר פיינולען און פיש' לען געוואלגערט פריי און פראַנק...

האָט פיינוועלע אלע מאָל ענטדעקט אן אוצר וואָס מען האָט ארויסגעראַמט פון קאמאָד, און אויסגעשריען מיט פרייד צו פישע' לען. איז פישעלע באַלד געקומען מיט פולע הויפענס פון דער מא' מע'ס צאצקעס און א טיעפען אנטויל גענומען אין פיינוועלע'ס פרייד.
דערצו איז נאָך געווען אזא לעבעדיגע וועלט פאַר די צוויי בחורים: אלץ איז געווען איבערגעקערט, און אין הויז איז געווען

אזא אנגענעהמע אונאָרדנונג, טאקע אזא ווי זיי האָבען לייעב צו מאַכען און מען לאָזט זיי ניט.

אז די פוהרלייט זיינען געקומען נעהמען די זאכען, האָבען ביידע געהאַלפּען טראָגען צום וואָגען: איינער א הענטעל פון א פרעס־אייזען, און דער צווייטער אַן אלטען שוך וואָס מ'האַט איי־בערגעלאָזען אויף ארויסצואוואַרפען. אזוי האָבען די חברה געהאַט אַן אמת'ען יום־טוב.

אז דער וואָגען איז שוין געווען פול, און פייוועלע'ס מאַמע האָט פייוועלען אַרויפגעזעצט גאָר אין דער הויך אויפ'ן וואָגען, איז ער געווען אויף דער העכסטער שטופע פון גליק. און פישעלע האָט אַרויפגעקוקט צו איהם פון אונטען מיט קנאה.

אז דער וואָגען איז אוועקגעפאָהרען, און פישעלע איז געבליבען אין הויז אָהן זיין חבר, האָט ער ערשט דערפיהלט וואָס מען האָט איהם דאָ אָפגעמאַן, און האָט זיך צעוויינט:

— איך וויל אויך אויפ'ן וואָגען מופען מיט פייוועלען!

— אז איהר זאָלט זיך ווידער קענען שלאָגען — האָט איהם די מאַמע א שטאָך געמאַן. האָט פישעלע איהר אָנגעקוקט אומ־פאַרשטענדליך און ווידערהאַלט זיין פאַרלאַנג. האָט די מאַמע א געשריי געמאַן אויף איהם און פאר שרעק איז ער אויף א וויילע שטיל געווארען. נאָכדעם האָט ער זיך דערמאַנט אז ער דארף וויינען, און האָט זיך צעוויינט.

האָט זיך די מאַמע גענומען מיט איהם קריגען, האָט ער שוין געוויינט סתם אזוי פון פרינציפ וועגען.

אביסעל שפעטער האָט זיך פישעלע דערוואוסט אז ער האָט ניט מיט וועמען צו שפיעלען זיך, האָט ער עסען אויך ניט געוואָלט. ער איז שוין געווען צוגעוואוינט צו עסען אין א קאָמפּעטיציע מיט פייער וועלען, ווער עס וועט אויפּעסען שנעלער. און אָהן דער דאָזיגער אַמביציע, האָט ער אָפגעשטופּט דאָס עסען, און ס'האַט ניט געהאַל־פען, ניט דער מאַמע'ס רייד ניט איהרע קלעפּ.

— וואָס זאָל איך טאָן מיט'ן קינד? — איז די מאַמע פאַר־צווייפעלט געוואָרען, — זינט פייווקע איז ניטאָ האַלט עס אין איין

וויינען און פארוזוכט ניט עסען, — האָט זי זיך אויסגערערט דאָס האַרץ פאַר'ן מאַן.

— האָסטו זיך ניט געזאָלט קריגען מיט דער שוועגערין, אז זי זאָל דאַרפֿען אַרויסמופֿען, — האָט ער איהר פאַרנגעוואָרפֿען, ווייל איהם האָט אויך פאַרדראָסען וואָס דער ברודער האָט אַרויסגעמופֿט. האָט דער טאטע געהאַלפֿען דעם זוהן בענקען, און ביידע האָבן בען געפֿיהלט אז עפעס פֿעהלט אין יעדען ווינקעל.

אז פֿיוועלע האָט אַרויסגעלאָזט זיין בענקשאַפט אין אַ געוויין: „איך וויל צו פֿישעלען!“ האָט זיין טאטע איהם גענומען צו פֿישעלען צו גאַסט. און אז פֿישעלע האָט דערזעהען פֿיוועלען, האָבען זיי זיך אָנגעקוקט מיט אַ געשמאַקען שמייכעל. האָט פֿיוועלע באַלד באַמערקט אז זיין חבר האָט נייע בלאַנקע קנעפלעך אין זיין רעקעל.

„ס'איז אמת'דיגע גאָלד?“ — האָט ער געפרעגט מיט באַוואונדערונג.

— אוראי! — האָט פֿישעלע געענטפֿערט מיט שטאַלץ, און איהם באַלד דערזעהלט, אז מען האָט געקויפֿט אַ נייעם טשייניק, און אז זיין רויטער באל איז אַריינגעפֿאלען אין קעלער.

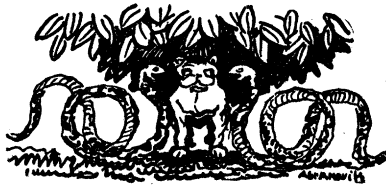
האָט פֿיוועלע געמאַכט אַ מינע פֿון מיטגעפֿיהל. האָט פֿישעלע באַלד געביטען דעם טאָן און איהם דערזעהלט אז דער פֿאַפֿאָ וועט איהם קויפֿען אַ נייעם באל. האָט איהם פֿיוועלע דערזעהלט, אז איהם וועט מען קויפֿען אַ וועגעלע.

— מיר וועט מען קויפֿען אַן אַטאַמאַביל, — האָט פֿישעלע געזוכט איהם אַריבערצושטייגען.

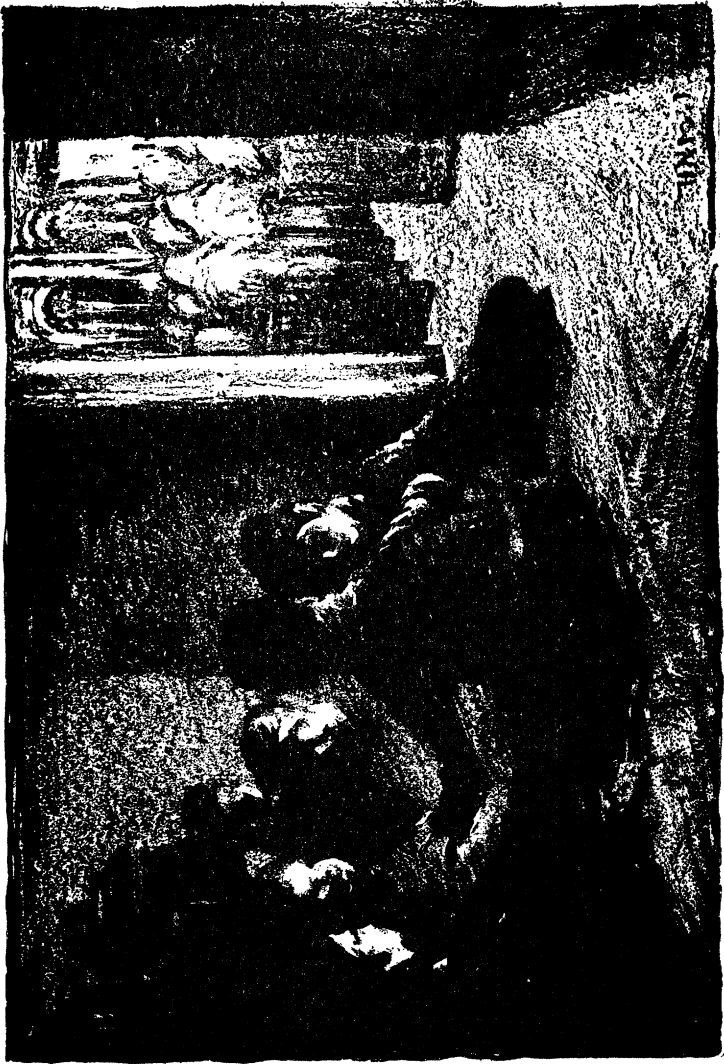
— אַן אַטאַמאַביל איז ניט גוט, — האָט פֿיוועלע איהם אַראַפֿגעוואָרפֿען.

— אַן אַטאַמאַביל איז יא גוט, — האָט זיך פֿישעלע געהאלטען ביי דאָס זייניגע און דערפֿיהלט דעם אַמאָליגען פֿיוועלע וואָס פֿאַר-גינט איהם ניט דאָס לעבען. „דו ביזט אליין ניט גוט!“ האָט ער אַ געשריי געטאָן, און אַריינגעבראַכט דעם חבר אין גרימצאָרן.

— כ'האָב דיך פיינט! — איז געווען פיינעל'ס אַרנאָמענט.
 האָט פישעל אויפגעהויבען דאָס הענטיל און עס געוואָרפען
 פיינעלען אין פנים. האָט פיינעל דערלאנגט צוריק, איז געוואָרען
 איינער פון די אַמאָליגע געשלעגען. און די חברים האָבען זיך דער-
 פיהלט ווי אין די גוטע אַלטע צייטען...

די גרויסע און די קליינע.

ראש השנה האָט דער פיעריאָהריגער מאָטעלע געמוזט זיין צען מיט דער מאמען אין שוהל, און עס האָט איהם פארדראָסען פאר וואָס ער, א מאַנסביל, וואָס טראָגט אַ רעקעל מיט קעשענעס און אַן אַרבע כנפות ווי דער מאַמע, זאל זיין אראפגעזעצט צו דער נידעריגער מדרגה פון זיצען אין דער ווייבערשער שוהל. האָט ער מיט בענקשאפט ארונטערגעקוקט דורך די פענסטערלעך צו דער מענערשער שוהל און אלע וויילע געמאָנט ביי דער מאמען:

„מאמע, איך וויל צום טאטען!“

האָט די מאמע ניט געטאָרט מפסיק זיין און ער איז געבליבן

בען ביי זיין מאָנען.

אז אלע מאמעס זיינען אריין טיעף אין דאוונען, און האָבען

זיך צוכליפעט מיט מאָדנע קולות, האָט מאָטעלע פארגעסען וואס ער וויל און זיך צוצוגעהערט צום געוויין פון די מאמעס.

איין מאמע וויינט קוויצענדיג, די אנדערע פארגעהט זיך

אין א שלוכצען, א דריטע וויינט עפעס מיט א מאָדנעם נגון. איז

דאָס איהם געפעלען געווארען.

מאָטעלע האָט געהאלטען, אז וויינען איז א קונסט.

אז א פרעמדער מענש, צום ביישפיעל, פלעגט זיין אין הויז,

פלעגט ער וויינען גאר אנדערש ווי געוועהנליך: מיט אלערליי קונצען. און אז די מאמעס זאָלען קענען וויינען מיט מעהר קונד

צען ווי ער, איז ביי איהם געווען א נייעס. און פאר וואס וויינען

זיי? האָט ער זיך געוואונדערט. דאכט זיך קיינער שלאָגט זיי

ניט. און צוואַנגען צוואַגט מען זיי אויך ניט. ווען ער וואָלט

זיך צוואוויינט פאר גאר נישט, וואָלט איהם די מאמע געשוויגען

דערפאר? ... אפילו אז זי וואשט איהם דעם קאפ טאָר ער ניט וויינען. נאָר דאן הערט ער איהר ניט. ער צולאָזט זיך מיט אזא געוואלד, אז די מאמע ווערט פארטויבט. און טאָמער איז איהר דאָס ווייניג, הויבט ער זיך אָן ווארפען און צאפֿלען מי די פיס אזוי שטארק, אז ביז די מאמע וואשט איהם אויס דעם קאפ איז זי אזוי אויסגעמאטערט, אז זי קען שוין ניט שטעהן אויף די פיס. פונדעסטוועגען קוקט דאן מאָטעלע אויף זיך ווי אויף א מאַר-טירער, מחמת אויסגעפיהרט האָט די מאמע. אמת, זי איז טא-קע זעהר מיעד, אבער ער איז פארט געבליבען מיט אן אויסגעווא-שענעם קאָפּ. מעג ער דאָך וויינען. אבער פאר וואס די מאמעס וויינען פאר גאר נישט און קיינער שרייט ניט אויף זיי, האָט ער ניט געקענט פארשטעהן.

אז ער האָט זיך גוט אָנגעהערט ווי די מאמעס וויינען, איז איהם לאַנגווייליג געווארען, און ער האָט ווירער גענומען בענקען צום טאָטען אין דער מענערשער שוהל. איז זיך זיין מאמע אלע מאָל פארנאנגען אין א נייעם געוויין, און ער האָט געזעהן, אז מיט איהר זועט ער גאר ניט מאכען, זי וועט איהם צום טאָטען ניט פיהרען, איז ער זיך אליין אוועק צום טאָטען.

אין דער מענערשער שוהל האָט מאָטעלע אין זיך דער-פיהלט דעם אמת'ען מאַנסביל. איז ער מיט גרויס ווירדע צוגעגאנגען צום טאָטען און געוואָלט פארפיהרען מיט איהם א געשפרעך וועגען די מאמעס וואס וויינען. נאָר דער טאטע איז געשטאַנען איינגעהילט אין טלית, זיך געשאַקעלט און זיך ניט אומגעקוקט אויף איהם. איז מאָטעלע א וויילע געשטאַנען, גע-קוקט ווי די טאטעס שאַקלען זיך, און געטראכט: ווען עס וואלטען ניט געווען אזוי פיעל אותיות אין סדר, וואלט ער אויך געקאָנט דאווענען. ווייל אן „א" און „ש" קען ער שוין. נאָר אז ער קען ניט דאווענען, טאָ וואס וועט ער דאָ טאָן? איז ער ארויס אפזוכען זינס גלייכען.

אין שוהל הויז וויינען געשטאַנען עטליכע אינגעלעך פארטאן אין א געשפרעך וועגען גאָט און ווי אזוי ער שרייבט היינט אָן די

צעטלען פאר'ן נייעם יאהר, אז מען טאָר אום ראש השנה ניט שרייבען.

„ער האָט מסתמא א שבת גוי וואס שרייבט פאר איהם“
— האָט מאָטעלע די קשיה פארענטפערט.

„א גוי קען דאָך אבער ניט שרייבען קיין לשון קודש“ —
האָט א אינגעל גע'מענה'ט.

„מען מוז דען שרייבען אין לשון קודש?“ — האָט מאָטעלע
ארגומענטירט.

„אודאי“, ווי דען? גאָט וועט דען הייסען שרייבען אין אן
אנדער שפראך?“ — האָט יענער געענטפערט.

„טאָ גוי אזוי שרייבט מען פארט ראש השנה די קוויטע-
לעך?“ — האָט נאָך א אינגעל געפארערט אן ענטפער.

זיינען אלע אינגלעך געבליבען שטעהן מיט אראפגעלאָזטע
קעפ, געטראכט און געטראכט, און גאר נישט געקענט אויסטראכ-
טען.

„לאָמיר זיך גאר שפיעלען אין א שוחל“, — האָט מאָטעלע
פארגעשלאגען. זיינען אלע אינגלעך אויפגעשפרונגען צופרידענע
און האָבען אונטערשטיצט מאָטעלע'ס פארשלאג.

„מען דארף אבער האָבען טליתים צו דאוונען“ — האָט זיך
א אינגעלע אפגערופען.

האָט מאָטעלע שנעל א טראכט געטאָן און איז געפאלען אויף
א פלאן:

„מיר'ן זיך איינוויקלען אין טישטוכער.“
„וואו'ט מען אבער נעהמען טישטוכער?“ — האָט א צוויי-
טער אינגעל געוואלט וויסען.

„ביי אונז איז דאָ א גרויסער טישטוך אויפ'ן טיש, וועלען
מיר איהם אראפנעהמען, צורייסען אויף שטיקלעך, וועט זיך יעד-
דער נעהמען א שטיקעל“ — האָט מאָטעלע אויסגעפלאַנעוועט.

האָבען אלע אינגלעך איינשטימיג צוגעשאקעלט מיט די קעפ,
און מאָטעלע האָט זיי געפיהרט צו זיך אהיים.

אראפגעשלעפט דעם טישטוך פון טיש, האָט זיך איין אינ-

געל געכאפט אז מ'טאר ניט דייסען אום יום טוב; איז מען ארויס אין גאס, אויפגעזוכט א שייגעצעל, איהם געבעטען צורייסען דעם טישטוך, האָט ער עס געטאָן, און אלע אינגלעך האָבען געהאט טליתים אין וואס צו דאוונען.

אז זיי האָבען זיך איינגעוויקעלט אין די „טליתים" און שוין געוואלט אָנהויבען דאוונען, האָט זיך איינער געכאפט, אז מ'וועט דארפן בלאָזען שופר און ס'איז קיין שופר ניטאָ.

האָט זיך מאָטעלע אריינגעכאפט אין זיין מאַמעס הויז, און אויסגעזוכט א וואלגעהאַלץ. איז שוין געווען א שופר אויך. סדרים האָבען זיי ניט געראַרפט, זיי האָבען געקענט דאוונען אויס-ווייניג... האָט זיך באלד אָנגעפאנגען דאָס דאוונען אין פולען גאנג.

אז מאָטעלע'ס מאַמע האָט געזעהן, אז איהר בחור'ל איז ניד-טאָ, און ביים טאַטען איז ער אויך ניטאָ, איז איהר שוין דאס הארץ ניט געווען ביים דאוונען. זי האָט קוים אפגעווארט ביז לייענען, און איז ארויס זוכען איהר זוהן.

אין שוהל הויף האָט זי איהם ניט געפונען, איז זי אוועק אהיים, אפשר איז ער דארט.

אז זי איז אריין אין הויז, האָט זי זיך אזש דערשראקען: דער טיש איז הויך, די לייכטער ליגען אויף דער ערד ווי געפא-לענע העלדען, דער געשיר-אלמער שמעהט אפען, און די טעפלעך ליגען איבערגעדעהטע.

„ווער האָט דאָס צואקערט דאָס הויז?" — האָט זיך די מוטער געוואונדערט. און דער טישטוך איז ניטאָ, פעהלען איהר שוין צוויי זאכען, אי דער זוהן, אי דער טישטוך.

איז זי ארויס אין גארטען און דערזעהן א חברה אינגלעך אייני-געוויקעלט אין ווייסען אן זיך שטארק שאַקלענדיג. האָט זי דארט דערקענט איהר מאָטעלען, און איהר צורייסענעם טישטוך.

„ווער האָט דאָס מיר גע'פטר'ט דעם טישטוך?" — האָט זי אויסגעשריען. האָבען זיך די אינגלעך געבויגען און געמורמעלט, און קיינער האָט ניט געענטפערט.

„איך רעד דאך צו דיר!“ — האָט די מאמע א געשרוי גע-
טאָן אויף מאַטעלען.
„הם“ — האָט מאַטעלע געגעבען א ברום ווי דער טאָטע אז
ער טאָר ניט מפסיק זיין, און ווידער געדאווענט.
האָט די מאמע ניט געוואלט אנערקענען די הייליגקייט פון
זיין דאווענען און איהם א ריס געטאָן ביים הענטעל מיט א גע-
שרוי :

„ענטפער מיר, דו קליינער שד!“
„הם“ — האָט זיך מאַטעלע ניט אונטערגעגעבען.
„דו הערסט ? אז ניט פלעט איך דיר דעם מח!“
האָט זיך מאַטעלע א צאפעל געטאָן פאר שרעק און געענט-
פערט אז ער האלט אין מיטען דאווענען און ער טאָר ניט מפסיק
זיין.

„ווארט, איכ'ל דיר געבען א מפסיק זיין, קום נאָר אהיים!“
— האָט זי איהם געסטראשעט, אראפרייסענדיג די טלתיים פון
אלע אינגלעך.

„מיר דארפען נאָך בלאָזען שופר“ — האָט מאַטעלע גע-
טענה'ט צולייגענדיג דעם לאנגען וואלגעהאַלץ צום מויל. —
„ווארט א וויילע מאמע, וועלען מיר אפבלאָזען שופר און געהן
אהיים.“

האָט די מאמע ניט געווארט, ארויסגעריסען דעם וואלגער-
האַלץ פון מאַטעלען, אָנגענומען איהם ביים הענטעל, און געפיהרט
אהיים.

האָט מאַטעלע געטראכט :

פאר וואס מעגען טאטעס און מאמעס אלצדינג טאָן, און
אינגלעך טאָרען ניט?...?

פיוועלע'ס פאָרטיק.

פיוועלע איז ניט געווען דער מענש וואס זאל זיך איינהער-
רען וואס מען רעדט צו איהם: די מאמע האָט זיך גערעדט דאָס
איהריגע, האָט ער זיך גערעדט דאָס זייניגע. האָט די מאמע גע-
זאָגט: „געה ניט אין דרויסען, דו וועסט זיך פארטיהלען!“ האָט
ער געזאָגט: „איך וויל אין דרויסען.“

נאָר אויסגעפיהרט האָט די מאמע; זי האָט צוגעשלאָסען די
טיר און ער האָט געמוזט זיין אין הויז.

— טא, זיי לעבען מיר, מאמע, און דערצעהל מיר מעשיות —
האָט ער געפאָדערט.

— לאָז מיר אפ, איך האָב קיין צייט ניט, כ'האָב נאָך אזוי
פיעל ארבייט צו טאָן!

— איך וויל מעשיות! — האָט ער געמאָגט.

— איך האָב קיין צייט ניט, זאָג איך דיר!

— אָבער מיר איז אומעדיג, דערצעהל מיר עפעס מאמע.

האָבען זיי זיך לאנג געדונגען, ביז די מאמע האָט איהם איר
בערגעלאָזט מיט זייגע טענות און איז אוועק אין קיך טאָן איהר אר-
בייט.

דאָס האָט פיוועלען זעהר באַליידיגט, און ער האָט גענומען
אריינטראכטען זיך אין זיין לאגע: אין דרויסען זיך שפיעלען
לאזט איהם די מאמע ניט. אליין איז זי אלע מאָל פארנומען.
ביי טאג טוט זי ארבייט, און אין אווענד לייגט זי איהם שלאָפן
און געהט אוועק. זי מיינט, ער ווייס ניט, אז זי געהט אין מוא-
ווינג פיקטשורם, כאָטש זי זאגט איהם, אז זי געהט אין האַספיר-
טאל, וואו ער האָט מורא צו געהן. אויף מאָרגען צום „סאפער“
דערצעהלט זי דעם פאפא וואס זי האָט געזעהן אין מואווינג פיק-
טשורם, און זי מיינט אז ער הערט ניט.

ער ווייס פון אלץ. ער ווייס אפילו אז די מאמע האָט אויס-
געפרעגעלט איינגעמאכץ. ער האָט געפונען דעם לעפעל מיט וואס
זי האָט געמישט, און זאָל זי ניט מיינען אז איהם וועט זי נארען.
זי וועט איהם נאָך היינט מוזען געבען א טעלערעל איינגעמאכץ.
אז ניט וועט ער — יא, וואָס זאָל ער אזוינס טאָן, אז ניט? וויי-
נען העלפט ניט. ניט עסען איז אויך קיין פלאן ניט: די מאמע
קאָכט אזעלכע געשמאקע זאכען! טאָ וואס זאל ער טאָן?
האָט פיוועלע זיך אוועקגעזעצט מיט אויפגעשטעלטע קנייען,
און גענומען טראכטען:

— פיוועלע, וועסט עסען אן אייעלע? — האָט די מאמע
געפרעגט פון קיך.

— ניין! — האָט ער געענטפערט.

— פאר וואס?

— דער קאָפּ טוט מיר וועה!

דאָס ארויסגעזאָגט איז ער געווען זעהר צופרידען. איצט וועט
ער זיך מאכען קראנק, און די מאמע וועט שוין מוזען זיצען לע-
בען איהם, און איינגעמאכץ וועט זי איהם אויך מוזען געבען, ווייל
אז ער איז קראנק איז ער דאָך א גרויסער יחסן, וועט איהם זיין
וואויל.

האָט ער זיך אריינגעלעגט זיין בעט מיט א הילפלאָזע מינע,
און געווארט, די מאמע זאל קומען און זעהן ווי קראנק ער איז.
באלד איז אריינגעלאפען די מאמע א דערשראקענע:

— וואס איז דיר, מיין קינד?

— איך ווייס ניט, — האָט ער געענטפערט גלייכגילטיג, ווי

איינער רעדט: דאָס איז דיין געשעפט, ניט מיינס.

האָט די מאמע צוגעלעגט איהר קאלטע האַנט צו זיין קע-
פעל, און ס'האָט זיך איהר אויסגעדוכט אז ער האָט טאקע ווארימ-
קייט. מעהר פעהלט איהר ניט, דאָס קינד זאל איהר נאָך קראנק
ווערען! זי וועט אפשר פון זינען אראפ, האָט זי געטראכט, און
איז געבליבען שטעהן א צוטומעלטע.

קודם כל וועט זי אפרופען דעם דאקטאר, וועט זי דאָך גלייך

וויסען וואס עס טוט זיך מיט'ן קינד, און טאָמיר, הלילה, שלעכט, וועט זי טעלעפאָנירען נאָכ'ן מאָן.

פּייוועלע איז דערווייל געלעגען אין בעט און הנאה געהאט וואס די מאמע איז אזוי צוטראגען וועגען איהם. נוט, זאל זי ווירטען, ווי איהם איבערלאזען אלע אווענט אליין! לעבען איהם זיצט זי ניט, און וואס ער וויל עסען גיט זי איהם ניט. איצט, אז ער וועט זאגען: מאמע, זיי לעבען מיר, וועט זי שוין זיצען; און מעשיות וועט זי איהם דערצעהלען וויפיעל ער וועט נאָר אליין ווער לען. נאָר דאָס ערשטע וועט ער זיך הייסען געבען א טעלערעל אייניגעמאכט.

— מארקעט 5140! — האָט פּייוועלע דערהערט זיין מאַמע'ס שטימע ביים טעלעפאָן.

— וואס איז דאָס? — האָט ער זיך דערשלאגען, — זי רופט דאָך נאר דעם דאקטאר! ... שלעכט! .... אויף דעם האָט ער זיך נאר פארגעסען. וואס טוט מען? דעם דאקטאר האָט ער שרעקליך פיינט.

— מאמע! מאמע! — האָט ער גענומען שרייען, — רוף ניט דעם דאקטאר, איך בין שוין געזונד!

נאָר די מאמע איז געווען געראטען אין זעהן און האָט זיך אויך ניט צוגעהערט וואס מען האָט גערעדט צו איהר. האָט ער געשריען און געשריען זי זאל נישט רופען דעם דאקטאר, און זי האָט איהם יא גערופען.

פּייוועלע האָט דערזעהן אז ער האָט זיך אריינגעדריעהט אין א צרה, האָט ער זיך געוואלט ארויסדריעהן. נאָר א מזל האָט ער געהאט, אז וואס ער האָט קאליע געמאכט האָט ער שוין ניט גערקענט פארריכטען. אז ער האָט צובראכען די וואזע פונ'ם נייען סעט, איז זי שוין געבליבען א צובראכענע, כאַטש די מאמע האָט איהם געשלאָגען דערפאר, און איהם האָט אויך פארדראסען... און איצט אז ער האָט ארויסגעזאגט דאָס ווארט אז דער קאפּ טוט איהם וועה, מוז ער שוין זיין קראַנק. אמת, ער קען אויספיהרען

אז די מאמע זאל זיצען לעבען איהם, נאר קיין מעשיות וועט זי
 גיט דערצעהלען. זי איז אזוי צוטומעלט. נאָר די איינגעמאכט...
 — מאַמע, גיב מיר א טעלערעל איינגעמאכט! — האָט ער
 א זאג געטאָן, און די אויגעלעך האָבען ביי איהם אויפגעלויכטען.
 — וואס דרעהסטו א מת? ווער האָט איינגעמאכט? —
 האָט די מאמע פרובירט אפלייקענען.
 — דו האָסט געקאָכט, — האָט פיווועלע געענטפערט מיט זי
 כערקייט.

— אַלצדינג ווייסט דאָס! — האָט זיך די מאמע געוואונד-
 דערט, — דו קענסט, מיין זוהן, קיין איינגעמאכט איצט ניט קריי-
 גען. עס וועט דיר פאַרשאַטען, דו ביזט דאָך קראַנק.
 אָט האָסטו דיר, האָט ער זיך געטראכט. איז נאר קראַנק זיין
 א חסרון צו קריגען איינגעמאכט! כאַטש דאס איז געווען זיין
 איינציגע האָפנונג. און ער האָט גענומען פראטעסטירען געגען
 זיין מאמע'ס רעזשים.

— אז איך בין געזונד, גיסט מיר ניט קיין איינגעמאכטס, און
 אז איך בין קראַנק, גיסטו מיר אויך ניט, טאָ ווען וועסטו עס מיר
 געבען?

— דו עסט זיך גענוג אָן מיט זיסע זאַכען, מיין זוהן, איינ-
 געמאכטס טויג ניט פאַר דיר, זאָג מיר בעסער, וואָס האָסטו גע-
 נאשט? איכ'ל דיר דארפן געבען אן אפפיהרונג.

— ניין, ניין! — האָט ער זיך דערשראקען. — איך וויל ניט
 קיין מעדיצין. כ'האָב נאר נישט גענאשט, כ'האָב בלוז אפגע-
 לעקט דעם לעפעל פון די קארשען זאפט, מעהר נאר נישט.

פון איינגעמאכט איז שוין געווען אפגערעדט. באלד איז
 טאקע געקומען דער דאקטאר, און ס'האָט ניט געהאָלפן וואס פיר-
 וועלע האָט גע'טענה'ט אז ער איז געזונד. דער דאקטאר האָט זיך
 געטאָן דאָס זייניגע: געהייסען ווייזען זיין צונג, געקוקט אין
 האַלץ, געקלאַפט אין רוקען, איהם געדרעהט אהין און אהער, און

די מאמע איז געשטאנען א פארציטערטע און געווארט אויף דעם דאקטאר'ס ענטפער.

— ס'איז גאר נישט, — האָט דער דאקטאר איהר בארוהיגט, — קיין היץ האָט ער נישט, דער פולס איז נאָרמאל, נישט איהם אן אפפיהרונג און זאל ער זיין א פאר טעג אין בעט, וועט ער זיין אַלץ רייט.

דערצו האָט ער נאָך אָנגעשריבען א רעצעפט.

— איך דארף נישט קיין אפפיהרונג און קיין מעדיצין! איך בין געזונד! — האָט דער קליינער פראטעסטירט. אבער קיינער האָט איהם נישט געגלויבט.

און פייוועלע האָט פארשטאנען, אז ער איז דאָ זעהר מיאוס אריינגעפאלען.

צוויי טעג האָט ער געמוזט ליגען אין בעט. אן אפפיהרונג האָט איהם די מאמע אריינגעגאסען מיט גוואלד, כאָטש ער האָט געצאָפּעלט מיט די פיס און געשריען וויפּיעל כּח ער האָט גע- האט. און מעדיצין האָט ער אויך געמוזט נעהמען, זיך נישט גע- קענט העלפּען: דער טאטע האָט איהם צוגעהאלטען דעם קאפּ, און די מאמע האָט איהם אויפגעריסען ס'מויל...

ז י י , די ג ר ו י ס ע , האָבען אויסגעפיהרט דאָס זיי- עריגע. און קיין עסען האָט מען איהם אויך נישט געגעבען. דער טאטע און די מאמע האָבען זיך אריינגעגאסען צו דריי לעפעל קארשען זאפט אין די טהע, און איהם האָט מען אפילו נישט געגע- בען אפּלעקען דעם לעפעל!....

אז פייוועלע האָט דאָס אלץ באטראכט, האָט ער זיך ביטער צעוויינט אויף זיין מזל וואס ער איז א קליינער און די גרויסע קאָנען טאָן מיט איהם וואס זיי ווילען. וואס פאר פלענער ער מאכט זיי צו באזיגען, העלפט איהם נישט: אדרבה, ער פאלט נאָך מעהר אריין.

און פייוועלע האָט געטראכט: פאר וואס מאכט נישט נאט אז קינדער זאלען זיין גרויסע?...

ביי דער שוועסטער צו גאט.

אפריהער פלעגט דער שעהנער אהרן קומען צו ריוועלע'ס שוועסטער מיט בלומען און מיט טשאקאלאד; נאכדעם איז די שוועסטער געווארען זיין מאמע, און זיי האבען אוועקגעמופט פון בראנזוויל אין די בראנקס.

איז ריוועלע געווען זעהר נייגיעריג צו זעהן, ווי אזוי איהר שוועסטער אדעלא איז שוין א מאמע און ווי זי זעהט אויס אין איהר הויז. האָט זי געמוזט צוזאָגען, אז זי וועט דאָרט ניט וויי-גען, און אדעלא האָט איהר מיטגענומען צו זיך אהיים.

מיט קארם און מיט טריינס איז די קליינע געפאָהרען און זיך געפיהלט אין דער ראַלע פון א גרויסען מענשען. האָט זי געקוקט אויף די שענע אַדווערטייזמענטס אין דער טריין, פאַרנאָנדערגע-פרעגט אַדעלא'ן, וואָס איז דאָס און וואָס איז דאָס, און אויך ניט פאַרגעסען צו באַריהמען זיך, אז איהר קלענערע שוועסטעריל וואָלט ניט געקענט פאָהרען אין דער טריין אזוי ווי זי. האָט זיך אַדעלא שטאַרק געוואונדערט אויף איהר בריה'שאַפט און איהר צוגעזאָגט א פולען טעלער קרעמבערי סאַוס, וואָס זי האָט זעהר ליב.

דערווייל האָט זיך ריוועלע פאַרנאָנדערגעפרעגט, צי אַדעלא וועט קויפּען קינדערלעך אויך, און אויב יאָ, וואָס וועט זי קויפּען— אַ אינגעלע צי אַ מיידעלע?

האָט אַדעלא געזאָגט: אַ אינגעלע.

איז ריוועלע ניט געווען איינשטימיג: בעסער אַ מיידעלע, האָט זי איהר געהאַטען, ווייל טאַמע מערי האָט אַ אינגעלע און ער איז ניט קיין שענער.

האָט זיך די שוועסטער לאַנג ניט געדונגען מיט איהר און איז
אוינגעגאנגען אויף אַ מיידעלע.

„איך וועל איהר אוועקגעבען מיין בעסטע דאָל“, האָט ריווער
לע צוגעזאָגט מיט פרייד, און ביידע שוועסטער זענען געפאָהרען
מיט פּרעהליכע געדאַנקען.

אַז ריוועלע איז געקומען אין די בראַנקס צו דער שוועסטער'ס
הויז און איז געשטאַנען פנים אל פנים מיט די ווייסע מאַרמאָרנע
טרעפּען פון ביידע זייטען מיט גאָלדענע פאַרענטשעס, איז איהר
ליכטיג געוואָרען אין די אויגען.

דאָס ערשטע האָט זי אָנגעריהרט מיט די הענט די פאַרענ-
טשעס און אַ פּרעג געטאָן:

„ס'איז טאַקע אמת'דיגע גאָלד?“

האָט די שוועסטער איהר געענטפּערט גאַנץ גלייכגילטיג:

„ס'איז ניט קיין גאָלד, ס'איז בלוין מעש“.

גאָר ריוועלע האָט ניט געגלויבט, ווייל איהר מאַמע,ס גאָלד-
דענער אָרעס-באַנד זעהט אויס פונקט אזוי, טאָ ווי קען דאָס זיין
עפעס אַנדערס ווי גאָלד?

איז זי געגאנגען לאַנגזאַם אויף די שטיגען און זיך צוגעקוקט
מיט הנאה צו די גאָלדענע פאַרענטשעס.

ביי דער שוועסטער אין הויז איז אַלץ געווען ניי און שעחן.
דאָס בעט האָט געהאַט אויף זיך אַזעלכע אויסגעשניצטע צאצקעס.
האָט ריוועלע געפּרעגט:

„אַז די בעט וועט צובראָכען ווערען וועסטו מיר געבען די
צאצקעס?“

„יאָ“, האָט איהר אַדעלאַ צוגעזאָגט, און די קליינע איז זיך
אַרומגעגאַנגען איבער'ן הויז, אַלצדינג בעטראַכט מיט גרויס
מבינות און שווער אָפּגעאַטעמט פון גרויס הנאה.

אַז אַדעלאַ האָט זיך גענומען צוגרייטען עסען, האָט שוין
ריוועלע געהאַט אַלץ בעטהאַכט און איז געבליבען אָהן אַ שטאָך
אַרבייט. קיין קינדערלעך מיט וועמען צו שפּיעלען איז ביי דער

שוועסטער ניט געווען, ארום און ארום איז געווען שטיל, איז אויף דער קליינער אָנגעפאלען אן אומעט.
 „אדעלאַ, איך וויל אַהיים!“ האָט זי געלאָזט וויסען דער שוועסטער.

„וואָס הייסט, דו ווילסט אַהיים?“ האָט אַדעלאַ גאַרניט געדענט פערשטעהן. „ביזט דאָך ערשט געקומען! וואָס איילסטו זיך? וועסט דאָרט עפעס פּערזאָמען?“

„איך וויל צו מיין מאַמען!“ האָט די קליינע געפאָדערט.
 האָט דאָס שוין אַדעלאַ'ן פּערדראָסען. ערשט געקומען, און זי וויל שוין צוריק. האָט זי שטרענג אַ זאָג געטאָן:

„וואָס מיינסטו, איך וועל דיך איצט געהן פיהרען אין בראַנד וויל? קיין אַנדער אַרבייט האָב איך ניט? נעם זוך זיך דאָרט אויס צאצקעס און שפיעל זיך. מאַרגען אין דער פריה וועל איך דיך אַהיים פיהרען. געה, זיי אַ גוטע מיידעל.“

אַ ריוועלע האָט דערהערט ערשט מאַרגען אין דער פריה וועט מען איהר אַהיים פיהרען, האָט זיך איהר אויסגעדוכט, אַז דער מאַרגען אין דער פריה איז אזוי ווייט, אַז מען קען גאָר ניט טראַכט מען דערפון, אין איהרע אויגעלעך האָבען גענומען גלאַנצען מיט טרערען.

אי, ביטער, האָט אַדעלאַ געטראַכט, אַז די קליינע וויינט שוין, וואָס וועט זי שפּעטער טאָן? האָט זי אוועקגעלעגט די אַר-בייט און זיך גענומען איינ'טענה'ן מיט ריוועלען, אַז זי וועט איהר קויפען גוטע זאכען, און אַט קאָכט זיך זעהר אַ געשמאַקער סאַפּער, אהרן וועט באַלד קומען און זיי וועלען אַלע עסען, נאָך דעם וועלען זיי אַלע געהן אין גאָס, וועט מען איהר קויפען אַ פּאַר רויטע הענד-טשקעלעך צו איהר רויטען סוועטער, דאָס וועט איהר זעהר פאַסען, און אַלץ וועט זיין גוט און וואויל.

האָט ריוועלע דאָס אַלץ אויסגעהערט און געענטפּערט: „איך וויל אַהיים!“

„וואָס טוט מען מיט דער מיידעל?“ האָט אַדעלאַ געטראַכט,

און איידער זי האָט זיך אומגעקוקט איז שוין ריוועלע געשטאַנען מיט ביידע פויסטען אין די אויגען און געווינט אויפ'ן קול.
 „דו האָסט דאָך געזאָגט, אז דו וועסט ניט וויינען?“ האָט אַדעלאַ געפאָדערט גערעכטיגקייט ביי דער קליינער.
 „איך וויל צו מײן מאַמען אַהיים!“ האָט ריוועלע אַרויסגע-
 שלוכצט.

האָט אַדעלאַ גענומען דאָס קינד פאַר אַ הענטעל, איהר גע-
 פיהרט אין אלע צימערען און געוויזען שענע זאַכען. נאָך דעם האָט זי אָפגעעפּענט איהרע שופּלאָדען און עס האָבען אַרויסגעבלאַנקט צאָעקס און בענדלעך פון אלערליי קאַלירען. איז אין דעם שפּיעל פון פאַרבען געווען אזאַ כּשור, אז עס האָט אַרומגעכאַפט דער קליי-
 נער און איהר פּעראַינטערעסירט:
 „דאָס וועסטו מיר געבען?“ האָט זי געפּרעגט, אויסקליי-
 בענדיג אַ רויט בענדעל.

„יאָ“

„און דאָס?“

„אויך, אַלצדינג, אַבי דוס'ט זיין אַ גוטע מיידעל און ניט ווע-
 לען אַהיים“.

האָט ריוועלע זיך אָנגעשטאַפט פּולע קעשענעס מיט רויטע און ראָזע בענדלעך און אַ וויילע הנאה געהאַט דערפּון. נאָר אַז אַדעלאַ האָט זיך ווידער גענומען צו דער אַרבייט, האָט די שטיל-
 קייט איהר אַ נעם געמאָן ביים הערצעל און זי האָט דערזעהן איהר
 היים מיט איהר מאַמען, שוועבענדיג ערגעץ ווייט, און דער מאָר-
 גען אין דער פּריה שטעהט און לאָזט איהר ניט צו צו זיי.

„איך וויל אַהיים צו מײן מאַמען!“ האָט אַדעלאַ דערהערט ריוועלע'ס געשריי פּול מיט בענקשאַפט, אז עס האָט איהר אַליין
 אויף אַ נעם געמאָן ביים האַרץ און פאַר גערוועזיטעט איז איהר
 אַרויסגעפּאַלען די קאַרטאַפּעל פון האַנט, וואָס זי האָט געהאַלטען
 אין שוילען.

ניט גוט, איך וועל איהר מוזען אַהיים פיהרען, האָט אַדעלאַ

געטראכט, און דערזעהן פאר זיך די געפאקטע כאהן וואָס שלעפט זיך פאר שטונדען, אז מען קען פערנודיעט ווערען.

„ווייסטו וואָס?“ האָט זי זיך געווענדעט צו דער קליינער, „אהרן וועט קומען, וועט ער דיר אהיים פיהרען באַלד“.

האָט אָבער ריוועלע געהאט אַ בעז האַרץ אויף דעם וואָרט באַלד, ווייל אז איהר מאַמע האָט איהר געזאָגט באַלד וועל איד דיר געבען עסען, האָט גענומען זעהר לאַנג ביז זי האָט עס געקראָגען. האָט זי פאר שנאה צום באַלד אָנגעהויבען פון דאָס ניי צו וויינען :

„איך וויל ניט באַלד, איך וויל שוין אהיים געהן!“ שוין איז ביטער, האָט אַדעלאַ געטראַכט, און זיך ניט גע-קענט קיין עצה געבען מיט דער קליינער.

אז אהרן איז אהיים געקומען, האָט ער געטראָפען ריוועלע'ן וויינענדיג אין פולען גאַנג.

„וואָס איז דאָס?“ האָט ער זיך געוואונדערט.

האָט אַדעלאַ גענומען אויסריידען דאָס האַרץ פאר איהם, אז עס האָט איהר געפעהלט צרות, האָט זי מיטגענומען מיט זיך רי-וועלע'ן, און איצט בענקט זי אהיים, אז ס'איז ניט אויסצוהאַלטען. „אפשר וואָלסטו איהר טאַקע אהיים געפיהרט נאָך סאַפער?“ האָט זי איהם געפרעגט.

„אודאי, מעהר פעהלט מיר ניט. וועניג זיך אָנגעמוטשעט אין די טריינס, וועל איך זיך ווידער געהן אַרומשלעפען אין זיי“, האָט אהרן געענטפערט. און אַדעלאַ האָט געזעהן, אז ס'איז ניטאָ ווער עס זאָל אהיים פיהרען ריוועלע'ן, האָט זי גענומען פרובירען פער-שידענע „סקימס“, ווי דאָס קינד צו בערוהיגען ביז מאָרגען.

צוזאַמען מיט אהרן'ען האָט זי גענומען איינ'טענה'ען מיט דער קליינער וועגען שענע זאַכען, וואָס מען וועט איהר קויפען, און סאַפער האָט זי אויך געגעבען, וואָס איז געווען זעהר געשמאַק, האָט עס ריוועלע'ן אַביסעל בערוהיגט.

נאָכ'ן עסען האָט זיך ביי דער קליינער געביטען די שטימונג,

און אדעלאַ מיט אהרן'ען האָבען געהאַט גרויס נחת פון איהר, מחמת זי איז געגאַנגען מיט זיי שפּאַצירען אין דרויסען און זיך געלאָזט קויפּען טשאַקאָלאַד און רויטע הענטשקעלעך. צו די פיינע רייד פון אהרן'ען האָט זי זיך אויך צוגעהערט, און די גוטע מיידעל האָט אַרויסגעקוקט פון איהר אין פולען גלאַנץ, זי האָט אפילו אַליין אָפּגעלייגט דאָס אַהיים פּאַהרען אויף מאָרגען.

דערפאַר אז זי האָט זיך אויפגעכאַפּט אויף מאָרגען אין דער פּריה און דערזעהן די פרעמדע, שטילע הויז, האָט זי געמאַכט אַזעלכע געוואַלדען, אז אַדעלאַ האָט איהר שוין געמוזט אַהיים פיהרען.

די היים האָט זיך פאַר ריוועלע'ן איבערגעביטען, אז זי האָט זי דערזעהן, גאָר ניט די אלטע היים.

די מאַמע איז אַזוי לייעב געיוואָרען, דאָס קליינע שוועסטעריל אַזוי שען, און אַ בעט האָבען זיי אויך, און דוקא מיט גאַלדענע צאַצקעס פון אויבען. דאַכט זיך די זעלבע בעט וואָס איז אַלע מאָל געשטאַנען ביי איהר מאַמען אין שלאָפּצימער און זי האָט עס גאָר ניט געזעהן ביז איצט. אויף די ווענט האָבען זיי אַזעלכע שענע בילדער, איהר טאַטע מיט דער מאַמען מיט רויטע באַקען און רויטע ליפּען. „אוי ווי שען!“ אויפ'ן „מענטעל פיעס“ שטעהט אַ זייגער מיט אַ מלאך'ל פון אויבען. „אוי, ס'ראַ שענ-קיט!“

איז ריוועלע געלאָפּען פון איין צימער אין אַנדערען, דער-זעהן אַלצדינג, וואָס דאָרט געפינט זיך און עס בעטראַכט מיט ליבשאַפּט.

„אוי, ווי שען! אוי, ווי גוט!“ האָט זי אויסגעשריען און פאַר גרויס בענייסטערונג פּערגעסען צו בעריהמען זיך, אז זי איז גע-פּאַהרען אין טרין ווי אַ גרויסע...

געוואָרט אויפֿן טויט.

די מאמע האָט אָפגעשניטען א מוציא חלה, בעשמירט מיט פֿנטער וואָן דערלאַנג חנה'לען. האָט זי עס א כאפ געטהאָן, געגעבען א שפרונג און איז ארויס אין דרויסען. בייסענדיג די חלה, האָט זי זיך אומגעקוקט אין אלע זייטען, צי עס זיינען ניטאָ קיין חבר'טעס. און אז זי האָט קיינעם ניט געזעהן, האָט זי זיך געלאָזט איבערן וועג, צום טויער פון גינזבורג'ס הויף.

די גינזבורגס האָבען געוואוינט אין א געל, צוויי-גאָרענדיג הויז, מיט גרינע לאָדענס. דער הויף איז געווען פול מיט קאסטעס, ברעמער, אַלטע שטיקער מעבעל און מולטער מיט רענגע-וואָער. איז דאָרט געווען זעהר גוט זיך צו שפיעלען. אויפֿן בוידעם איז געלעגען פרישע, שמעקענדיגע היי, האָט מען דאָרט געקענט ליגען און דערצעהלען מעשות. און א הוידעלקע צו פליהען אין דער לופטען איז אין הויף אויך געווען. און איבער דעם גאנצען הויף האָבען געוועלטיגט רייזעלע מיט הענעלען. פון דעסטוועגען האָבען זיי זיך ניט גרויס געהאלטען. אפילו ניט דערפאר, וואָס זייער פעטער איז געווען דער רב פון שטערטעל. זיי האָבען זיך גערען געשפיעלט מיט חנה'לען, כאַטש איהר טאטע איז געפאָהרען אין דאָרף און פאר-קויפט צו גוים ליינ-זאָמען. און געוואוינט האָט ער אין א קליין אַלט שטיבעל, וואָס אנשטאט א גאניק איז דאָרט געלעגען א גרויסער פֿלאטשיגער שטיין.

אָן דער וואנד פון יחוס האָט זיך גאָך חנה'לע ניט אָנגעשטוי-סען. האָט זי געמיינט, אז עס דארף אזוי זיין. די גינזבורג'ס קינדער דארפען זיך שפיעלען מיט איהר, אזוי ווי זי דארף זיך שפיעלען מיט שרה'לע דעם שוסטערס. האָט זי דרייסט געעפענט דעם טויער און איז אריין אין הויף, און דערזעהען רייזעלע'ן מיט הענעלע'ן. זיי זיינען ביידע געזעסען ביי א שיסעל וואסער און זיך געוואשען די

פיס. דערזעהן חנה'לען, האָבען זיי גענומען איהר דערצעהלען, אז א פוס-וואנע איז זעהר געזונד. אַנקעל סאשע האָט אריין געזאָגט, ער איז דאָך געקומען פון ריגא, ווייס ער אלץ, האָבען זיי איינגעלאדען חנה'לען אין שיסעל וואסער.

האָט חנה'לע אַוועקגעלייגט די חלה מיט פוטער אויף דער ערד, זיך אויסגעטהאָן די שיכעלעך, און אריין מיט די בלאָטיגע פיסלעך אין שיסעל. האָט זי גענומען פיהלען דעם געזונטען טעם פון א פוס-וואנע, כאפענדיג אלע וויילע א בים פון די חלה.

„מיין מאמע'ס חלה איז אזוי גראָטן“, — האָט זי זיך בא-ריהמט, קיינדיג.

רייזעלע האָט ארויסגענומען די פיס פון שיסעל און געקוקט ווי חנה'לע עסט. האָט איהר חנה'לע געגעבען צו פארזוכען די חלה. דערנאָכדעם האָט הענעלע אויך פארזוכט, ביז זיי האָבען זי בשותפות אויפגעגעסען.

„אונזער בלומקע באקט חלה מיט ראָזינקעס“, — האָט רייזעלע דערצעהלט.

„אזוי? מיט ראָזינקעס!“ — האָט זיך חנה'לע געוואונדערט.
 „אָט וועל איך דיר ווייזען“, — האָט רייזעלע געזאָגט, אָפּשאַק-לענדיג די ברעקלעך פון איהר קלייד. זי איז באלד אריין אין הויז און איז ארויסגעקומען מיט א שטיק חלה. האָבען זיך אלע צוגעכאפט דערצו, און גענומען עסען, זיך פאטשענדיג די נאסע קנייה פאר גרויס הנאה.

פון דרויסען האָט זיך געהערט א טומעל פון קינדער, וואָס זיינען אלע מאָל געהענטער צוגעקומען צום הויף. דער טויער האָט זיך געעפענט, און עטעלע דעם זייגערמאכער'ס איז אריין. הינטער איהר זיינען נאָכגעגאנגען הינדעלע, רבקה'לע און אסתר'ל.

„גוט יום-טוב!“ — האָט עטעלע אויסגערופען, געהענדיג פאראויס.

רייזעלע מיט הענעלע'ן האָבען זיך דערפרעהט און זיינען זיי אנטקעגען געלאָפען. רייזעלע האָט גענומען באטהאכטען די רויטע

זיידענע באַנד און עטעלע'ס לאַנגע, צולאָזענע האָר, און הענעלע
האָט אָנגעריהרט איהר קלייד.

„ס'איז פון זיידע?“, — האָט זי געפרעגט.

„אודאי איז עס פון זיידע. מ'האָט דאָס געבראכט פון ריגא“, —
האָט עטעלע געזאָגט מיט שטאַלץ.

חנה'לע האָט געקליבען די ברעקלעך, וואָס זיינען געבליבען אין
די פאלדען פון איהר קלייד, און האָט זיך געשעהמט צוצונעהן צו
עטעלע'ן. רבקה'לע מיט הינדעלען האָבען אריינגעקוקט אין די קאס-
טענס, געזוכט צאצקעס, און אסתר'ל האָט זיך פרובירט זעצען
אויף דער הוידעלעקע.

„איך האָב א סך אזעלכע בענדער“, — האָט עטעלע געזאָגט צו
רייזעלע'ן. — „אז דו ווילסט, וועל איך דיר שענקען איינע.“

„טאקע?“, — האָט רייזעלע אויסגעשריען, און האָט פאַר פרייד
איבערגעקעהרט די שייסעל וואסער. האָט מען גענומען פלאנעווען א
שפיעל. אסתר'ל האָט געזאָגט, מען זאָל ארויף אויפ'ן בוידעס און
זינגען ליעדער, און עטעלע האָט געזאָגט, מען זאָל זיך גליטשען
אויף א ברעט.

האָט מען באַלד אָגעשפארט א גלאט געהובעלטע ברעט אויף א
קאסטען און מען האָט זיך גענומען גליטשען. האָבען זיך די מיידלעך
אריינגעלעבט אין די שפיעל מיט זייער נאנצע קינדערשע נשמה. און
דער פרעהליכער טומעל איז געוואָרען וואָס אמאָל גרעסער. ביז עס
איז געקומען צו חנה'לעס רייה זיך אַראָפּ צו גליטשען, האָט זיך
עטעלע אוועקגעשטעלט אַן אָנגע'ברונז'טע, בייסענדיג אַ לאַק האָר
און געזאָגט אז זי וויל זיך מעהר ניט שפיעלען.

„פאר וואָס?“, — האָט איהר רייזעלע געפרעגט.

„אזוי, דערפאר וואָס מען שפיעלט זיך מיט חנה'לען. עס

פאסט ניט.

חנה'לע איז אַראָפּ פון ברעט און איז געבליבען שטעהן מיט א
פינגערעל אין מויל.

„פאר וואָס פאסט עס ניט?“, — האָט זיך רייזעלע געוואונד

דערט. — „מיין מאמע מיט חנה'לעס מאמע זיינען אויך חכר'טעס“

„אָבער חנה'לע שפיעלט זיך מיט שרה'לע דעם שוסטער'ס“, —
האָט עטעלע ערקלערט, איינבויגענדיג דעם קאָפּ אויף איין זייט.
„זי וועט זיך שוין מעהר ניט שפיעלען. א יאָ, חנה'לע? זאָג יאָ,
וועלען מיר זיך שפיעלען מיט דיר“, — האָט רייזעלע געבעטען.
חנה'לע איז געשטאנען א צוטומעלטע און געקראצט די ברעט
מיט איין פינגערעל, און עטעלע האָט געזאָגט, אז מען זאָל חנה'לען
ארויסטרייבען. אז ניט, געהט זי אהיים.
„זאָג, אז דו וועסט זיך ניט שפיעלען מיט שרה'לען“, — האָט
האָט הענעלע געבעטען, גלעמענדיג חנה'לען איבער'ן האַנד.
„כ'וועל זיך ניט שפיעלען“, — האָט חנה'לע איהר צוליעב
געטהאָן.

„און רעדען זאָלסטו אויך ניט מיט איהר“, — האָט עטעלע
באפוילען.

„כ'וועל ניט רעדען.

„שווער זיך.“

„איך ווייס ניט ווי.“

איז די זאך גאנץ ערנסט געוואָרען. אלע מיידעלעך האָבען
אדומגערינגעלט חנה'לען און געקוקט אויף איהרמיט גרויס דרך ארץ,
וואָס זי וועט באלד טאָן אזא געפעהרליכע זאך, ווי שווערען.
„זאָג, איך זאָל אזוי לעבען“, — האָט איהר עטעלע דיקטירט. —
„און אז דו וועסט ניט האַלטען די שבועה, וועסטו שטארבען.“
„איך זאָל אזוי לעבען“, — האָט חנה'לע נאָכגעזאָגט, א בלאַסע
מיט ציטערנדע ליפעלעך.

עטעלע האָט זיך געפיהלט ווי א זיעגערין. די איבריגע מיידע-
לעך זיינען געבליבען שמעהן ווי פארגליווערטע. רייזעלע האָט
ארויסגעלאָזט א זיפץ און האָט זיך געווענדעט צו דבורה'לען:
„מען שטארבט טאקע, אז מען האלט ניט קיין שבועה?“

„אודאי“, — האָט דבורה'לע געענטפערט, און די איבריגע

מיידעלעך האָבען איינשטימיג צוגעשאַקעלט מיט'ן קאָפּ.

עטעלע האָט זיך גענומען גליטשען פון ברעט. האָט דאָס באלד
געענדערט די שווערע שטימונג. אלע האָבען זיך גענומען גליטשען.

איז דער שפיעל געוואָרען א פרעהליכער און ס'האַבען ווידער גע-
 קלונגען די קינדערשע שטימען איבער'ן הויף.
 חנה'לע האָט זיך געשפּיעלט, אן אומעדיגע, מיט אַ שווערען
 געוויסען. די שבועה איז איהר ניט ארויס פון זינען.
 אז מען האָט זיך אָפּגעשפּיעלט, איז חנה'לע אהיים געגאנגען,
 מיט אן אַראָפּגעלאָזטען קאַפּ. זי טאָר זיך איצט ניט שפּיעלען מיט
 שרה'לען, האָט זי געטראכט, אז ניט וועט זי שטארבען.
 שרה'לע האָט שוין געווארט אויף איהר אין דערהיים.
 „וואו ביזטו געווען די גאנצע צייט?“, — האָט זי געפרעגט
 חנה'לען.

ענטפערן האָט חנה'לע ניט געקענט. האָט זי זיך קיין אָרט ניט
 געקענט געפינען. שרה'לע איז איהר נאָכגעגאנגען יעדען טריט, פאָר-
 דערנדיג אן ענטפער. האָט זיך חנה'לע געפיהלט געפייניגט. זאָגען
 איהר זי זאָל אוועק, קען זי ניט. ערשטענס טאָר זי דאָך ניט רעדען;
 צווייטענס, וועט זי איהר פארשעהמען. ס'איז דאָך אזא עבירה אז
 מען פארשעהמט אימיצען. און זי איז דאָך ניט קיין שלעכטע, וואָס
 קען אזוי פארשעהמען אַרעמע מיידעלעך. אָבער שטארבען האָט
 חנה'לע אויך ניט געוואָלט. האָט זי געפיהלט פונקט, ווי ווען עס
 צינט זיך אָן שבת דער טישטוד: אויסלעשען טאָר מען ניט און
 לאָזען ברענען קען מען אויך ניט.

שרה'לע איז א פארוואונדערטע נאָכגעגאנגען חנה'לען, ביז
 חנה'לע האָט באשלאָסען צו שטארבען. בעסער שטארבען, איידער
 מביש צו זיין אן אַרעמע מיידעלע. זי האָט גענומען ריידען צו איהר.
 נאָך דעם האָט חנה'לע א גאנצען טאָג געווארט אויפ'ן טויט,
 און ער איז ניט געקומען...

צוויי יאָהר עלטער.

1.

טויבעלע האָט אַרויפגעקוקט מיט עהרפורכט צו איהר חבר'טע קריינדעלע, וועלכע איז געווען מיט צוויי יאָהר עלטער פון איהר; און זי האָט אלץ מורא געהאט, זי זאָל זי ניט פארלירען איבער די דאָזיגע צוויי יאָהר. האָט זיך קריינדעל גרויס געהאלטען מיט איהר עלטער, און פונדעסטוועגען זיך געשפיעלט מיט טויבעלען: ביז עס איז געוואָרען א פישבויך־פאָבריק אין שמעדטעל און א סך מירלעך זיינען אוועק ארבייטען.

קריינדעל איז דאָן אַלט געווען עֶלף יאָהר און הויך געוואקסען; האָט זי געזאָגט, אז זי איז פופצעהן, און מען האָט זי אריינגענור־מען אין פאָבריק.

דאָן האָט זי ערשט ריכטיג דערפיהלט איהר גרויס, און שמע־הענדיג לעבען פאָבריק צוזאמען מיט צוואנציג יאָהריגע מוידען, האָט זי אין גאנצען פאָרנעסען אָן דער ניין־יעהריגער טויבעלע.

האָט טויבעלע שטאַרק געבענקט נאָך דער חבר'טע און ס'איז איהר גאָרנישט איינגעגאנגען. אז דער טאטע האָט איהר געמאַכט א הוידעלקע אויפ'ן הויף, האָט זי אָהן דער גרויסער חבר'טע פאָר־לוירען די אמביציע צו וויגען זיך הויך... איז זי געשטאַנען א פאָר־בענקטע און אפילו זיך ניט אומגעקוקט אויף דעם נחת, וואָס אַ האַלב שטעדטעל מיט קינדער הוידען זיך אויף איהר הוידעלקע.

האָט די מאמע געמיינט, אז טויבעלע איז קראַנק, און געפרעגט זי, צו דאָס קעפעלע טוט איהר וועה, האָט זי א שאַקעל געטאָן מיט'ן קעפעלע אויף ניין. האָט איהר די מאמע אָנגעבאַטען: אפשר וויל זי אביסעל פון דעם נייעם קאַרשען־זאַפט, האָט זי געענט־פערט: ניין, זי וויל געהן אין פאָבריק ארבייטען אזוי ווי קריינדעלע.

„אין פאבריק ארכייטען?״ האָט זיך די מאמע געוואונדערט. „ביזט דאָך נאָך א קליינע״. האָט זי איהר א שאָט געטאָן זאלץ אויף איהר וואונד.

„איך וויל ניט זיין קיין קליינע״, האָט זיך טויבעלע קאָפּריונע צעוויינט, „פאַר וואָס איז קריינדעל א גרויסע?״
„קריינדעל איז פריהער געבוירען געוואָרען״, האָט איהר די מאמע ערקלערט.

„טאָ פאַר וואָס האָסטו מיך פריהער ניט געהאט?״ איז טויע בעלע אַרויס מיט איהר פרעטענזיע, און פאַר כעס גענומען רייסען די פראַנזען פון טישטוך.

„פע, ניט שעהן״, האָט זי די מאמע גע'מוסר'ט.
„דער קליינער וועלעלע רייסט אויך דאָס טישטוך״.
דאָס האָט באלד געווירקט אויף טויבעלען, און זי האָט אָפּגע-לאָזט די פראַנזען.

„טאָ זאָג, מאמע, ווי ווערט מען אזוי גרויס ווי קריינדעל?״
„אין צוויי יאהר ארום וועסטו זיין אזוי גרויס ווי זי״.
„וועט זי דאָך זיין נאָך גרעסער!״

„אודאי, וואָס איז?״ האָט די מאמע געפרעגט, און ניט פאַר-שטאַנען איהר טאָכטער'ס וועהטאָג, וואָס די צוויי יאהר שטעהען צווישען איהר און דער חבר'טע.

אז טויבעלע האָט דערזעהן קריינדלען דורכ'ן פענסטער, איז זי איהר אַנטקעגען געלאָפען מיט פרייד, זי אָנגעכאַפט פאַר'ן אַר-בעל, און גענומען דערצעהלען וועגען דער הוידעלקע, וואָס דער טאטע האָט געמאכט אויפ'ן הויף. האָט קריינדעל פאַרגעסען, אז זי איז א גרויסע, און זיך אַרויפגעכאַפט מיט טויבעלען אויף דער הוידעלקע. האָבען זיך ביידע געהוידעט מיט גרויס הנאה. און טויבעלע האָט זיך געפיהלט ערהויבען צו דער חבר'טע...

קריינדעל איז געוואָרען א מענש, וואָס פארדיענט געלד, האָט איהר איהר מאמע געקויפט א וואָלען קלייד, א פאַר שיד מיט קא-לאָשען, און א הוט מיט רויטע בענדער, וועלכע הענגען אַראָפּ פון

הינטען. האָט זי טויבעלען געלאָזט זעהן, ווי זי פּוצט זיך אויס, און איז אוועק מיט נאָר אַ גרויסער מיידעל, וועלכע איז טאַקע גע- ווען פּופּצעהן יאָהר אַלט. איז טויבעלע געקומען צו דער מאַמען מיט גרויס געוויין.

„וואָס איז שוין ווידער?“

„איך וויל אויך אַ הוט מיט רויטע בענדער!“

די מאַמע האָט איהר צוגעזאָגט צו קויפּען אַ הוט אַבי זי זאָל אויפהערען צו וויינען. האָט זי געכליפּעט ביי דער מאַמען אין שוים ביז זי האָט דערזעהן דאָס בילד; ווי זי געהט אין גאָס מיט דעם דאָזיגען הוט, און די רויטע בענדער הענגען אראָפּ פון הינטען. האָט זי אַ שמייכל געטאָן, און איהר פּנים'על האָט אויסגעזעהן ווי דער דרויסען, ווען די זון גיט אַ שיינן נאָכ'ן רעגען.

אַז טויבעלע האָט שוין געהאט דעם הוט מיט די רויטע בענדער, האָט קריינדעל זי מיטגענומען אין וואַלד, האָט זי געזעהן, ווי פון הינטער אַ בוים איז אַרויס מאַיר'ל דעם חזן'ס און האָט זיך צוגעשלייכט צו קריינדעלען.

„ס'איז אמת'דיגע זייד?“ האָט ער געפרעגט, קוקענדיג פאַר- נאָפט אויף די רויטע בענדער פון קריינדעל'ס הוט.

„אמת'דיגע, נאָ זעה“, האָט איהם קריינדעל אָנגעבאָטען. האָט ער אָנגענומען אין האַנד אַ ברעג פון אַ באַנד, און געמאַכט אַ מינע פון גרויס באַוואַנדערונג.

„מיינע איז אויך אמת'דיגע זייד“, האָט זיך טויבעלע אַריינגעמישט. נאָר ער האָט זיך אויף איהר ניט אומגעקוקט.

„איך האָב זיך אויסגעמאַכט אַ פידעלע“, האָט זיך מאַיר'ל באַריהמט.

„אן אמת'דיגע?“ האָט קריינדעל געפרעגט מיט באַוואַנדערונג.

„יא, אַז רוב ווילסט, קום מיט מיר, וועל איך דיר ווייזען. איך האָב אַ פיינעלע אויך.“

האָט איהם קריינדעל געגלויבט אויפ'ן וואָרט, פונדעסטוועגען איז זי געגאנגען מיט איהם זיך איבערצייגען. און טויבעלע איז

געבליבען אליין, איז זיגעקומען אהיים, אויסגעטאָן דעם נייעם הוט און א שמיץ געטאָן אָן דער ערד.

„די מויד איז משוגע געוואָרען“, האָט די מאמע געזאָגט, און פארשלאָסען דעם הוט אין שאַפּע.

האָט טויבעלע מעהר דעם הוט ניט געקראָגען, סײַדען מען האָט געדראַפט געהן אויף א חתונה אָדער אויף א ברית. אָהן דעם הוט האָט קריינדלעל זי אין ערגעץ ניט מיטגענומען, און זיי זיינען גע- וואָרען אויס חבר'טעס.

אז א סך שבתים און יום־טובים זיינען אריבערגענאנגען, און טויבעלע איז שוין אליין געוואָרען עלף יאָהר אַלט, איז זי אריין צו קריינדלען פרעגען, צו זי וועט זי מיטנעהמען אין פאבריק. האָט קריינדלעל זי אָפּגעמאָסטען מיט אַ קריטישען בליק: „אז דו ביזט דאָך נאָך גאָר א פּיצעל! דו זעהסט דאָך אויס אַכט יאָהר אַלט“, האָט זי קאלטבלוטיג אַ זאָג געטאָן.

„און דו?“ האָט טויבעלע גלאַט אזוי א פרעג געטאָן.

„איך זעה אויס ווי אַכטזעהן יאָהר“. האָט קריינדלעל ארויס- גערעדט מיט שטאָלץ; און טויבעלע האָט דערפיהלט, אז צעהן יאָהר טיילט זיי ביידען פאַרנאָנדער.

ביסלעכווייז איז אריין די מאָדע פון פאָהרען אין אַמע- ריקא, און טויבעלעס טאַטע איז אַוועקגעפאָהרען. נאָכדעם האָט זיך די צייט לאַנגזאַם אַוועקגערוקט און טויבעלע האָט זיך גענרייט צום פאָהרען. איז טויבעלע געווען זעהר שטאָלץ ביי זיך און גע- קוקט מיט גרויס נצחון אויף קריינדלען, וואָס זי, טויבעלע, כאַטש זי איז אַ קליינע פאָהרט אין אַמעריקא, און קריינדלעל די גרויסע פאָהרט ניט.

„איך וועל נאָך דאָרטען געהן אין קלאַס“, האָט זיך די קליינע טויבעלע באַריהמט פאַר דער גרויסער קריינדלען ביים געזעגענען זיך. און קריינדלען האָט דאָס טאַקע פאַרדראָסען. ס'איז אזוי שעהן, אז מען געהט אין קלאַס, און זי האָט שטאַרק פיינט געקראָך גען די פאַבריק.

„איך וועל אויך קומען אין אמעריקא“, האָט די גרויסע אַרויסגערעדט איהר חלום.
 „וועלען מיר זיך דאָרטען טרעפען“, האָט זיך טויבעלע גע-
 פרעהט, און געקוקט אויף זיך ווי אויף אן ערוואקסענעם מענשען,
 וואָס זי איז ראוי צו אזא זאך ווי פאָהרען קיין אמעריקא.
 קריינדעל האָט נאָכגעקוקט די פוהר, וואָס האָט אַוועקגעפיהרט
 טויבעלען, און טרערען האָבען זיך באַוויזען אין איהרע אויגען...

2.

די יאָהרען־רעדער פון'ס צייט־וואָגען האָבען זיך איבערגע-
 דרעהט צעהן מאָל; און קריינדעל איז געזעסען אין אַ ניו יאָרקער
 שאַפּ ביי אַ מאַשין, אַ בלאַסע, אן איינגעהויקערטע. זי האָט זיך
 געאַיילט פאַרטיג צו מאַכען „באָנדעלס“ און איז געווען פאַרטאָן
 אין דער אַרבייט. איז צוגעקומען צו איהר אַ יונג, פלינק מיידעלע
 און מיט אַ קלינגענדער שטימע אַ פרעג געטאָן:

„ענטשולדיגט, פרייליך, קומט איהר פון שטאָקמאנהאָף?“
 האָט קריינדעל אַ קלאַפּ געטאָן אין האַרצען, און זי האָט אַ
 געשריי געטאָן:

„טויבעלע!“

האַבען זיי זיך ביידע אַרומגעכאַפּט און אלע אין „שאַפּ“ האָ-
 בען געשמוינט.

ווי, וואָס, ווען, ווי אזוי — האָט זיך אָנגעפאַנגען אַ דערצעהן-
 לען, ביז די „פאַרליידר“ האָט געגעבען צו פאַרשטעהן, אז דאָ איז
 ניט דער פּלאַץ פאַר אַזעלכע זאַכען. האָט טויבעלע געמוזט געהן
 צוריק אין „אַפּיס“ און קריינדעל האָט זיך געמוזט זעצען צוריק
 ביי דער מאַשין.

קוים דערלעבט אהיים צו געהן, האָט טויבעלע גענומען קריינד-
 לען צו זיך אהיים, און דאָרט האָבען זיך ביידע פאַרגליכען און גע-
 זעהן. אז, קריינדעל איז אן אויסגעמאַטערטע עלטערע מיידעל, און
 טויבעלע האָט זיך ערשט פאַרנאַנדערנעבליהט.

„דאָכט זיך, איך בין בלויז מיט צוויי יאָהר עלטער פון דיר?“
האָט קריינדעל געוואָלט אויסגעפינען די אורזאך פון דעם אונטער-
שייד צווישען זיי.

„יא, בלויז צוויי יאָהר“, האָט טויבעלע צוגעגעבען און אין
געדאַנק זיך געוואונדערט, ווארום קריינדעל זעהט אויס אזוי אַלט.
„איך האָב אָנגעהויבען צו פריה צו לעבען“, האָט די עלטערע
געזאָגט, ווי זי וואָלט געטראָפּען וואָס די אינגערע טראַכט.
האָט טויבעלע זי געטרייסט, אז זי איז נאָך יונג, און זי דאַרף
זעהן אָפּצוהיטען איהר שעהנקייט. זי זאָל ניט ארבייטען שווער,
זי זאָל פּאַהרען אין „קאונטרי“ און איבערהויפּט זאָל זי ניט זאָר-
גען.

„ס'איז דיר גוט צו זאָגען ניט זאָרגען“, האָט קריינדעל גע-
זאָגט מיט אַ ביטערען שמייכל. „אז דו וואָלסט געוואוסט, וואָס
ביי מיר אין האַרצען טוט זיך, וואָלסטו דאָס ניט געזאָגט.“
„וואָס אזוינס?“ האָט זיך טויבעלע געוואונדערט.
„עט!“ האָט קריינדעל אַ מאַך געטאָן מיט דער האַנד.
„ער האָט מיך אַריבערגענומען אהער, מיך גאנץ גוט אָנגעפיי-
ניגט און איבערגעלאָזט אויף הפקר.“

„ווער?“ האָט טויבעלע זיך פאַראינטערעסירט.
„מיין קאָזין, ער האָט זיך פאַרליעבט אין אַן אַנדערע.“
„אזוי, נו קיינט מען זיך אַן אַנדער כחור און מען פאַנגט אָן
אויפּדאָס ניי.“ האָט איהר טויבעלע אַן עצה געגעבען.
„יא, מיט דיין פנים וואָלט איך עס געקראָגען“, האָט קריינ-
דעל מיט באַהאַלטענער קנאה געזאָגט. און טויבעלע האָט זיך דער-
פיהלט ענג פון דער עלטערער'ס קנאהבליקען.

גאָכדעם איז קריינדעל געגאנגען אַ היים מיט אַ גייער פרייד,
וואָס זי וועט האָבען אזאַ שעהנע אינטעליגענטע חבר'טע. אַר, די
מיידלאַך פון „שאַפּ“ וועלען איהר מקנא זיין, ווען זי וועט נאָך דער
ארבייט זיך באַגעגענען מיט טויבעלען, ווען יענע וועט אַרויסגעהן
פון „אַפּיס“. זי וועט נעהמען איהר ארעם, און זיי וועלען ביידע

אוועקשפאנען. דערביי האָט זי זיך אויסגעגלייכט און מאַרשירט מיט שטאַלץ.

אויף מאָרגען אַז קריינדעל איז אריין צו טויבעלען אין „אַפּיס“, האָט זי דאָרט געטראָפּען אַ שעהן־פאַרפּוצמען בחור, וועלכער האָט זעהר מאַניערליך אָנגעטאָן טויבעלען איהר מאַנטעל און זי האָט זיך דערפיהלט איבעריג. האָט זי געזאָגט אַ גוטע נאַכט, און איז ארויס פון „אַפּיס“.

שמעעהענדיג אין דרויסען ביי דער טהיר, האָט זי געזעהן, ווי טויבעלע האָט שטאַלץ אוועקגעשפּאַנט צוזאַמען מיט'ן בחור.

„וואָס דען? מיט מיר וועט זי זיך ארומפיהרען?“ האָט זי געטראַכט און ביטער געלאַכט פון זיך, וואָס זי האָט געמיינט, אַז טויבעלע איז איהר חבר'טע. ווי קומט זי צו טויבעלען? יענע איז דאָך יונג און שעהן. מיט צוויי יאָהר אינגער, און די דאָזיגע צוויי יאָהר זיינען געווען און געבליבען ווי אַ וואַנד צווישען די צוויי חבר'טעס.

הער שלעכטער טאמע.

אז שרה'לע פלעגט נאך ליגען אין וויגעלע מיט די הענטעלעך אין מויל און שרייען, פלעגט איהר טאמע ניט צוגעהן איהר נעהמען. ער האָט געטרָאָגען א שנאה אויף איהר ווייל ער האָט געוואָלט א אינגעל, און זי איז געבאָרען געוואָרען א מיידעל.

נאָר זי אליין האָט ניט געוואוסט פון איהר חטא און האָט אָנגענומען דעם טאמענס כעס אַלס א נאַטירליכע זאַך. פון וואָגען זאָל זי וויסען אז א טאמע דאַרף זיין א גוטער ?

איז זי אזוי געוואקסען מיט דעם איינדרוק אז טאמעס זיינען שלעכטע, מען דאַרף זיי אויסמיידען, און קיין מאָל האָבען זיך איהרע הענטעלעך ניט געצויגען צו דעם באַבאָרדיגטען אידען וואָס איז געווען איהר ט א ט ע.

אז שרה'לע איז אויסגעוואקסען גרעסער און האָט געהאט חבר'טעס, האָט זי זעגעהן ווי איהרע א חבר'טע זיצט ביים טאמען אויפ'ן שויס, פונקט ווי ביי א מאמען. האָט זי זיך געוואונדערט: ווי אזוי קען מען דאָס זיצען ביי א טאמען אויפ'ן שויס ? ס'מוז אוראי זיין אן אַנקעל. ווייל א טאמען קען מען דאָך ניט ליעב האָבן. און אז זי האָט געזעהן אז אלע איהרע חבר'טעס האָבען ליעב זייערע טאמעס, איז איהר דאָס קשה געוואָרען.

האָט זי איינמאָל פאַרפיהרט א געשפרעך מיט נאָך א מיידעלע:

— עמעלע, זאָג, דיין טאמע איז אן אמת'ער טאמע ?

— יא, אן אמת'ער — האָט עמעלע געענטפערט.

— טאָ ווי אַזוי האָסטו איהם ליעב ? — מען קען דען ליעב

האָבען א טאמען ?

— אוראי קאָן מען.

ניין, מ'קאָן ניט, ווייל א טאמע איז דאָך א שלעכטער, ער

שרייט אלע מאָל אויף דער מאמען, און מיידעלעך האָט ער פיינט —
האָט שרה'לע ארגומענטירט.

— מיין טאטע איז א גוטער — האָט איהר עטעלע צוטומעלט.

— ס'איז דען דאָ גוטע טאטעס?

— אוראי איז דאָ.

— טאָ וואו נעהמט מען זיי?

— איך ווייס ניט, די מאמעס קריגען די טאטעס.

איז שרה'לען איינגעפאלען צו בעטען דער מאמען זי זאָל קריי-

גען א גוטען טאטען. און אז זי האָט געבעטען דער מאמען, האָט די

מאמע נאָר אָגעהויבען צו וויינען, און האָט געזאָגט אז קיין אנדער

טאטען קען מען ניט קריגען, מען דארף ליעב האָבען דעם.

— אָבער מען קען דאָך ניט — האָט דאָס קינד גע'טענה'ט.

— מען מוז! — האָט די מאמע באפוילען.

— טאָ פארוואָס האָט ו א איהם ניט ליעב, מאמע?

— ווייל — ווייל — אי, לאָמיך צורוח! — האָט די מאמע

קיין ענטפער ניט געהאט.

איז ביי שרה'לען געבליבען א פראַבלעם, ווי אזוי ליעב צו האָר

בען איהר טאטען. האָט זי זיך שטארק באַמיהט און האָט איהם

אַביסעל ליעב געהאט ווען ער איז אוועקגעפאָהרען, נאָר אז ער איז

צוריקגעקומען און זי האָט איהם דערזעהן, איז איהר אן אימה באַר-

פאלען, און זי האָט איהם ווידער פיינט געקראָגען.

איז זי גענאָנגען צו עטעלען פרעגען צי מען מוז האָבען א

טאטען.

— אוראי! — האָט עטעלע געענטפערט מיט גרויס ערנסט.

— און אז מען האָט ניט קיין טאטען?

— מען מוז האָבען א טאטען, ווייל אז מען האָט ניט, איז ניטאָ

ווער עס זאָל מאַכען קידוש אלע שבת.

— מיין מאַמע קען אליין מאַכען קידוש — האָט זיך שרה'לע

דערפרעהט — און איך דארף ניט קיין טאטען.

— מען טאָר דאָס ניט זאָגען! — האָט איהר עטעלע פאָרריכט.

איז די זאך געוואָרען נאָך אונפאַרשטענדליכער פאַר שרה'לען,
און זי איז אַהיים געקומען אן אונרוהיגע.

איין מאָל איז זי געגאנגען אין גאס מיט דער מאמען. האָט זי
דורך אַ פענסטער דערהערט שרעקליכע קולות. אַ מיידעל האָט גע-
שריען: „אוי, טאַמעניו! אוי, טאַמעניו!“ האָט זיך שרה'לע דער-
שראַקען און געפרעגט דער מאמען:

— פאַרוואָס שרייט אַזוי די מיידעל?

האָט די מאמע אַ שווערען זיפץ געטאָן, וואָס האָט שרה'לען
נאָך מעהר דערשראַקען, און האָט געזאָגט:

— איהר טאמע האלט ביים שטארבען.

האָט דאָס קינד עפעס דערפיהלט, און ס'האָט איהר אַ קלאַפּ
געטאָן אין הערצעל. האָט זי באַשלאָסען ליעב צו האָבען איהר טא-
מען פונקט ווי אלע מיידעלעך. אַז ניט — אַז ניט — קען ער נאָך
שטאַרבען.

איז זי אַהיים געקומען, און האָט כּאלד אָפּגעפּוצט דעם טא-
מענס שייך. און אז ער האָט אויף מאָרגען אָנגעטאָן די בלאַנקע
שייך, האָט זיך שרה'לע באַהאַלטען אין אַ ווינקעלע מיט גרויס ער-
וואַרטונג צו זעהן וואָס פאַר אַ מינע דער טאמע וועט מאַכען, און
וואָס ער וועט זאָגען ויען ער וועט מיט אַ מאָל געפינען אָפּגעפּוצטע
שייך. נאָר ער האָט זיך אפילו ניט אומגעקוקט און ניט געפרעגט
ווער דאָס האָט געטאָן. ער האָט אָנגעטאָן די שייך און איז אַוועק.

האָט דאָס שרה'לען פאַרדראָסען. זי האָט אַזוי געהאַרעוועט
אויף זיינע שייך, און איהם אַרט דאָס נאָר ניט, נאָר פון דעסטוועגען
האָט זי נאָך אַלץ געהאַט אין זינען ליעב צו האָבען דעם טאמען.
און אז ער האָט עפעס געדאַרפט, האָט זי עס איהם צוגעטראָגען נאָך
איידער ער האָט עס געבעטען. און דער טאמע האָט נאָך אַלץ ניט
כאַמערקט שרה'לעס גוטסקייט צו איהם.

איז זי פאַרצווייפעלט געוואָרען און געוואָלט אויסשרייען צו
זיך אַליין אז זי האָט פיינט דעם טאמען. האָבען איהר אַ קלונג גע-
טאָן אין די אויערען די קולות פון יענער מיידעל וועמעס טאמע האָט

געהאלטען ביים שטארבען און זי איז געבליבען ביי איהר באשלוס
אז זי זאל ליעב האָבען דעם טאָטען.

פונדעסטוועגען האָט זי קיין מאָל ניט אויפגעהויבען די אויגען
א קוק צו טאָן אויף איהם. אַלעס, וואָס זי האָט געקענט אין זיין פנים
איז געווען די שוואַרצע באַרד, און די דאָזיגע באַרד פֿלעגט אָנוואַר-
פען א שרעק אויף איהר.

אז ס'איז געקומען שמחת תורה, האָט שרה'לעס טאָטע זיך
אָנגעטרונקען מיט בראַנפֿען, און איז נאָכגעלאָפֿען דער מאַמען. איז
די מאַמע אַנטלאָפֿען פֿון איהם, און ער האָט זי געכאַפֿט. האָט זיך
שרה'לע אַזוי דערשראָקען, אז זי האָט זיך היסטרעיש צושריען. האָט
ער א געשריי געטאָן אויף איהר און א טופ געטאָן מיט'ן פֿוס. האָט
דאָס קינד געמאַכט אַזעלכע קילות, אז די מאַמע האָט איהר קוים
איינגענומען.

פֿון דאַמאָלסט אָן האָט שרה'לע אויפגעגעבען איהר באשלוס
ליעב צו האָבען איהר טאָטען.

א שלעכטען טאָטען קען מען ניט ליעב האָבען, האָט זי גע-
טראַכט.

האָט זי געהאַט א טענה צו איהר מאַמען, פֿאַר וואָס האָט זי
ניט אויסגעקליבען א גוטען טאָטען.

די יונגע מאמע.

בלוינקע, שעהניקע אויגעלעך ווינקען און רייצען די יונגע
מאמע, לויפט זי צו צום קינד'ס וויגעלע. קלייניקע פיסעלעך, קליי-
ניקע הענטעלעך, א פיטשינקער שעהן געטאקטער נעזעלע, אָהן,
ווי שעהן. אוי! אוי! אוי! — האָט זיך די מוטער צושריען, קור-
שענדיג דאָס קליין קערפּערעל.

א פּאָר שכנ'טעס האָבען זיך צושראָקענע געוויזען דורכ'ן טהיר,
דערזעהען די ענטציקטע מוטער, האָבען זיי איינס דאָס אנדערע
אָנגעקוקט, און זיך צולאָכט.

— דער קליינער מאַכט מיך משוגע — האָט זיך רחל פּאָר-
געטפּערט פּאָר איהרע געסט, און האָט זיי געבעטען זיצען.

— ס'שאַרט ניט, — האָט איהר א שכנה באַרוהיגט, — א
יונגע מאמע איז נאָך אליין א קינד. איך געדענק, אז ומיין דוד'ל,
זאָל געזונד זיין, פּלעגט ליגען אין וויגעלע, פּלעג איך איהם צוביי-
טען ביז בלוט.

— וועה איז מיר — האָט זיך די אנדערע שכנה א כאַפּ גע-
טאָן.

— נו, וואָס מיינט איהר, מען ווייס דען וואָס מען טוט? א
קלייניגקייט, די קליינע חברה!

— יאָ, טאָקע — האָט צוגעגעבען רחל — פּאָר וואָס זיצט
איהר ניט?

— אָט, מען דארף באלד געהן, כ'האָב צוגעשטעלט מילך קאָד-
כען. — האָט די ערשטע שכנה ערקלערט, און האָט זיך געזעצט.
האָט די אנדערע אויך דערפיהלט דעם שטול לעבען זיך און האָט זיך
געמאַכט באַקוועם.

* * *

א נייע פרייד האָט רחל דערפיהלט ווען דאָס קינד האָט גע-

נומען געהן. עפעס אזא קליין רונדיג נפש'על שטעלט עס די פון
 כיגע פיסלעך אויף דער ערד און ציטערט. קוקענדיג צו דער מאמען,
 האָט זי זיך ניט געקענט באַנוגענען וואָס דער טאטע קוקט און
 קוועלט, און האָט איהם געריסען פאר'ן ארבעל, ער זאָל זעהן.
 זי האָט פיבעריש א כאפ געמאָן דאָס קינד און זי האָט זיך
 איינגעגעסען מיט די ליפען אין זיין צארטען לייב, ביז ער האָט זיך
 געפיהלט פאַרמאָטערט, און האָט זיך צעוויינט. האָט דער טאטע
 ארויסגעריסען יאָסעלען פון די מאמע'ס אָרעמס, גענומען צו זיך
 אין שוים און איהם באַרוהיגט, גלעטענדיג זיין בלאַנד קעפעלע, ביז
 דאָס קינד האָט פאַרגעסען וויינען.

* * *

— „דען רויסען“ — האָט יאָסעלע אָנגעפאַנגען אויף זיין קינד
 דישען לשון. האָט די מאמע גרויס נחת געהאט דערפון און האָט
 דאָס איבערדערצעהלט פאַר די שכנים.
 — למען השג לָאָזט איהם ניט אין דרויסען — האָבען איהר די
 שכנים געלערענט. — די קליינע פאַרקיהלען זיך באַלד.
 האָט זיך יאָסעלע געריסען צום טהיר, און די מאמע האָט
 איהם ניט געלאָזט ארויסגעהן.

— ימאמע ניט א דוטע — האָט ער זיך גע'כעס'ט און געריסען
 דער מאמען פאר'ן קלייך. האָט די מאמע אָנגעשריען אויף איהם
 און איז אוועק טאָן איהר ארבייט. האָט יאָסעלע געריסען די גרויסע
 טיר מיט זיינע קליינע הענטעלעך, און געוויינט אזוי לאַנג, ביז ער
 האָט זיך פאַרקוקט אויף די רויטע פאַסען פון טישטוך און האָט פאַר-
 געסען פאַר וואָס צו וויינען.

אויפ'ן טיש מוז עפעס זיין, איז איהם איינגעפאלען. נאָך ווי
 דערגרייכט מען איהם? שלעפט ער דעם טישטוך אזוי לאַנג, ביז
 אלעס פון טיש פאַלט אַראָפּ. דערהערט רחל דעם קלאַנג פון די כלים
 און לויפט אריין א דערשראָקענע. דערזעהן דעם שאַדען, איז זי גע-
 וואָרען צאָרענדיג, און יאָסעלע, א דערשראָקענער, האָט דערפיהלט
 א האַגעל פון קלעפ איבער זיין צוטומעלט קעפעלע.
 אביסעל זיך איינגעשטילט, האָט רחל צוזאַמענגענומען די

שפייון פון דער ערד, רעדענדיג צו זיך: „אזא טייפעל פון א קינד. ער מאכט מיר דעם טויט! א פולער קרינעל מיט מילך אָנגעגאַסען, אלע טעלער צובראָכען. אזא לאבוס, דער'הרג'ענען וועל איך איהם.“ איז יאָסעלע לאָנג געלעגען אויף דער ערד און געוויינט, טראַכט טנדיג אז פאפא וועט קומען, וועט ער איהם דערצעהלען, וואָס פאר א שלעכטע די מאמע איז.

פון זיין וועלען וויסען, וואָס עס טוט זיך אויפ'ן טיש, האָט זיך אויסגעלאָזט אַ שלעכטער סוף. פונדעסטוועגען וויל ער וויסען וואָס עס טוט זיך אויפ'ן מאַנטעלפּיעס, ווייל דאָרט מוזען אוראי זיין שעהנע זאכען. אז דער פאפא וועט קומען, טראַכט יאָסעלע, וועט ער איהם אויפהויבען, וועט ער אַלצדינג זעהן. דער פאפא איז דאָך אזא גוטער, ער קויפט איהם אַלעמאָל צאָקעלאַך און לאָזט איהם זיי צוברעכען אויך, דען יאָסעלע וויל אזוי וויסען, וואָס דאָס פערדעלע האָט א'ן קאָפּ, רייסט ער עס מיט די הענטלעך און טראמט פעלט עס מיט די פיסלעך, ביז די אָפּעראציע ווערט געמאַכט. דערהערט יאָסעלע טריט פון הינטער'ן טהיר, דערפיהלט ער, אז דאָס איז דער פאפא. לויפט ער איהם אַקעגען און פאַלט איהם אַרײַן אין די ארעמס.

— פאפא, וואָס דו מיר בריינגט? — פרעגט באַלד יאָסעלע. פיהלט זיך דער פאפא אין פאַרלעגענהייט, וואָס ער האָט פאַר-געסען עפעס בריינגען. און זאָגט צו דאָס קינד צו נעמען אין טע-אטער, דערפרעהט זיך יאָסעלע און ווארט אַ צופריעדענער. עסט מען אָפּ און מען פוצט איהם אויס, נעהמט איהם דער פאפא מיט. אין טעאטער זיצט יאָסעלע א פאַר'כישופ'טער. אַזעלכע שעהנע מענשען זעהט ער, זיינען זיי אָנגעטאָן אין גרינע און רויטע הויזען, זיי טאַנצען און בויגען זיך. ס'איז אזוי פיין. די מוזיק שפיעלט. פאַרפיהרט עס איהם אין שעהנע וועלטען. האָט ער אלע-מען ליעב און איז שוין ניט ברוגז מיט דער מאמען. ער טוליעט זיך צו צום פאפא און זיין הערצעלע איז פול מיט קינדישע פרייד. זוערט ער אזוי פאַר'חלומ'ט, אז ער וויל אפילו ניט עסען די טשאַקאָ-לאַד, וואָס דער פאפא גיט איהם. זיצט ער אזוי מיט ברייט פאַרנאַנ-

דערגעפענטע אויגען און אויערען, און זיין פנים'על לייכט פון די פאנטאסטישע וועלטען, וועלכע וועבען זיך אין זיין מח'ס.
— דאָס קינד וועט זיין א גאון — טראַכט זיך דער טאטע, קוקענדיג אויף יאָסעלען, און עס שרעקט איהם דאָס האַרץ, אז רחל זאָל איהם ניט קאָליע מאַכען.

געקומען אַהיים, איז יאָסעלע אַרײַנגעלאָפּען אין הויז ווי מיט א גוטער בשורה, און באלד גענומען דערצעהלען:

— „א טאטע, א מאמע, דעמאכט אזוי“, דערביי האָט ער גע-
נומען טאַנצען, און האָט זיך פאַר פאַרגעניגען צולאַכט. „א טאטע
דעמאכט טרו, טרו, טרו! א סך טאטעס דעטומען, זיי דעמאכט
אזוי“. יאָסעלע האָט גלייך אויסגעבויגען זיין קעפעלע און גענומען
מאַרשירען איבער'ן שטוב.

דער טאטע מיט דער מאמע'ן האָבען פריידיג געלאַכט. און
האָבען איינס דאָס אנדערע אָנגעקוקט מיט וואַרימע בליקען...
* * *

א ברייטע וועלט האָט יאָסעלע דערזעהן, ווען ער האָט אָנגע-
פאַנגען נעהן אין שוהל, ער האָט געקראָגען א סך חברים, דערצעהלט
ער זיי, אז ער האָט שעהנע צאצקעס און זיין פאַפּא וועט איהם
קויפען נאָך. הערען זיך די קינדער צו מיט באוואונדערונג און
יאָסעלע שיינט פאַר פרייד.

אז יאָסעלע קומט, שפּרינגענדיג אַהיים פון שוהל, טראַכט ער
נאָר פון זיינע צאצקעס, נעהמט זיי באלד ארויס פון שופלאָד און
צולייגט זיי אויף דער ערד.

רחל האָט אָבער ערשט צוגעקליבען דאָס הויז, וויל זי ניט
האַלטען אין איין ראַמען, גיט זי א קאַמאנדעווע צו יאָסעלען:
„נעהם אַוועק די צאצקעס פון דער ערד!“ ווערט יאָסעלע ברוגז און
ריהרט זיך ניט.

— נעהם צו, זאָג איך דיר! — שרייט זי העכער.

מאַכט יאָסעלע אַ שמאַרצליכע מינע און איז נאָך אלץ גע-
בליבען ביי דאָס זייניגע און געלאָזט די צאצקעס אויף דער ערד.
איז רחל ארויס פון געדולד און געכאַפּט דאָס קינד פאַר איין הענט

טעל אין א געשריי געטאן : נעהמסט ניט צו די צאצקעס ? איך מאך
בן דיר אש ! דו קליינער משומד !

יאסעלע איז געבליבען פארגליווערט פון שרעק. — איך וועל
דיר שוין ווייזען, ווי ניט צו פאלגען א מאמען ! — האָט רחל גע-
שריען און גענומען פאטשען אין יאסעלע'ס ווייכע באקען. צא-
פעלט זיך יאסעלע אונטער די מאמע'ס צאָרן און טראכט, אז זי איז
א גרויסע מאמע, קען ער איהר גאר נישט טאָן. דערפאר אז זי וועט
זיין א קלייניקע אזוי ווי ער, און ער וועט זיין א גרויסער, וועט ער
זיך מיט איהר אָפּרעכענען.

נאָנט גוט אָנגעשלאָגען דאָס קינד, האָט רחל אליין צוזאָמענ-
גענומען די צאצקעס, און אז זי האָט געזעהן ווי יאסעלע ליגט אויף
דער ערד און שרייט, האָ זי זיך פאָרגעסען אז דאָס איז איהר
שונא. און דאָס האַרץ האָט איהר גענומען וועה טאָן. געבעך א
שוואַך קינד, ער קען נאָך חלילה קראַנק ווערען.

— וועה איז מיר ! מיר פאַר זיינע ביינרעלעך ! יאסעלע, קינד
מיינס, נו, הער שוין אויף וויינען ! — האָט זי זיך געווענדעט צו
איהם.

יאסעלע האָט פיינדליך א קלאפ געטאָן מיט די פיסעלעך, און
נאָך העכער גענומען שרייען האָט רחל מיט געוואלד איהם אריינ-
געשלעפט צו זיך אין שוים. האָט ער זיך געריסען מיט אלע כוחות
ביז די מאמע האָט איהם געמוזט צוריק אַראָפּלאָזען. האָט ער
אזוי לאַנג געשלוכצט ביז דער טאטע איז געקומען, איז יאסעלע
אָקעגען געלאָפּען און באלד גענומען פאַר'מסור'ן אויף דער מאמען.
— מאמע שאָגען איבער דאָ — האָט ער געוויזען אויף זיינע
פאַרפלאַמטע בעקעלעך.

— אוי, מעקס, איז דאָס קינד, זאָג איך דיר, איך קען פון
איהם ניט אויסהאלטען !

— פאפא זעה, אָט דאָ, אָט דאָ, טהוט וועה !

פון ביידענס מסור'ן אויף אמאָל, איז מעקס צומומעלט גע-
וואָרען און האָט קיינעם ניט געהערט. ביידע זיינען קינדער, האָט
ער געמראַכט, דאָ איז ווי אומערום, די אונגערעכטיגקייט, פון

שטארקען צום שוואַכען, — האָסט גרויסע הענד שלאָנסטו איהם, האַ, רחל? — האָט ער זיך געווענדעט צו איהר, — מ'קען דאָס קינד ביי איהר ניט איבערלאָזען, זיי קענען זיך די ירושה ניט צוטיילען, — האָט ער ווי צו זיך גערעדט, נעהמענדיג דאָס קינד אויפ'ן האַנד. — שאַ, שאַ, יאָסעלע, איין ניט, פאַפּא וועט דיר בריינגען אַ וועגעלע — האָט ער יאָסעלע'ן געטרייסט.

דערהערט אַ וועגעלע, איז יאָסעלע פּרעהליכער געוואָרען. האָט ער שלוכצענדיג געפרעגט: — ווען דו טויפען, פאַפּא, אַ וועגעלע? — מאָרגען, מיין קינד, נאָר זאָלסט ניט וויינען.

— ניט וויינען, פאַפּא? מאַמא שאַגט מיך!

מעקס האָט אַ בייזען קוק געטאָן אויף רחל'ען, האָט זי דאָס באַלד דערפיהלט, און ס'האָט איהר אַ קלעם געטאָן ביים האַרצען: דאָס קינד איז ביי איהם אַלץ, און איד... ס'איז ניט ווי אמאָל... האָט זי געטראַכט, און טרעהרען האָבען זיך איהר געשטעלט אין די אוי-גען.

— נו, אפשר דיר אויך קויפען אַ וועגעלע? ... — האָט איהר מעקס געפרעגט.

אַזא שלעכטער איז ער געוואָרען, — האָט רחל געטראַכט, און האָט זיך צעוויינט.

האָט זיך יאָסעלע געוואונדערט. אַ מאַמע זאָל וויינען? ... און ס'האָט איהם פאַרדראָסען פאַר איהר, האָט ער געבעטען.

— טויף, פאַפּא, מאַמע'ן אויך אַ וועגעלע...

ווער האָט איהר געבעטען ?

זאמעלע האָט זיך אָנגעהאלטען אָן אַ וואָגען, איז ער אַראָפּ-געפאלען און זיך צושלאָגען. האָט ער זיך אויפגעהויבען מיט אַ מינע פון פאַרביסענעם וועהטאָג און זיך מישב געווען צו זאָל ער וויינען צו ניט ? האָט ער זיך אומגעקוקט, געזעהן אַז קיינער וועט איהם ניט הערען האָט ער אָפגעלייגט זיין געוויין ביז ער איז צו-געקומען צו דער מאמען.

דערזעהן דער מאמען, האָט ער אויסגעשאַסען מיט אַ שטראָם טרערען :

— אוי, מיין האַנט ! אוי, מיין האַנט !

— וואָס איז ? — האָט זיך די מאמע דערשראָקען.

האָט זאמעלע געוויזען דער מאמען זיין צושלאָגענע הענטעל.

— ווער האָט דאָס דיר געטאָן ? — האָט די מאמע געפרעגט.

וועט דאָך זאמעלע ניט אויסזאָגען, אַז ער האָט זיך אָנגעהאַט-

גען אָן אַ וואָגען, און איז אַראָפגעפאלען, די מאמע וועט דאָך איהם

דערלאָנגען נאָך אַ פאָר קלעפּ, האָט ער אַ זאָג געטאָן :

— חיים'ס !

איז די מאמע אריין אין גרימצאָרן, און איז גענאָגען צו

חיים'לס מאמע זיך אָפּקריגען דערפאַר. האָט זי מיטגעשלעפט

זאמעלען מיט'ן צוקלאפטען הענטעל. זאָל, אדרבה, חיים'לס מאמע

זעהן, וואָס פאַר אַ תכשיט זי האָט, אַז מען קאָן אַ קינד אין דרויסען

ניט אַרויסלאָזען דורך איהם, געזעהן אַ האַנט ער האָט איהם גע-

מאַכט !

חיים'לס מאמע האָט געהאלטען ביים פאַרוזכען איהר וואַרי-

מעס, האָט זי זיך שיער אָפגעבריהט, ווען זי האָט דערזעהן זאמעלעס

מאַמע אין אזאַ רוגה. זאמעלעס מאמע האָט טאַקע לאַנג ניט גע-

וואַרט, און זיך באַלד צושריען :

— איך זאָג אייך, מיסים שוואַרץ, אז אייער זוהן וועט אויס-
וואַקסען א גנב, א מערדער, א— א—, איך ווייס אלײן ניט וואָס.
אז איהר וועט איהם אזוי לאָזען וואַקסען. נאָט, זעהט, וואָס פאר א
הענטעל ער האָט מיין זאַמעלען געמאַכט!

— וואָס ווילט איהר פון מיר, איך האָב איהם דען געהייסען?
— האָט מיסים שוואַרץ געענטפערט.

— איהר דאַרפט איהם נאָך הייסען? זעהט איהר דאָך, אז
ער האָט ניט געוואַרט איהר זאָלט איהם הייסען. הענט און פיס
וואָלט איך איהם אונטערנעהאַקט פאַר אזא צולאָזענקייט!

— נו, א בעל צדקה אויף יענעמס, הפנים איהר האָט קיין
בלוט ניט פאַרגאַסען אויף מיין חיים'לס הענט און פיס, — האָט
מיסים שוואַרץ גערעדט מיט פאַרדרום.

דערווייל איז זאַמעלען מיאום געוואָרען זיך צוצוהערען צום
קריעג, האָט ער זיך לאַנגזאַם אוועקגערוקט פון דער מאמען, און
איז אריין אין א צווייטען צימער.

דאָרט האָט ער געטראַפען חיים'לען אויספרובירענדיג זיין
נייעם, „פיינטינג סעט“, וואָס זיין טאטע האָט איהם געקויפט.

האָט זיך חיים'ל דערפרעהט מיט איהם און אויסגעשריען:
— זעהסט, זאַמעלע? איך האָב א נייעם פיינטינג סעט, און
איך קען שוין מאַכען א מענש!

— איך קען אויך מאַכען א מענש, לאָז מיר אביסעלע מאָהלען,
— האָט זאַמעלע געבעטען, און זיך צוגערוקט געהענטער צו די
פאַרבען.

האָט חיים'ל געלאָזט זאַמעלען אויסמאָהלען א מענש, און
אלײן איז ער געזעסען און געקוקט מיט גרויס ערענסט.

אז דער „מענש“ איז פאַרטיג געוואָרען, האָט איהם חיים'ל
באַטראַכט, און געזעהן אז עס פעהלען קנעפלאך אין דעם מענש'ס
ראַק. האָט ער אויסגעמאָלען די קנעפלעך, און דער „מענש“ איז
געוואָרען פאַלקאָם.

איצט האָט חיים'ל געדאַרפט ווייזען וואָס ער קען.
האָט זאַמעלע געקוקט, און חיים'ל האָט געמאָהלען.

מיט אמאָל זיינען אריין ביידע מאמעס, אויסגעמאטערטע פון קריגען זיך, און צופלאַמטע פון צאָרן זיינען זיי געבליבען שטעהן פאַרנאָפט און געקוקט ווי די קליינזאָרג זיצען זיך גאָר ווי ניט זיי מיינט מען דאָס.

האָט זיך זאמעלע'ס מאמע אַ לאָז געטאָן צו איהר זוהן מיט אַ ביטערען פאָרוואָרף:

— ביזט גאָר דאָ, מיין שעהנער זוהן! ? אבי דו האָסט אָנ־געטאָן צרות דער מאמען, ביז דו צופריעדען!

— זעהט גאָר אַ מין זיצען און שפילען זיך! — האָט זיך מיסים שוואַרץ געוואונדערט — פאַר וואָס האָסטו איהם געשלאָגן, גען, שר אײנער? — האָט זי זיך געווענדעט צו איהר זוהן.
— איך האָב איהם ניט געשלאָגען, — האָט זיך חיים'ל פאַר־טיידיגט.

— זעהט גאָר, זעהט גאָר — ער'ט איהם ניט געשלאָגען. זעה גאָר וואָס פאַר אַ הענטעל ער האָט איהם געמאַכט! — האָט זאָמעלע'ס מאמע זיך געהאלטען ביי דאָס איהריגע.

האָט חיים'ל געקוקט אויף זאמעלע'ס צושלאָגענע הענטעל, און זיך געוואונדערט וואָס מען וויל פון איהם.

— מיר האָבען בלויז געמאָלען מענשען — האָט חיים'ל גע־זאָגט מיט אַ צושראָקענער מינע.

— זאָג אויס דעם אמת! — האָט מיסים שוואַרץ אַ דונער געטאָן, — אז ניט, פלעט איך דיר דעם מח! וואָס מיינסטו, איך וועל זיך געהן אויסקריגען מיט אַ וועלט צוליעב דיר?

האָט חיים'ל געזעהן אז ס'איז שלעכט, די מאמעס האָבען זיך פאַרנומען אויף איהם, און ס'איז נימאָ קיין עצה, האָט ער זיך צעווייגט.

האָט זאמעלע דערפיהלט אז דאָס איז אַלץ דורך איהם און מ'עט אפשר גאָר אָנשלאָגען חיים'לען פאַר גאָרנישט, איז ער פאַר־צווייפעלט געוואָרען און האָט זיך אויך צעווייגט.

— וואָס האָסטו זיך צעווייגט? — האָט זאמעלע'ס מאמע געפאָדערט פון איהר זוהן.

— אי — אי — איך אַרָפּנעפּאלען פּון וואָגען, ע—ע—ער
 מיך ניט געשלאָגען — האָט זאַמעלע אַרויסגעשלוכצט.
 האָבען זיך ביידע מאַמעס איבערגעקוקט, זיך פאַרשעמט און
 זייגען געבליבען שטעהן מיט אַרָפּגעלאָזטע הענט.
 זאַמעלע'ס מאַמע האָט אָנגענומען איהר זוהן פאַר דער גוטער
 הענטעל און איהם אַהיים געפיהרט.
 — און איך האָב זיך געדאַרפט קריגען פאַר דיר, זיך אָפעסען
 דאָס האַרץ! — האָט זי איהם אויפ'ן וועג פאַרגעוואַרפען.
 זאַמעלע האָט געשוויגען, אָבער ער האָט בשום אופן ניט גע-
 קאַנט פאַרשטעהן פאַר וואָס זיין מאַמע און חיים'לס מאַמע מישען
 זיך אין זייערע געשעפטען...

א מאַדנע מאַמע.

הערשעלע איז ניט געווען איבערקלייבעריש אין מאַמעס. ווער ס'האָט איהם געגעבען עסען, איז געווען זיין מאַמע. און עסען האָר בען איהם געגעבען, אַמאָל די באַבע, אַמאָל די איינגהויקערטע מומע, און אַמאָל נאָר די געשטופעלטע חנה־איטע, וואָס האָט ביי זיי גע־וואוינט.

מיט אזא „סטעף“ מאַמעס האָט זיך הערשעלע געפיהלט גאַנץ באַקוועם, דען זיי האָבען אלע געציטערט פאַר איהם. און עסען איז מען געלאָפּען איהם געבען באַלד ווי מען האָט דערהערט זיין גע־שריי פון יענער זייט טהיר. ווייל אז ניט וואָלט ער אַנטלאָפּען ניט־געגעסען. מחמת הערשעלע איז געווען זעהר אַ פאַרנומענער מענש און וואַרטען האָט ער קיין צייט ניט געהאַט.

איינמאָל האָט איהם זיין חבר לייבעלע אַ פרעג געטאָן :

„הערשעלע, ווער איז דיין מאַמע?“

האָט הערשעלע אַ וויילע געטראַכט, און אַ ווייז געטאָן אויף

דער באַבען :

„זי.“

„און זי?“ — האָט לייבעלע אָנגעוויזען אויף דער מומען.

„אויך אַ מאַמע.“

„און יענע?“ — האָט לייבעלע געמיינט חנה־איטען.

„אויך.“

„מען קען דען האָבען מעהר ווי איין מאַמע?“ — האָט זיך לוי־

בעלע געוואונדערט.

„מ'קען!“ — האָט הערשעלע געענטפערט קורץ.

„ווי אזוי?“

„זעהסט דאָך.“

און די פראַגע איז געווען פאַרענטפערט...

איינמאל איז אָנגעקומען אַ בריעה אויף ראָזע פּאפּיער, און ס'האַט פון איהם געשמעקט עפעס אזוי פיין, פונקט ווי פון יונגען „דראגיסט“ איבער'ן וועג. האָט הערשעלע שטאַרק חשק געקראָ- גען צו דעם ראָזען בריעה, און אַכטונג געגעבען וואו מען לעגט איהם אוועק, און אז קיינער האָט ניט געזעהן, האָט ער איהם „איבערגע- מושט“ צו זיך אין קעשענע.

איז אָנגעקומען לייבעלע, און זיך באַריהמט אַז ער האָט אַ מע- סעריל מיט צוויי קלינגעלעך.

„און איך האָב אַ בריעה אויף ראָזע פּאפּיער“, האָט הערשעלע אַ זאָג געטאָן מיט שטאַלץ. און באלד ארויסגענומען דעם בריעה פון קעשענע. איז לייבעלע געבליבען שטעהן אַ באַזיגטער. האָט ער געטראַכט אַ וויילע, און זיך אַ כאַפּ געטאָן :

„אָבער איך האָב אַ שוועסטער וואָס קען לייענען!“

האָט הערשעלע ניט געוואָלט גלויבען אויפ'ן וואָרט. איז לוי- בעלע געלאָפּען, אויסגעזוכט זיין שוועסטער, און געבעטען לייענען דעם בריעה. האָט זי ניט געוואָלט לייענען. נאָר אַז זי האָט גע- זעהן, אז לייבעלע'ן געהט עס אין לעבען, האָט זי גענומען לעזען : „מיין ליעבער זוהן“... — האָט לייבעלע אַ כאַפּ געטאָן דעם בריעה פון איהר, און אַ קוק געטאָן אויף הערשעלען מיט נצחון און אויס- גערופען :

„זעריסטו ווי זי קען?“

איז הערשעלען אריין אין קאַפּ : וואָס איז דאָס ? נאָך אַ מאמע? ווייניג האָט ער מאמעס ? און אַ פרעהליכער געדאַנק איז איהם אריין אין קאַפּ : אפשר איז דאָס אַ פּאפּא ? און אַ פּאפּא'ן וויל ער האָבען ; קיין איין פּאפּא'ן האָט ער ניט...

„פרעג דיין שוועסטער, ס'איז פון אַ פּאפּא'ן צי פון אַ מאמע?“ האָט ער זיך געווענדעט צו לייבעלע'ען. האָט לייבעלע פּאַרשטאַנען אין וואָס דאָ האַנדעלט זיך, און געבעטען דער שוועסטער זי זאָל זאָגען פון וועמען איז דער בריעה. האָט די שוועסטער אויסגע- לייענט די אונטערשריפט : „אַסתר בירענבוים“.

„ס'איז פון אַ מאמע'ן“, האָט זי ערקלערט.

איז הערשעלע געבליבען שטעהן אביסעלע ענטווישט, פונדעסט־ וועגען האָט ער זיך ניט שטאַרק צום האַרצען גענומען, זאָל זיין נאָך אַ מאַמע, וואָס קען דאָ שאַדען? אַפּשד וועט זי איהם קויפּען אַ מע־ סערעל מיט צוויי קלינגלעך, אַזאַ ווי לייבעלע האָט? און ער איז אַוועק אַ פרעהליכער.

איינמאָל איז געקומען צו פאָהרען אַ יונגע פרוי אין אַ העלען זשאַקעטעל און מיט אַ ווייסע, שטרויענע „פענאַנע העט“. און עס האָט געשמעקט פון איהר פונקט אזוי ווי פון ראָזען בריעה. האָט הערשעלע מוראַ געהאַט זיך צו צוריהרען צו דער שענהער דאַמע, אָבער זי האָט איהם געראַפּט קושען — ווי זי וואָלט אויף געווען זיין מאַמע. איז ער שניאַרק צוטומעלט געוואָרען, און איבערגע־ קעהרט זיינע קעשענעס; האָט זיך גענומען שיטען פון דאָרט זאַמד מיט שטיינדלעך, שטיקלעך פאַרטריקענטע טייג, וואָס ער פלעגט גנב־ענען ביי דער באָבע, רויטע און גרינע שטריקלעך, דעם „דראָג־ גיסט'ס“ מתנות, און דער בריה וועלכער איז אַמאָל געווען ראָז... האָט די דאַמע דערקענט איהר האַנדשריפט און אויפגעהויבען דעם בריעה.

„ס'איז דאָך מיין בריעה, זוהנעלע מיינס“, — האָט זי געזאָגט מיט שטאַלץ, וואָס איהר זוהן האָט געטראָגען איהר בריעה ביי זיך אין קעשענע.

„דו ביזט דען מיין מאַמע?“ — האָט הערשעלע געפרעגט מיט זיכערהייט, אַז זי איז ניט. ווייל ווי קען זי זיין אַ מאַמע, אַז זי כאַפּט זיך אפילו ניט ביי'ן זייט ווען זי רעדט, און אַ שטעכעניש אין זייט, ווייס הערשעלע, מוז אַ מאַמע האָבען... לייבעלע'ס מאַמע האָט דאָס אויך... הכלל, ס'איז ניט זיין מאַמע. האָט ער צוריק אָנגעפילט זיינע קעשענעס מיט די אלע זאַכען וואָס ער האָט פריהער אויסגעשאַטען פון זיי, און האָט זיך אַוועקגעשפּאַנט.

„קום אַהער, מיין קינד“ — האָט איהם די גייע מאַמע גערופּען. איז ער אונזיכער צוגעגאַנגען צו איהר.

„ווייסט נאָר ניט, אַז איך בין דיין מאַמע?“ — האָט זי איהם געפרעגט, צודריקענדיג צו זיך.

האָט הערשעלע געטראַכט ביי זיך, אז ס'איז אן אויסגעטראַכט
טע זאך. זי איז ניט זיין מאמע. פון דעסוועגען האָט ער א פרעג
געטאָן:

„וועסטו מיר קויפֿען א מעסערעל מיט צוויי קלינגלעך, אזוי ווי
לייבעלע'ס?“

„אויף וואָס דאַרפסטו א מעסערעל, מיין קינד? מען דאַרף זיך
ניט שפּיעלען מיט מעסערלעך, מ'קען זיך נאָך צושניידען.“ — האָט
איהם די מאמע ערקלערט.

„ווייל איך דיר ניט פאַר קיין מאמע, ווייל מאמע'ס האָב איך
א סך, איך וויל א פאפּא“, האָט הערשעלע גע'טענה'ט.
האָט זיך די מאמע צולאַכט און איהם פעסטער צוגעדריקט
צו זיך:

„איך האָב פאַר דיר א פאפּא אויך, און זעהר א שעהנעם.“
„מיט ווייסע הענט, אזוי ווי דער דראַגיסט?“ — האָט הער-
שעלע געפרעגט.

„יא, מיין קינד, און נאָך א שעהנערער.“

„און ער וועט מיר געבען גרינע און רויטע שטריקעלעך?“

„יא, און ער וועט דיר קויפֿען שעהנע צאצאקעס אויך.“

האָט זיך הערשעלע געלאָזט גוט ארומוואַשען און איז געקומען
צו דער נייער מאמע'ן נאָר א ריינער, אזוי, אז די מאמע האָט אויפֿ-
געשטראַהלט פאַר פרייד ווען זי האָט איהם דערזעהן. און ביי איהר
אין טשעמאָדאָן איז געווען א נייע גארניטערעל פאַר איהם, האָט זי
איהם אויסגעפּוצט, און איהם געזאָגט, אז ער זעהט אויס פּונקט ווי
זיין פאפּא. דערווייל האָט ער זיך דערוואוסט פון דער באַבע, אז
דאָס געהט מען איהם נעהמען צו זיין פאפּא'ן אין אן אנדער שטאָדט.
„און דאָס איז טאקע מיין מאמע?“ האָט הערשעלע געפרעגט
דער באַבען אויפֿן אויער. האָט די באַבע געזאָגט: „יא.“
„טאָ וואו איז זי געווען די גאנצע צייט?“ — האָט זיך דאָס
קינד געוואונדערט.

„איך ווייס?“ — האָט די באַבע א קוועטש געטאָן מיט די
פלייצעס, און א קרעכץ געטאָן, ומחמת זי האָט זיך דערמאָנט אָן

איהרע רומאטעס. „ס'האָט זיך איהר פאַרגלױסט זיין א דאָקטאָרקע, דיין מאמען. רייסען צייהן האָט זיך איהר פאַרגלױסט; איז זי אוועק געפאַהרען מיט איהם, מיט דיין טאטע'ן, און ריך איבערגעלאָזט ביי מיר, ביי דער אלטער, קראַנקער באַבע'ן.“

„ביזטו א באַבע?“ — האָט הערשעלע געפרעגט.

„אודאי בין איך א באַבע.“

„און זי?“ האָט ער געוויזען אויף דער מומען.

„ס'איז דיין מומע.“

„און יענע?“

„דאָס איז דאָך חנה אימע! וואָס, דו קענסט איהר ניט?“

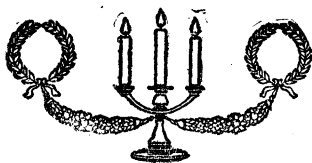
„ניט קיין מאמע?“

„ניין, דאָס איז דיין מאמע“ — האָט די באַבע אָנגעוויזען

אויפ'ן גאָסט.

און הערשעלע איז נאָך מעהר ציטומעלט געוואָרען: ווי קען

דאָס זיין אַ מאַמע אָהן אַ שטעכעניש אין זייט? ...

פינה יאהר אלט.

געכמען איז חיים'ל אלט געווען פיער יאהר, און היינט איז ער שוין פינף. דער פינפטער יאהר איז מסתמא געקומען צו איהם ביי נאכט, ווען ער איז געשלאפען, ווייל היינט איז שוין זיין פינף יאהריגער געבורטס־טאָג.

צו די מאמע וועט מאכען א פארדי, ווייס ער ניט. אמת, זי האָט איהם צוגעזאָגט צו מאכען, נאָר ביז וואָנען ער'ט ניט זעהן די אַראַנדזשעס אויפ'ן טיש, וועט ער ניט גלויבען. מחמת א סך זאָר כען האָט איהם שוין די מאמע צוגעזאָגט, און ס'איז נאָר נישט גע' וואָרען דערפון.

יא, א פארטי, ניט א פארטי, אבי ער איז מיט א יאהר עלטער פון זיין חבר דוד'ל. ווייל יענעמס פינף־יאהריגער געבורטס־טאָג וועט ערשט זיין אין דריי וואָכען ארום...

האָט חיים'ל געוואַרט אויף זיין חבר צו זעהן, וואָס פאר א מינע יענער וועט מאכען, אז ער וועט איהם געבען א זאָג, אז ער איז שוין פינף יאהר אלט.

אז דוד'ל איז אריינגעקומען, האָט זיך חיים'ל קודם־כל צור שלאָגען מיט איהם איבער'ן מעסערעל. איז געקומען חיים'לם באַבע, און גענומען אויס'מוסר'ן חיים'לען:

„סטייטש! סטייטש! אזא עולה! ווי שלאָגט מען זיך דאָס איבער א מעסערעל? מען זאָגט ס'איז כאָטש א גרויסע זאָר. ווי פיעל האָט די ווערטה א מעסערעל? צעהן סענט! דארף מען זיך שלאָגען דערפאר, זאָל ער אליין זאָגען חיים'ל צו איז דאָס א יושר.“

האָט חיים'ל ניט געוואַרט ביז די באַבע וועט ענדיגען, און א פרעג געטאָן:

„באָבע, די מאמע היינט געקויפט אַראַנדזשעס?“

„וואָס האָט זיך דיר פֿלוצלים פאַרוואָלט אַראַנדזשעם?“ האָט זיך די באַבע געוואונדערט.

„פאַר דער פאַרטי.“

„וואָסער פאַרטי?“

„איך בין דאָך שוין היינט פינה יאהר אלט!“

„אוראי, נו, פינה יאהר א בוחר, דאַרפסטו זיך שלאָגען איבער א מעסערעל?“

„זאָג, באַבע, מ'עט מאַכען א פאַרטי?“ איז חיימ'לען געלעגען אין זינען דאָס זייניגע.

„זעה נאָר, די פאַרטי ליגט איהם אין זינען! מענסט מיר גלויבן, ווי איך בין א אירישע טאָכטער, אז איך וואָלט זיך אויף דיר ניט געריכט אזא זאך. ווי שלאָגט מען זיך דאָס איבער א מעסערעל?“

האָט חיימ'ל קיין צייט ניט געהאט אויסצוהערען דער באַבען, וואָס ער האָט סיי-ווי ניט פאַרשטאַנען, און ער איז גענאָגען זוכען אין שאַפּע צי ס'איז דאָ אַראַנדזשעם. האָט ער א ריהר געטאָן די טעלער, וועלכע זיינען געשטאַנען אָנגעשפּאַרט אָן וואַנט, און זיי האָבען זיך גענומען שיטען אויף די פאַכען מיט אַ כראַזגעריי. האָר בען זיך עטליכע טעלער אראָפּגעשאַטען אויף דער ערד און צוררוי-קעט געוואָרען.

פאַרשטעהט זיך, אז די באַבע איז געקומען צולויפּען. דער זעהען א בערגעל צובראַכענע טעלער אויף דער ערד, האָט זי גענומען ברעכען די הענט. האָט דאָך חיימ'ל פאַרשטאַנען, אז ער האָט דאָ אָפּגעטאָן אַ שלעכטע זאך, און די באַבע וועט איהם ניט שוויי-גען דערפאַר, האָט ער געכאַפט דעם חבר און איז מיט איהם אנט-לאָפּען.

אין דרויסען האָט חיימ'ל זיך אויסגעווערט דאָס האַרץ פאַר איהם:

„איצט וועט מען שוין קיין פאַרטי ניט מאַכען, אז איך האָב צובראַכען די טעלער.“

„און אויב דיין מאַכע האָט שוין געקויפט אראנדזשעס?“
האָט דוד'ל געפרעגט.

„וועט מען דאָס אליין אויפעסען.“

האָט דוד'ל געמאכט אַ מינע פון מיטגעפיהל, און חיים'ל האָט אביסעל געטראַכט און איז געקומען צום שלום, אז איהם אַרט ניט, סיי ווי אויס פינף יאָהר וועט ער דאָך ניט ווערען, איז אָהן אַ פאַרטי.

„אַבער מיר וועט מען זיכער מאַכען אַ פאַרטי!“ האָט זיך דוד'ל באַריהמט.

„דו ביזט דאָך נאָך ניט אַלט קיין פינף יאָהר!“

„וועל איך זיין אין דריי וואָכען אַרום.“

„דריי וואָכען איז אַ לאַנגע צייט, אַבער איך בין שוין פינף יאָהר אַלט.“ — האָט זיך חיים'ל באַריהמט.

האָט זיך דוד'ל געפיהלט ביי זיך געפאלען, און פון פאַרדרום האָט ער אַ זאָג געמאָן:

„דו גיב מיר אָפּ דאָס קעסטעלע פון טיי, וואָס איך האָב דיר געכמען געגעבען!“

„כ'האָב עס שוין צובראַכען“ — האָט איהם חיים'ל געענט-פערט געוויסענלאָז.

איז דוד'ל געשטאַנען אַ בייזער און ניט געוואוסט צו וואָס צו משעפען זיך, ביז ער האָט זיך עפעס דערמאָנט און אַ זאָג געמאָן:
„איך האָב מיין מאמע'ס פּוידער פּאָפּ! נא, זעה, און איכ'ל דיר ניט געבען!“ דערביי האָט ער אַרויסגענומען דעם פּוידער פּאָפּ פון קעשענע און זיך גערייצט מיט חיים'לען.

אַז חיים'ל האָט דערזעהן אזא זאַך האָבען ביי איהם אויפגע-בליצט די אויגלעך, און ער האָט באַשלאָסען, אז ער מוז דאָס קריגען.

„דו מוזט עס מיר געבען, דוד'ל“, האָט ער איהם געסטראַשעט, „ווייל איך בין שוין פינף יאָהר אַלט!“ האָט זיך דוד'ל ניט אָפּגע-שראַקען פון חיים'לס פינף יאָהר, און מיט אַ ברונז'ע מינע האָט ער געוואָלט אַריינלייגען דעם פּוידער פּאָפּ צוריק אין קעשענע, האָט חיים'ל גענומען רייסען פון איהם די שעהנע, שמעקעדיגע צאַצקע,

און זיי האָבען זיך אויסגעשמירט אין פוידער. האָט זיך באַלד פאַרנאַנדערגעפלאַקערט אַ גרויסער געשלעג.

„זעה נאָר אַ מין רוגזה!“ — האָט חיים'ל דערהערט הינטער זיך. דאָס איז זיין טאטע אָנגעקומען. „קוק נאָר אָן די מילנער!“ האָט זיך דער טאטע געוואונדערט. „וואו האָט איהר גענומען מעהל זיך אויסצושמירען, אַז מעהל איז דאָך היינט אזוי טייער? אַ שעהן פנים האָסטו, מיין זוהן“, האָט ער זיך געווענדעט צו חיים'לען, איהם גענומען פאַר'ן הענטעל און אריינגעפיהרט אין הויז.

די באבע האָט שוין געווארט אויף חיים'לען, זי האָט איהם נאָך ניט אויסגע'מוסר'ט פאַר די צובראָכענע טעלער. ווען זי האָט איהם דערזעהן און אָנגעפודערטען, דאָס שוואַרצע קעפעל אין גאַנצן צען ווייס, איז זי געבליבען שטעהן מיט אַן אָפען מויל און ניט גע-וואוסט ווי אָנצופאַנגען, מחמת זי האָט זיך צוגעגרייט געבען איהם אַ פסק פאַר די צובראָכענע טעלער און דאָ איז נאָך צוגעקומען דאָס אויסגעשמירטקייט.

האָט זי זיך אוועקגעזעצט, צוגערופען חיים'לען, איהם אָנגע-נומען ביים הענטעל און איהם גענומען אויספרעגען:

„וואָס וועט זיין פון דיר, חיים'ל, האַ? זאָג אליין צי דאָס איז אַ תכלית? ערשט היינט אָנגעטאָן דיר אַ ריינעם סוטעל און ס'ראַ פנים דאָס האָט שוין, און דאָס קעפעל איז פול מיט מעהל. וואו האָסטו גענומען מעהל? פינף טעלער האָסטו צובראָכען פון נייעם סעט, וואו וועט מען קריגען צו צוקויפען פונקט אזעלכע טעלער, אַז די מאַמע האָט דעם סעט געקויפט אין אַ סייף, און מעהר קריגט מען זיי ניט? וואו זאָל איך נעהמען כח צו פאַרנעהמען זיך מיט דיר, אַז קוים וואָס איך שטעה אויף די פיס?“

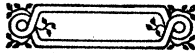
האָט די באבע אזוי געפרעגט און געפרעגט, און חיים'ל האָט זיך געטראַכט דאָס זייניגע:

„באָבע זאָג, ווי לאַנג איז דריי וואָכען?“ האָט ער איהר מיט אַמאָל איבערגעשלאָגען, און זי האָט פאַרגעסען, וואו זי האַלט.

דערזעהען, אַז די באָבע האָט אויפגעהערט רעדען, האָט ער זיך אויפגעכאַפט און זיך געלאָזט לויפען צום טיר. האָט זיך די

טיר געעפענט און ער איז ארויפגעלאָפֿען אויף דער מאמען מיט די
אַראַנדזשעם.

האַט זיין פנים'ל אויפגעשטראהלט און ער האָט אַ טראכט גער
טאָן : אהא, עס וועט זיין אַ פארטי! אי, ווי גוט! אלע מאָל וועל
איך זיין פינף יאָהר אַלט...

זיך צוויי מאָל געטרונקען.

דער ווארימער פרייהלינג איז אַראָפּ אויפ'ן קליינעם שטערמעל, מיט אַ טרייסט פאַר גרויס און קליין, און דער טייך מיט זיינע מאַנ-צענדיגע גאַלדענע וועלעכלעך האָט זיך ווידער געזעהן מיט די בעל-הבית'טעם, וועלכע זיינען געקומען וועש וואַשען.

רבקה'לע האָט זיך דערוואוסט אז איהר מאמע געהט צום טייך וואַשען וועש, האָט זי איהר שטאַרק מקנא געווען. דען די ליעבע זון איז אריין דורך די קליינע פענסטערלעך, אינ'ם אַרימען שטיבעל און זיך אַ רייז געטאָן מיט איהר וועגען דעם שענהעם דרויסען און דעם בלויען טייך.

„מאַמע, איך וויל אויך געהן צום טייך“ — האָט זי זיך גערבעטען ביי דער מוטער, וועלכע איז געווען שטאַרק פאַרטאָן מיט די וועש, און ניט געוואוסט וואָס די קליינע בויערט איהר אַ מה. „זיץ אין שטוב, וועסט זיך נאָך פאַרקיהלען לעבען טייך“ — האָט די מאמע איהר באַפוילען.

„איך וועל זיך ניט פאַרקיהלען. איכ'ל זיך אַנטאָן מיינ מאַנ-טעלע“ — איז רבקה'לע געפאלען אויף אַ פלאַן. און דער פלאַן איז געווען אַ נומער, דען אז זי געהמט זיך אָן צו טראָגען דאָס מאַנטעלע, מעג זי דאָך געהן צום טייך. און די מאמע האָט טאַקע איינגע-שטימט. אַבי זי'ט זיך אַנטאָן ווארים, ווייל קיין גרויסע ליעבע צו מאַנטעלעך האָט די קליינע ענטיפערין ניט געהאַט.

באַלד האָט רבקה'לע צוזאַמען געקליבען די וועש פון איהר פאַרצעלייענער טאַכטער, און איז, צוזאַמען מיט דער מאמע, גע-גאַנגען צום טייך. געהענדיג האָט זי זיך געפיהלט זעהר חשוב'דיג ביי זיך. אַ קלייניגקייט, גלייך מיט דער מאמע צו געהן וועש ווא-שען? און אלע איהרע חבר'טעס האָבען איהר טאַקע נאָכגעקוקט מיט קנאה.

אויפ'ן ברעג פון טייך, זיינען געווען צוזאמען געשוואומען שטיקער קאָרע פון די פלימען וועלכע האָבען זיך געוויעגט אויפ'ן וואַסער; און רבקה'לע האָט ניט געוואוסט אז אונטער די קאָרע איז באַהאַלטען אַ שטיקעל טייך, איז זי אויף דעם אַרויף וואַשען איהרע וועש.

די מאַמע איז געשטאַנען אויף אַ שטיין, געקלאַפט מיט אַ פּריאַלניק אויף אַ נאַסען טישטוך, און דער אָפּקלאַנג האָט זיך צוטראָגען איבער'ן געגענד. אז זי האָט אָפּגעקעהרט איהר קאָפּ פון טישטוך, האָט איהר אַ בליאַסק געטאָן פאַר די אויגען אַ רויטע זאַך וואָס איז געשוואומען אויפ'ן טייך.

„וואו איז רבקה'לע!“ האָט איהר אַ שלאָג געטאָן אין קאָפּ. און זי האָט דערקענט רבקה'לעס רויט מאַנטעלע.

„ראַטעוועט!“ — האָט די מוטער זיך צושריען. מענשען האָרען בען גענומען לויפען פון אלע זייטען.

„מיין קינד! מיין רבקה'לע! אַט-אַט! ראַטעוועט!“

אַ נוי האָט געכאַפט אַ שיפעל, זיך געגעבען אַ גליטש אויפ'ן וואַסער אין אַרויסגעכאַפט דאָס קינד. האָט די מוטער אויסגע- שטרעקט די הענד און איבערגעלעבט אַן אייביגקייט ביז זי האָט איהר רבקה'לען דערזעהן אַ לעבעדיגע.

נאָר רבקה'לען האָט די מעשה נאָר נישט געאַרט. זי האָט זיך אומגעקוקט ערשטוינט וואָס אלע האָבען זיך דאָ צוזאַמענגעקליבען, און אַ פּרעג געטאָן דער מאַמען: „וואו זיינען מיין ליאַלקע'ס קלייד- דעלאַך? כ'דאַרף זיי אויסוואַשען.“

האָט איהר די מאַמע נאָר נישט געענטפּערט, איהר גלייך אַהיים געטראָגען, און אַ האַלב שטעדטעל איז נאָכגעגאַנגען נאָך זיי.

אַמת, ס'איז רבקה'לען געווען קאַלט פון די נאַסע קליידלעך, פונדעסטוועגען האָט איהר דאָס הנאה געטאָן: אלע לויפען פונקט אַזוי ווי מען וואַלט געפיהרט אַ מאַלפּע מיט אַ קאַטערינקע דורכ'ן גאַס, און דאָס איז אַלץ אין איהר זכות...

אין הויז האָט מען איהר אויסגעטאָן מיט גרויס ערנסט און איהר אָנגעטאָן טרוקענע, וואַרימע קליידלעך, ערשט אַרויסגענומען

פון דער הייסער קאַכלע און ס'האַט פון זיי געשמעקט מיט קאַכלע וואַרימקייט. איז זי געזעסען אין בעט, אלע חבר'טעס ארום איהר, און געגעסען ראָזשינקעס. האָבען איהר די חבר'טעס ווידער מקנא געווען: אזא וואוילטאָג! וואַרימע זאַכען פון קאַכלע, ראָזשינ' קעס, און אלע זיינען אזוי פאַרנומען מיט איהר. אוי, ווי גוט איהר איז! און רבקה'לע אליין האָט דאָס אויך גאַנץ פיין דערפיהלט. אלע מאַמעס און אלע טאַטעס קומען צו זיי און פרעגען זיך אזוי שטאַרק נאָך. אלץ צוליעב איהר. און זי איז געווען זעהר צופרידע- דען.

האַט זי אַ פאַטש געמאַן מיט די הענטלעך און אַ געשריי געמאַן:

„מאַמע! אַלע מאָל וועל איך זיך טרינקען.“

איז רבקה'לע געוואקסען לעבען די בלויע טייכען, וועלכע האָט בען אָפגעשפיגעלט לויטערע הימלען; האָבען איהר די ווינטען געבראַכט גרוסען פון אונבאַקאַנטע וועלטען, און איהר אויג האָט זיך געשפיענעלט אין די גרינע ווייטקייטען פון די פאַרבלימעלטע לאַנקעס. פלעגט זי לויפען אַ באַרוויסע איבער די לאַנקעס און געדלעכט צווישען די ווילדע בלומען, וועלכע זי האָט געריסען.

האַט רבקה'לע די שעהנקייט אין זיך אריינגענומען, און אז זי איז אויסגעוואקסען האָט זי פון דער שעהנקייט איינגענע הימלען, לאַנקעס און טייכען געמאַלען, און איהר נשמה אין זיי פאַרטרונקען. איז איהר די וועלט אלץ פרעמדער געוואָרען. זי האָט זיך פאַרטיעפט אין איהר אייגענער, אויסגעטראַכטער וועלט, וואו די גרינע בערג האָבען קיין געלע פלעקען ניט געהאַט, און אלץ איז דאָרט געווען שעהן. אָבער דאָרט איז קיין לעבעדיגער מענש ניט געווען.

אינמאָל האָט זי איהר דערזעהן.

בלויז אינמאָל. איז זי געקומען צו דער מאַמען, געבעטען מיט די אויגען: „העלה מיר, מאַמע, איך געה אויס!“

האַט איהר די מאַמע ניט פאַרשטאַנען, נאָר דערפיהלט אַז

איהר טאָכטער איז עפעס ניט מיט אלעמען... האָט זי איהר צוגע-
 לעגט אַ נאַסען האַנדטוך צום קאַפּ.
 האָט רבקה'לע אַ ביטערען שמויכעל געטאָן און די מאַמע
 האָט זיך דערמאָנט אָן דעם שרעק ווען איהר טאָכטער האָט זיך
 אַמאָל געטרונקען. האָט זי אַ קוק געטאָן אויף רבקה'לעס צעוועה-
 טאָגטען פנים, און עפעס איז איהר אַרײַן אין קאַפּ...
 זי האָט פאַרשטאַנען אַז איהר טאָכטער טריקט זיך, נאָר איצט
 קען זי איהר ניט ראַטעווען...

דער מאנסביל פון הויז.

אין א קאלטע הערבסט־נאכט האָט זיך דורכ'ן וואַלד געשלעפט אַן אַלט אויסגעמאַטערט פּערדעל און הינטער איהם האָט זיך געהאַצט קעט און געסקריפעט א וואָגען. דאָס איז הענעך דער שניט־קרעך מער געפּאָהרען צום יריד צוזאַמען מיט זיין עלף יאָהריגען געהילף מאיר'ל.

הענעך האָט אַלע וויילע א קוק געטאָן אויפ'ן הימעל צי וועט מאַרגען זיין א שעהנער טאָג, מען זאָל קענען לייזען. דעם נאנצען יאָהר קריכט איהם שיער אַרויס די אויגען פון קאַפּ ביז ער דער־זעהט אַ קונה אין זיין פינסטערען קרעמעל, זאָל כאַטש גאָט געבען אַ גוטען יריד. און אַז מאיר'ל האָט דערזעהן זיין בעל הבית קוקען אויפ'ן הימעל, האָט איהם אויך געצויגען אַ קוק צו טאָן. האָט ער אַ קוק געטאָן און אַ שרעק איז איהם באַפאַלען. מחנות גרויע וואָלקען האָבען זיך געצויגען איבער'ן הימעל און איהם האָט זיך אויסגעדוכט, אַז דאָס זיינען די נשמות פון טויטע און צווישען זיי שוועבט אויך די נשמה פון זיין טאַטען. האָט מאיר'ל איינגענורעט דאָס קעפעל פאַר שרעק, און צוגעמאַכט די אויגען, האָט ער דערזעהען זיין טאַטען אַ לעבעדיגען ווי ער קומט צו פּאָהר רען, ברענגט צוקער־קיכלעך און קאַנפּעקטען און גיט ומאיר'לען דעם ערשטען, מחמת ער איז אַ בן יחיד. און באַלד האָט ער דערזעהן זיין מאַמען ווי זי לעגט צו איהר האַנד צו זיין שטערען צו ער איז חלילה ניט וואַרימלעך. האָט מאיר'ל אויסגעשטרעקט זיינע הענט־לעך אַרומצוגעהמען דער מאַמען און געטראָפען מיט זיי אין הענעך'ס פנים.

„א, דו שייגען איינער!“ — האָט הענעך אַ געשריי געטאָן, און מאיר'ל האָט זיך אַ צאַפעל געטאָן פאַר שרעק און געגעבען אַ געשריי: „מאַמע!“ האָט הענעך אָנגעהויבען איהם צו מוסר'ן: פאַר וואָס ער קריכט איהם אין פנים מיט די הענט און שרייט נאָך

מאמע. שעהמען מען ער זיך, א יונג פון עלף יאָהר און דאָס וויל נאָר זיין ביי דער מאמע'ס פארטוך. א שעהער בעל פרנסה וואקסט דאָס!

נאָר מאיר'ל האָט ניט געהערט וואָס זיין בעל הבית האָט גע-
רעדט. זיין הערצעל איז פול געווען מיט בענקשאפט נאָך דער
מאמע'ן. האָט ער אריינגעשטעלט ביידע פויסטלעך אין די
אויגען און זיך צעוויינט אויפ'ן קול.

„האָט האָסטו דיר!“ — האָט הענעך אַרויסגעפלאַצט פאר כעס.
— „אפשר אָנוויגען דיר? א שעהנער בר דעת וואקסט דאָס, ניטאָ
וואָס צו רעדען!“

האָט דאָס מאיר'לען פארדראָסען. איהם, וואָס ער מאכט
קדוש אלע שבת, דעם מאנסביל פון הויז, דער בעל פרנסה, זינט
זיין טאטע איז געשטאַרבען, זאָל מען אַזוינס זאָגען? און א
נייער שטראָם טרערען האָט זיך אַ גאָס געטאָן פון זיינע אויגען.
איז הענעך אַריין אין גרוימצאָרן און געשוואָרען: „ווי איך
בין אַ איד, איך פלעט דיר דעם מח!“ דערהערט אַזעלכע דבורים,
האָט מאיר'ל גענומען דאָס געוויין אויף אַ גינדיגערע אָקטאָוע.
האָט הענעך דאָס אויך ניט געוואָלט ליידען. נאָר דאָס האָט ער
שוין ביי מאיר'לען ניט געקענט אויספיהרען. אי ניט האָבען דער
מאמען, אי פאָהרען אין א קאלטע פינסטערע נאכט דורך'ן וואַלד,
אי ניט וויינען, דאָס איז שוין צופיעל, האָט מאיר'ל שטילערהייד
געשלוכצט, ביז ער איז איינגעשלאָפּען.

אויף מאָרגען איז געווען א קאלטער רענענדיגער וועטער, און
הענעך האָט ניט געלייזט, און דאָ האָט מען איהם נאָך צוגע'גנב'עט
א שטיק וואַרע. צו וועמען לאָזט מען אויס דעם כעס? — צו
מאיר'לען. האָט הענעך גענומען זידלען דעם אינגעל: אז ער
איז אַ פוילער יונג, אַן אומזיסטער פרעסער, אַ לאַ יוצלח. סטייטש,
סטייטש, ווי האָט ער דאָס געלאָזט גנב'ענען די וואַרע?

האָט מאיר'ל געוואוסט ביי זיך, אז ער איז ניט שולדיג, דען,
אז ער וואָלט געזעהן ווי מען גנב'עט, וואָלט ער דען געלאָזט?
איז ער געזעסען מיט אַן אַרפּגעלאָזטען קאָפּ, געהערט דעם בעל-

הבית'עס זידלערייען און געשוויגען, האָט איהם דאָס הערצעל פארקלעמט און ער האָט זיך דערמאָנט אָן זיין מאַמע'ן :
 „איך וויל אהיים!“ — האָט ער א זאָג געטאָן מיט א פאר-
 קלעמטער שטימע, און איז אַראָפּגעשפרונגען פון וואָגען.
 „וואו געהסטו? שייגעז איינער!“ — האָט דער בעל הבית
 מיט כעס א געשריי געטאָן.
 „אהיים!“ — האָט ומאיר'ל ענטשלאָסען געענטפערט.
 „לאָזט מיך איבער אַליין אויפ'ן יריד?“ — איז הענעך געווען
 ערשטיינט.

„יא, איך וויל דאָ ניט זיין, איך וויל אהיים?“
 „געדענק, וועסט פארהאלטען ווערען אויפ'ן וועג!“ — האָט
 איהם דער בעל הבית געווארענט.

האָט איהם דער אינגעל ניט געפאָלגט און איז אוועק.
 איז ער געגאנגען דעם גאנצען טאָג, זיך שטארק אויסגעהנד-
 גערט און די פיס האָבען איהם וועה געטאָן. קוים וואָס ער האָט
 זיך דערשלעפט צו דער באַהן. נאָר ווי אזוי קומט מען אַריין אין
 באַהן? אז ער האָט ניט קיין קאָפּיקע ביי זיך. איז ער אַריין אין
 וואַקזאַל, זיך אוועקגעזעצט אויף א ביינקעל און באַלד איינגעשלאָ-
 פען פון מיעדקייט. איז געקומען א זשאנדאַר, איהם געגעבען א
 טרייסעל און א געשריי געטאָן :

„שמעה אויף זשירדאָק! געה אהיים שלאָפען!“
 האָט זיך מאיר'ל אויפגעכאפט מיט שרעק און געמוזט אַרויס-
 געהן אין קאלטען דרויסען. איז ער געשטאַנען אַן עלענדער, א
 פארלאָזענער אין דרויסען, געזעהן ווי באַהנען קומען אָן און געהן
 אוועק. און קיין איינער פון זיי נעהמט איהם ניט אהיים צו זיין
 מאַמען. האָט ער זיך איינגענורעט אין א ווינקעל און גענומען
 זוכען עצות וואָס צו טאָן. איז אָנגעקומען א פראכט-באַהן, האָט
 ער זיך פלינג אַריינגעכאפט אין א וואַגאָן, צוזאמענגעדריעהט זיך
 אין א ווינקעלע און גענומען דרעמלען. האָט ער פלוצלינג דער-
 פיהלט א קלאפ אין קאָפּ און א ריזיגע האַנד האָט איהם אויפגע-
 הויבען פאַר'ן קאָלנער אין דער הויך און א געשריי געטאָן :

„וועלכער שווארץ יאָהד האָט דיך דאָ געבראכט? קליינער טייפּעל!“

„אי—אי—איך וויל אהיו—ם, אי—איך האָב ניט וואו צו שלאָג—פען און ס'איז מי—ר קא—לט. כ'האָב נאָך היינט ניט גע—גע—געסען. לאָז מיך פּאָהרען אהיו—ם“ — האָט מאיר'ל אַרויסגעשטאַמעלט.

„טאָ גיב מיר א גרוניק!“ — האָט דער בעאמטער באַ—פוילען.

האָט מאיר'ל געזוכט אין זיינע קעשענעס און געפונען זיין מעסערעל. האָט ער עס דערלאנגט דעם בעאמטער.

האָט יענער א קוק געטאָן, דערזעהן א מעסערעל, האָט ער זיך ווילד צולאכט, באַלד אַרײַן אין רציחה און א זעץ געטאָן מיט'ן פויסט דעם אינגעל אין קאָפּ. האָט זיך דאָס קינד ביטער צעוויינט, זיך געקלאַנעט ביים האַרצלאָזען בעאמטער, ער זאָל איהם לאָזען פּאָהרען א היים, און יענער האָט געשאַלטען און געשריען, אז ביי דער נעקסטער סטאַנציע וואַרפט ער איהם אַראָפּ, און ער זועט איהם נאָך איבערגעבען צום זשאַנדאַר אויך. און פּאַר'ן זשאַנדאַר האָט מאיר'ל שטאַרק מורא געהאַט, האָט ער כלײַפענדיג זיך געבער מען מען זאָל איהם ניט איבערגעבען צום זשאַנדאַר, ביז דער בעאמטער איז שעלטענדיג אוועק.

אז די באַהן האָט זיך אָפּגעשטעלט ביי דער נעקסטער סטאַנציע, האָט זיך מאיר'ל נאָך מעהר צוזאַמענגעדריעהט, צוגעמאַכט די אויגען און זיך צוגעהערט צו יעדען שאַרף, האָט זיך איהם אלץ אויסגעדוכט, אז אָט געהט דער בעאמטער, און א קאַלמער שווייס האָט איהם באַגאַסען, נאָך דער בעאמטער איז ניט געקומען.

קוים זיך דערלעבט אז די באַהן איז אָנגעקומען צו דער סטאַנציע פון מאיר רם שטעטעל, און מאיר'ל האָט דערקענט די געביידען פון באַקאַנטען וואַקזאַל. זיי האָבען איהם אָנגעקוקט מיט פּריינדלשאַפט ווי אַלמטע באַקאַנטע, און ער האָט א שמיכעל געטאָן צו זיי. דען זיי וואוינען דאָך אין זעלבען שטעטעל מיט זיין מאַמען. די ליבע געביידען און דער פּריהמאָרגען האָט זיי אויפגעדעקט פאַר

איהם. האָט אַ פונק פון פרייד אויפגעלויכטען אין זיין געפיר-
ניגטע הערצעל. און איז באַלד דערשטיקט געוואָרען פון דעם שרעק
פאַר'ן בעאַמטען. עס האָט איהם אויסגעדוכט יענער קוקט אויף
איהם מיט טויזענד אויגען. ווי זאָל ער אנטלויפען פון איהם?

האָט ער זיך שטילערהייד צוגעשארט צום טיר, און דערלאנגט
אַ שפרונג, איז ער געפאלען און זיך ניט געקענט אויפהויבען פאר
וועהטאָג, איז ער געלענען אַ פאָר מינוטען, זיך אויפגעהויבען און
זיך געלאָזט לויפען. געלאָפען און געלאָפען פאַרכיי הייזער און
גאַסען, ביז ער איז געקומען אהיים.

האָט ער אָגעקלאַפט אין טיר און אַ פאַרשלאָפענע שוועס-
טער האָט איהם געעפענט. דערזעהן מאיר'לען האָט זי דערלאנגט
אַ געשרי פאַר שרעק, האָט די מאַמע דערפיהלט ווער עס איז געקו-
מען, אַרויסגעלאָפען פון בעט, און אַרומגעכאַפט דעם נאַכט-וואַנ-
דערער.

האָט זיך מאיר'ל ערשט רעכט צוכליפעט ביי דער מאַמע'ן
אויפ'ן האַרצען. ניט געקענט דערצעהלען וואָס מיט איהם איז
געשעהן און געוויינט אָהן אַן אויפהער.

„שא, מיין קינד, שא“, האָט איהם די מאַמע געבעטען, „הער
אויף וויינען, ס'איז ניט שעהן, דו ביזט דאָך עפעס דער מאַנסביל
פון הויז, און דו האָסט זיך אַזוי צוואוויינט.“

האָט זיך מאיר'ל דערמאַנט אָן זיין וויכטיגע פּאַזיציע אין הויז,
אַז ער איז טאַקע דער מאַנסביל, און אויפגעהערט וויינען. נאָך
די מאַמע האָט איהם געמוזט צוואַנגען, אַז אלע מאָל וועט זי זיין
מיט איהם. און אַז זי האָט איהם געלייגט שלאָפען, האָט ער
געהאַלטען איהר האַנד, און זי האָט געמוזט זיצען געבען איהם ביז
ער וועט איינשלאָפען.

איז זי געזעסען און געקוקט אויף זיין פנים'ל, וואָס איז
פאַרוואַנדעלט געוואָרען אין אַ מינדערשען שמיכעל, און זי האָט גע-
טראכט: דאָס איז דער בעל פּרנסה מיינער, דער באַנסביל פון
הויז... און זי האָט אַ זיפּץ געטאָן...

דער קארוסעל.

מאָטעלע איז געזעסען אין „פּראָנט רום“ אויף דער ערד און געבלעמערט א בוך מיט בילדער. האָט ער דערהערט א שפּיעל־קעסטעל פון דרויסען, און זיין קליין הערצעל האָט זיך א צאפעל געטאָן פאר פרייד. האָט ער זיך אויפגעכאפט און ארויסגעלאָפּען פון הויז, איבערלאָזענדיג דעם אָפּענעם בוך אויף דער ערד.

אַ קוק טוענדיג פון וואַנען די מוזיק קומט האָט ער דערזעהן אַ קארוסעל און א סך קינדערלעך, וואָס שטופּען זיך צו די טרעפֿלעך. איז ער געוואָרען צוטומעלט און האָט זיך געלאָזט לויפּען, ביז ער איז אריינגעפאלען צום קארוסעל־מאן אין די הענד.

„אַה, ווהאַט ע ניים פעלאָו יו אַר“, — האָט ער מאָטעלע'ן געלויבט און האָט איהם ארויפגעהויבען אויף דעם קארוסעל. האָט זיך מאָטעלע באלד אויסגעקליבען א רויטען פערדעלע מיט א גרי־נעם זאָטעל, און האָט זיך ארויפגעזעצט.

זיצט מאָטעלע אויפ'ן פערדעלע און קוקט מיט באוואונדער־דונג אויף די גרינינקע בוימעלעך, וועלכע זיינען אויסגעמאָלען אויף די רונדע ווענט פון דעם קארוסעל. און קינדערלעך קלייבען זיך אויף די פערדעלעך מיט א פרעהליכען טומעל.

האַבען זיך אלע אויסגעקליבען פערדעלעך. זיצען זיי און קלאַ־פען אונגעדולדיג מיט די פיסלעך. ביז דער קארוסעל הויבט זיך אָן דרעהען אין דער רונד, האלטען זיי זיך פעסט צו צו די פערדעלעך און שמייכלען פאר תענוג. מאנכע פערטוען זיך שטארק אין זייער פאַרגעניגען און זעהען גאָר ניט, וואָס עס טוט זיך אַרום זיי, און אנדערע קוקען אראָפּ מיט שטאָלץ צו די קינדער אין גאס, אז יענע זאָלען זיי מקנא זיין.

מאָמעלע האַלט זיך צו צום פערדעלע און שמעלט זיך פאַר, אז דאָס נאלאָפירט ער אויף אַ הויכען פערד, איבער ווייטע וועגען, איבער בערג און טאָלען, פונקט ווי די „קאָו באָיס“ אין „מואווינג פיקטשורס“. אָט באַפאלען איהם ווילדע אינדיאנער מיט פּעדע־רען אויף די קעפּ און ווילען איהם שלאָגען, נאָר ער איז אַ גרויסער העלד, מאַכט ער פּוה! פּוה! און שיסט זיי אלע אויס. בוינט ער זיך אויס גלויך אויפ'ן פּערד, מאַכט אַ העלדישע מינע און נאלאָפירט ווייטער. הויבט זיך איהם אָן דרעהען דאָס קעפּעלע, דאַכט זיך איהם, אז די הייזער דרעהען זיך ארום איהם. איז דאָס איהם זעהר געפּעלען; הייזער זאָלען זיך דרעהען אין דער רונד, ס'איז אזוי „פּאַני“. צולאַכט ער זיך.

ביי דער קאַטערינקע זיצט אַ צעהן־יעהריגער קאָנצערטסיסט. ער איז נאָר ניט באַנייטערט פאַר זיין שפּילען, ער איז מיעד און שלעפּעריג. פון אַ קאָנצען טאָג דרעהען די קאַטערינקע טוט איהם וועה דאָס הענטעל, בייט ער עס איבער אַלע וויילע. דאָס מאָנאָטאָנע ליעדעל גראַנגעלט איהם אין די אויערען. איז ער זיך מחיה, אַז עס הערט אויף. לאָזט ער הענגען זיין מיעדע הענטעל און דאָס ליעדעל פאַרהאַקט זיך אין דער מיט. ער פאַרקוקט זיך דערווייל אויף די קינדער, וועלכע דרעהען זיך אויף די פּערדלעך, און ער טראַכט, אז ער וואָלט אויף אַ בעלן געד ווען זיצען דאָרט אויף אַ פּערדעל, נאָר זיין טאַטע האָט ניט, ווער עס זאָל דרעהען די קאַטערינקע. ער דערזעהט, ווי די קינדער קור קען זיך אום אונרוהיג, פאַרשטעהט ער, אַז דאָס פּעהלט זיי די מוזיק. דערמאָנט ער זיך אָן זיין פליכט און פאַנגט ווידער אָן צו דרעהען.

גראַן־גראַן־גראַן! — גראַנגעלט די קאַטערינקע הייזעריג. עס איז ניט די אַמאָליגע יאָהרען, שוין צו אַלט צו שפּיעלען, נאָר דער בעל הבית האָט ניט קיין געלט אויף אַ נייע, מאַטערט מען מיך אויף דער עלטער...

דאָס ברוינע פּערדעל הערט זיך צו צום קאָנצערט, שאַסעלט צו

מיט'ן קאפּ, (קענטיג, אז ער איז צופרידען), און טרייבט די פלי-גען, שמייסענדיג מיט'ן עק.

דער קארוסעל שטעלט זיך אָפּ. קלייבען זיך די קינדער אראָפּ פון די פערדלעך. און דער נייער טומעל מישט זיך צוזאמען מיט די הייזעריגע טענער פון דער קאטערינקע.

דער קארוסעל-מאן מיט'ן גוטמוטיגען פנים רופט אויס: „קאָם אָן קידס! קאָם אָן!“ דערנעהנט זיך צו איהם אַ קינד, זאָגט ער: „אַלרייט, סוויטהארט“, און הויבט עס אראָפּ פון די טרעפלעך. באצאָהלט דאָס קינד די פעני און מישט זיך אויס מיט אנדערע קינדער אין גאס.

מאָטעלע לאָזט זיך אויף אראָפּהויבען פון דעם גוטען מאן. זעהט דער מאן, אז מאָטעלע האָט ליידגע הענטעלעך, זאָגט ער: „אַה, יו ליטל דארלינג, יו העוונ'ט גאט נאָ פעני“, און לאָזט איהם געהן אָן אַ פעני.

ניט ווייט פון דער קארוסעל שטעהט סידי, מאָטעל'ס צוועלף יעהריגע שוועסטער. זי רעט מיט נאָך מיידלעך, וועלכע קוקען אויף די קינדער.

„איהר ווייסט וויפיעל קייסעס היינט איז דאָ?“, — פרעגט סידי.

„וויפיעל?“, — פרעגען א פאָר מיידלעך מיט אמאָל.

„שוין אריבער אכציג“

„אריבער אכציג! אוי ס'ארא אומגליק: מען שטארבט דאָך אוועק דערפון, א ניט בלייבט מען פאראליוירט“, — ערקלערט פרידא, סידי'ס חבר'טע.

„איך האָב געזעהען, ווי מען האָט צוגענומען אַ קינד פון אַ הויז“, — דערצעהלט סידי. — „די מאמע איז נאָכגעלאָפּען נאָכ'ן אמבולאנס און האָט אזוי געשריען, אז מאמעס זיינען ארויס-געלאָפּען פון די הייזער און האָבען געוויינט.“

„פון וואָס קומט דאָס?“, — פרעגט פרידא.

„דאָס קומט פון דעם, וואָס מען עסט צופיעל פרוכט“, — רופט זיך אָפּ סערא.

„ניין, דו ווייסט ניט!“ — גיט זיך סיידו א כאפ. — „דאָס קומט פון דעם, וואָס מען האלט זיך ניט ריין און מע שפיעלט זיך מיט פרעמדע קינדער. מען טאָר זיך מיט פרעמדע קינדער ניט שפילען. מיין מאמע לאָזט אונזער מאַטעלען ניט ארויס פון הויז, ווייל ער קען זיך נאָך אָננעמען...“

„נו, פאר וואָס קלייבען זיך די קינדער דאָרט, אויף דעם קא-רוסעל?“ — פרעגט סערא.

„אז איך וואָלט געווען זייער מאמע...“ — האָט סיידו אָנגע-פאנגען און האָט זיך מיט אמאָל א לאָז געמאָן צו די קינדער ארום דעם קארוסעל און פון דאָרט ארויסגעשלעפט מאַטעלע'ן פאר א הענטעל.

„ווי קומסט דו אהער? דו קליינער לויפער! דער טאטע וועט דיר שוין ווייזען, ווי ארויסצולויפען פון הויז אויף קארוסעלס!“ — שרייט זי, איהם שלעפענדיג צום טאטעס משפט, און מאַטעלע לויפט איהר נאָך מיט קלייניקע טריטעלעך, דאָס פנים'ל בלייך און די אויגעלעך דערשראָקענע.

אריינגעשלעפט איהם אין הויז האָט דער טאטע אויסגעהערט סיידו'ס טענות גענומען דעם סטראַפ און א ציה געמאָן מאַטעלען. — דו שגך איינער! וועסט מיר לויפען צו די קינדער און קריגען „פענדעל פאראליו“, האָ? איך וועל דיר ווייזען, וואָס א טאטע איז, אז דו וועסט ניט פאָלגען. דו קליינער באַמער, דו!

נאָך אזא ברוך הבא האָט זיך מאַטעלע צוכליפעט פאר שרעק. „דו וועסט מיר נאָך וויינען אויך?“ — איז דער ביזער טא-טע ארויס פון געדולד און גענומען שלאָגען אין מאַטעלע'ס ווייכען צארטען לייב...

האָט זיך מאַטעלע געצאפעלט און ס'האָט זיך איהם אויס-געדוכט, אז די פענסטער דרעהען זיך ארום איהם. ער האָט גענו-מען שרייען, האָפענדיג, אז דער נוטער קארוסעל-מאן וועט דער-הערן און וועט קומען איהם אוועקנעמען פון דעם טאטען. נאָך ער איז ניט געקומען. האָט מאַטעלען געשווינדעלט פאר די אויגען און ער האָט ווידער געזעהן די ווילדע אינדיאנער, ווי אויף דעם קאר-ר-

סעל. זיי האָבען אויפגעהויבען לאנגע שמעקענס און איהם גער
שלאָגען. נאָר אז די פענסטער האָבען זיך אָפגעשטעלט, האָט ער
געזעהן, אז אנשטאט ווילדע אינדיאנער איז איהם דער טאטע
באפאלען...

דער שוועסטער'ס חתן.

פרומעלע האָט זיך צוגעכאַפּט צו דער שוועסטער'ס העפּט, גע-
נומען שרייבען פּאַסיקלעך און דרידלעך, און זיך שטאַרק באַריהמט
פאַר דער מאַמען וואָס זי קען שוין שרייבען ווי די שוועסטער.
האָט די מאַמע קיין צייט ניט געהאַט הנאה צו האָבען פון דער
חכמה און אין דער גיך אָפּגעשמייכעלט. האָט פרומעלע געקוקט
צום טיר, געוואַרט אויף דער שוועסטער און דערווייל געקליבען נחת
פון זיך.

מיט אַמאָל האָבען זיך דערהערט טריט הינטער'ן טיר, האָט
זי געמיינט, ס'איז די שוועסטער און איז באלד אויפגעשפרונגען.
האָט זיך די טיר געעפענט און ס'איז אריין א יונגערמאַן וועמען
דאָס קינד האָט געדאַרפט רופען אַנקעל כאַטש אַלע איבעריגע האָבען
איהם גערופען יוסף. די מאַמע האָט איהם פיין אויפגענומען, און
פרומעלע האָט איהם אָנגעקוקט מיט דרך ארץ. איהר בליק איז
געפאלען אויף א שעהן קעסטעלע וואָס ער האָט געהאַלטען און דאָס
הערצעל האָט איהר אַ ציה געטאָן דערצו...

„שיינדעל איז דאָ?״ — האָט דער בחור געפרעגט מיט אַ שעה״

מעוודיגען שמייכעל.

פרומעלע האָט אַ שאַקעל געטאָן מיט'ן קעפעל אויף ניון, און
זיך באלד געזעצט ביי'ם שרייבטיש אין דער שוועסטער'ס פּאַזע,
זאָל ער טאַקע זעהן, דער שעהנער אַנקעל, ווי פיין זי שרייבט.

„וואו איז זי?״ איז יוסף'ן געלעגען אין זינען דאָס זייניגע.

„זי אַוועקדעגאַנען״, — האָט די קליינע קורץ געענטפערט.

„זי'ט באלד קומען״, — האָט די מאַמע צוגעגעבען, און אויך

געכאַפּט אַ פאַר'גנב'עטען קוק אויף דער געהיימיספולער קעסטעלע.

„מאַכט זיך באַקוועם, יוסף, זעצט זיך״ — האָט די מוטער מיט אַ

באהאלטענע צערטליכקייט געבעמען, און דער כהור האָט געפּאָלגט. איז ער געזעסען אונגעדולדיג, געקוקט צום טיר, און די צייט האָט זיך איהם אויסגעצויגען, ביז ער האָט דאָס געדולד פארלוירען. „זי וועט מסתמא ניט קומען אזוי ניד“, — האָט ער האָפּנונגס־לאָז אַ זאָג געטאָן. און זיך אויפגעהויבען.

פרומעלע'ס בליק איז ווידער געפּאָלען אויף דעם קעסטעל, און זי האָט זיך לאַנגזאַם צוגעשארט צו איהם:

„וואָס האָסטו דאָ, אָנקעל?“

„שאַקאָלאַד פאר דיין שוועסטער“, — האָט ער געענטפערט. האָט זיך די קליינע באַלעקט און די אויגעלעך האָבען ביי איהר אויפגעבליצט.

„איך האָב אויך ליב שאַקאָלאַד“, — האָט זי געזאָגט, אריינגע־כאַפענדיג די סלינע אין מויל.

„נאַשערין, געה אוועק!“ — האָט די מאַמע באַפוילען, און פרומעלע איז אַ פאַרשעהמטע אָפּגעטראָטען און האָט גענומען צוזאָ־מענקלייבען טרערען אין איהרע אויגעלעך.

מיט אמאָל האָט זי דערפיהלט, אז דאָס קעסטעל שאַקאָלאַד איז ביי איהר אין הענטעל. האָט זי אויפגעהויבען די אויגעלעך אויפ'ן אָנקעל און זיך באַגעגענט מיט זיין ליבליכען שמייכלע.

„נעהם דאָס, פרומעלע“, — האָט פּרעהליך אַ קלונג געטאָן זיין שטימע אין איהרע אויערען.

„וואָס איז דאָס? וואָס ניט איהר איהר אוועק די שאַקאָ־לאַד?“ — האָט די מאַמע גענומען פּראָטעסטירען.

„זאָל זי עס האָבען. עס מאַכט ניט אויס, זי איז דאָך אויך אַ שעהן מיידעל“ — האָט ער געזאָגט מיט אַ פאַרשעהמטע רויט־קייט אויפ'ן פנים. איז דער מאַמען אויך אריין דאָס בלוט אין פנים. האָט זי פון דער זייט אַ קוק געטאָן אויף איהם און באַמערקט, אז ער איילט זיך שוין אין וועג.

„וואָס־זשע, איהר געהט שוין אוועק? וואָס איילט איהר זיך?“ — האָט זי פאַרדריסליך געפרעגט.

„אה, ס'איז שוין שפעט!“ — האָט ער זיך פאַרענטפערט, און

איז אוועק. האָט די מאַמע גענומען אויס'מסור'ען פרומעלען פאר וואָס זי האָט געבעטען די שאַקאַלאַד.

„ס'איז זעהר ניט שעהן אזא זאך, און טאָמער וועט זי דאָס נאָך אַמאָל טאָן, וועט דער אָנקעל מעהר ניט קומען אַהער.“
דערהערט אז דער אָנקעל וועט מעהר ניט קומען, האָט דאָס קינד הייליג צוגעזאָגט, אז זי וועט מעהר ניט בעטען, און האָט דעם דאָזיגען צוזאָג שטארק געהאלטען אין זינען פאר עטליכע טעג.
אזוי ווי די טיר האָט זיך געעפענט און זי האָט דערזעהן דעם אָנקעל, האָט זי אויסגעשריען:

„איך וויל ניט קיין שאַקאַלאַד“

האָבען זיך אַלע צולאָכט, און די שוועסטער האָט געעפענט דאָס קעסטעל וואָס דער אָנקעל האָט געבראַכט, און דערלאָנגט פרומע'לען אַ פולען הויפען מיט צוקערלעך. האָט די קליינע אויפ־געשטראַהלט פאר פרייד, און איז ארויסגעלאָפֿען אין דרויסען זיך באַריהמען, פאר די חבר'טעס, אז איהר גרויסע שוועסטער האָט אַ אָנקעל וואס ברענגט אַלע מאָל שאַקאַלאַד, אַ ליאלקע וועט ער איהר אויך בריינגען, און טאָקע אזא וואָס קען שלאָפען, און אַ וועגעלע אויך, יא, און אַן אַטאָמאָביל וועט ער איהר קויפען — האָט זי זיך דערמאָנט.

האָבען זיך אַלע חבר'טעס אַרומגעשטעלט אַרום איהר און איהר אָנגעקוקט מיט קנאה.

„איהר ווילט זעהן מיין אָנקעל?“ — האָט זי באַגייסטערט אויסגערופֿען. האָבען די קינדער איינגעשטימט, און דער גאַנצער סקאַדראַן האָט זיך אַריינגעלאָזט אין הויז.

„וואָס איז דאָס!“ — האָט די מאַמע אויסגעשריען, און נאָר אַהן צערעמאָניעס אַרויסגעטריבען די חברה פון הויז. האָט זיך פֿרוד מעלע צוויינט, און דער אָנקעל האָט איהר גענומען צו זיך אין שוים איהר איינצושטיילען. איז איהר קליין הערצעלע אָנגעפילט געוואָרען מיט פרייד, און זי האָט אַ טראַכט געטאָן: ווען איהרע חבר'טעס וואָלטען דאָס געזעהן, אוי ווי זיי וואָלטען איהר מקנא גע'ווען; און זי האָט זיך צוגעטוליעט געהענטער צו דעם מענשען, וואָס האָט אַריינגעבראַכט ליבע אין הויז...

אין עטליכע טעג שפעטער, האָט פרומעלע דערזעהן ווי די שוועסטער ליגט אין בעט און וויינט. האָט זי זיך זעהר געוואונדערט, אַ גרויסע, שוועסטער זאָל וויינען! און פון דאמאָלס אָן איז דער אַנקעל מעהר ניט געקומען.

האָט פרומעלע געטראַכט און געטראַכט, פאַרוואָס קומט ניט דער אַנקעל? דאכט זיך זי האָט קיין שאַקאָלאַד ניט געבעטען; און זי האָט זיך געכאַפט: מסתמא האָט די שוועסטער געבעטען שאַקאָלאַד, און בעטען מאָר מען ניט... מען דארף אלע מאָל וואַר-טען ביז יענער גיט... און די שוועסטער האָט מסתמא ניט געוואַרט, דערפאַר איז דער אַנקעל ניט געקומען...

די קליינע ריזעלע.

ריזעלע האָט יעדעס מאָל דערפיהלט ווען איהר טאטע דארף קומען פון דער ארבייט, איז זי איהם אַקעגען געלאָפּען. צווישען אַ סך מענשען פלעגט זי אויסזוכען איהר טאטען און צוזאמען מיט איהם קומען צו דער מאמען שיינענדיג פון פרייד.

די מאמע פלעגט שוין האָבען אָנגעגרייט אַ סך געשמאקע עסענס און אלע דריי פלעגען אָפעסען. נאָכדעם פלעגט מען זיך קלייבען אין אַ „שוי“, האָט ריזעלע געקענט אלע „שויס“ אין זייער גאס, און פלעגט זיך באַריהמען דערמיט פאַר איהרע חבר'טעס.

איין מאָל איז ריזעלע ארויס אַקעגען איהר טאטען, איהם געזוכט און געזוכט צווישען אלע מענשען אין גאס, און איהר טאטע איז ניט געקומען. פון דערווייטען האָט זי געזעהן אַ סך טאטעס, נאָר אז זיי זיינען צוגעקומען זיינען זיי געוואָרען פרעמדע. ניטאָ איהר טאטע. איז זי געשטאַנען אין דרויסען אַ לאַנגע צייט ביז די מאמע איז צוגעקומען זעהן וואָס איז דער מעהר. „ניטאָ טאטע!“ איז איהר ריזעלע אַקעגען געקומען מיט אַ געשריי.

„אפשר א מיטינג“, — האָט די מאמע אַ זאָג געטאָן ווי צו זיך. וואָס אַ מיטינג איז האָט ריזעלע ניט געוואוסט, נאָר לויט דער מאמע'ס פנים ווען זי האָט דאָס געזאָגט, האָט ריזעלע פאַר-שטאַנען, אַז דאָס איז אַ שלעכטע זאַך און זי האָט עס שטאַרק פיינט געקראָגען.

פון דאמאָלסט אָן האָט איהר טאטע געהאַט מיטינגען אלע אווענד, און ריזעלע פלעגט איהם ניט זעהן פאַר גאַנצע וואָכען נאָכאַנאַנד, אויסער ביינאַכט, ווען זי האָט זיך אויפגעכאַפט פון דעם טאטענ'ס געשרייען אויף דער מאמע'ן. דאמאָלסט האָט זי גע-זעהן אַז די מאמע וויינט, איז איהר געווען אַזאַ וואונדער, אַ מאמע זאָל וויינען!

איין מאָל האָט זי זיך אויפגעכאַפט ביינאַכט און דער מאמען

ניט געפונען, דער טאטע איז אויך ניט געווען. איז זי געגאנגען זוכען און האָט געפונען די מאַמע'ן זיצענדיג ביים פענסטער מיט אַ נאַסען פנים און מיט רויטע אויגען. זי האָט שטילערהייד גע-שלוכצעט, ניט ווי קליינע מיידעלעך וואָס וויינען אין דער הויך.

אַז די מאַמע האָט דערזעהן רייזעלען האָט זי איהר גענומען אין שוים, איהר שטאַרק צוגעטוליעט צו זיך און וויינענדיג געזאָגט: „סײן קינד, וואָס וועלען מיר איצטער טאָן?“

„איצטער מיר געהן שלאָפען, מאַמע“, — האָט דאָס קינד באַלד געהאַט אַ פלאַן. האָט איהר די מאַמע אַ קוש געטאָן און גע-הייסען שלאָפען ביי איהר אין שוים.

איז רייזעלע געלעגען אין דער מאַמע'ס שוים ביז די פענסטער זיינען בלוי געוואָרען, און ס'האָט זיך געזעהן גאָר אַ פריהאיגער דרויסען. דאָמאָלסט איז זי שלעפעריג געוואָרע און איז איינגעשלאָ-פען.

אַז זי האָט זיך אויפגעכאַפט האָט זי געזעהן אַז זי איז אין בעט און די מאַמע געהט ארום מיט אַ פאַרבינדענעם קאַפּ. אַ סך אָנ-קעלם מיט טאַנטעס זיינען דאָ אין הויז, און זיי רעדען צו דער מאַמע'ן. קיינעם פון זיי פאַלט ניט איין צו שפיעלען זיך מיט איהר, אזוי ווי אַן אַנדער מאָל ווען זיי קומען, און קיין פענע גיט מען איהר אויך ניט. בעטען טאָר זי ניט, מאַמע האָט איהר אָנגע-זאָגט. האָט זי געוואָלט אויסשרייען: איך וויל ניט קיין פענע! גאָר קיינער האָט זיך ניט אומגעקוקט אויף איהר. איז זי ארויס פון בעט, און פון פאַרדרום אַ געשריי געטאָן: „מאַמע, עסען!“ האָבען זיך אלע אומגעדערהט צו איהר, און יעדער האָט איהר גע-געבען אַ פענע, האָט זי פרעהליך אַ קלונג געטאָן מיט די פענעס און איז אריין צוריק אין בעט איבערצעהלען. זי האָט שוין געקענט צעהלען ביז פינף. דער טאַטע האָט איהר אויסגעלערענט.

אַז די אַנקעלם מיט די טאַנטעס זיינען אוועקגעגאנגען, האָט די מאַמע גענומען צוזאַמען פאַקען די זאַכען, און אויף דער ערד האָבען זיך געוואַלגערט שעהנע צאַצקעס, ווי זילבערנע שערעלעך און אַ גאָלדענער פינגער-הוט. האָט זיך רייזעלע געשפיעלט דער-

מיט, אָנגעטאָן דעם פינגער הוט אויף צוויי פון איהרע פינגער. שטיק-לאַך שעהן קאָלירטע זייד האָט די מאַמע אַרויסגעוואַרפֿען פֿון קאָד-מאָד, האָט דאָס רייזעלע גענומען און אויסגעפּוצט איהר לאַלקע דערמיט. נאָכדעם האָט זי געלויגט די לאַלקע שלאָפֿען ביי זיך אין שוים, און איהר געזונגען מיט אַן אומעדיגען ניגון: „שלאָף מיין קינד, איילעל, דיין טאַטע איז אַוועק צו אַ מיטינג, איילעל-לעל“.

און באַלד האָט זי זיך אָנגעבייזערט: „שאַ, שאַ, וויין ניט! ער באַלד קומען צוריק.“

אויף מאָרגען זיינען געקומען צוויי מענער און אַוועקגענומען אלע זאַכען, נאָכדעם האָט איהר די מאַמע אויסגעפּוצט אין איהר נייער קליידעל און זיי זיינען אַוועק צו אַ פּרעמדע טאַנטע. דאָרטען זיינען זיי שוין געשלאָפֿען.

איהר מאַמע האָט דאָרט געקערט די פּרעמדע הויז, געוואַשען פּרעמדע געפּעס און געקאַכט עסען פאַר אַ פּרעמדען אָנקעל. ס'איז געווען אזוי מאָדנע.

דער פּרעמדער אָנקעל איז ניט געגאַנגען צו קיין מיטינג. און זעלדעלע מיט משה'לען וואָס האָבען איהם גערופֿען פאַפּא פּלעגען איהם אלע מאָל אַקעגען לויפֿען און איהם אַרומכאַפֿען ביי די פּיס. רייזעלע פּלעגט דאָס אלע מאָל זעהן, און זי האָט ניט געהאַט וועמען אַקעגען צו געהן און וועמען אַרומצורכאַפֿען. פּלעגט זי שטעהן פֿון דער ווייטען און קוקען מיט קנאה. דאַמאָלסט האָט זי פּיינט געקראָגען זעלדעלען מיט משה'לען, און האָט געבעטען דער מאַמען אַז זי זאָל פאַר זיי קיין עסען ניט קאָכען, און אַז קיינער האָט ניט געזעהן האָט זי זיך געקרימט קעגען די קינדער און גע-מאַכט זיי וויינען.

האָט איהר מאַמע אָנגעשריען אויף איהר:

„וואָס ווילסטו פֿון מיין לעבען האָבען? וואָס רייצסטו זיך מיט די קינדער, כ'האַב דען אזוי ווייניג צרות? הערסט, רייזעלע, זאָלסט דאָס מעהר ניט טאָן!“

„טאָ זאָג מיר וואו אין מיין טאַטע!“ האָט זיך רייזעלע שטאַרק צוואווינגט.

די ציען.

די מאמע איז אוועק אין וואלד קלייבען יאגדעם, און די באבע
האָט פייגעלען אָפגעגאָסען געגעל־וואַסער, אָפגעזאָגט מיט איהר
ברכה, און געגעבען אַ נלאָז קאפע מיט אַ מילכיגער בולקעלע. און
אַליין האָט זי זיך געזעצט שפינען. איז פייגעלע שנעל פארטיג
געוואָרען מיט איהר פרישטיק און צוגעגאנגען צו דער באבען, גע-
קוקט ווי זי שפינט. ווי די באזונדערע שטעקלעך פון רעדעל
שמעלצען זיך צוזאמען אין איינעם, ווען דאָס רעדעל דרעהט זיך.
— אַ, ווי שעהן דאָס איז, — האָט זי זיך געוואונדערט, און
געוואָלט אָנריהרען מיט אַ פינגער דאָס רעדעל.
— ניטע, ניטע, — האָט די באבע אויסגעשריען. — וועסט
זיך מוזיקען די הענד.

באָבע, לאָז מיך דרעהען דאָס רעדעל. איך קען אויך.
לאָז, מיין קינד, כ'האָב קיין צייט ניט. כ'הארף ענדיגען די
פאַר מאַטיקעס און געהן מעלקען די ציען.
— איך'ס מיטגעהן מיט דיר. יאָ, באבע?
— יאָ. געה, מיין קינד, אוועק פון רעדעל.
פייגעלע האָט זיך אוועקגעזעצט אויף דער ערד, לעבען דעם
קערבעל מאַטיקעס, און געווארט. ווען די באַבע וועט האַרפען אַ
מאָטיק, וועט זי איהר באַלד אונטערטראָגען. דערוויילע האָט זי
מקנא געווען דער באבען, וואָס זי איז אַ גרויסע און קען אזוי פּיין
שפינען. און נאָך אַ סך זאָכען קאָן זי, די באבע: קערען די שטוב,
וואַשען דאָס געפעס, אָנציהען דעם גרויסען וואַנד זייגער, אַז ער
זאָל קלינגען, און מעלקען די ציען און זי פּיטערען. יאָ, פּיטערען
וואָלט פייגעלע שטאַרק געוואָלט קאָנען. די באַבע האָט אויסגע-
שריעק די האַנד נאָך אַ מאַטיק, און פייגעלע האָט איהר דער-
לאַנגט.

- באבע, זאג, ווען וועל איך קאָנען פיטערען די ציעג?
- אז דו וועסט זיין א גרויסע, מיין קינד.
- ווען וועל איך זיין א גרויסע?
- אין א פאָר יאָהר ארום, אז דו וועסט אויסוואַקסען.
- איך וויל שוין פיטערען די ציעג. פאָרוואָס הינדעלע זעל־דעם פיטערט שוין?
- הינדעלע איז עלטער פון דיר. דו ביזט ערסט זעקס יאָהר אַלט. די ציעג וועט דיר אומוואַרפען.
- זי וועט ניט.. זי איז אַ גוטע. זי לעקט מיר די הענד, ווען איך גיב איהר עסען. און זי שטעכט מיר קיין מאָל ניט. באַבע, לאָז מיר הייט פיטערען די ציעג.
- גיין, מיין קינד. אז די באַבע זאָגט גיין, האַרף זיין גיין. באַבע, כ'וויל עסען.
- וואַרט, איכ'ל אויסמעלקען די ציעג, וועל איך דיר געבען נאָ גלאָז מילך. האָסט דאָך ערסט געגעסען? ביזט שוין ווידער הונגעריג?
- פייגעלע האָט הערלאָנגט דער באַבען דעם לעצטען מאָטיק, און געגעבען א פאטש מיט די הענטעלעך.
- שוין. ס'איז מעהר ניטאָ.
- געה, מיין קינד, בריונג דאָס פענדעל, וועל איך געהן מעלקען די ציעג.
- זי איז אוועקגעלאָפּען, געבראַכט דאָס פענדעל. — נא, באַבע. די באבע האָט אריינגעדריעהט דעם לעצטען מאָטיק, זיך לאָנג־זאם אויפגעהויבען, גענומען דאָס פענדעל און זיי זיינען ביידע אַרויס.
- די ציעג האָט זיך געפרעהט מיט פייגעלען, און גענומען זי לעקען.
- באַבע, זי וויל עסען — האָט פייגעלע פאַרשטאַנען, וואָס די ציעג מיינט.
- געה, מיין קינד, אריין און טראָג ארויס די שיסעלע שאַ־לעכץ, וואָס שטעהט אויפ'ן באַנק.

פייגעלע איז אריין אין הויז, און די באַבע האָט זיך גענומען מעלקען די ציעג. געקומען מיט די שאַלעכץ, האָט פייגעלע כאלד אונטערנעטראָגען עס צו דער ציעג'ס מויל. די ציעג האָט גענומען שלינגען די שאַלעכץ, און פייגעלע האָט געקוקט מיט הנאה, זיך כענדיג דאַנקבאַרקייט אין די ציעגישע אויגען.

— האָסט מיר ליעב, ציעגעלע? — האָט זי געפרעגט, אָנ־נעמענדיג זי ביי דעם אויסגעדריעהטען האָרען. די ציעג האָט אַראָפּגעבויען דעם קאָפּ אויף יא, כאַפענדיג אַ מויל שאַלעכץ פון שיסעלע.

2.

אויסגעמאַלקען די ציעג, האָט פייגעלע געקראָגען אַ גלאַז מילך מיט שוים פון אויבען. זי האָט עס שנעל אויסגעטרונקען און איז געגאנגען מיט דער באַבען אין פּעלד פּיטערען די ציעג. די באַבע האָט מיטגענומען אַ זאַק, וואָס איז געווען אין דער אַרבייט, מיט פיער שפּיזלען און אַ גרויסען קנויל וואָל, וואָס זי האָט גע־טראָגען אונטער'ן אָרעם.

— באַבע, דו וועסט געהן און שטריקען די זאַק, און איך וועל פיהרען די ציעג — האָט זיך פייגעלע געבעטען, צונעמענדיג דאָס שטריקעל פון דער באַבע'ס האַנד.

— גיב אַכטונג, פייגעלע, זי זאַל ניט אַרײַן אין די קאַרן.

— גיין, זי וועט ניט אַרײַן. איך וועל איהר אָנזאָגען. באַבע,

זאָג, פאַרוואָס קאָן אַ ציעג גיט רעדען?

— ווייל זי קאָן ניט — האָט די באַבע געענטפערט, פאַריכ־

טענדיג דאָס ווייסע טיכעל אויפ'ן קאָפּ.

— אָבער פאַרשטעהן קאָן זי. פאַר וואָס, אַז איך זאָג איהר

„קאזאזאז“, קומט זי צו לויפּען?

די באַבע האָט דערוויילע פאַרלאָרען אַן אויגעל פון שפּיזעל.

איז איהר ניט געלעגען אין קאָפּ וואָס פייגעלע רעדט צו איהר. און פייגעלע האָט באַמערקט, ווי דער ווינד שפּיעלט זיך מיט איהר

בלוינען קליידעלע, און בלאָזט עם אויף רונד ווי אַ ראָד, איז דאָס
איהר געפעלען.

— זעה, באבע! קוק אויף מיין קליידעלע!

— הא? וואָס איז? — האָט די באבע געפרעגט, אָנכאַפּענ-

דיג דאָס אויגעל אויפ'ן שפיזעל.

— באבע, זאָג, ווי בלאָזט דער ווינד?

— די באבע ווייסט דאָס ניט, מיין קינד.

— נו, ווער דען ווייסט?

— נאָט ווייסט.

— נו, פרעג איהם, ווי עם בלאָזט דער ווינד.

— לאָז מיך אָפּ, פייגעלע, מען קען נאָט ניט פרעגען.

— פארוואָס, ווייל מען קען איהם ניט דערגרייכען?

— יא.

— אָבער דאָרטען לעבען טייך איז דאָך דער הימעל נידעריג,

קען מען דאָך צושטעלען אַ לייטער און אריין אין הימעל און רעדען
מיט נאָט.

— קלוינע קינדערלעך מיינען אזוי, אָבער גרויסע ווייסען,

אז מען קען ניט; געה בעסער גיב אכטונג אויף דער ציעג.

דאָס נאָהענטע גרינע פעלד האָט אַ רייז געטאָן די ציעג. זי

האָט גענומען ציהען דאָס שטריקעל פון פייגעלע'ס האַנד.

— וואָרט, וואָרט, ציעגעלע! — האָט פייגעלע געשריען, איהר

נאָכלויפענדיג.

די ציעג האָט גענומען שמעקען דאָס גראָז מיט איהר ווייס גע-

לאמעמען נאָז. און באַלד זיך גענומען קייען, אריינגעטאָן זיך אין

דאָס זאָפטיגע גראָז מיט איהר גאַנצער ציעגישער נשמה.

באַלד איז אָנגעקומען די באבע, מאַכענדיג פלינק מיט די

בלאנקע שפיזעלען. פייגעלע איז איהר אַקעגען געלאָפּען.

— באבע! באבע! דו זעץ זיך אוועק, און איך וועל פּיטערען

די ציעג. זעהסט, ווי איך קען?

די באבע האָט אויסגעטאָן דעם פאַרטוך, אויסגעשפּרייט אויף

דאָס טויאיגע גראָז, און האָט זיך לאַנגזאַם אוועקגעזעצט. זי האָט

א קוק געטאָן אויף פייגעלען און געטראַכט: לאַנג לעבען זאָל זי, די קליינע. ווי דאָס וואַקסט אַ בריה. שרה זאָל געזונד זיין, איז אויך אזוי געווען. פונקט די מאַמינקע פון אויג. זי האָט זיך אומד געקוקט. קיינער ניטאָ אין פעלד. אָט הפנים צו פרייה, אָדער זעלדע פּיטערט איהר ציעג הינטער'ן צוגונקע. אזוי טראַכטענדיג האָט זי זיך אריינגעטאָן אין דער ארבייט. כאפענדיג אלע וויילע א קוק אויף די קליינע בריה, וועלכע האָט געקוואלען פון איהר נייער ארבייט.

דאָס גרינע פעלד איז געווען געפלעקט מיט געלע און ווייסע בלימעלעך און האָט זיך געענדיגט מיט א טיעפען גראבען. הינטער דעם גראָבען האָט זיך געצויגען אַ פעלד פון געלען זיך וויגענדען קאָרן ביז'ן טייך, פון וואנען עס האָבען זיך געהערט שטימען. מיידל לעך האָבען זיך דאָרט געבאָדען. „טאק, טאק, טאק“, האָט דער עכאָ נאָכגעמאַכט דאָס קלאַפען פון א פראַלניק. א גוילע האָט גע- וואַשען וועש ביים טייך. איבער'ן העלען בלויען הימעל זיינען געווען צוואוואָרפען ווייסע שליייערס.

פייגעלע איז געווען שטאַלץ מיט זיך, וואָס זי פּיטערט שוין די ציעג. זי וועט דערצעהלען אלע איהרע חבר'טעס, האָט זי גע- טראַכט. און אז די ציעג האָט זיך גאַנץ גוט אָנגעגעסען, האָט זי צוגערופען דער באָבע'ן, זי זאָל זעהן, וואָסערע פולע זייטען די ציעג האָט שוין. און דערביי האָט איהר צאָרט פנימ'על געשיינט פאַר פרייד. זי האָט צערטליך אַ גלעט געטאָן דער ציעג'ס רוקען, און זי אַהיים געפיהרט, ווי אַ גרויסע. די באָבע איז נאָכגעגאַנגען פון היטען, שמריקעדיג דעם זאָק.

3.

אפילו העלענא, די וואסער טראָגערקע, האָט געוואוסט, אז פייגעלע קאָן שוין פּיטערען די ציעג. האָט זי זי געפּיטערט דעם גאַנצען זומער. די באָבע האָט אפילו ניט געדאַרפט מיטגעהן. איז פייגעלע איינמאָל געזעסען אליין אין פעלד, און געפּיטערט די ציעג.

איז פארבייגענאנגען דעם אפטייסקער'ס זוהן. ער איז גענאנגען פון טייך, וואו ער האָט זיך געזעהן מיט זיין בערטהאָן, האָט צו איהם אַלץ געשמייכלט מיט ליבע. דערזעהדיג פייגעלען, האָט איהם דאָס האַרץ ניט געלאָזט פארבייגעהן. האָט ער זיך פרובירט אָפֿן שטעלען. האָט זי אויפגעהויבען אויף איהם איהרע שוואַרצע ברעך מען, און אראָפגעלאָזט זיי פארשעהמטערהייט. און געוואָלט האָט זיך פייגעלען, אַז דער שעהנער הערר מיט די גאָלדענע פענסנע, זאָל צוגעהן צו איהר. האָט זי ניט אויפגעהויבען די אויגען און געפיהלט. ווי ער געהט צו צו איהר.

— וועמעס מיידעלע ביזטו? — האָט ער געפרעגט. קוקענדיג אויף איהר ווייס פארטובעל מיט די ראָזע פאסיקלעך.
 — דער מאמע'ס — האָט זי געענטפערט. און געביסען דאָס רויטע ליפעלע מיט די קליינע, ווייסע צייהנדעלעך.
 — ווער איז דיין מאמע?
 — שרה.

— ווער איז דיין טאטע?
 — פיוועל דער פלאַקס הענדלער.
 — ד'ריבער האָסטו פלאַקסענע האָהר? — האָט ער געפרעגט, אַנריהרענדיג זי ביי די בלאַנדע לאַקען. זי האָט געשוויגען. ער האָט זיך אוועקגעזעצט לעבען איהר, זי אָנגענומען פאד'ן מאָר־דעטשקע און איהר אריינגעקוקט אין פנים'ל.
 — ביזט אַ שעהן מיידעלע. שעהם דיך ניט אזוי. — ער האָט זי ארויפגעזעצט צו זיך אויף די קני. זי האָט זיך צוגעטוליעט צו איהם, און איהר קינדערשע הערצעלע איז געווען פול מיט פרייד. אַזאַ שעהנער! ... דאָס מוז זיין דער פרינץ פון דער באַבע'ס מעשה'לעך.

— האָסט מיך ליבע, מיידעלע? — האָט ער צערטליך גע־פרעגט, גלעטענדיג איהרע קעפעלע, וואָס האָט אונטער די זונענ־שטראַהלען אויסגעזעהן גאָלדיגער ווי אימער.
 זי האָט אַ שאַקעל געטאָן מיט'ן קאָפּ אויף יאָ.
 — ווילסט איך זאָל ריך געהמען צו מיר אַהיים?

— ניין. מדאָרף פּרעגען דער מאַמע'ן. און די ציעג דאָרף מען
אויך אַ היים נעהמען.

— נו, גוט. וועל איך דיר נעהמען אן אנדער מאָל, יאָ?

— יאָ. — האָט פייגעלע געענטפערט און האָט זיך אויפגע-
הויבען פון זיין שוים.

ער האָט זיך אויפגעהויבען. זי אַ גלעט געטאָן איבער'ן בע-
קלע און איז אוועק.

פון דאָמאָלס אָן האָט פייגעלע געטראַכט פון דעם שעהנעם
פרינץ, וואָס וועט קומען אין אַ קארעטע, און זי אוועקפיהרען אין אַ
שעהנעם שלאָס. נאָך די ציעג וועט זי אויך מיטנעהמען. איז פיי-
געלע אייטמאָל פארפאלען געוואָרען. און די מאמע האָט זי געפיר-
נען אין פעלד, זיצענדיג מיט פארלעגטע הענטעלעך, קוקענדיג
ווייט אוועק. דאָס האָט זי געוואַרט אויפ'ן פרינץ. אַז די מאמע
איז צוגעקומען צו איהר און אויסגערופען „פייגעלע!“ האָט זי זיך
דערשראָקען, און אָנגעקוקט די מאמע ווי אַ פּרעמדע. האָט די
מאמע זי גענומען ביים הענטעל און אַהיים געפיהרט. האָט זי זיך
פאָרגעשטעלט, אַז דאָס פיהרט זי דער פרינץ אין שלאָס. באלד
וועט ער זי נעהמען אויף די הענט און אריינטראָגען אין אַ שעהנעם
נאָרטען, וואו עס שמעהן גאָלדענע סטאַטועס מיט גרינע ביינע, אזוי
ווי אויפ'ן בילד וואָס הענגט אין אַפטייק. און נאכהער וועט זי
אָפרייסען עפעל און באַרען, וואָס הענגען אַראָפּ פון די נידעריגע
צוויינען. און טאַמער וועט זי ניט קענען דערגרייכען, וועט זי דער
פרינץ אויפהייבען. ער וועט איהר געבען שאָקאָלאַד, און זי וועט
איהם ארומכאַפען ארום האַלז און שטאַרק ליעב האָבען. וועט זי
שוין בלייבען מיט איהסאויף אלע מאָל. דער באָבע'ן מיט דער
מאמע'ן וועט זי שיקען אלערליי גוטע זאַכען, וואָס זי וועט קריגען,
און די ציעג וועט זי פיטערען אין גאָרטען, וואו עס וואַקסען הויכע
גראַז. און דער שעהנער פרינץ וועט זיין לעבען איהר די גאַנצע
צייט...

— פייגעלע! — האָט די מאמע אויסגערופען. — וואָס

האַסטו זיך אזוי פארטראַכט?

האָט זי אויפגעהויבען דאָס קעפּעלע, זיך אומגעקוקט אין אלע זייטען און געגאנגען מיט דער מאמען.

ווינטער איז די ציעג נעבעך געשטאנען אין דער קאלטער שטאַל און געווארט, ביז מען וועט איהר ארויסטראָגען אַביסעל שאָלעכץ אָדער קלײען. האָט פּײַגעלען פּאַרדראָסען, פּאַרוואָס די ציעג דאַרף שטעהן אַ נאַקעטע אין קעלט, און מען נעהמט זי ניט אַרײַן אין שטוב.

4

די מאמע האָט גענומען אַרײַנטראָגען האַלבע פענדלעך מיטן פּוֹן'ס מעלקען, נאָכדעם נאָך וועניגער. — די ציעג פּאַרלאָזט זיך — האָט זי געזאָגט. וואָס דאָס מײַנט, האָט פּײַגעלע ניט פּאַרשטאַנען. האָט איהר די מאמע אײַנמאָל ערקלעהרט, אַז די ציעג געהט האַבען ציעגעלעך. האָט פּײַגעלע גענומען שפּרײַנגען און פּאַטשען מיט די הענד.

— ציעגעלעך! ציעגעלעך! מאמע, וועסטו מיר געבען אַ ציעגעלע?

— ך'וועל דיר געבען — האָט די מאמע געענטפּערט.

האָט פּײַגעלע געווארט אויף ציעגעלעך און איז אלע מאָל גע- נאַנגען אין שטאַל קוקען, צי די ציעג האָט זיך שוין געציעגעלט. אײַנמאָל אויף מאָרגען נאָך פּורײַם, ווען פּײַגעלע איז נאָך געשמאַק געשלאָפּען, האָט זיך איהר גע'חלומ'ט, אַז די צוקער-פּער- דעלעך, וואָס זי האָט געקראָגען שלח־מנות, זײַנען לעבעדיג געוואָר- רען און האַבען גענומען אומלויפּען איבער'ן שטוב און שרײַען „מײַע! מײַע!“ האָט זי זיך אויפגעכאַפּט און דערהערט, אַז דאָס איז נאָר די ציעג אין שטאַל, זי וויל עסען, די ציעג, האָט פּײַגעלע געטראַכט. האָט זי זיך שנעל אָנגעטאַן, צוזאַמענגעקליבען שטיק- לעך ברויט, אײַנגעוויקעלט אין אַ שײַסעלע און אַרויסגעטראָגען צו דער ציעג. האָט זי דערזעהן, ווי די מאמע האַלט צוויי ווייסניקע ציעגעלעך. אײַנע האָט געהאַט אַ שוואַרצען פּלעק אויפ'ן רוקען

און ביי דער אנדערער זיינען געווען האלבע פיסלעך שווארץ, און א שווארצער פאס לעבען מויל. האָט פייגעלע פון שמחה גענומען לויפען און זיך באַגאַסען דאָס קליידעלע מיט'ן וואסער פון שיסעלע. — געה, מיין קינד, דערלאנג דאָס דער באבען — האָט די מאמע געזאָגט, מיינענדיג דאָס שיסעלע מיט'ן ברויט. די באבע האָט אויסגעבעט פרישע שטרוי און אוועקגעלעגט די ציעג. נאָך דעם האָט זי גענומען דאָס שיסעלע פון פייגעלע'ן און דער ציעג. געגעבען עסען.

פייגעלע האָט געקוקט מיט רחמנות אויף דער קראַנקער ציעג. זי האָט אזוי געקרעכצט, און די פיס זיינען איהר געווען פאַרבלו־טיגט. דימאמע האָט אוועקגעלעגט די ציעגעלעך לעבען איהר און זי האָט זיי גענומען לעקען.

— אי, ס'רע קלייניקע — האָט זיך פייגעלע געוואונדערט. — מאמע, זעה, זי קושט זיי. דאָס זיינען איהרע קינדערלעך. ניין, מאמע!

— יא, מיין קינד.

אויף מאַרנען האָט די מאמע ארויפגעשטעלט די ציעגעלעך אויפ'ן טיש, האָבען זיי גענומען שפרינגען. האָט פייגעלע געלאַכט פול מיט ענטציקונג. נאָכדעם האָט מען ארוינגעפיהרט די ציעג אין הויז און אוועקגעשטעלט די ציעגעלעך לעבען איהר, האָבען זיי זי גענומען זויגען.

— א ציעג איז אזוי ווי א מאמע — האָט זיך פייגעלע גער-וואונדערט און געזופט די באַבען פאַר'ן קלייד. זי זאָל זעהען, ווי די ציעגעלעך זויגען.

פייגעלע האָט זיך געפרעהט מיט די ציעגעלעך, ביז דער טאמע איז געקומען צו פאָהרען און האָט זיי פאַרקויפט. איז די ציעג ארומגעגאנגען אין שטאַל, געזוכט אין אלע ווינקעלעך און געשריען „מע! מע!“

5

דער טאמע איז אוועקגעפאָהרען אין אַמעריקא, איז פייגעלע

געווען צופרידען. נאָר די מאַמע האָט געוויינט, און די באַבע האָט געזיפצט. נאָכדעם האָט מען פאַרקויפט דעם פּלאַץ, אויף וועלכען מען זעט קאַרטאָפּעל. זיינען געקומען נויט מיט רויטע פּנימ'ער און שוואַרצע קודלעס און גענומען בויען אַ הויז, האָט די באַבע גערשיקט פייגעלען צוזאַמענקלייבען שטיקלעך האָלץ, האָט זי מורא גע'האַט פאַר די גוים, ווייל זיי האָבען אויסגעזעהן, ווי די גולנים פון די באַבע-מעשיות. אָבער דער באַבען ניט פּאָלגען האָט פייגעלע ניט געקענט. האָט זי זיך אָנגעטאָן אַ כּח און געכאַפט אַ פּאַר שטיקלעך האָלץ, ווען די גוים האָבען ניט געזעהן, און איז אַנט-פּאַפּען.

אַז דאָס הויז איז פאַרטיג געוואָרען זיינען געקומען נאָך גוים מיט גוים מיט שקצים'לעך, און האָבען זיך אַריינגעצויגען אין דעם נייען הויז מיט דעם הויכען גאַניק, און גרין געפאַרבטע קאַדענס. נאָכדעם האָט מען געבראַכט חזירים מיט הינט, איז דער הויף פול געוואָרען מיט אַ ווילדען טומעל, די פּערד האָבען געהירושעט, די חזירים געקוויטשעט, די הינט געבולען, אַז פייגעלע, די מאַמע און די באַבע האָבען געפיהלט ווי פאַרבלאַנדושעט אין אַ וואַלד פון ווילדע חיות.

ס'איז געווען אונמעגליך זיך צו צוגעוועהנען צו די פּרעמדע ווילדע קלאַנגען, טרפּה'נע גערוכען און רויט-פאַרפלאַמטע פּנימ'ער. האָט חנה מיט שרה'ן אויסגעמידען די גוים'אישע שכנים און פייגעלע האָט זיך אויך ניט געשפּיעלט מיט די שקצים. האָט דאָס די גוים פאַרדראַסען. „בלאָזען זיך, די פאַרפּלוקטע זשידעס“, פלעגען זיי זיידלען, און זיך אָפּרעכענען מיט שרה'ס היהנער. אַריינכאַפּען זיי צו זיך און אָפּבראַטען לעבעדיגערהייט. ביינאַכט פלעגען זיי אַראָפּ-נעהמען פון בוידעם די איינגעפּרעגעלטע איינגעמאַכטס, צו'גנב'ע-נען אַ פּאַר טישטוכער פון פּלאַנקען און וואַרפען שטיינער אויף דער ציענע. איין מאָל האָבען זיי איהר שיער ניט צובראַכען אַ פּוס. האָט זי געקערעכצט, און פייגעלע האָט געוויינט.

זונטאג פלעגען זיך די גוים לאָזען איבער'ן גאַס אָנגע'שכור'טע, אין רויטע העמדלעך, פאַרגאַרטעלט מיט שטריק, אויסגעשמירט אין

בלאָטע, און די פנימ'ער צוקאליעטשעט, פון קייקלען זיך אין די גראָבענס. און זייערע קולות זיינען געווען אזעלכע ווילדע, אז פיי־געלען האָבען געקלאַפט די ציינדלעך אין מויל. פאר שרעק פלעגט זי זיך צוטוליען צו דער באַבען און זי ניט לאָזען פון אָרט. און די מאמען האָט זי אויך געהיט, זי זאָל ניט ארויסגעהן פון הויז.

זונטאג פארנאַכט האָט מען געמוזט גאנץ פריה צומאַכען די לאָרענס. פלעגט מען זיצען ארום לעמפעל ביים טיש און פליקען פערדערען. די באַבע האָט דערצעהלט מעשיות פון גולנים און פון שדים, פלעגט פייגעלע אַרומנעהמען דער מאמע'ן און מורא האָבען זיך א ריהר צו טאָן. ס'האָט זיך איהר אויסגעדרוכט, אז אויף די ווענד קריבען שדים. די באַבע פלעגט דערצעהלען אזוי לאַנג, ביז פון דרויסען האָבען זיך מעהר ניט געהערט די שכור'ע קולות. דאָס לעמפעל האָט גענומען צאַנקען און דער שלאָף האָט זיי אין די בע־טען אריינגעצויגען.

אז פייגעלע האָט זיך אָנגעהערט אזוי פיעל מעשיות פון שדים, ווי זיי קענען זיך פאַרשטעלען, פלעגט זי אין די אומעטיגע ווינטער־דיגע אווענדען מורא האָבען, צו א שד האָט זיך ניט פאַרשטעלט אין דער באַבען, אָדער אין דער מאמען. נאָר ווען זי האָט דער־זעה, זייער שאַטען האָט זי געוואוסט, אז די באַבע איז אַן אמת'ע באַבע, און די מאמע איז אַן אמת'ע מאמע.

6.

וואָס ווייטער איז געוואָרען אלץ ערגער צו וואוינען לעבען די נוי'ישע שכנים. זיי פלענען צוברעכען די שויבען שיכור'ערהייט, קלאַפען אין די צוגעמאַכטע לאָרענס, זידלען אויף זייער פויערשען לשון. מען האָט געמוזט אַנטלויפען פון זיי.

ס'האָט זיך דער באַבען ניט געוואָלט אז מען זאָל פאַרקויפען דאָס הייזעל, וואו זי איז געבוירען געוואָרען, געוואוינט אלע איהרע טעג און נעכט. וואו די ווענד האָבען דערצעהלט די טיעפסטע סודות פון איהר לעבען. דאָ איז זלמן, עליו השלום, צום ערסטען מאָל

געקומען אין דער אטלעסענע קאפאטע מיט'ן הויכען שטריימעל. דאָ האָט מען געפראוועט די חתונה מיט אזויפיעל פאראד. זי האָט געטראַגען אַ בלוי זיידען קלייד מיט געלע פאסען, געזעסען און געקוקט מיט פארטרערטע אויגען דורכ'ן שליער און ס'האָט זיך אַלץ געדריעהט ארום איהר, נאָכדעם איז דאָס אַלץ פארשוואונדען און זי איז געבליבען אַליין מיט זלמן'ען. זי האָט געפיהלט זיינע מאָדנע בליקען אויף איהר און מורא געהאַט אויפצוהויבען די אוי-גען און דאָס האַרץ האָט אזוי געקלאַפט פאר שרעק און פרייד. נאָכדעם איז שרה געבוירען געוואָרען. אַך, זיינען דאָס גע-ווען צייטען. אַנטלאָפּען איין טאָג נאָך אן אנדערען, און שרה איז שוין אַ גרויסע שעהנע מיידעל געוואָרען. די באַבעס לעבען האָט זיך איבערגע'חזר'ט אין איהר טאַכטער. וויעדער אַמאָל בעטגע-וואַנד, וועש, זיידענע קליידער, און נאָכדעם אַ חתונה. מען שפיעלט, מען טאַנצט, מען הוליעט, דאָס האַרץ פילט זיך אָן מיט פרייד. און די קאלטע האַנד פון דער צייט שטויסט דאָס אויך אָפּ אָן אַ זייט. ווערט נאָדעם געבוירען פייגעלע מיט אַ ליכטיגען פנימ'על. איז זי שוין אַ באַבע. און שרה, אָט ערשט, ווי לאַנג איז זי געבאָרען געוואָרען? זי איז שוין אַ מאמע. איז דאָס הויז ווידער פול מיט פרייד. מען עסט לעקעך, מען טרינקט בראַנפּען, און די ווענד, די זעלבע ווענד, קוקען אויף דעם אַלעם, הערען זיך צו צו די הייליגע ברכות און האָבען איצט וואָס צו דערצעהלען. יעדעס ווינקעלע דער-צעהלט, דערצעהלט אָהן אַ סוף. ס'נאַצע לעבען דאָ אַפּגעלעכט און איצט אַליין שוין אויך באַלד גרייט אין וועג... אַלץ צווישען אָט די געלביכע ווענד. און איצט? געה גיב דאָס אָפּ די גוים, זיי זאָלען אריינשטעלען זייער שווענטא מאַריאַ און אַנדריכערען מיט חזיר.

אַז די צרות האָבען דערגרייכט ביז'ן האַלץ, האָט די מאמע פאַרט גע'פועל'ט ביי דער באַבען, אַז מען זאָל אַנטלויפּען פון די גוים. האָט מען פאַרקויפט דאָס הייזעל פאַר וויפיעל די גוים האָ-בען געגעבען, און מיט אַ צוואוועהטאַנטען האַרץ האָט מען גענומען אַרויסטראָגען פון דאָרט די זאַכען, אַוועקפיהרען צו עטעל די שיי-

טעל-מאכערקע. נאָכדעם האָט די באבע מיט דער מאמען זיך גע-
זעגענט מיט די לעדיגע ווענט און זיך באַגאַסען מיט טרערען. כלל-
פענדיג האָבען זיי די אידישע שכנים אַרויסגעפיהרט פון דאָרט.
פייגעלע האָט אפילו ניט געוואוסט, פאַר וואָס מען וויינט,
אדרבה, מען אַנטלויפט דאָך פון די שלעכטע גוים. און מען וועט
וואוינען ביי עטעל די שייטעל-מאכערקע, אין אַ שעהנעם הויז. און
עטעל איז אזא נוטע. קינדערלעך האָט זי אויך, מיט וועמען זי וועט
זיך שפיעלען, איז פייגעלע געווען צופריעדען, נאָר אז זי האָט דער-
זעהן דער באַבען מיט דער מאמען וויינען, האָט זי זיך אויך צוא-
וויינט.

אין דער נייער דירה האָבען די זאכען אויסגעזעהן שעהנער.
די צוויי גרויסע פענסטער האָבען אריינגעלאָזען אַ סך זונענשיין.
די פאָדלאַגע איז געווען געל, פריש אָפגעוואשען און די ווענדר זיינען
געווען בלאַע מיט ראָזע בלומען, ווי ביי גיטעל דער סוחר'טע. און
צוליב דער נייער דירה, האָט מען געקויפט דעם קייזער מיט דער
קייזערינע און אויפגעהאנגען אויף אַ וואַנד.

האָט פייגעלע מיט פרייד באטראכט די נייע וואוינונג און
געטראכט, אז דער פרינץ וועט קומען, וועט זי זיך שוין ניט שעה-
מען איהם אריינצופיהרען אין הויז. אדרבה, זאָל ער זעהן, ווי שעהן
עס איז ביי זיי אין הויז. און עס האָט איהר שטארק הנאה געטאָן.
אמת, זי וועט ער נעהמען צו זיך אין שלאָס. אָבער די באַבע מיט
דער מאמען דאַרפען דאָך אויך וואוינען אין אַ שעהנעם הויז. און
זי וועט דאָך קומען צו גאַסט צו זיי, צוזאמען מיט'ן פרינץ אין זיין
פאַרעטע. אַי, וועלען איהר אלע קינדערלעך מקנא זיין. נאָר הינד-
דעלע ציפע'ס וועט זי אויך מיטנעהמען מיט זיך אין שלאָס. זי האָט
איהר איינמאָל געהאָלפען ארויסשלעפען די ציעג פון די קאַרן.

אזוי זיינען פייגעלע'ס חלומות וועגען דעם פרינץ באנייט גע-
וואָרען אין דער נייער דירה. און זי איז געווען זעהר פרעהליך. נאָר
די ציעג איז ניט געווען איינשטימיג מיט פייגעלען און האָט דוקא
ליעב געהאט דאָס אַלטע שטיבעל. פלעגט זי אלע מאָל לויפען אהין.

7.

ווינטער אין א פראַסטיגען וועטער איז די ציעג פארפאלען
 געוואָרען. פייגעלע, די באבע, און די מאמע זיינען ארוםגעגאנגען
 איבער'ן גאנצען שטעדטעל זוכען די ציעג. געזוכט, געזוכט, און
 ניט געפונען. זיינען זיי געקומען אהיים פארמאטערטע און האָבען
 מעהר שוין ניט געקענט געהן זוכען. ס'איז שוין געוואָרען נאכט,
 און מען איז געווען הונגעריג, און געפרוירען פון אומלויפען א גאנץ
 צען טאָג. האָט מען זיך געזעצט עסען וועטשערע. האָט די מאמע
 געזאָגט, אז די ציעג האָט געמוזט אנטלויפען צום אלטען הייזעל
 און די גוים האָבען זי געמוזט אריינכאָפּען צו זיך אין הויף. איז
 די ציעג שוין א פארפאלענע. דען ווי קען מען זי ארויסקריגען פון
 זייערע הענד? זיי זיינען דאָך רוצחים, זיי קאָנען נאָך דער'הרג'ע-
 נען, אז מען זאָל געהן ביי זיי זוכען. האָט פייגעלע ניט געקאָנט
 עסען די געשמאקע ארבעס, כאָטש זי איז געווען הונגעריג און זי
 האָט זיך פארטראַכט, צו וואָס האָט גאָט באשאפען גוים אויף דער
 וועלט? און ס'האָט זיך איהר פאָרגעשטעלט, ווי דער הויכער גוי,
 אין רויטען העמדעל, מיט דער צוהאקטער ליפ פון הינטער וועלכער
 עס סטארטשען ארויס זיינע געלע צייהן, הויבט אויף די האק און
 לאָזט אויף דער ציעג. זי פאלט א צובלוטיגטע און פייגעלע הערט,
 ווי די ציעג שרייט מע! מע! וואָס דאָס מיינט: „פייגעלע, רא-
 טעווע מיך!“

האָט פייגעלע געלאָזט די לעפען אין טעלער, זיך איינגעווי-
 קעלט אין דער מאמעס פאטשיילע, וואָס האָט זיך איהר געשלעפט
 אויף דער ערד, און האָט זיך דורך די הינטער-טיר ארויסגע'גנב'עט
 פון הויז.

די לבנה איז א רויטליכע געשוואומען איבער דעם אויסגע-
 שטערענטען הימעל און געגאָסען איהר ליכט אויף די שניי-אינע
 גאסען. די צוגעמאכטע לאָדענס האָבען באהאלטען די ברענענדיגע
 לעמפלעך אין די הייזער. נאָר די שפאָרעס פון די לאָדענס האָבען
 ארויסגעגעבען דעם ליכטיגען סוד.

פייגעלע איז געגאנגען און דער שניי האָט געסקריפעט אונטער איהרע פיס. דער אומעט פון דער נאכט האָט זי געוואָרענט: „געה ניט, די גוים האָבען ביזע הינט. זיי וועלען דיך צורייסען. די גוים זיינען אזעלכע שלעכטע!“ „געה ניט!“ האָט זי געוואָרענט איהר לאַנגער שאַטען, וואָס האָט זיך אויסגעצויגען אויף די ווענד פון די הייזער. נאָר פייגעלע איז געגאנגען, ניט הערענדיג די שטימען פון שרעק. זי האָט געזוכט אין דער נאכטיגער שטיל-קייט דער ציענ'ס מ - - - ע. ביז זי איז צוגעקומען צו דעם אלטען הייזעל. ס'האָט זיך איהר אויסגעדוכט, אז אַט-אַט שפרינגט ארויס א שד פון'ם צובראָכענעם פענסטער. זי האָט געמאַכט א פאָר טריט צום אלטען גאַניקעל און דערזעהן דעם גרויסען טויער פון הויף. האָט זיך איהר אויסגעוויזען, ווי דער טויער בויגט זיך און אַט פאַלט ער ארויף אויף איהר. זי איז אָפגעשפרונגען א פאָר טריט, א וויילע געשטאַנען, דאַן איז זי צוגעגאנגען, אריינגעקוקט דורך א שפּאַרע אין הויף און שטיל אויסגערופען: — קאָז, קאָז, קאָז.

— מ - ע, מ - ע! האָט געענטפערט די ציעג.

פייגעלע האָט מיט אַמאָל דערפיהלט א נייעם כח אין זיך. זי מוז ראטעווען די ציעג! אָבער דער טויער איז דאָך פאַרשפּאַרט. זי האָט געוואוסט, אז דורך דעם הייזעל קען מען אריין צו די גוים אין הויף. זי האָט זיך אָבער געשראַקען פאַר די שדים און די הינד. אָבער די ציעג...

נישט וויסענדיג אליין וואָס זי טוט, איז זי פלינק אריין דורכ'ן פענסטער אין שטיבעל, גענומען טרעטען איבער צובראָכענע גלאָז, שטיקער האַלץ, אלטע קעסטלעך, ביז זי איז צו א צווייטען פענסטער, דורך וועלכען זי איז ארויסגעשפרונגען אין הויף.

איינהאלטענדיג דעם אַטעם, האָט זי געמאַכט א פאָר טריט אויף די שפיץ פינגער און שטיל א שעפצע געמאַן: „קאָז-קאָז-קאָז“.

די ציעג איז צוגעלאָפּען צו איהר און געכאַפט זי לעקען. „ש-ש-ש“, האָט פייגעלע געפליסטערט, צולעגענדיג א פינגער צום מויל. עס האָט זיך איהר אויסגעדוכט, ווי פון אַלע ווינקלעך לאַך-זען זיך ארויס די גוים, די הינט און די שדים. זי איז פלינק צו-

געגאנגען, אויפגעהויבען דעם שווערען שטאנג און געעפענט דעם
טויער, א כאפ געמאָן די ציעג און איז האַסטיג ארויס. אומגעקוקט
זיך אין אלע זייטען און גענומען לויפען. די ציעג נאָך איהר, ביז
זי האָט געגעבען א פאל אריין אין הויז.

א בלאַסע, מיט אן אָפען מויל, איז זי צוגעלאָפען צו דער
באָכען און א געשריי געמאָן:

—באָכע ! כ'האָב געראַטעוועט די ציעג !

ווייסע פויגעל.

1.

אונטער דעם ליכט פון בלויע הימלען האָבען אידען געוואוינט אין אַ קליינעם רוהיגען שטעטעל. האָבען זיי דאָרט גע'חלום'ט פון איבער-ערדישער גרויסקייט. זייערע הערצער זיינען פול גע-ווען מיט גלויבען, און זיי האָבען זיך געוואונדערט איבער אלץ, ווי קליינע קינדער.

ווען זייער דיין פלעגט געהן פון דאוונען, פלעגען זיי איהם אלע נאָכקוקען, דען זיי האָבען געפיהלט, אז ס'איז דאָ אַ גרויס וואונדער אין יעדען מענש און אין יעדער זאך. און דער דיין איז געווען גרעסער פון אלע מענשען אין זייערע אויגען. דערצו האָט ער געהאט אַ טלית-זאק, וואָס איז געווען אָנגעזאפט מיט הייליגקייט. דען ער האָט געשטאמט פון דורות רבנים. די פרומערע אידען האָבען געלעזען וואונדערבארע מעשיות אין די אָפגעריבענע אותיות אויפ'ן שווארצען סאמעט. און איינע פון די מעשיות האָט מען דערצעהלט פאר קינדער.

אז קינדער האָבען געוואָלט, זייערע מאמעס זאָלען זיי דער-צעהלען די שעהנע מעשה, האָבען זיי צוערשט גערארפט פליהען צוזאמען מיט זייערע מאמעס אויף די פליגעל פון דער פאָרשטע-לונג, ביז זיי זיינען געקומען צו רב אברהם'ס צייטען. רב אברהם איז געווען דעם דיין'ס זיידע.

אז זיי זיינען געקומען אהין, האָבען זייערע מאמעס זיי געווי-זען דעם גרויזגרויען רב אברהם, ווי ער געהט אלע פריהמאָרגען פון דאוונען פארטראכט, און זיינע אויגען קוקען אין הימלישע וועל-טען, און דאן האָט זיך ערשט אָנגעהויבען די מעשה :

איין מאָל, אין אַ פסח'דיגען פריהמאָרגען, איז די זון אויפ-

געגאנגען רויטער ווי אלע מאָל. אויפ'ן האַריוואָנט האָבען זיך באַ-
וויזען פּורפּורנע הייהלען, און בלויע געשטאַלטען, פּאַרהילט אין
ווייסע, דינע שליערס, וועלכע האָבען געשוועבט אַרײַן און אַרויס
פּון די היילען.

אַלע האָבען געקוקט אויפ'ן הימעל און קיינער האָט ניט גע-
וואוסט, וואָס דאָס באַטייט. נאָר רב אברהם האָט יא געוואוסט...
האָט ער געוואָלט, אז אלע זאָלען דאָס וויסען, און ער האָט נעמאכט,
אז פּון די בלויע געשטאַלטען אין ווייסען געהילט זאָלען ווערען
פּויגעל, און זיי זאָלען פליהען פּון זיין טלית-זאק ווי פּון א טיפען
הייהל.

מיט אַמאָל האָט זיך געגעבען אַן עפען-אויף זיין טלית-זאק,
און ווייסע פּויגעל האָבען גענומען פליהען אזוי פּיעל, אז עס איז
אַלעמען ווייס געוואָרען פאַר די אויגען.

פליהענדיג האָבען זיי געזונגען אזוי שעהן, ווי דער גן עדן
וואָלט זיך פּלוצלינג געעפענט און אַרויסגעלאָזט זיין געזאנג. דען
די פּויגעל זיינען טאַקע געווען די נשמות פּון גן עדן, זיי זיינען אַרויס
דערפּרעהען די וועלט.

די ערשטע וואָס האָבען דערהערט דעם געזאנג, זיינען געווען
די קינדער. האָבען זיי זיך געלאָזט לויפען פּון די הייזער, און
זיך געיאָגט נאָך די פּויגעל. נאכדעם האָבען עס די גרויסע אויך
דערהערט און זיך געוואונדערט: ווער איז דאָס דער כלי זמר,
וואָס שפּיעלט אזוי שעהן! זיינען זיי געגאנגען, וואו די מחנות
פּון קינדער זיינען געלאָפּען, און געזעהן ווי די פּויגעל פליהען
זינגענדיג פּון רב אברהם'ס טלית-זאק. האָבען עופה'לעך געטאַנצט
ביי די מאַמעס אין די אַרעמס, און קיין מאָל האָבען די אידען פּון
שטעטעל ניט זוכה געווען אזא פּרייד צו פיהלען.

מיט דער מעשה האָט מען איינגעשטילט א סך וויינענדע קינד-
דער. יעדער האָט עס געוואוסט, און מאיר'ל דעם דיין'ס אייניקעל
האָט עס אודאי געוואוסט. איז איהם די מעשה זעהר געפּעלען
געווען, און ער פלעגט זיך פאַרטראכטען יעדעס מאָל, ווען זיין
מאַמע האָט עס איהם דערצעהלט. נאָר וועגען דעם הייליגען טלית-

זאק, האָט ער ניט געטראכט. ווי זאָל ער טראַכטען, אז ער זעהט
עם אלע מאָל, עס ליגט דאָך אויפ'ן קאמאָד.

2.

איינמאָל איז מאיר'לס חבר'טע, חוה'לע, געגאָנגען גראָבען
זאמד, האָט ער געוואָלט מיטגעהן מיט איהר. האָט זי געזאָגט:

— אז דו געהסט, דארפסטו אויך גראָבען זאמד.
— נו, וועל איך אויך גראָבען, — האָט ער געענטפערט.
— אין וואָס וועסטו גראָבען, אז דו האָסט ניט קיין זעקעל?
— א זעקעל? — האָט מאיר'ל א פרעג געטאָן, און איז
אריין אין הויז, געכאפט דעם זיידענ'ס טלית-זאק, אין גרויס איילע-
ניש אַרויסגעטרייסעלט אויף דער ערד אליי, וואָס דאָרט איז געווען,
און ער האָט שוין געהאט א זעקעל. זיינען זיי אוועק גראָבען זאמד.
גראָבענדיג די זאמד, האָט זיך חוה'לע א וויילע פארטראכט
און א פרעג געטאָן מאיר'לען:

— מאיר'ל, וואָס איז דאָרט אונטען?
— וואו, אונטען?
— אז מען גראָבט און מען גראָבט און מען גראָבט?
— אה, דאָרט אונטען? — האָט מאיר'ל זיך פארטראכט,
דאָרט איז דער גהינזום!

— אויפ'ן גהינזום האַלט זיך די וועלט? — האָט זיך חוה'לע
געוואונדערט.

— ניין, די וועלט האַלט זיך אויף גאָרנישט, און זי פאַלט
ניט אַראָפּ!

— ווי אזוי קען זי זיך האַלטען אויף גאָרנישט.
— אז נאָט וויל, קען זי, זעהסט? אַט האַלט זיך דער הימעל
אויך אויף גאָרנישט, און ער פאַלט ניט אַראָפּ!
— טאקע! — האָט חוה'לע צוגעגעבען, קוקענדיג צום הימעל,
— ביזט אזא קלוגער, מאיר'ל!

- ג — אודאי בין איך — איך'ס דאך זיין א דין, ווי מיין זיידע,
און איך קען שוין לערנען.
— וואָס קענסטו ?
- איך קען אַן „א“ און א „ל“ און א „ש“. א „ש“ איז
מיט דריי קעפעלעך, דער זיידע האָט מיר אליין געזאָגט.
— טאָקע ? — האָט זיך חוה'לע געוואונדערט, אַרויפקוקענדיג
מיט עהרפורכט צו מאיר'לען, — און דו ווייסט אלצדינג ?
— איך ווייס נאָך ניט אלצדינג, נאָר איבער-איינאָהר וועל איך
געהן אין חדר, וועל איך וויסען אלצדינג.
— אָבער דו ווייסט ווער עס ענטפערט אין וואַלד, אַז מען
ניט א געשריי „אה!“
- איך ווייס. דאָרט באַהאַלטען זיך מלאכים אין די צוויי-
גען פון די בויער, און זיי ענטפערען.
— דו האָסט זיי געזעהן ?
— ניין, מען קען זיי ניט זעהן.
— און דעם גהינום טיעף אין דער ערד קען מען אויך ניט זעהן?
— ניין.
- אָבער אַז מען זאָל גראָבען א לאַנגע צייט ביז נאָר אונטען ?
— מען קען ניט, דאָרט זיינען דאָ פייערדיגע ריזען, וועלען
זיי אונז פארברענען.
— ס'וואָלט אָבער געווען שעהן צו זעהן אַזעלכע ריזען.
— יא, עס וואָלט געווען.
— טאָ, לאָמיר גראָבען א סך, אפשר וועלען מיר זיי קענען
זעהן פון דער ווייטען.
האָט מאיר'ל איינגעשטימט און זיי האָבען גענומען גראָבען
מיט גרויס התמדה.
אַז זיי האָבען זיך פארטיפט אין דער ארבייט, זיינען אָנגעקומען
שקצים און זיי באַפאַלען, האָבען זיי איבערגעלאָזט די זעקעלעך,
און זיינען אנטלאָבען.

3.

ביי מאיר'לען אין הויז האָט מען דערזעהן דעם זיידען'ס טלית און תפילין אויף דער ערד און דער טלית-זאק איז ניט געווען. איז געוואָרען א יללה, זיינען זיך די שכנים צוזאמענגעלאָפּען דערשראָקענע, ניט געוואוסט, וואָס צו טאָן און געבראָכען די הענט. איז אָנגעקומען דער זיידע אַליין און זיך דערוואוסט, וואָס אין הויז איז געשעהן, האָט ער געהייסען זוכען דעם טלית-זאק איבער'ן גאנצען שטעטעל.

האָט מען זיך אַרויסגעלאָזט אויף אַלע וועגען זוכען דעם טלית-זאק, און געפונען האָט מען איהם לעבען די זאמר-גריבער א צוטראַטענעם.

איז געוואָרען א גרויסער טומעל, און אַלע איינוואוינער פון שטעטעל זיינען געקומען צולויפּען אהין. דערזעהן דעם צוטראַטענעם טלית-זאק, האָבען אַלע אַראָפּ-געלאָזט די קעפּ אין טרויער, ווי זיי וואָלטען געפונען א מענשען טויט. האָט אַ שכנה געטראָגען דעם טלית-זאך צום דיין אהיים, און א גאנצע פּראָצעסיע האָט זיי באַגלייט.

אַז דער דיין האָט דערזעהן זיין צוטראַטענעם טלית-זאק, האָט ער געמאכט אַ שטרענגע מינע און גוזר געווען, אַז די משפּחה זאָל פּאַסטען דריי טעג.

אויסגעהערט דעם פּסק, האָט זיך דער עולם אויסגעדריעהט צום טיר, און איז אַוועק אַהיים.

אַז דער טומעל איז אַריבער, האָט זיך מאיר'ל'ס מאַמע געכאַפּט, אַז איהר איינציג קינד איז ניטאָ. איז די שרעק געקומען פון אַן אומבאַקאַנטען אָרט און געסטראשעט דער צוטראַגענער מאַמען, אַז אַן אומגליק היינט איבער איהר.

איז זי אַוועק צו די שכנים, און זי האָט אַרויסגעשריען מיט וועהטאָג, אַז איהר מאיר'ל איז ניטאָ. האָט זיך געכאַפּט חוה'לעס מאַמע, אַז איהר טאָכטערעל איז אויך ניטאָ.

האָבען זיך גענומען פאַרשפּרייטען פּורכטבאַרע קלאַנגען, אַז

בייזע גייסטער שוועבען ארום איבער'ן שמעטעל. דעם הייליגען טלית-זאק האָבען זיי פארשלאָפּט, און צוויי קינדער פעהלען אויף. איז יעדען שטייף געוואָרען די האָר אויפ'ן קאָפּ פאר שרעק, און מאַמעס האָבען זיך גענומען אַרומקוקען צי זייערע קינדער זיינען דאָ. האָבען די ווייבער מורא געהאט צו געהן זוכען די פארשוואונד-דענע קינדער, און די מאַנסבילען זיינען געגאנגען.

דערווייל איז אָנגעקומען די נאכט און פאַרדעקט דעם דרויסען. האָט מען די קינדער ניט געקענט געפינען, און זייערע מאַמעס האָבען ניט געקאָנט רוהען, זיינען זיי אומגעלאָפּען מיט אַ לאַמֶר טערן אין דער פינסטערניש און גערופען די קינדער, ביז זיי זיינען הייזעריג געוואָרען.

שפעט ביי נאכט, אַז אלע האָבען שוין געשלאָפּען, אַ חוץ די צוויי אומרוהיגע מאַמעס, האָבען זיך די קינדער אריינגעשלייכט יעדער אין זיין הויז. און אַז זייערע מאַמעס האָבען זיי דערזעהן, האָבען זיי זיך רערפרעהט, ווי אין מיטען נאכט וואָלט טאָג געוואָרען. — וואו ביזטו געווען, מיין זוהן? — האָט מאיר'ס מאַמע גע-פרעגט איהר בן יחיד.

— מיר זיינען געגאנגען גראָבען זאמד.
 — אויף וואָס דאַרפסטו זאמד?
 — איך ווייס ניט, חוה'לע האָט געהייסען.
 — און וואו ביזטו געווען אזוי שפעט?
 — מיר האָבען מורא געהאט קומען אהיים, ווייל מיר האָבען פאַרלאָרען די זעקעלעך.

— וואָס פאַר אַ זעקעל האָסטו געהאט?
 — דעם זיידען'ס טלית-זעקעל.
 — אוי, וועה איז מיר! — האָט די מאַמע גענומען ברעכען די הענט.

— דאָס האָסטו אָפּגעטאָן אַזאַ שלעכטע זאך? פאַרשעמט דעם זיידען'ס טלית-זאק און איבערגעשראַקען אַ שטאָט מיט מענ-שען. אוי, אַזאַ זינד!
 האָט מאיר'ל דערפיהלט, וואָס ער האָט אָפּגעטאָן, און זיין

חרטה האָט מיט אונזעהבארע צוואנגען געצויגען זיין הערצעל. האָט ער זיך צוואוויינט, און צוגעזאָגט דער מאַמען, אז מעהר וועט ער דאָס קיין מאָל ניט טאָן. און מאיר'ל'ס מאַמע האָט געוואוסט, אז א בעל תשובה האָט גאָט ליבער ווי א צדיק, האָט זי איהם פאר געבען און איהם געלעגט שלאָפען אזוי צערטליך ווי א מאַמע קען. דאָך האָט מאיר'לען געציטערט דאָס הערצעל, און זיין זינד איז איהם געשטאַנען פאר די אויגען ווי א שד וואָס איז אַרויס פון איהם.

4.

אז מאיר'ל איז איינגעשלאָפען האָט זיך איהם גע'חלום'ט, אַז ער זעהט ווי עס פליהען ווייסע פויגעל פון'ם זיידענס טלית-זאק, און זיי וויינען אין דער נאכט אזוי מורא'דיג, אז ער ווערט פאר גליווערט פאר שרעק.

האָט ער זיך געמאַטערט אויסצושרייען, און ניט געקענט. ביז ער האָט זיך אויפגעכאַפט און א געשריי געטאָן :
— מאַמע !

האָט ער באַלד דערזעהן די מאַמע לעבען זיך, און איהם איז לייכטער געוואָרען. האָט ער זי געפרעגט :

— א יא, מאַמע, זיי וויינען ניט ?

— ווער ? — האָט זיך די מאַמע געוואונדערט.

— די פויגעל.

— וועלכע פויגעל ?

— פון'ם זיידענס טלית-זאק.

— האָסט געזעהן די פויגעל, מיין זוהן ?

— יא, כ'האָב געזעהן.

אז די מאַמע האָט דאָס דערהערט, האָט אַן אונזעהבארע גע שטאַלט איהר א זאָג געטאָן אין אויער :

— דאָס קינד איז אַ למד ואו.

האָט די מאַמע באַלד אויפגעוועקט דאָס הויז געזינד און זיי

דערצעהלט, אז מאיר'ל האָט געזעהן די פויגעל פון'ם זיידענס טלית-זאק.

זיינען אַלע געלאָפּען קוקען אויף איהם, און זייערע בליקען, געשיקט פון גלויבען, האָבען געבראכט אַ שטראָם מיט הייליגקייט אויפ'ן קינד. איז ער געוואָרען אַ גרויס וואונדער.

קיינער האָט ניט זוכה געווען צו זעהן די הייליגע ווייסע פויר זינט רב אברהם'ס צייטען, און מאיר'ל האָט זיי געזעהן! זיינען אַלע אַריין אין גרויס התפעלות.

האָט דער זיידע באטראכט מאיר'לען מיט גרויסער עהרפּורכט און אָנגעזאָגט אז מען זאָל איהם אָנטאָן גרויס כבוד, ווייל דאָס קינד איז אַן עלוי.

האָט זיך דאָס הויזגעזינד געפרעהט, וואָס זיי האָבען זוכה געווען צו האָבען אַזאַ קינד אין דער משפּחה, און מאיר'ל אליין האָט וועגען זיין גרויסקייט ניט געוואוסט, ווי דער רעגען ווייס ניט וועגען זיין וויכטיגקייט.

אויף מאָרגען אז די מאמע איז אַרויס מיט מאיר'לען אין גאָס, זיינען אַלע געלאָפּען קוקען אויף איהם. דאָס האָט מאיר'ל ניט פארשטאנען און געפרעגט די מאמען:

— מאמע, זאָג, וואָס קוקען אַלע אַזוי אויף מיר?

האָט זיין מאמע געטראכט: ווי באשיידען אמת'ע צדיקים זיינען, אז זיי וואודערען זיך, פאר וואָס מען פארהייליגט זיי. און זי האָט פארשטאנען, אז מאיר'ל אליין ווייס ניט, וואָס פאר אַ נשמה ער טראָגט אין זיך. האָט זי איהם ערקלערט, אז אין זיין נשמה האָט זיך צוזאמענגעקליבען די גרויסקייט פון דורות, און אז ווען מען קוקט אויף איהם, זעהט מען גאָט'ס וואונדער, ווי ער גיסט איבער די נשמות פון איין געשטאלט אין אַ צווייטער, ווי וויין פון איין קרוג אין'ם אנדערען.

— און חוה'לע האָט ניט אַזאַ נשמה ווי איך? — האָט מאיר'ל

געפרעגט.

— דאָס ווייס ווען נאָך ניט, מיין זעהן.

— איך ווייס, זי האָט מיך געמאכט זעהן, וואָס איז אונטער
 דער ערד, און אויפ'ן הימעל.
 — ווי אזוי, מיין זוהן?
 — ווייל זי האָט מיך געפרעגט.
 — אזוי! — האָט די מאמע א זאָג געטאָן מיט ענטציקונג,
 זיך אַ וויילע פארטראכט, און ווידער געזאָגט:
 — הפנים אין פרעגען איז אויך דאָ א סך גרויסקייט. א
 פראַסטער מענש פרעגט קיין מאָל ניט, איהם איז אלץ קלאָר. ביזט
 גערעכט, מיין קינד, חוה'לע איז ניט קיין געוועהנליך קינד. גאָט
 האָט איהר געשאַנקען א גרויסע נשמה.
 — טאָקע? — האָט מאיר'ל אויסגעשריען, און אַרומגעכאפט
 זיין מאמען. ער האָט אַליין ניט געגלויבט, וואָס ער האָט דאָ
 אויפגעטאָן.
 — דו מוזט זיך אָבער האַלטען ווי א בר דעת, מיין זוהן, ניט
 ווי די אנדערע אינגלאך — האָט איהם די מאמע געלערנט.
 — יא, מאמע, — האָט ער איהר צוגעזאָגט און ניט געוואוסט
 וואָס צו טאָן מיט זיך, ער זאָל אויסזעהן אנדערש ווי אנדערע
 אינגלאך.
 פון דעםטוועגען האָט ער אויסגעזעהן אנדערש, ווייל מען האָט
 געקוקט אויף איהם מיט אנדערע אויגען.

5.

האָט מאיר'ל אויף זיך געטראָגען די גרויסקייט פון דורות,
 און געוואָרפען אַ פחד אויף די איינוואוינער פון שטעטעל.
 אז מען האָט איהם געוואַרפט פיהרען אין חדר, האָט איהם זיין
 זיידע, דער דיין, געטראָגען איינגעוויקעלט אין א טלית, און דאָס
 גאנצע שטעטעל איז נאָכגעגאנגען אין אַ הייליגער פראָצעסיע.
 נאָך קיינער האָט ניט געוואוסט א חוץ חוה'לען אַליין, וואָס
 פאַר אַ פרייד זי האָט געטראָגען אין איהר יונג הערצעלע.
 זי האָט דאָך זוכה געווען צו הערען פון זיין מויל זיין גרויסע

חכמה, און זי האָט זיך געהאלטען פאר ניט אבי ווער, ווייל פאר וואָס האָט ער ניט אויסגעקליבען אן אנדער מיידעלע צו לאָזען הערען זיינע רייד?

האָט זיך חוה'לע געפרענט פארשידענע קשיות, וואָס זי געהער זיך אָן צו מאיר'לען, און איהר פרייד איז אַליץ טיפער געוואָרן דען. האָט זיך איהר פנים'ל גערויטעלט און איהר סוד האָט אַרויס-געלויכטען פון איהרע פאַרטראַכטע ברוינע אויגען, ביז מאיר'ל האָט איהם דערפיהלט אין איהר בליק.

אַז מאיר'ל איז אויסגעוואקסען און געוואָרען א רב, איז חוה'לע געוואָרען זיין רבי'צין.

האָט זי אויפגענעהט א טלית-זאק פאר איהם, איז עס געווען אזוי שעהן, אַז קיינער האָט ניט געגלויבט, מענשליכע הענט זאָלען דאָס קאָנען מאַכען. לעבעדיגע ווייסע פויגעל זיינען געפלויען אויף איהם, און ווער עס האָט געקאָנט פארשטעהן פויגעל-שפראך, דעם האָבען די פויגעל דערצעהלט שעהנע מעשיות.

האָבען זיך די מעשיות פארשפרייט צווישען די איינוואוינער פון שטעטעל, און זיי זיינען געוואָרען וואָס אַמאָל גרעסער און שעהנער.

ווי פליסענדע קוואַלען, וואָס מען ווייס ניט פון וואַנען זיי קומען און וואוהין זיי געהען, האָבען זיך געצויגען די מעשיות פאר דור דורות...

קינדער פון שטאַט.

1.

גערצטען אין דער מאמען.

דוד'ל האָט ליעב געהאט צו שמעהן ביי די טרעפּ פון עלעוויי
טער און קוקען, ווי מענשען געהען ארויף און אַראָפּ. ער פלעגט
זיי מקנא זיין, וואָס זיי פּאַהרען דאָרט אויבען אויף אזא הויכען
וואונדערבארען בריק.

זיין שעהנע מאמע פלעגט זעהר אָפט פּאַהרען דאון־טאון מיט'ן
עלעווייטער, נאָר איהם פלעגט זי איבערלאָזען מיט'ן טאטען
אין הויז.

איין מאָל איז זיין מאמע ניט געקומען אהיים ביז אויפמאָרגען.
און זיין טאטע האָט ניט געקאָנט שלאָפען ביינאכט און האָט זיך
געוואָרפען פון איין זייט אויף דער אנדערער. האָט דוד'ל אויך
ניט געקאָנט שלאָפען און פארפיהרט א געשפרעך מיט'ן טאטען :

— פאפא, וואו איז מאמא ?

— דאון־טאון.

— די גאנצע נאכט ?

— יא, זעהסט דאָך.

— זי שלאָפט דאָרטען ?

— מסתמא.

— ס'איז דען דאָ בעטען דאון־טאון ?

— ס'איז דאָ.

האָט זיך דוד'ל געוואונדערט. ער ווייסט, אז דאָרט זיינען
דאָ לעקטשורס און קאָנצערטען, אָבער, אז בעטען זאָלען דאָרטען
זיין, איז איהם ניט איינגעפאלען. נאָר אז א פאפא זאָגט, איז
אמת, ווייל דער פאפא ווייס אַלצדינג. ער ווייס אפילו, ווי מען

מאכט ברויט, וואָס דאָס ווייס זיין קאָזין סעם אויך ניט. כאָטש ער איז שוין צעהן יאָהר אלט, און ווייס שוין אַ סך זאַכען.

אַז דער פאפא ווייס שוין יא אַלצרינג, האָט דוד געפרעגט : ווי אזוי מען פאָהרט דאן־טאון.

מען געהט אַרויף אויף די טרעפלעך, מען באַצאָהלט אַ ניקעל, מען געהט אַריין אין עלעווייטעד און מען פאָהרט. האָט איהם דער פאפא ערקלערט.

האָט זיך דוד'ל געוואונדערט. ווי גוט זיין פאפא ווייס, און האָט איהם געבעטען אַ ניקעל, וועט ער פאָהרען דאן־טאון.

— קליינע אינגלעך קאָנען ניט פאָהרען, — האָט דער פאפא איהם אָפּגעהאקט די פליגעל.

— טאָ פאָהר דו מיט מיר, — האָט דוד'ל געבעטען.

— נאָך וואָס ? — האָט דער פאפא געפרעגט.

האָט זיך דוד'ל געוואונדערט, וואָס דער פאפא דארף נאָך האָבען נאָך וואָס אויך; דאָס פאָהרען אליין איז איהם ניט גענוג. מכתמא ווייס דער פאפא ניט, ווי גוט עס איז צו פאָהרען. אַז ער וואָלט זיך איינמאָל אָנגעהאנגען אָן אַ וואָגען פון הינטען, ווען דער פוהרמאן זעהט ניט, וואָלט ער געוואוסט, ווי גוט עס איז צו פאָהרען. אזוי ווי עס האלט מיט'ן פאפא, האָט דוד'ל געוואוסט, אַז ער וועט ניט וועלען פאָהרען, האָט ער באַשלאָסען בעטען דער מאמען, זי זאָל איהם מיטנעמען ווען זי פאָהרט.

אַז זיין מאמע איז אַ היים געקומען, איז דער פאפא געווען ברוגז מיט איהר, האָט דוד'ל ניט פארשטאנען פאר וואָס. האָט ער געפרעגט די מאמע, האָט זי איהם געזאָגט, אַז קליינע אינגלעך דארפען דאָס ניט וויסען. האָט זיך דוד'ל געפיהלט באַלייריגט, און אַ זאָג געטאָן :

— טאָ נעם מיך מיט דאן־טאון, איך וויל אויך פאָהרען אויפ'ן עלעווייטעד.

איז דער מאמען געפעלען געוואָרען איהר זון'ס ברוגז פנים'ל און זי האָט איהם צוגעזאָגט מיטצונעמען.

דער גליקליכער טאָג איז געקומען. די מאמע האָט איהם

אויסגעפוצט אין זיין בלויען סאמעטענעם אנצוג, און ער איז גלייך מיט איהר געגאנגען צום עלעוויטער.

ביים ארויפגעהן די טרעפ האָט ער זיך אומגעקוקט צי אונטען שטעהען ניט קינדערלאך, וואָס זאָלען איהם זעהן אין זיין מדרגה. איז פון יענער זייט געשטאנען אַ מיידעלע, האָט ער שטארק חשק געהאט זי זאָל איהם זעהן, נאָר זי איז געווען פארטאָן אין אַ הויפּען ניסעלעך, און איהר איז ניט איינגעפאלען אומצוקוקען זיך אויף איהם. איז ער געגאנגען אויף די טרעפ און געקוקט צו איהר, ביז די מאמע האָט איהם אַ שלעפּ געמאָן:

— קום שוין! וואָס זעהסטו דאָרט?

האָט דוד'ל ניט געקאָנט פארטרויען דער מאמען, וואָס ער זעהט דאָרט, און ער האָט שוין מעהר נישט געקוקט אהין. ער האָט זיך באַמיהט צו געהן אזוי העלדיש ווי די מאמע.

ארויפגעגאנגען אויפ'ן פלאַטפאָרם, איז באַלד געקומען צולויי-פען די באַהן. האָט זיך דוד'ל געוואונדערט: פון וואנען האָבען זיי געוואוסט צו שיקען דעם עלעוויטער גלייך ווי ער מיט דער מאמען זיינען ארויפגעקומען? און ער האָט באַהאַלטען די פראגע פאר זיין פאפא, וועלכער ווייס אלצדינג.

אין וואגאָן האָט זיך דוד'ל געפיהלט ווי אין אַ נייער וועלט. באַלד האָבען איהם אַ בליאסק געמאָן אין די אויגען די שעהנע בילדער אויף די אדווערטייזמענטס. האָט ער ניט געוואוסט, וואו פריהער צו קוקען. דערווייל האָט איהם די מאמע אוועקגעזעצט געבען זיך, און די באַהן האָט זיי דערלאנגט אַ שלעפּ און זיך גע-לאָזט לויפען. האָט דוד'ל דערזעהן דורך דעם אָפענעם פענסטער, ווי די הייזער פליהען פארביי און ער האָט זיך צולאכט פאר שמחה. האָט ער זיך ארויסגעבויגען פון פענסטער, און די מאמע האָט איהם צוגעהאלטען פאר אַ פיסעל, ער זאָל זיך ניט ארויסגליי-טשען, דער שטיפער.

האָט דוד'ל אלע מאָל אויסגעשריען פאר פרייד, ווען ער האָט דערזעהן דורכ'ן פענסטער, דאָ טייל, דאָ רייניגע קופערנע קעסלען

און דאָ עפעס אנדערש, האָט זיין קול'כעל ווי א זילבערנער גלעקעל
אלע וויילע געקלונגען.

געקומען דאון־טאון, האָט איהם די מאַמע אראָפּגעפיהרט פון
די טרעפּ, און ער האָט באַלד דערזעהן א שעהנעם ווייסען טויער, וואָס
האָט אויסגעזעהן ווי דער טויער וואָס זיין פאפּא מאכט איהם פון
זיינע בלאַקס, נאָר א סך גרעסער.

אַז די מאַמע האָט איהם געפיהרט איבער די גאַסען, האָט ער
דערזעהן אַזעלכע גאַלדענע הענדעלעך וואָס האָבען גע-
טאַנצט, ווען דער מאַן האָט געצויגען ביי אַ ספּראַנזשינע.
האָט דוד'ל געוואָלט זיך אָפּשטעלען דערביי, האָט איהם די מאַמע
ניט געלאָזט. און אַז אַ מאַן איז געשטאַנען ביי א פּושקאַרט מיט
שעהנע מעסערלעך, שערעלאַך, שפיגעלעך, און נאָך אַזעלכע זאַכען
און ער האָט געבעטען, מען זאָל קויפּען, האָט זיך דוד'ל פּאַראַינטער-
רעסירט אין דעם, נאָר די מאַמע האָט ניט געוואָלט ווייסען דערפון
און האָט איהם געפיהרט ווייטער ביז זיי זיינען געקומען אין אַ
רעסטאראַן.

אין רעסטאראַן איז שוין מעהר קיין „פּאָן“ ניט געווען אַ סך
טאַטעס האָבען זיך אַרומגעקליבען אַרום זיין מאַמען און האָבען די
גאַנצע צייט גערעדט צו איהר. האָט דוד'ל אפילו ניט געקאָנט
פרעגען די מאַמע, צי ס'איז אמת, אַז דאון טאון זענען דאָ בעטען,
ווייל אַז ער איז געקומען פּנים אל פּנים מיט דאון טאון, האָט ער
אַזא זאך ניט געקאָנט גלויבען.

נאָר עסען איז יאָ דאָ דאון טאון. מען האָט זיי געגעבען
עסען א סך גיכער ווי ווען מען קומט צו דער טאַנטע צו גאַסט...
אַזוי לאַנג ווי דוד'ל האָט געגעסען, איז ער נאָך געווען צו-
פּרידען. נאָכדעם איז איהם אומעדיג געוואָרען. אַרויסגעהן אין
דרייסען קוקען אויף שעהנע זאַכען, האָט איהם די מאַמע ניט גע-
לאָזט. און אין רעסטאראַן האָט ער ניט געהאַט וואָס צו טאָן,
איז ער געזעסען א וויילע, געטראַכט וועגען די גאַלדענע הענדעלעך
וואָס טאַנצען, און אַ זאָג געטאָן:

— מאַמע, איך וויל אַהיים.

— וואָס איילסטו זיך? די יונגע געשעפטמען געהען דאָרט אונטער
טער? — האָט די מאמע געפרעגט, קוקענדיג האַלב צו איהם, האַלב
צו די פּרעמדע טאַמעס.

איז דוד'ל געזעסען און געשוויגען נאָך אַ וויילע, נאָכדעם האָט
ער אַ מאָן געמאָן:

— צו גיב מיר עסען!

האָט זיך די מאמע צולאָכט:

— האָסט דאָך ערשט געגעסען! געה, דו ווייסט ניט, וואָס דו
וויילסט.

— איך ווייס יאָ, איך וויל אַהיים. — האָט זיך דער קליינער
געהאַלטען ביי דאָס זייגיגע.

— געה ביזט אַ שלעכטער אינגעל! מעהר וועל איך דיר ביט
מיטנעמען.

— וועל איך פּאָהרען אליין, — איז דוד'ל געפאַלען אויף אַ
פלאַץ, און האָט זיך דערמאָנט, אז ער ווייס שוין ווי צו פּאָהרען, קאָן
ער שוין פּאָהרען אליין אַהיים.

האָט ער שוין ביי דער מאמען גאָר נישט געמאָנט. ער האָט
אַבגעוואַרט ביז די מאמע איז געווען פאַרטאָן אין אויסהערען די
טאַמעס אַרום איהר, און ער האָט זיך אַרויסגע'גנב'עט פון רעס-
טאָראַן.

אז דוד'ל איז געבליבען אליין אין גאַס, האָט ער זיך דערפיהלט,
ווי אַ גרויסער מענטש, וואָס קאָן טאָן, וואָס ער וויל. האָט ער זיך
ניט געאיילט צום עלעווייטער, ער האָט זיך אָפגעשטעלט ביי יעדען
פושקאַרט. באַטראַכט די שענהע זאַכען און גרויס הנאה געהאַט
פון דער וועלט.

אז ער איז צוגעקומען צום מאָן מיט די גאָלדענע הענדעלעך,
האָט איהם דער מאָן געלאָזט נעמען אַ הענדעלע אין האַנד און אַ
ציה מאָן פאַר'ן ספּראַנזשיגע, האָט דאָס הענדעלע געטאַנצט און
דוד'ל האָט אַרויסגעלאָזט אַ קוויטש פון ענטציקונג. נאָכדעם איז

געקומען דער פראבלעם ווי אזוי קויפט מען עס אָפּ, אז עס קאָסט צעהן סענט.

האָט ער ארוינגעמאָן די הענד אין די קעשענעס, און אַרויס געשלעפט אַ פאַראַסטען שרייפעל פון אַ בייסיקעל. ביי איהם איז דאָס געווען אַ טייערע זאך, נאָר דער מאַן פון די הענדעלעך האָט וועניג געהאַלטען דערפון. איז וואָס טוט מען? ...

האָט ער אַראָפּגענומען זיין ווייסע פאַנאַמע הוט און געוואָלט געבען דעם מאַן פאַר'ן הענדעלע. האָט דער מאַן ניט גענומען.

— דיין מאמע וועט זיך בייזערען — האָט ער געזאָגט.

האָט דוד'ל געמוזט אוועקגעהן אָהן דעם הענדעל, און ס'איז איהם געוואָרען אומעדיג אויפ'ן האַרצען.

ער האָט זיך אָבער באלד געטרייסט מיט דעם געדאַנק, אז ער וועט זיין אַ גרויסער, וועט ער דערפאַר אויסקויפען אַלע הענדעלעך. האָט ער אַ פּרעהליכען שפרונג געמאַן, און איז ווייטער געגאַנגען לאַנגזאַם זיך אומקוקענדיג אויף אַלסדינג, וואָס ער האָט געזעהן.

צום עלעווייטער איז דוד'ל ארויפגעגאַנגען צוזאַמען מיט אַ סך מענשען, איז דעם בעאַמטען ניט איינגעפאַלען, אז אימיצער פון די מענשען איז ניט דוד'ל'ס אַ מאמע אָדער אַ טאטע, האָט ער איהם ניט אָפּגעשטעלט, כאָטש דער קלוינער האָט זיך אוועקגע-שטעלט געבען איהם, און איהם אָנגעזאָגט די שמחה, אז ער קאָן שוין פּאָהרען אליין אַהיים.

איז דוד'ל זיך אריין אין באַהן און זיך צוגעהאַלטען ביי דער טיר. ווייל קיין פּלאַץ צו זיצען איז ניט געווען. האָט ער געזעהען, ווי אַ סך מענשען האַלטען זיך צו צו די לעדערנע רימענס, און ער האָט דאָס אויך געוואָלט טאָן; נאָר צו דעם האָט ער געדאַרפט דעם פאַפּא, ער זאָל איהם אויפהויבען... און אז דער פאַפּא איז ניט גע-ווען, האָט ער געקוקט צו די רימענס ארויף און געטראַכט אַז ער וואָלט ניט וועלען זיין דעם קאָנדוקטאָר'ס אינגעל, ווייל ער האָט אזוי פיעל רימענס צו שמייסען. און דוד'ל'ען האָט פאַרדראָסען פאַר דעם קאָנדוקטאָר'ס קינדער. נאָר ער האָט זיך באלד געטרייסט,

ווייל ערשטענס זיינען זיי דאָ ניטאָ, און צווייטענס קאָן מען די רי-
מענס ניט אַראָפּנעמען. איז אָבער די פראַגע, ווי אזוי האָט מען זיי
דאָרט אָנגעטאָן? נו, דאָס וועט ער פּרעגען דעם פּאָפּא.
איז דוד'ל געפּאָהרען אזוי לאַנג, ביז א סך מענשען זיינען
ארויס פון באַהן, און ס'איז שוין געווען וואו צו זיצען. האָט ער
זיך אוועקגעזעצט און איז געזעסען ביז אלע זיינען ארויס.
אַז די באַהן איז געבליבען ליידיג און דוד'ל איז זיך געזעסען
אליין, איז דעם קאָנדרוקטאָר געוואָרען אויפּאַלענר. איז ער צוגעגאנג-
נען צו דוד'ל'ען און איהם געפּרעגט:

— וואו איז דיין מאמע, אינגעלע?

— דאן טאון, — האָט דער קליינער געענטפערט רוחיג.

— און דיין פאפא?

— אין דער היים.

— טאָ וואו פּאָהרסטו דאָס אליין?

— אַהיים.

— וואו איז דיין היים?

— ביי מיין פאפא.

— וואו וואוינט דיין פאפא?

— ביי אונז אין הויז.

— וואו איז אייער הויז?

— אין דער היים.

האָט שוין דער קאנדראָקטאָר געזעהן, אַז ער האָט שוין דאָ דעם
ריכטיגען חבר'המאן, וואָס קאָן פּאָהרען אליין אַהיים, און ער האָט
איהם אוועקגעפּעקעלט אין פּאָליס סטוישאָן.

האָט דוד'ל גאָר ניט געהאט דאנעגען. ער האָט באַלד דער-
צעהלט דעם פּאָליסמאן, אַז ער קאָן שוין פּאָהרען אליין אַהיים. און
דער פּאָליסמאן האָט געמאַכט אַ מינע פון באַוואונדערונג. האָט
דוד'ל דערזעהען, אַז ער האָט דאָ זיינעם אן אנהיינגער, האָט ער
איהם דערצעהלט, אַז זייער קאץ האָט זיך געקעצעלט, און די קע-

צעלעך האָבען ניט קיין אויגען. האָט זיך דער פּאָליסמאן ווידער געוואונדערט, און דוד'ל איז געווען צופריעדען.
 אז ער האָט זיך באקאנט מיט די קינדערלעך אין פּאָליס-
 סטיישאָן, האָט ער זיי באלד געפרעגט, צי זיי קאָנען שוין פּאָהרען
 אַליין אַהיים. האָבען זיי זיך מודה געווען, אז ניט. האָט ער א
 זאָג געטאָן מיט שטאַלץ:

— איך קאָן!

האָבען זיי זיך געוואונדערט און געפיהלט, אז ער איז ניט אַבי
 ווער.

האָט ער זיי געוווּזען, אז ער קאָן זיך איבערקולענען. זיינען
 זיי נאָר געבליבען פּאַרגאַפט. האָט ער זיי אויך געוווּזען, ווי ער
 קאָן שפּרינגען אויף איין פּוס, קוקען אויף איין אויג, און זיין פּער-
 זענליכקייט איז אַלץ מעהר געוואקסען אין זייערע אויגען, ביז וואָ-
 נען זיין מאמע איז אַריינגעקומען נאָך איהם, און ער איז געבליבען
 אַביסעל צומישט, נאָר ער איז באלד צו זיך געקומען, איז ער איהר
 אַקעגען געלאָפּען אויסשרייענדיג:

— מאמע! דער קאָנדוקטאָר האָט מיך ניט געלאָזט פּאָהרען
 אַהיים!

— ווער האָט דיך געהייסען פּאָהרען אַהן דער מאמען? —
 האָט זי איהם געפרעגט.

— איך ווייס, ווי צו געהן אַהיים!

— איך זעה טאקע, ווי דו ווייסט — האָט די מאמע געזאָגט
 און א שמייכעל געטאָן צום פּאָליסמאן, האָט דער פּאָליסמאן צוריק
 געשמייכעלט. האָט זי זיך א וויילע פּאַררעדט מיט איהם, וואָס
 דוד'ל האָט ניט פּאַרשטאַנען. האָט ער אויסגענוצט די געלעגענ-
 הייט, וואָס די מאמע איז פּאַרנומען, און זיך ווידער גענומען וויי-
 זען זיינע קונצען פּאַר די קינדער.

האָט איהם די מאמע א שלעפּ געטאָן פּאַר'ן הענטעל און ער
 האָט געמוזט געהן אַהיים. ער האָט אפילו קיין צייט ניט געהאט
 צו פּאַרענדיגען זיין לעצטען קונץ.

איז דאָס איהם גאָר ניט געפעלען געווען. ער האָט דערפיהלמט, אז די מאמע איז בייז און ער וועט שוין קריגען א פסק פון איהר. אז זיי זיינען אַרויס אין גאס, האָט זי זיך טאַקע גענומען צו איהם.

— ווארט, איך וועל דיר געבען, טייפעל, אז דו וועסט מיר אנטלויפען פון אונטער די הענד, און איך זאָל דאַרפען אויסלויפען די גאַנצע שטאָדט דורך זוכענדיג! געדיינק! איך וועל דיר שוין מעהר ניט מיטנעמען!

— וועל איך פאָהרען אליין! — האָט דוד'ל א זאָג געמאָן מיט קוראַזש.

— וועל איך דורך ניט אריינלאָזען צוריק אין הויז!

— וועל איך וואוינען מיט די קינדערלעך ביי'ם „פאָליסמאן אין הויז“ — איז דוד'ל ביי זיך ניט אראָפגעפאלען.

האָט די מאמע דערזעהן, אז ס'איז שלעכט: דאָס קינד איז זעהר צולאָזען. פון וואנען נעמט זיך דאָס צו איהם? אין וועמען איז עס געראָטען? אין דעם טאטען, וועלכער ציטערט ארויס-צוגעהן פון הויז?

האָט זי זיך געכאַפט, אז דאָס קינד איז געראָטען אין איהר אליין. זי האָט דען פיינט אומצופאָהרען?

איז איהר זיין צולאָזנקייט ליעב געוואָרען, האָט זי א כאפ גע-טאָן פלוצלונג איהר קינד און צוגעדריקט צו זיך.

האָט דוד'ל ניט פאַרשטאַנען, וואָס דאָ טוט זיך. און גע-טראַכט:

„א מאַדנע זאך איז אַ מאַמע...“

דאָס גאַלדענע הענדעלע.

דור'לס חבר, מאָטעלע'ן, האָט מען גענעהט אַ נייען מאַנטעלע, האָט ער פיינט געהאט דאָס מעסטען, געוויינט מיט ביטערע טרע-רען אויף דעם גלות פון שטעהן גלייך און זיך לאָזען דרעהן אַהער אין אַהין.

דערפאר האָט ער געהאַט נחת ווען דאָס מאַנטעלע איז פאַרטיג געוואָרען. דען אחוץ די שעהנע פערעלמוטערנע קנעפּ, האָט עס אויך געהאַט צוויי קעשענעס.

האָט מאָטעלע אָנגעטאָן דאָס מאַנטעלע, אריינגעטאָן די הענט-לעך אין די קעשענעס. און איידער די מאמע האָט זיך אומגעקוקט, איז ער שוין געווען אין דרויסען.

אַז ער האָט קעשענעס דאַרף ער דאָך עפעס אַריינלייגען אין זיי. איז ער געגאנגען און אויפגעקליבען פון דער ערד וואָס עס האָט זיך געמאַכט: בלאָטיגע שטיינדלעך, שטיקלעך ציגאַרען, קעסטלעך פון פאַפיראַסען, פאַרזשאַווערטע שרייפלעך און אנדערע ווערטפולע זאַכען, ביז די קעשענעס זיינען פול געוואָרען. איז ער אַרומגעגאנגען אָנגעלאָדען מיט אַלדעס גוטס, און זיך אָבעשטעלעט ביי די פענסטער פון שפיעלצייג-קלייטען.

אַז ער האָט זיך זאַט אָנגעקוקט איז ער געגאנגען ווייטער, ביז ער איז צוגעקומען צו אַ ברייטער גאַס, וואו עס פאַהרען קאַרס, האָט ער דאָרט דערזעהן אין די שווי-פענסטער ליאַלקעס אזוי גרויס ווי מאַמעס. האָט ער זיך געוואונדערט: ווער קען זיך דאָס שפיע-לען מיט אזעלכע גרויסע ליאַלקעס? מסתמא די טאַמעס. האָט ער זיך גוט איינגעקוקט אין די דאָזיגע גרויסע ליאַלקעס, און זיי זיי-

נען איהם געפעלען געוואָרען. האָט ער געטראַכט: אַז ער וועט זיין א טאטע, וועט ער זיך קויפֿען אַזאַ ליאַלקע. האָט זיך א זיסער שמייכל צוגאַסען איבער זיין פנים, און ער איז ווייטער געגאַנגען. פֿון דערווייטען האָט ער דערהערט מוזיק פֿון א קאטערינקע. האָט דאָס פרעהליכע ליעדעל איהם א ציה געטאָן, און ער האָט זיך געלאָזט לויפֿען. האָבען זיך זיינע קעשענעס נעטרייסעלט, און עס זיינען ארויסגעשפרונגען פֿון דאָרט שטיינרלעך, קנעפלעך, קעסטל־לעך, און נאָך זאַכען. פֿון גרויס איילעניש איז ער נאָך געפאלען אויך, און זיך אויסגעשמירט די הענד און זיין נייעם מאַנטעל.

נאָר מאַטעלע דערשרעקט זיך ניט פֿאַר אַזעלכע זאַכען. האָט ער זיך אויפֿגעהויבען, און איז ווידער געלאָפֿען. אַז ער איז צוגע־קומען צו דער קאַטערינקע, האָט זי פֿונקט אויפֿגעהערט צו שפּיע־לען. איז ער געבליבען שמעהן אַן אָבגענאַרטער. האָט ער אַ וויש געטאָן מיט'ן שמוציגען הענטעל זיין פֿאַרשוויצטען שטערען, זיך געמאַכט אַ שוואַרצען פֿאַס אויפ'ן פנים, און איז ווייטער געגאַנגען.

מיט אַמאָל האָט ער דערזעהן שמעהן א אידען מיט א סך נאָל־דענע הענדעלעך, וואָס טאַנצען. האָבען זיינע אויגלעך אויפֿגע־שטראַלט.

וועגען די גאַלדענע הענדעלעך האָט איהם שוין דערזעהלט זיין חבר דוד'ל. יענער האָט זיי אליין געזעהן, אפילו געהאלטען אין האַנד. און ער האָט איהם אַזוי מקנא געווען, איצט זעהט ער זיי אויך.

האָט זיך מאַטעלע דערפיהלט זעהר געהויבען ביי זיך, און איז צוגעגאַנגען נאָהענטער. אפשר וועט איהם דער מאַן פֿון די הענד־לעך אויך לאָזען נעמען אַ הענדעל אין האַנד.

האָט מאַטעלע אָנגעריהרט אַ הענדעלע מיט'ן קלייניקען פינגערעל, און דער מאַן האָט איהם געלאָזט. האָט ער שוין גענומען אין האַנד דאָס הענדעלע, א ציה געטאָן פֿאַר דער ספֿאַרנזשינקע, אַזוי ווי דער מאַן טוט, און דאָס הענדעלע האָט געטאַנצט.

האָט מאַטעלע זיך פֿריידיג צולאַכט, אַוועקגעשטעלט דאָס

הענדעלע, און גענומען פארהאנדלען מיט'ן מאן וועגען אָפּקויפּען עס.
— מיסטער הענדעלע-מאן! ווי פיעל קאָסט דאָס? — האָט
מאָטעלע אָנגעהויבען.

— צעהן סענט — האָט דער מאן געענטפערט.
האָט זיך מאָטעלע פארטראַכט אַ וויילע, און אַ זאָג געטאָן:
— ווייסטו וואָס הענדעלע-מאן? גיב מיר אַ הענדעלע, און איך
וועל זאָגען מיין מאמע'ן זי זאָל דיר אָפּגעבען די צעהן סענט.
האָט דער מאן ניט געוואָלט. האָט מאָטעלע ווידער געטראַכט,
און געפונען אַ נייען פּלאַן:

— נאָ דיר מיין נייען מאָנטעלע, און גיב מיר דאָס הענדע-
לע! — האָט דער מאן אָנפאַנגס ניט געוואָלט, נאָכדעם איז ער
איינגעגאנגען אויף אַ קאָמפּראַמיס, אַז ער'ט איהם געבען אַ הענ-
דעלע פאַר זיין מאָנטעלע, נאָר זיין מאמע זאָל קומען איהם אָפּגעבען
די צעהן סענט, וועט ער איהר צוריק אָפּגעבען דאָס מאָנטעלע.
איז מאָטעלען די שפּעקולאַציע זעהר געפעלען געוואָרען. ער
האָט באַלד דערלאָנגט דעם מאן זיין מאָנטעלע, געכאַפט אַ הענ-
דעלע און איז אַנטלאָפּען.

אַז ער איז אָפּגעלאָפּען אַ שטיקעל וועג, האָט ער ערשט ריכטיג
דערפיהלט אַז דאָס הענדעלע איז זיינס און האָט פאַר קיינעם קיין
מורא ניט. האָט ער זיך אוועקגעשטעלט אין אַ ווינקעלע, געצויגען
די ספּראַנזשינקעלע און געקליבען נחת ווי דאָס הענדעלע טאַנצט.
אַז ער האָט זיך גוט אָנגעשפּיעלט האָט ער אַ טראַכט געטאָן
וועגען וויזען דער מאמע'ן וואָס פאַר אַ טייערע זאָך ער האָט איינ-
געהאנדעלט. נאָר ווי צו געהן אהיים האָט ער ניט געוואוסט.
איז ער צוגעגאנגען צו אַ פּריןמדע מאמע'ן, און איהר געבעטען
זי זאָל איהם אַהיים פיהרען.

— וואו איז דיין היים? — האָט זי איהם געפרעגט.

— לעבען גראָסערי.

— וועלכע גראָסערי?

— וואו מיין מאמע קויפט.

האַט די פרעמדע מאמע אַ שמייכעל געטאָן און איהם גע-
פרעגט :

— ווי זעהט אויס דער גראַסערי מאַן ?

— ער האָט אַ רויטע באָרד.

האַט שוין די פרעמדע מאמע געוואוסט וואו ער וואוינט, און

זי האָט איהם אַהיים געפיהרט.

אַהן דעם מאנטעל, אַן אויסגעשמירטער, מיט'ן הענדעל אין

האַנד, האָט זיך מאַטעלע אַריינגעלאָזט אין הויז.

— וועה איז מיר ! — האָט די מאמע אויסגעשריען ביי דעם

אַנבליק פון איהר זוהן.

— וואו האַסטו אַהין געטאָן דאָס מאַנטעלע ? שעהנער זוהן

מיינער ! זעה נאָר אַ פנים !

— מאמע, זעה ! אַ הענדעלע וואָס טאַנצט ! — האָט מאַך

טעלע אַרויסגעערט מיט ענטציקונג.

— אָבער איך פרעג דאָך דיך ! וואו איז דיין ניי מאַנטעלע ? —

האַט זיך די מאמע געערגערט.

— איך וויל ניט דאָס מאַנטעלע, אַ הענדעלע איז בעסער,

זעהסט ! ס'איז פון אמת'דיגע גאַלד.

איז די מאמע אַרויס פון געדולד, אַ ריס געטאָן דאָס קינד ביי'ן

הענטעל, און אַ געשריי געטאָן :

— זאָג, וואו איז דאָס מאַנטעלע, אַז ניט מאַך איך פון דיר

אַש !

האַט זיך מאַטעלע דערשראָקען און וויינענדיג אַרויסגעשטאַ-

מעלט :

— ביי'ן הענדעל-מאַן.

— וואָס/ער הענדעל-מאַן ?

— וואָס פאַרקויפט הענדעלעך.

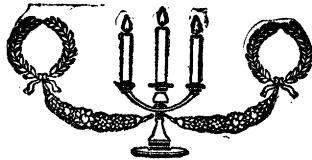
— וואו פאַרקויפט ער ?

— אין גאַס.

— אין וועלכע גאַס ?

— איך ווייס ניט.

האָט די מאמע דערזעהן אז זי קען קיין טאָלס ניט דערנעהן,
 איז זי אוועק און באַשמעלט דעם טאטען ער זאָג איהם אַנשלאָגען.
 האָט איהם דער טאטע אַנגעשלאָגען, און מאַמעלע האָט געוויינט.
 אז דער טאטע מיט דער מאַמע'ן האָבען איהם געלאָזט אליין,
 האָט ער זיך פאַרקליבען מיט זיין הענדעל אין אַ ווינקעלע, געצויגען
 דאָס ספראָנזשינקעלע און דאָס הענדעל האָט געטאַנצט. האָט מאַ-
 מעלע געלאַכט מיט פאַרוויינטע אויגעלעך, זיך געפרעהט מיט דעם
 געשעפט וואָס ער האָט געמאַכט.

די קליינע הענדלער.

דוד'ל איז ארומגעגאנגען און גע'חלומ'ט וועגען דעם גאָלדער-
נעם הענדלע, וואָס ער האָט געזעהן דאָן טאָן. ער האָט געהאל-
טען אין איין בעטען דער מאמע'ן זי זאָל איהם געבען צעהן סענט,
ביז זי האָט איהם געגעבען. דוד'ל האָט זיך דערנאָך ארויסגעלאָזט
אין די גאָסען זוכען דאָס הענדלע.

אַז ער איז געקומען צו אַ ברייטע גאָס וואו מען פאַרקויפט אַ
סך שעהנע זאַכען, האָט ער דאָרט דערזעהן אַ סוחר וואָס פאַר-
קויפט טרובעלעך.

דער סוחר האָט דערזעהן אַז דוד'ל איז ניט גלייכגילטיג צו
זיין סחורה, האָט ער איהם גענומען רייצען: ער האָט גענומען
שפיעלען אויף אַ מעשענע טרובעלע און זיך גוט צוגעקוקט צו איהם,
ווייל ער האָט דערשפירט, אַז דוד'ל האָט צעהן סענט.
דוד'ל האָט לאַנג ניט געקענט אַריבערטראָגען דעם נסיון, און
האָט איינגעהאנדעלט אַ טרובעלע.

דאָרף ער דאָך ווייזען זיין חבר מאַטעלען, איז ער געגאנגען
צו איהם טרובענדיג דעם גאנצען וועג.

ווען ער איז אריין צו מאַטעלען, האָט ער איהם געפונען זיך
שפילענדיג מיט'ן הענדלע, וואָס ער האָט איינגעהאנדעלט פאַר
זיין נייעם מאַטעלע, איז איהם מאַטעלע אַקעגען געלאָפען און
אויסגעשריען מיט פרייד:

„זעהסט, דוד'ל! אַט האָב איך שוין אַ גאָלדענעם הענדלע
וואָס טאַנצט!“

דוד'ל איז געבליבען שמעהן ערשטוינט, און באלד אַ זאָג גע-

טאָן:

„אָבער איך האָב אַ שעהנע טרובעלע וואָס שפיעלט! גיב מיר דיין הענדעלע, וועל איך דיר געבען מיין טרובעלע.“
 מאַטעלע האָט געשאַקעלט מיט'ן קעפעלע אויף ניין, און דוד'ל האָט איהם געוויזען ווי זיין טרובעלע קען שפיעלען.
 דערמיט האָט ער צורייצט אין איהם די לוסט נאָך דער טרור בעלע. און אז דוד'ל האָט געזעהן אז מאַטעלע האָט חשק דערצו, האָט ער איהם גענומען איינריידען:
 „אָבער מיין הענדעלע קען קרייהען“, איז מאַטעלע ביי זיך ניט אראָפּגעפאלען.

„לאָמיך זעהן, ווי עס קרייהט!“ האָט דוד'ל געפאָדערט.
 „ניט איצטער, אין דער פריה קרייהעט עס.“
 „אָבער מיין טרובעלע שפיעלט אלע מאָל“, האָט זיך דוד'ל באַריהמט, און דערלאנגט מאַטעלען זיין טרובעלע ער זאָל אליין זעהן. האָט מאַטעלע געטרובעט: „טרו, טרו, טרו!“ און גאָר אַ שטאַרקען חשק געקראָגען דערצו.
 דוד'ל האָט דערווייל גענומען דאָס הענדעלע, און ס'האָט גע־הייסען אז מען האָט זיך געביטען.

דוד'ל איז אַהיים געגאנגען מיט אַ גדולה, זיך געשפיעלט מיט'ן הענדעלע, ביז עס האָט איהם דערעסען. איהם האָט שוין פאַר־דראַסען, וואָס ער האָט זיך געביטען. נאָר איין ליכטיגע האָפּנונג איז איהם געבליבען. דאָס גאָלדענע הענדעלע וועט קרייהען אין דער פריה.

דוד'ל האָט זיך קוים דערוואַרט אויף אין דער פריה, און דאָס הענדעלע האָט ניט געקרייהט.

ער איז אריינגעלאָפּען צו מאַטעלען ער זאָל איהם צוריק אָפּ־געבען דאָס טרובעלע, ווייל דאָס הענדעלע קרייהט ניט. האָט מאַד־טעלע ניט געוואָלט, ווייל דאָס הענדעלע האָט שוין ניט געקענט טאַנצען, דוד'ל האָט עס שוין דאָרט צורעכט געמאַכט.

דוד'ל האָט דוקא יא געוואָלט דאָס טרובעלע און מאַטעלע האָט ניט געגעבען. איז דוד'ל אריין אין כעס און אַ וואָרף געטאָן דאָס

הענדעלע, האָט זיך עס צובראַכען. דאָס טרובעלע האָט ער אַרויס-
געריסען ביי מאַטעלען מיט געוואַלד און איז אנטלאָפּען.

איז מאַטעלע געבליבען וויינענדיג איבער'ן צובראַכענעם גאָל-
דען הענדעלע... .

אַז ער האָט זיך אַביסעל אויסגעוויינט, האָט ער זיך געטרייסט,
אַז מ'עט איהם מאַכען אַ נייען מאַנטעלע, וועט ער עס אויסביי-
טען אויף אַ גאָלדען טרובעלע.

אַז דוד'ל איז אַהיים געקומען מיט זיין טרובעלע, האָט ער גע-
טרובעט וויפיעל זיין האַרץ האָט געגלוסט. נאָכדעם האָט ער
אריינגעקוקט אינעווייניג, און האָט גאַרנישט געזעהן. האָט ער
זיך געוואונדערט: ווי אזוי קען דאָס טרובענען? אַז דאָרט איז גאָר
נישט ניטאָ!

איז ער געגאנגען צו זיין פאפא פרעגען:

„פאפא, זאָג, ווי קען אַ טרובעלע שפיעלען?“
„דורך די לופט“, האָט דער פאפא געענטפערט.

האָט דוד'ל אריינגעקוקט אין טרובעלע און געזאָגט:

„איך זעה ניט קיין לופט.“

„קיינער זעהט ניט קיין לופט.“

„טאָ ווי שפיעלט עס?“

„עס שפיעלט.“

„ווי אזוי?“

„אַי, טשעפע זיך אָפּ פון מיר“, איז דער פאפא אַרויס פון גע-
דולד. און דוד'ל האָט באַשלאָסען, אַז דער פאפא ווייס ניט. האָט
ער זיך געוואונדערט, אַז אַ פאפא וואָס ווייס אַלצדינג, אפילו ווי
דער רעגען געהט, זאָל ניט וויסען ווי אַ טרובעלע שפיעלט. נאָר אַז
ער האָט געזעהן, אַז ער קען מיט'ן פאפא גאָר נישט מאַכען, האָט ער
זיך גענומען אַליין אויסצוגעפינען ווי אזוי אַ טרובעלע קען שפיעלען.
די ערשטע זאך האָט ער אַראָפּגעריסען דאָס הענטעל, ווייל
ס'האָט זיך לייכט געלאָזט אַראָפּרייסען. נאָכדעם האָט ער גענומען
די מאַמע'ס פרעס-אייזען און געקלאפט דערויף, ביז ער האָט עס

געמאכט פלאך ווי א ברעמעל. נאך דעם האָט ער עס געכויגען אהין און אהער, ביז ער האָט עס איבערגעבראָכען איבער העלפט, און אז ער האָט געזעהן אז ער קען שוין מעהר גאָר נישט מאַכען דערמיט, האָט ער עס ארויסגעווארפען דורכ'ן פענסטער. איז ער שוין געווען פארטיג דערמיט.

האָט ער אויסגעזוכט אין קעשענע זיין פאַראַסטען שרייפעל פון אַ בייסיקעל און איז אַוועק צו מאַטעלען פאַרפיהרען אַ נייעם האַנדלעל.

אַז מאַטעלע האָט איהם דערזעהן, האָט ער פאַרגעסען וועגען די עולה וואָס דוד'ל האָט איהם געטאָן, און ער האָט איהם אַקעגען געטראָגען ווייזען אַ רעדעל פון אַ זייגעריל וואָס ער האָט געפונען ביים טאַטען אין שופּלאָד.

דערזעהן דאָס רעדעל, האָבען ביי דוד'לען אויפגעבליצט די אויגן לעך, און ער האָט באלד געבעטען:

„גיב מיר דאָס רעדעל, מאַטעלע!“

„איך וויל ניט. דאָס רעדעל איז פון אַ זייגער.“

„וועל איך דיר געבען אַ שרייפעל פון אַ בייסיקעל.“

מאַטעלע האָט ניט געוואָלט, און דוד'ל האָט שוין ניט גע-קענט רוהען. דאָס רעדעל פון'ם זייגער האָט איהם געלאָקט. האָט ער גענומען איינריידען מאַטעלען אלערליי גליקען. און ס'האָט ניט געהאַלפען.

וואָס זאָל ער דאָ טאָן? ער האָט איהם שוין געוואָלט צוגע-בען אַ סאַמעטענעם קנעפּיל צום שרייפעל. ער האָט איהם נאָך גע-געבען דאָס גרינע שטריקעלע וואָס ער האָט אין קעשענע, פאַר'ן רעדעל, און יענער וויל נאָך אַליץ ניט.

דוד'ל האָט ניט געקענט אריבערטראָגען דעם רייז פון'ם רע-דעל, און גענומען רייסען ביי מאַטעלען פון האַנט. מאַטעלע איז אַריין אין צאָרן און האָט דוד'לען גענומען דראַפּענען דאָס פנים, ביז עס איז געוואָרען אַ גרויס געשלעג.

אַז מאַטעלע'ס מאַמע איז אָנגעקומען, האָט זי זיי פאַנאָדער-

גענומען און צוגענומען דאָס רעדעל. האָבען זיי זיך ביידע אויסגע-
וויינט און זיינען ווידער געוואָרען גוטע פריינד. וועלען זיי דאָך
ניט זיצען לידיג...

האָבען זיי גענומען טראַכטען וועגען עפעס אַ נייעם האַנדעל....

א שוועסטערעל.

א זונטאנדיגער פריהמאָרגען. דוד'ל איז געוועסען אויפ'ן זעט און האָט שטאַרק רחמנות געהאט אויף זיך, וואָס ער וועט היינט דאַרפֿען טראָגען זיין ווייסען אנצוג, און די מאמע וועט איהם היטען ער זאָל ניט זיצען אויף דער ערד, ניט רייטען אויף מאָטאלעס הונט, ניט באַגיסען זיך ביים עסען, און נאָך אַזעלכע זאַכען, האָט ער מקנא געווען דער קאַץ, וואָס זי טראָגט אלע מאָל שוואַרצע קליידער, און זי מעג זיצען אויף דער ערד, און טאָן וואָס זי וויל...

מיט אַמאָל האָט זיך געעפֿענט די טיר, און זיין חבר מאָטעלע איז אריינגעלאָפֿען אָהן אן אַטעם.

האָט דוד'ל דערפֿיהלט, אַז דאָ קומט אַ גרויסע בשורה, און דאָס הערציעל האָט איהם אַ ציטער געטאָן.

„דוד'ל“ — האָט מאָטעלע אויסגעשריען — „קום, וועסטו איהר זעהן!“

„וועמען?“ — האָט זיך דוד'ל געוואונדערט.

„מיין שוועסטערעל!“

„וואו האָסטו גענומען אַ שוועסטערעל?“

„דער דאָקטאָר האָט איהר געבראַכט, אין מיטען דער נאַכט.

אוי, זי איז אזוי קליין!“

איז דוד'ל אַ בעלן געווען איהר צו זעהן, און האָט באלד אָנגענומען מאָטעלע'ס איינלאָדונג.

אַז זיי זיינען אריין צו מאָטעלען אין הויז, האָבען זיי פאר שמחה אָפֿען געלאָזט די טיר, און די וואַרטספֿרוי האָט זיך גענומען קריגען מיט זיי דערפֿאר; נאָר זיי האָבען איהר גאָר ניט געהערט, און זיינען געלאָפֿען צו דער שוועסטערעל.

מאָטעל האָט צוגעפֿיהרט דוד'לען צום בעט, און דוד'ל איז געבליבען ערשטוינט. אַנשטאט דער קליינער שוועסטערעל האָט ער

גאָר דערזעהן דאָרט די גרויסע מאמע, און ער האָט זיך שוין גע-
וואָלט אויסדרעהען צו דער טיר, האָט מאַטעלע איהם געוויוען אַ
ווינקעל פון בעט, וואו עס איז געלעגען אויף א קישען דאָס קליינציג
נפ'ש'5.

אז דוד'ל האָט עס דערזעהן האָט ער גאָר אָנגעקוואַלען, און
מאָטעלע האָט זיך געריבען דעם ארבעל פאר תענוג.
„זעהסט וואָס פאַר אַ שוועסטערעל איך האָב!“ — האָט ער
אויסגעשריען מיט נצחון.

האָט דוד'ל באַשלאָסען, אַז ער מוז אויך קריגען אַזאַ שוועס-
טערעל, און ער איז אַוועק צו דער מאמען מיט אַ פּאָדערונג זי זאָל
שוין געהן קריגען פאַר איהם אַ שוועסטערעל אַזוי ווי מאַטעלעס.
„וואו זאָל איך איהר נעמען?“ — האָט איהם די מאמע גע-
פרעגט.

„בעט דעם דאָקטאָר וועט ער איהר ברענגען, ער האָט יענע
אויך געבראַכט.“

„געה דו בעט איהם“ — האָט די מאמע פּאַרנעשלאָגען.

איז דאָך דוד'ל ניט פון די שעמעוודיגע, האָט ער אָפּגעווארט
דעם דאָקטאָר ביי מאַטעלע'ס טיר, וועלכע איז געווען אנטקעגען זיין
טיר, און איהם געבעטען ער זאָל איהם אויך ברענגען אַ שוועסטער-
רעל, אַזוי ווי מאַטעלען. און דוד'ל'ס מאמע איז געשטאנען אין
איהר טיר, האָט זי זיך איבערגעקוקט מיט'ן דאָקטאָר און זיך צו-
לאַכט.

איז דער דאָקטאָר צוגעגאנגען נעהנטער צו איהר, און איהר
געפרעגט צי דאָס איז איהר זוהן. האָט זי געענטפערט יא, און ער
האָט זיך געוואונדערט:

„איהר זייט נאָך אַזאַ יונגע! איז דאָס מעגליך איהר זאָלט שוין
זיין אַזאַ מאמע?“ איז זי רויט געוואָרען, און אין פאַרלעגענהייט
צוגעטויליעט דוד'ל'ען צו זיך.

„איך האָב דעם פאַרנעניגען אויך צו קענען, דאָקטאָר, איך

האָב אייך געזעהן אייניגע מאָל אין רעסטאָראַן וואו איך קום אריין, האָט זי געזאָגט מיט אַראָפּגעלאָזטע בליקען.

„אזוי?“ האָט ער זיך געוואונדערט. „איהר קענט מיך? זעהר שעהן!“

„מיין נאָמען איז סאַניאַ בירענבוים.“ האָט זי געזאָגט צוגע- הענדיג געהנטער צו איהם.

„עס פּרעהט מיך אייך צו קענען, מאַדאַם בירענבוים!“ האָט ער געזאָגט דריקענדיג איהר האַנט.

איז דוד'ל געשטאַנען לעבען דער מאַמען, אַלץ געוואַרט זי זאָל זאָגען דעם דאָקטאָר וועגען אַ שוועסטערעל, און זי האָט ניט גע- זאָגט, ביי ער האָט שוין גענומען אוועקגעהן צוזאָגענדיג איהר, אַז שבת וועט ער איהר טרעפען אין רעסטאָראַן.

„וועט איהר שוין דאָרט ען ברענגען די שוועסטערעל?“ האָט זיך דוד'ל אריינגעמישט.

„יאָ דאָרט ען“, האָט דער דאָקטאָר געענטפערט שמייכ- לענדיג, און די מאַמע האָט אַרויסגעשאָסען אַ געלעכטער.

דוד'ל האָט ניט פאַרשטאַנען וואָס די מאַמע לאַכט, נאָר מאַ- מעס זיינען דאָך מאָדנע, טאָ וואָס אַרט דאָס איהם? אבי ער'ט האָבען אַ שוועסטערעל אזוי ווי מאַטעלע.

קוים זיך דערוואַרט אויף שבת האָט דוד'ל געוואַלט מיט- געהן מיט דער מאַמען אין רעסטאָראַן העלפען ברענגען די שווע- סטערעל. נאָר די מאַמע האָט בשום אופן איהם ניט געוואַלט מיט- נעמען, האָט דאָס איהם שטאַרק פאַרדראַסען, און ער האָט זיך צעוויינט, האָט איהם די מאַמע גענומען אויס'מוסר'ען אַז ס'איז זעהר ניט שעהן אַ בחור'ל ווי ער, וואָס האַרף שוין אין אַ מאָנאַט אַרום געהן אין סקול, זאָל אין מיטען דערינען נעמען וויינען. האָט זיך דוד'ל דערמאָנט וועגען דער סקול און דערפיהלט מעהר פּערזענ- ליכקייט אין זיך. ס'איז טאַקיי ניט שעהן צו וויינען, האָט ער גע- טראַכט, און זיך געשעמט מיט זיין קינדערשע שוואַכקייט.

איז די מאַמע אוועקגעפּאַהרען אין רעסטאָראַן, און דוד'ל איז געבליבען מיט'ן טאַטען אין דער היים. האָט ער געוואַרט דעם גאַנ-

צען אווענד אויף דער מאמען מיט דער שוועסטערעל, ביז דער שלאָף האָט איהם אריינגענארט אין בעט.

אז עס האָט אָנגעהויבען טאָגען, האָט זיך דוד'ל אויפגעכאפט און ער האָט גענומען זוכען מיט די אויגעלעך. אז ער האָט קיינעם ניט געזעהן חוץ דעם טאטען, איז ער אונרוהיג געוואָרען און אַ פּרעג געטאָן:

„פאפא, וואו זיינען זיי?“

„ווער?“ האָט דער טאטע זיך געוואונדערט.

די מאמע מיט דער שוועסטערעל? —

„די שוועסטערעל, אזוי ווי מאַטעלעס, וואָס דער דאָקטאָר דארף ברענגען אין רעסטאָראַן.“
 „וואָס רעדט דער אינגעל?“ — האָט דער טאטע געזאָגט צו זיך.

„וואָסער שוועסטער'ל? —“

האָט דוד'ל פּרוּבירט ערקלערען דעם טאטען די מעשה מיט דער שוועסטערעל, און דער טאטע האָט געזאָגט:
 „אי, מיין זוהן, דו רעדסט פון שלאָף. שא, שלאָף בעסער איין.“ און דוד'ל האָט קיין אנדער ברירה ניט געהאט, איז ער צוריק איינגעשלאָפּען.

אין דער פריה האָט ער זיך אויפגעכאפט פון דעם טאטענס געשרייען, דען ער האָט זיך געקריעגט מיט דער מאמען, און כאַטש דאָס איז פאר דוד'לען קיין נייעס ניט געווען, ווייל אלע מאַל, ווען די מאמע פלעגט ניט אהיים קומען די גאנצע נאכט, פלעגט זיך דער טאטע קריגען מיט איהר. פונדעסטוועגען האָט דוד'ל זיך דערשראָקען. נאָר ער האָט זיך באלד דערמאָנט אָן דער שוועסטערעל, און איז צוגעלאָפּען צו דער מאמען.

„נו מאמע, וואו איז זי?“

„ווער?“

„די שוועסטערעל!“

„א, לאַז צורוה, באלד וועל איך דארפּען אוועקפּאָהרען אויף אלע מאַל, און דו וועסט בלייבען מיט דיין פאפא“

„זעהן א מאמע?“

„יא...“

„ניין, איכ'ל ניט זיין זעהן א מאמע! איך וויל ניט! מאַטעלע וועט האָבען א מאמע און א שוועסטערעל און איך ניט?“ — האָט דוד'ל ארויסגעזאָגט מיט א פרעטענציע, און האָט זיך צעוויינט. האָט דאָס דער מאמען געריהרט און זי האָט איהם צוגעצויגען צו זיך, און זיך אליין אויך צעוויינט.

„ניין מיין קינד, איך וועל דיך ניט איבערלאָזען. וואו איך וועל זיין וועסטו זיין, איך וועל דיך מיטנעמען מיט מיר.“

„און דעם פאפא וועסטו אויך מיטנעמען?“

„ניין, דער פאפא וועט בלייבען דאָ“

„און איך וועל ניט האָבען קיין פאפא?“

„קום אהער דוד'ל, דו וועסט זיין מיט מיר, די מאמע דארף אונז ניט. זי האָט איהרע באַנקעמען אין זינען, לאָז איהר פּאָהרען.“ האָט זיך דער טאטע אריינגעמישט.

„זי דארף יאָ, איך וויל ניט זי זאָל פּאָהרען, איך דארף האָבען א מאמע מיט א טאטען מיט א שוועסטערעל, אזוי ווי מאַטעלע האָט“

האָט די מאמע א שמייכעל געטאָן, און איהר פארוויינט פנים האָט אויפגעלויכטען, האָט זי גענומען קושען מאַטעלען, דערפיהלט אז דאָס קינד ערוועקט אין איהר גאָר אנדערע געפיהלען; דער קאמף פאר איהר פערזענליכער פרייהייט האָט איהר אויסגעזעהן קאריש, וואָס פאר א ווערט האָבען די אלע פאָרגעניגענס פון באַנקע-טען און בעלער, קאָמפלימענטען און ליבעסרייד קעגען די פרייד פון א רוהיגער היים. און איהר מאן, אויף וועמען זי איז פריהער געווען אזוי אין כעס, וואָס ער לאָזט איהר ניט האָבען די אלע פוסטע פאָרגעניגענס, איז איהר ליב געוואָרען. אזא נאָהענטער מענש, האָט זי געטראכט, דער טאטע פון איהר קינד. וואָס וויל זי פון איהם? די אלע בחורים וועלכע קלייבען זיך ארום איהר, וואָס זיינען זיי קעגען איהם, דעם עהרליכען, דעם גוטען? זיין הארץ איז אזוי ריין, אז ער איז אזא ליבער, הלואי זאָל איהר די פוסטקייט

ווידער ניט באפאלען און פאריאָגען ערגעץ צום רווישיגען לעבען.
האָט זי געבעמען גאָט, און געפיהלט ווי צו האַלטען זיך צו איהר
מאָן און אָנצופילען איהר האַרץ מיט זיין אמת'ע ליבע.

„איסאק!“ האָט זי אויסגערופען, און א קוק געמאָן אויף איהם
מיט אזא צערטליכקייט, אז ער איז בערוישט געוואָרען.

באלד האָט זי זיך אויפגעהויבען, איז אריין אין קיך און גע-
נומען צוגרייטען א מיטאָג מיט א סך גוטע זאכען. און דוד'ל האָט
זיך ועוואונדערט וואָס די מאמע האָט געגרייט צום טיש ניט מיט
דעם נייעם סעט דישיעס, און מיט די זילבערנע גאָפעל-מעסער, וועל-
כע מען האָט נאָך קיין מאָל ניט באנוצט, האָט ער געמיינט, אז געסט
וועלען קומען און עס וועט זיין א גרויסע פארדי, נאָר קיינער איז
ניט געקומען, און מען האָט אליין געהאט די פארדי.

פון דאמאָלסט אָן איז די מאמע מעהר ניט געפאָהרען אין
רעסטאָראַן און דער טאטע האָט זיך ניט געקריגט מיט איהר.

נאָר איין זאך האָט איהם געפעהלט צו שטעהן גלייך מיט
מאָטעלען, דאָס איז געווען די שוועסטערעל, וואָס דער דאָקטאָר
האָט ניט געבראַכט...

דער זוהן מיט דער מאמען

דוד'ל איז געזעסען מיט זיין חבר מאַטעלען אויף די שטיגען און געהאט א ויכוח מיט איהם וועגען רעגען, אויב נאָט מאכט איהם, אָדער עס רעגענט אליין.

„ווי קען עס רעגענען אליין?“ — האָט מאַטעלע געפרעגט.
 „ווי עס קען?“ — האָט זיך דוד'ל פארטראכט. — „דער הימעל איז מסתמא לעכערדיג, אז דאָרט ווערט א פייער און מען נעמט לעשען, גיסט זיך דורך דאָס וואסער.“

„אווהם“, — האָט מאַטעלע געגעבען א צייכען פון איינשטי-
 מונג און באלד געמאכט א פאָרשלאג, אז נאָט וואָלט געדארפט מאכענאָ נייעם הימעל, אויב דער אלטער איז לעכערדיג.
 „טאקי אמת“, — האָט דוד'ל צוגעגעבען און זיך באלד גע-
 כאפט, אז עס וואָלט ניט געטויגט. ווייל אז דער הימעל וועט זיין גאנץ און עס וועט ניט זיין קיין רעגען, וואו וועט מען נעמען בלאָ-
 טעס צו טאַנצען אין זיי?

„דוד'ל, דיין קאווע ווערט קאלט!“ — האָט זיי דוד'ס מאמע איבערגעשלאָגען. דוד'ל האָט געמוזט איבערלאָזען זיין חבר און ארויפגעהן טרינקען קאווע.

טרינקענדיג די קאווע, האָט דוד'ל דערזעהן, ווי זיין מאמע מישט א טאָרט, און ער האָט שטארק חשק געהאט אריינצוקריכען אין דעם שיטערען טייג, אויב ניט מיט די הענט, איז כאַטש מיט א לעפעל.

אז זיין מאמע איז אוועק טאָן אן אנדער ארכייט, און איבער-
 געלאָזען דעם טייג, האָט ער זיך צוגעשארט דערצו און גענומען מישען. דאָס פארנעניגען דערפון איז פאר איהם געווען אזוי

גרויס, אז ער האָט זיך געמוזט טיילען מיט זיין חבר. האָט ער ארויסגעשעלפט די שיסעל טייג אויף די שטיגען, און מאַטעלע האָט איהם אויפגענומען מיט גרויס שמחה.

דוד'ל האָט געגעבען זיין חבר צו מישען דעם טייג, און אליין איז ער געשטאנען און אָנגעוואָלען.

דערווייל האָט זיך זיין מאמע געכאפט אז דער טאָרט איז נישטאָ. וואו האָט ער געקאָנט אהינקומען? האָט זי זיך געוואונדערט, און בשום אופן ניט געקענט פארשטעהן.

אז זי איז אין א וויילע ארום ארויס אין קאָרידאָר, האָט זי דערזעהן ווי די צוויי חברים זיצען געשמאק פארטיפט איבער דער שיסעל, פיאטשקען זיך אין דעם מיט גרויס התמדה, און אויף זייערע אָנגעגליהטע פנים/ער באקט זיך שוין א העלפט פון איהר טאָרט.

האָט זי אָנגענומען איהר זוהן פאר א הענטיל און איהם גענומען אויספרעגען:

„זאָג נאָר, דו קליינער שד, קען איך לעבען פון דיר, צו ניין?“

„ניין“, — האָט דוד'ל א צוטומעלטער געענטפערט.

„וואָס, ניין?“ — איז דער מאמען ניט געפעלען געוואָרען.

„יא“, — האָט ער פרובירט פארדיכטען.

„וואָס, יא?“

„איך ווייס ניט“, — האָט דוד'ל אַזאָג געטאָן הילפלאָז און

זיך צעוויינט.

„דיין זוהן וועט מיך אויפ'ן פייער ארויפברענגען“, — האָט

זיך דוד'לס מאמע פארקלאָגט פאר זיין טאטען, אז ער איז אהיים געקומען.

„וואָס ווידער?“, — האָט דער טאטע געפרעגט.

„ער האָט מיר באגראָבען א שיסעל טייג, זיך אויסגעשמירט

דעם נייעם אנצוגל, און ער איז נאָך גערעכט. אָן ליגט ער דאָרט

און וויינט, כאַטש צאָהל איהם ארויס.

„כ'האָב גאָר פארגעסען; כ'האָב געבראכט פאר איהם א צאצ-

מע“, — האָט דער טאטע זיך דערמאָנט.

דאָס וואָרט צאצקע האָט דוד'ל כאלד דעהערט, און כאלד פארגעסען וויינען, איז ער צוגעלאָפּען צו זיין טאטען א צוטראַגע-נער און אויסגעשריען אין איין אָטעם:

“פאפא, ווייז, וואָס האָסטו געבראכט?”

די צאצקע איז געווען א באהן, וואָס, ואז מען דרעהט עס אָן, לויפט עס אליין אויף די רעלסען. און אז דוד'ל האָט דאָס דער-זעהן, איז ער ואריין אין גרויס התפעלות און באשלאָסען, אז א טאטע איז די בעסטע זאך אין דער וועלט...

די מאמע האָט נאָך אלץ געטראכט וועגען דעם טאָרט, וואָס ער האָט איהר קאליע געמאכט, און עס האָט איהר פארדראָסען, וואָס מען האָט איהם געקויפט אַזא שעהנע צאצקע. א חוץ דעם האָט זי זיך דערמאָנט, אז ס'איז א שאַד דאָס געלט. סיי ווי וועט ער עס כאלד צוברעכען. „ביי איהם וועט זיך עפעס איינהאלטען?”

דוד'ל האָט זיך דערווייל ארוינגעטאָן מיט לייב און לעבען אין דער צאצקע און זיך געשפיעלט דערמיט דעם גאנצען אווענר.

אז ער איז געגאנגען שלאָפּען, האָט ער זי מיטגענומען מיט זיך אין בעט. דאָס הערצעל האָט איהם געזאָגט, אז אימיצער לוערט איבער זיין צאצקע, און ער האָט עס צוגעדריקט פעסטער צו זיך.

זיין מאמע האָט אָבער געהאט דאָס איהריגע אין זינען, און אז ער איז איינגעשלאָפּען, האָט זי ארויסגענומען פון זיינע הענט-לעך די צאצקע, צוריק איינגעפאַקט אין קעסטעל, און איז אוועק אויסבייטען איהר אויף אן אנדערע.

אין דער פריה האָט זיך דוד'ל אויפגעכאפט מיט דעם געדאנק וועגען זיין באהן.

„וואו איז מיין באהן?” — האָט ער אויסגעשריען מיט שרעק, און זיך אומגעקוקט אין אלע זייטען.

זיין טאטע איז שוין אין הויז ניט געווען, און ביי זיין מאמע האט ער געוואוסט, אז ער וועט נאָרנישטט אויספיהרען. איז ער

ארויסגעשפרונגען פון בעטעל און זיך געלאָזט איבער'ן הויז זוכען זיין באהן.

אז ער האָט איהר אין ערגעץ ניט געקענט געפינען, האָט ער גע- האלטען זיין מאמען פּעראנטוואַרטליך דערפאר.

„זאָג, מאמע, וואו איז מיין באהן?“

„דיין באהן איז אוועקגעפּאָהרען, נאָר איך האָב א בעסערע צאצקע פאר דיר“, — האָט איהם זיין מאמע ערקלערט, און ארויס- גענומען פון א פאפיר אן אייזערנעם וועגעלע, וואָס אז מען האָט געגעבען א שטופ, האָט ער זיך פּויל א שאַר געטאָן. נאָר ניט געראַטען אין יענע באהן, וואָס האָט געקענט לויפּען אליין מיט אזא איילעניש.

„מיין באהן! מיין באהן! איך וויל מיין באהן!“ — האָט זיך דוד'ל צושריען, און א זעץ געטאָן דעם פּוילען וועגעלע אָן דער ערד. די מאמע האָט געזעהן, אז איהר זוהן איז ניט קיין לייט, זי וועט מיט איהם גאָרנישט מאכען, איז זי אוועקגעגאנגען און איהם געלאָזט אליין מיט זיינע טענות.

האָט ער זיך אראָפּגעלאָזט אויף דער ערד מיט א ביטערען געוויין און גענומען באטראכטען זיין ביטערען מזל, אז די באהן איז געווען אזא שעהנע, אזא פלינקע, און געהאט אזוי פּיעל וואונ- דער אין זיך, האָט זי די מאמע אוועקגענומען פון איהם. אז דער טאטע איז אזא גוטער, ער ברענגט איהם שעהנע צאצקעס, און שפּילט זיך מיט איהם. געהט ער אוועק אלע טאָג און קומט אהיים ביינאכט, ווען ער דארף שוין געהן שלאָפּען. און די מאמע איז א שלעכטע, זי איז איהם אלע מאָל אין וועג. וויל ער זיך שפּילען, מיט דער קאץ, לאָזט זי ניט; וויל ער מישען דעם טייג, וויל זי אויך ניט. און אז ער האָט א שעהנע באהן, געהט זי צו, און זי איז אלע מאָל מיט איהם. עס וואָלט געווען בעסער, אז טאטעס וואָלטען געווען אין דער היים און מאַמעס וואָלטען אוועקגעגאנגען. נאָר אלץ- דינג אין דער וועלט איז פארקעהרט. זיין טאטע בריינגט איז א מיאוסע, האָט זי געקראָנען א שעהנעם טאטען. און זיין קווינע בעלא איז א שעהנע, האָט זי גענומען א מיאוסען טאטען. אז ער,

דוד'ל, ווייל אזוי שטארק האָבען א שוועסטערעל, האָט ער ניט, און מאַטעלע ווייל ניט קיין שוועסטערעל, האָט ער איינס, און נאָך איינס, זאָגט ער, וועט זיין מאמע קויפען אויף פסח.

דערווייל האָט דוד'ל דערזעהן אויפ'ן אויווען א טעפעלע זאנע-גריץ און זיך דערמאָנט, אז ער איז הונגעריג, נאָר בעמען עסען איז ניט געווען דוד'לס טבע, ער האָט געהאלטען, אז דאָס דארף די מאמע איהם בעמען, ווייל אז ער עסט, טוט ער איהר ניט קיין קלוינע טובה... און קיין טובה האָט ער איהר ניט געוואָלט טאָן, מחמת זי האָט איהם גענוג אומגליקליך געמאכט, וואָס זי האָט צוגענומען זיין באהן.

„איך וויל מיין באהן! איך וויל מיין באהן!“ — האָט ער זיך אויף דאָס ניי צולאָזט מיט א געשריי, אז ער האָט זיין מאמען שיער פארטויבט.

האָט די מאמע זיך געטאָן איהר ארבייט, ווי ניט איהר מיינט מען דאָס, און דוד'ל איז געבליבען ביים שרייען. האָט ער זיין כעס ניט געקענט שטילען מיט'ן שרייען, און גענומען קלאפען מיט די פיס. אז דאָס האָט אויך ניט געהאַלפען, האָט ער אָפגעזוכט א פלע-שעל מיט טינט און עס אויסגעקערט אויפ'ן ווייסען טישטוך.

דאָס אָפגעטאָן, האָט ער זיך אוועקגעשפאנט צו מאַטעלען. זיין מאמע האָט געזעהן, אז ער איז אוועק, האָט זי זיך מחית געווען. כאַטש אַפרוהען א וויילע דעם קאָפּ, האָט זי זיך געטראַכט. נאָר אז זי איז אריין אין עס-צימער און דערזעהן דעם גרויסען טינט פלעק אויפ'ן ווייסען טישטוך, האָט זי א פאטש געטאָן מיט די הענט, און דאָס הארץ האָט זיך איהר שיער אָפגעריסען פאר ער-גערניש.

„וואו איז ער? איך מאך פון איהם א...“ — און זי האָט איהם געוואָלט צורייסען ווי א הערינג. זיין גליק, וואָס ער האָט זיך ניט געוויזען פאר איהר, ביז זי האָט זיך דערמאָנט, ואז ער האָט נאָך היינט נעבעך גאַרניט געגעסען...

6.

טרעמפס.

דוד'ל איז אריינגעקומען צו זיין חבר מאַטעלע'ן, האָט ער דער-
זעהן עטוואס, וואס האָט איהם אזוי געריהרט, אז ער וואלט זיך
באלד צעווייגט, ווען ער וואָלט ניט געווען דער העלדישער בחור,
וואס קען שוין פֿאַהרען אליין אויפ'ן עלעווייטער.

מאָטעל'ס קליין שוועסטערל איז געלעגען אין בעט און גע-
שריען, און מאַטעלע איז געזעסען לעבען איהר א הילפלאָזער און
געווייגט. מעהר איז קיינער אין הויז ניט געווען.

— וואו איז דיין מאמע? — האָט דוד'ל געפרעגט.

האָט זיך מאַטעלע ערשט ריכטיג צעווייגט.

— איך ווייס ניט, — האָט מאַטעלע אן אומעדיגער געענט-

פערט.

„מיין מאמען האָט מען צוגענומען אין האַסטיפאל אויף אן
אטערישאן און מיין פאפא איז געכמען אוועקגעגאנגען שפילען
אין קאָרטען און ער איז נאָך ניט געקומען אהיים.“

דאָ האָט זיך דוד'ל דערמאָנט אָן זיינע צרות, אז זיין מאמע
געהט אוועק אויף א באַנקעט, קומט זי אויך ניט אהיים א נאכ-
צע נאכט, פונדעסטוועגען איז איהם ניט אזוי שלעכט ווי מאַטעלען.
זויל ערשטענס, בלייבט מיט איהם זיין טאטע, און צווייטענס
האָט ער ניט קיין שוועסטערעל, וואס זאל ליגען אין בעט און
שריען. האָט ער טאקע רחמנות געהאַט אויף זיין חבר און איהם
געהאַלפֿען איינשטילען זיין שוועסטערעל.

האַבען זיי ביידע צוזאמען אויפגעהויבען דאס קינד, און דוד'ל

האָט עס גענומען צו זיך אויף די הענט. האָט ער עס געשאַקעלט און געזונגען, ביז עס האָט אויפגעהערט שרייען.

— דיין פאפא וועט נאר ניט קומען היינט? — האָט דוד'ל געוואלט וויסען.

— איך ווייס ניט, — האָט מאָטעלע אומעדיגער געענטפערט.

— און דיין מאמע?

— זי'ט מסתמא קומען, אז זי'ט געזונט ווערען.

— ווען וועט זי געזונט ווערען?

— איך ווייס ניט.

— לאָמיר געהן אין האָסטיפאל און בעטען, מען זאל זי

דארט באלד געזונט מאכען, — איז דוד'ל געפאלען אויף א פלאן.

מאָטעלע איז געווען צופריעדען דערפון, נאר וואס טוט מען

מיט דער שוועסטערער? אז זי וויל ניט ליגען אין בעט און זי שרייט.

— לאָמיר זי מיטנעהמען, — האָט דוד'ל פארגעשלאָגען.

איז מאָטעלען געפעלען געוואָרען דער פלאן, און זיי האָבען

זיך ארויסגעלאזט מיט דער שוועסטערעל זוכען דעם האָספיטאל.

אין גאס איז געווען קאלט, דאָס קינד איז געווען כמעט נאר

קעט. און דוד'ל האָט איהר געטראגען, ווי א טרעגער טראגט א

שווערען קאסטען.

האָבען זיך מענשען ארומגעקליבען ארום די קינדער, ביז וואו

נען ס'איז געווארען א גרויסער קרייז ארום זיי. נייגעריגע פארר

ביינעהער האָבען זיך אלע מאָל אריינגעשטופט אינ'ם קרייז, און

געזעהן אז מען שלאָגט זיך ניט, זיינען זיי ווייטען געגאנגען.

דוד'ל האָט אלע מאָל מקנא געווען די קאטערינשטיקעס,

און די קונצען מאכער וואס מען קלייבט זיך ארום זיי. אין איצט

אז ער האָט אליין זוכה געווען צו האָבען א קרייז ארום זיך, איז

ער געווען זעהר צופרידען. נאָר וואָס, ס'איז איהם געווען שווער צו

האַלטען דאס קינד; האָט ער עס אלע מאָל אונטערגעהויבען, ביז

א שכנה האָט זיך דורכגעשפּאַרט דורכ'ן רעדעל מענשען, און צו-גענומען פון איהם דאס קינד.

האָבען זיך דוד'ל מיט מאָטעלען אויסגעגלייכט ווי צוויי פרייע מענשען, זיך גענומען ביידע פאר די הענט, און זיך געלאזט איר בער'ן שטאָרט זוכען דעם האָספיטאל.

— ווער האָט צוגענומען דיין מאמע'ן אין האָספיטאל? —
האָט דוד'ל געוואלט וויסען.

— דער דאקטאר.

— און דיין מאמע האָט געוואלט איבערלאזען דיין שוועס-טערעל א וויינענדיגע?

— מיין שוועסטערעל איז נאָך געשלאָפען.

— אהום, — האָט דוד'ל פארשטאנען. — איז וואס וועסטו איצטער טאן אָהן א טאטען און אָהן א מאמען און אָהן א שוועס-טערעל?

— איכ'ל — איכ'ל — איך ווייס ניט.

— ווייסטו וואס? קום צו מיר אהיים.

— מיר דארפען דאָך אבער געהן אין האָספיטאל, — האָט איהם מאָטעלע דערמאָנט.

— יא, טאקע אין האָספיטאל, אבער איך ווייס ניט וואו דאָס איז. מיין מאמע ווייס, וועט זי אונז צופיהרען. קום צו מיין מאמען!

האָט מאָטעלע איינגעשטימט און זיי זיינען געגאנגען צו דוד'לען אהיים.

אז דוד'לס מאמע האָט אויסגעהערט די קינדער'ס בקשה צו פיהרען זיי אין האָספיטאל, האָט זי זיי באלד אפגעהאקט די פליי-געל, אז קינדער לאזט מען ניט אריין אין האָספיטאל.

האָבען זיי ביידע אראפגעלאזען די קעפ ענטוישטע.

אָבער דוד'ל'ס מאמע האָט פארשטאנען, אז עפעס האָט גע-טראפען מיט מאָטעלע'ס מאמע, איז זי אוועק צו די שכנים און אלעס אויסגעפונען.

אז זי איז געקומען אהיים, האָט זי באלד גענעבען מאָטעלען
עסען.

ביינאָכט איז מאָטעלע געשלאָפּען מיט דוד'לען. האָט זיך מאַ-
טעלע אויסגערעדט דאָס האַרץ פאַר זיין חבֿר, אז ער וואַלט זעהר
שטאַרק געוואַלט זעהן זיין שוועסטערעל.

— איך אויך, — האָט דוד'ל איהם געענטפּערט.
האָבען זיי זיך פעסט אַרומגענומען און זיינען איינגעשלאָ-

פּען.

איינזע טעג האָט מאָטעלע געוואוינט אין זיין חבֿר'ס הויז,
צוזאַמען נעגעסען, געשלאָפּען, זיך געשפּיעלט און געבענקט נאָך
דער שוועסטערעל.

א שבת אווענד איז דוד'לס מאמע אוועק צו א באַנקעט, און
איז ניט געקומען אהיים שלאָפּען.

אויף מאָרגען אין דער פּרייה, אז מאָטעלע האָט ניט געפונען
דוד'לס מאמע, האָט ער געפּרעגט.

— דיין מאמען האָט מען אויך צוגענומען אין האָסטיפּאַל?

— ניין — האָט איהם דוד'ל רוהיג געענטפּערט — זי איז

מסתמא אוועק אויף א באַנקעט.

— וואס איז דאָס אַ באַנקעט? — האָט מאָטעלע געוואַלט

וויסען.

— אַ באַנקעט איז... אַ באַנקעט איז... — האָט זיך דוד'ל

פּאַרטראַכט — אַ באַנקעט איז אַ רעסאָראַן אויסגעמאַכט פון בענק.

— און וואס טוט מען דארטען?

— מען עסט גוטע זאַכען און מען טאַנצט אויף די בענק.

— אַה, — האָט זיך מאָטעלע באלעקט — איך וואַלט דארט

געוואַלט זיין. דו ביזט שוין דארט געווען אַמאָל?

— ניין, אבער מיין מאמע געהט דארט אלע מאָל.

האָט מאָטעלע מקנא געווען דוד'לען, וואס ער האָט אַ מאַ-

מען, וואס געהט אלע נאָל אויף אַ באַנקעט. האָט ער אַ פרעג גע-

טאָן זיין חבֿר:

— איא א באנקעט איז בעסער ווי א האסטיפאל?

— אוראי — האָט דוד'ל געענטפערט מיט שטאַלץ און זיך באלד גענומען אויסלויבען זיין מאמע, אז זי ווייס ווי צו געהן אין די שענסטע ערטער פון דער וועלט. און זיין אָנקעל מאַי, וואס האָט אַ גריבעלע אין מאָרדע אזוי ווי זיין מאמע, איז אַרומ געפאהרען ארום און ארום די גאנצע וועלט.

— אוהוהו! — האָט זיך מאָטעלע געוואונדערט — די גאנצע וועלט! — און ער האָט געוואלט זעהן מיט זיינע אייגענע אויגן גען דעם דאזיגען אָנקעל מאַי. האָט ער אַ וויילע געטראכט און אַ פרעג געטאָן:

— ווי זעהט ער אויס?

ער זעהט אויס ווי די מאמע, ער האָט נאָר שמוציגע הענט, און דאָס פנים איז ביי איהם אויך ניט אפגעוואשען, און ער געהט און צעריסענע קליידער.

— אה, — האָט מאָטעלע געמאכט אַ רחמחנות פנים, — ער האָט מסתמא ניט קיין מאָמען.

האָט זיך דוד'ל צולאכט און אַ זאג געטאָן:

— ווי קען ער האָבען אַ מאמען? אז ער איז דאָך אַ גרויסער!
— טאקע, — האָט מאָטעלע צוגעגעבען. — אבער ווי אזוי קען ער אומגעהן ניט אפגעוואשען, אז ער איז אַ גרויסער? —
האָט ער זיך געוואונדערט.

— ער קען, ווייל ער איז אַ טרעמפ. אז איך וועל זיין אַ גרויסער, וועל איך אויך זיין אַ טרעמפ, איב'ל זיך קיין מאָל ניט אפ-וואשען, און קליידער וועל איך טראגען צוריסענע, וועל איך זיך מעגען קייקלען אין די פארקס, און טאָן וואָס איב'ל וועלען.

טאקע אַ גוטע זאך, האָט מאָטעלע געטראכט, און זיך גע-ווענדט צו זיין חבר:

— ווי גרויס דארף מען זיין צו ווערען אַ טרעמפ?

האָט דאָך דוד'ל געזעהן וואו זיין חבר ציעלט, האָט ער איהם געענטפערט:

— מיר קענען באלד ווערען טרעמפס, איך ווייס ווי אזוי. מיר דארפען זיין איינגעשמירט אין בלאָטע, טראגען צוריסענע קליידער, און די היטלען דארפען מיר אראפשלעפען אויפ'ן פנים. זיינען מיר רעגעלע טרעמפס.

איז דאס מאַטעלען זעהר געפעלען געווארען, און זיי האָבען באשלאָסען באלד צו ווערען טרעמפס.

דאָס היטעל האָט מאַטעלע אליין אראפגעשלעפט אויף זיין פנים, און זיין רעקעל, איז אזוי אויך געווען צוריסען, האָט עס דוד'ל צוריסען אין נאָך א פאר ערטער, איז דאָס געווארען אן אמת'ער טרעמפ יוניפארם.

נאָר דוד'לס רעקעל האָט מען ניט געקענט צורייסען, ס'איז געווען פון א שטארקער וואארע. איז וואס טוט מען דאָ ? איך בער א שטארקען רעקעל וועט ער דאָך ניט ווערען אויס טרעמפ ? האָט ער זיך אויסגעזוכט אין די אלטע זאכען זיינס אן אלטען רע-קעל, וואס האָט זיך געלאָזט צורייסען ; און אין א פאר מינוט ארום האָט שוין דוד'ל אויך געטראגען דעם אמת'ן טרעמפ יוני-פארם.

אז ער האָט זיך אראפגעצויגען דאס היטעל איבער די אויגען, זיינען זיי ארויס אין גאס און זיך איינגעשמירט אין בלאָטע. דאן האָבען זיי זיך געפיהלט אין דער אמת'ר מדרגה פון טרעמפס, און זיי האָבען זיך אוועקגעלאָזט איבער די גאסען.

— וואס דארפען מיר טאָן אז מיר זיינען טרעמפס ? —
האָט מאַטעלע געפרעגט.

— מיר דארפען פאהרען אויף עלעווייטערס, אויף באהנען, אויף שיפען, און אויף עראפליינס.

— אזוי, אויף עראפליינס אויך ! מ'קען דאָך אָבער אראפ-פאלען פון עראפליינס ?

— אז מ'ווייס ווי צו פאָהרען, פאלט מען ניט אראפ.

— דו ווייסט דען ווי ?

— איכ'ל זיך אויסלערנען, אויף עלעווייטערס ווייס איך שוין
ווי צו פאָהרען, קום, וועל איך דיר ווייזען!
— אָבער אפריהער לאָמיר קוקען אויף די שעהנע צאצקעס
אין די פענסטער — האָט מאָטעלע פארגעשלאָגען.
— טרעמפס קוקען ניט אויף צאצקעס, — האָט דוד'ל גע-
לערענט זיין חבר. — מיר דארפען געהן גלייך איבער די גאסען.
האָט מאָטעלע פארשטאַנען זיין פאראנטווארטליכע ראלע,
און ביידע טרעמפס האָבען זיך געלאָזט איבער דער שטאָרט מיט
דער גרויסער אמביציע ארומצופאָהרען ארום און ארום דער וועלט...

ארום און ארום דער וועלט.

מאטאלע'ס טאטע איז עטליכע טעג ניט געקומען אהיים. ביי נאכט האָט ער געשפּיעלט אין קאָרטען, און בייטאָג האָט ער גע- אַרבייט. ערשט זונטאָג אין דער פּרייה איז ער אַהיים געקומען, און האָט קיינעם אין הויז ניט געטראָפּען.

וואָס איז דאָס? וואו זיינען זיי אַלע? די מאַמע, מאטאלע, דאָס קליין טעכטערעל — ניטאָ קיין סימן פון קיינעם.

האָט ער זיך אַרומגעדּרעהט אין ליידיגען הויז און געפּיהלט, אַז עפעס אַן אומגליק האָט געטראָפּען דורך זיינע זינד. אַ קליין ניגקייט, עטליכע טעג ניט אַהיים קומען? אמת, אַ סך מענשען פאַרברענגען נעכט אין קאָרטען-קלייזעל, פונדעסטוועגען שטעקט דער טייפּעל אין דעם. מעהר וועט ער שוין אַהין ניט געהן, כאָטש ער האָט צוגעזאָגט צו קומען היינט ביינאכט. נאָר וואו קענען זיי פּאָרט זיין? ער'ט געהן זיך נאָכפּרעגען ביי די שכנים; האָט ער געטראכט און איז אַריין צו דוד'עלס מאַמע.

אַזוי ווי ער האָט נאָר אַ קוק געטאָן אויף איהר פנים, האָט ער באַלד פאַרשטאַנען, אַז זי האָט פיינט קאָרטען-שפּיעלער. פונדעסט- וועגען האָט זי איהם געבעטען זיצען, און איהם דערצעהלט, אַז זיין פרוי האָט מען צוגענומען אין האָספיטאַל אין מיטען דער נאכט, דען זי האָט געקראָגען אַ בלוטשטורץ, דאָס קליינע קינד האָט אַ שכנה צוגענומען, און מאטאלע איז ביי איהר. ער איז מסתמא אַוועק מיט דוד'לען זיך שפּיעלען אין גאס.

איז מאטאלע'ס טאטע געבליבען זיצען, ניט געוואוסט וואָס צו זאָגען, און דוד'לעס מאַמען איז געלעגען אויפ'ן צונג איהם אויסצו'מוסר'ען: ווי געהט מען דאָס אַוועק אויף עטליכע טעג

און נעכט, און מען לאָזט איבער אַ קראַנקע פרוי מיט צוויי קליינע קינדער? ווי האָט מען דאָס אזאָ גולנישע האַרץ? נאָר אז ס'איז געקומען צו זאָגען, האָט זי זיך באַטראַכט: וואָס דארף זי זיך מישען אין יענעמס געשעפטען? און ווער קען דאָס זיין אויסגע- האַלטען? ווער איז דאָס באַוואַפענט געגען שוואַכקייטען? אָט איז זי אַליין געווען די גאַנצע נאַכט אויף אַ באַנקעט, און איז ערשט אַהיים געקומען. דאַכט זיך זי קען אויך גאָר נישט מאַכען מיט זיך, אז זי ווערט פאַרשלאַפט פון שטאַרקע כוחות.

זי ווייס דאַכט זיך גאַנץ גוט, וואָס פאַר אַן עולה זי טוט, אז זי קומט ניט אַהיים די גאַנצע נאַכט, איהר מאן ווערט משוגע פאַר אייפערזוכט, און איהר אַליין קומט קיין געזונט ניט צו דער פון. פונדעסטוועגען קען זי ניט איינזיצען אין דער היים ווען ס'איז ערגעץ דאָ אַ באַנקעט, און אז זי איז שוין דאָרט, פאַרהוליעט זי זיך ביז אויף מאָרגען אין דער פּרייה. און ס'איז גאָר ניטאָ קיין עצה דערצו.

זי האָט שוין אזוי פיעל מאָל באַשלאָסען אויפצוגעבען די פאַרפיהרערישע פאַרגעניגענס און קיין ביסעל ערפאָלג ניט געהאַט. אַלע מאָל קומט דער טייפּעל און לאַכט זיך אויס פון איהר. טאָ וואָס פאַר אַ רעכט האָט זי צו מוסר'ען אַנדערע מענשען?

מאַטאַלע'ס טאַטע האָט זיך דערווייל אויפגעהויבען אַוועקצור- נעהן, האָט איהם דוד'עלם מאַמע צוריקגעהאַלטען:

„וואָס איילט איהר זיך? באַלד וועלען אַריינקומען די קינדער, זועט איהר קענען זעהן אייער מאַטאַלע'ן“.

האַט מאַטאַלע'כ טאַטע שטאַרק חשק געהאַט צו זעהן זיין זון, און ער האָט זיך צוריקגעזעצט.

מיט אַמאָל האָט זיך האַסטיג אַן עפען געמאָן די טיר, און דוד'עלם טאַטע איז אַריינגעקומען אַ פאַרשוויצטער און זיך אַראָפּ- געלאָזט אויף אַ שטול, ווי מיט די לעצטע כחות.

„וואָס איז דער מער?“ האָט זיין פרוי אַ פרעג געמאָן דער- שראָקען. עפעס האָט זי דערפיהלט, אז אַן אומגליק האָט געטראָ- פען, און אפשר טאַקע דורך איהר.

האָט דוד'עלס טאַטע שווער אָפּגעאַטעמט און גענומען דער-

צעהלען :

— די סינדער זיינען אוועקגעגאַנגען גאַנץ פּריה פון הויז, און זיי זיינען נאָך ניטאָ. איך בין שוין אויסגעגאַנגען אַ האַלבע שטאָדט זיי זוכען און ס'איז ניטאָ קיין סימן פון זיי.
— אוי, מיין סינד! — האָט די מאַמע זיך אַ צאַפעל געמאַן.
— האָסט טעלעפּאָנירט אין די פּאָליס סטיישאָנס?
— אודאי, האָב איך טעלעפּאָנירט.

— נו ?

— וואָס נו ? זיי זיינען ניטאָ.

— וועה איז מיר ! — האָט די מאַמע גענומען ברעכען די

הענט.

מאָטעלעס טאַטע האָט דערפּיהלט, אז ער איז אויך פאַרמישט אין דער געשיכטע, האָט ער זיך אויפּגעהויבען אַ דערשראָקענער. „לאָמיר זיי געהן זוכען, — האָט ער פּאַרנעשלאַגען.
האָט דוד'עלס מאַמע זיך אַרויסגעלאָזט מיט איהם זוכען די סינדער, און דוד'עלס טאַטע האָט גיט געקענט איינזיצען און איז מיעדערהייט אויך אוועק.

דוד'עלס מיט מאָטעלען האָבען זיך געהאַלטען פאַר די הענט און געשפּאַנט פון איין גאַס אין דער אַנדערער. אז זיי האָבען דער-זעהן אַ פּאָליסמען, האָבען זיי איהם געלאָזט וויסען, אז זיי זיינען טרעמפּס און זיי געהן אַרומפּאַהרען איבער דער וועלט. אויב ער וויל, וועלען זיי איהם אויף מיטנעהמען. דער פּאָליסמען האָט זיי העפּליך באַדאַנקט, און זיי זיינען ווייטער געגאַנגען.

אז זיי זיינען געקומען אין סווער, וואו קארס לויפען פון אלע זייטען, האָט דוד'עלס באַטראַכט די קאַרס ווי אַ מכין און געזאַגט, אז די קארס געהען ביז צום ענד פון דער וועלט.

„טאָ לאָמיר פּאַהרען אהין“, — האָט מאָטעלע פּאַרנעשלאַגען.
איז געבליבען, מען זאָל ארויף אויף דער קאר. גאָר קיין קאר האָט זיך גיט אָפּגעשטעלט לעבען זיי. זיינען זיי אוועק זוכען אַ גוטע קאר, וואָס וועט זיך יאָ אָפּשטעלען לעבען זיי.

„ווי אזוי געהט א קאר?“, — האָט מאָטעלע דערווייל געוואָלט וויסען.

האָט דוד'ל געטראכט און געטראכט, און באשלאָסען, אז ער'ט פרעגען זיין טאָטען. אָבער ער ווייס ווי אַ בייסיקעל געהט, האָט ער געלאָזט וויסען זיין חבר.

„ווי אזוי?“, — האָט דער חבר געפרעגט.

„מען מאַכט מיט די פיס אַראָפּ און אַרויף, און דער בייסיקעל געהט. מיין טאָטע וועט מיר קויפּען אַ בייסיקעל.“

„וועסט מיר לאָזען זיך אויספּאָהרען אויף איהם?“

„אודאי וועל איך דיך לאָזען.“

„וועל איך אַרויפּזעצען מיין שוועסטערעל און איהר אויס-פיחרען.“ — האָט מאָטעלע געזאָגט מיט פרייד, ווי ער וואָלט איהר שוין געפיהרט. — „דוד'ל, פארוואָס האָסטו ניט קיין שוועסטערעל?“

„דער דאָקטאָר האָט געזאָגט ער'ט ברענגען, און ער'ט ניט געדראכט. אז איב'ל זיין אַ גרויסער, וועל איך אליין זיין אַ דאָקטאָר און איב'ל ברענגען אַ סך שוועסטערלעך.“

„דוד'ל, דיר טוט ניט וועה די פיס?“

„ניין, אַ טרעמפּ טאָר ניט וועה טאָן די פיס.“

„און הונגריג מעג זיין אַ טרעמפּ?“

„ניין.“

„אָבער אז מ'האָט נאָך היינט נאָר נישט געגעסען?“

„מ'טאָר ניט.“

„און ביי דער ענד פון דער וועלט ניט מען עסען?“

„ניין.“

„מאָ לאָמיר בעסער געהן אהיים, איך וויל עסען.“

„אי, געה, דו קענסט ניט זיין קיין טרעמפּ. איב'ל זיך מיט דיר ניט שפיעלען, — האָט דוד'ל געזאָגט, און אליין האָט ער געפיהלט, אז זיינע פיסלעך ברענען איהם און דאָס הערצעל געהט איהם אויס פאר הונגער. זיין מאמעס ברויט מיט פוטער איז איהם געשטאנען פאר די אויגען, וואו ער האָט נאָר אַקוק געטאָן.“

ווען מאָטעלע האָט דערהערט פון זיין חבר, אז ער קען ניט

זיין קיין טרעמפ און זיין חבר וועט זיך מיט איהם ניט שפיעלען, איז איהם דאָס הערצעל פול געוואָרען און ער האָט זיך צעוויינט.
האָט דוד'ל אויך חשק געהאַט אויסצעוויינען זיך. דען די היים איז אזוי ווייט, און ער איז אזוי הונגריג. נאָר עס האָט איהם ניט געפאסט, ער איז דאָך עפעס א טרעמפ. איז ער געשטאנען און געקוקט מיט בענקשאפט, וואו קען ערגעץ זיין זיין מאמעס היים?
מיט א מאָל איז ארויף אויף די קינדער א קאר און זיי אומ-געוואָרפען.

דוד'ס מאמע האָט טעלעפאָנירט אין אלע פאָליס-מיישאַנס און אין אלע האָספיטאלס, ביז זי האָט זיך דערוואוסט, אז מען האָט ערשט געבראכט צוויי קינדער אין איינעם פון די האָספיטאלס. זיינען אלע דריי, מאַטעלס טאטע און דוד'לס טאטע-מאמע, אוועקגעלאָפּען אין האָספיטאל און דאָרט געטראָפּען די קינדער.
אז דוד'ל האָט געעפענט די אויגעלעך און דערזעהן זיין מאמע, האָט ער באַלד א געשריי געטאָן:
„מאמע, עסען!“

און מאַטעלע האָט לאנג ניט געווארט, און אויך א געשריי געטאָן:
„עסען!“

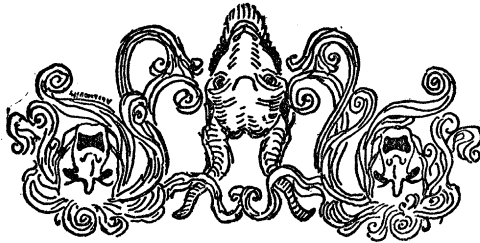
זיינען די עלטערען צוגעלאָפּען צו די קינדער, געקושט זיי ערע צושלאָגענע פנימ'לעך, און א פרייד צוזאמען מיט א וועהמאָג האָט זיי בארוישט. און ביי די בעטלעך פון זייערע צושלאָגענע קינדער האָט מאַטעלעס טאטע און דוד'ס מאמע געקראָנען דעם כח דעם טייפעל צו באהערשען.
יעדער האָט ביי זיך געשוואָרען מער ניט אריינצולאָזען זיך אין אייגענע פארגעניגענס.

דוד'ל מיט מאַטעלען זיינען געזונד געוואָרען און האָבען זיך ווייטער געשפיעלט צוזאמען. נאָר קיין טרעמפס האָבען זיי ניט געקענט ווערען, ווייל מאַטעלע'ס מאמע איז אהיים געקומען פון

האַספּיטאַל און זי האָט אכטונג נעגעבען אויף מאַטעלען, און דוד'לס מאמע האָט איהר זוהן אויך ניט אָפּגעלאָזט פון די אויגען. זיינען זיי געווען אין גלות, אלע מאָל געדארפט עסען אין דער צייט און געהן ריין אָנגעטאָן און זיך שפּיעלען בלויז ארום הויז. צופרידען זיינען זיי ניט געווען, נאָר זיי האָבען זיך גע- טרייסט, אז זיי וועלען אויסוואקסען. וועלען זיי ווערען אמת'ע טרעמפּס און זיי וועלען אַרומפּאַהרען אַרום און אַרום דער וועלט...

אינהאלט:

5	גאלרענע קריגעלעך
9	שטוינער
15	דער יתום
19	די הענטשקע
25	זאמאלע
30	די שכנה
34	חברים
41	די גרויסע און די קלוינע
46	פיוועלע'ס פאליטיק
51	ביו דער שוועסטער צו-גאסט
59	געווארט אויפ'ן טויט
64	צוויי יאָהר עלטער
71	דער שלעכטער טאטע
75	די יונגע מאמע
81	ווער האָט איהר געבעטען ?
85	א מאַדנע מאמע
90	פינף יאָהר אַלט
95	זיך צוויי מאל געטרונקען
99	דער מאַנסביל פון הויז
104	דער קאַרוסעל
109	דער שוועסטער'ס חתן
115	די קלוינע ריוועלע
119	די ציעג
135	וויסע פויגעל
145	קינדער פון שמאַט

אין ווינמשעווסקוי'ס ליעד, וואָס איז געדרוקט אין דער פאַררעדע, פעהלען פיער סטראַפּען צווישען די צוויי ציטירטע.